

ઉપોદ્ધાત

તા. ૧૩ મી એપ્રિલ ૧૮૯૮ના રોજ ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીની જનરલ સભા મળી હતી, અને તેમાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે '૨૧. કવિ દલપતરામના રમારક માટે એક ગ્રહેર ફંડ ઉઘાડવું;' અને તે 'કવીશ્વર દલપતરામ-મહાભાઈ સી. આઈ. ઇ. રમારક ફંડ' તરીકે સોસાયટીએ જીવંત રાખવું. તેનું વ્યાજ જૂનાં કાવ્યો સંશોધન કરી છાપવામાં તેમજ ગુજરાતી સાહિત્યના ગ્રંથો તૈયાર કરાવી છાપવામાં વાપરવું, એ ઠરાવના અન્વયે મુલ્યે ગ્રંથો તૈયાર કરાવી છાપવામાં આવ્યા છે.

નં.	પુસ્તકનું નામ	કર્તા-સંપાદક	મુલ્ય
૧	સુભદ્રાહરણ	રા. અંબાલાલ છુ. જાની	૧-૦-૦
૨	પદસંગ્રહ	રા. હિમ્મતલાલ ગ. અંબાલાલ	૧-૦-૦
૩	નરસિંમહેતાનું આખ્યાન	રા. હીરાલાલ ત્રિ. પારેખ	૦-૮-૦
૪	પંદરમા શતકનાં ગ્રામીન	ગુર્જર કાવ્ય દી. ખા. કેશવલાલ હ. ધ્રુવ	૧-૦-૦
૫	રાતનાસકૃત હરિશ્ચંદ્રાખ્યાન	„ „ „	૦-૮-૦
૬	ભીમકૃત હરિલીલાપોડશ કથા	રા. અંબાલાલ છુ. જાની	૦-૧૨-૦

પ્રસ્તાવના

કવિ વિષ્ણુદાસ બીમે ગ્વેરી શ્રી હરિલીલા ષોડશકવ્યા એ ગ્રંથ સ. ૧૫૪૧ માં પવિત્ર વૈષ્ણવપુર પ્રભાસ પાટણમાં રચાયેલો છે બૃ ઠા દોહન ભાગ ૪ ચામાં એ ગ્રંથ છપાવેલો જોતા તેનું ભાષાનું પ્રાચીનત્વ નષ્ટ છેક થયેલું જોયું એમ એ માટે અભ્યાસ કરતા મારા કેન્દ્રમાં વિદ્યાર્થીબધુઓ એ ગ્રંથનો અભ્યાસ કરવા મારી પામે આવતા અને હજીએ આવે છે ત્યારે તેમની સાથે એ વિકૃત ગ્રંથ વાચતા મને ભારે ખેદ થતો દરમ્યાન રનેહી હીરાલાલ ત્રિ પારેખ પાસે એ ગ્રંથની પ્રાચીન પ્રતિ હોનાનું મારા સ્વ મુરખી તનસુખરામ મ ત્રિપાઠી દ્વારા મારા જાણવામાં આવ્યું, અને એ પ્રતિ મગાવી જોઈ ઉપરાત આ જ કવિનો પ્રબોધપ્રકાશ-પ્રબોધચદોદયનો અનુવાદ સ્વ તનસુખરામભાઈ પાસે જોયો. એની પણ પ્રાચીન પ્રતિ રા હીરાલાલ પામે હોનાનું જાણ્યું એનામાં શ્રી ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીએ આ ગ્રંથ સંશોધન કરી સટિક અને ઊપોદ્ધવાત માથે તૈયાર કરી આપવા મળ્યા જાહેર ખર્ચ ' શુદ્ધિપ્રકાશ ' મા પ્રકટ કરી અને તેની અરજી કરતા સને ૧૮૧૯ માં આ કાર્ય મને સોંપાયું.

તે મમથે પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો હું અભ્યાસક હતા છતાં, વધુ ઊંડાણથી શીખવાની દૃષ્ટિથી આ કાર્ય ઉપાડવાનું સાહસ મેં આદર્યું ખરૂં પણ જેમ જેમ તેમાં આગળ વધતો ગયો તેમ તેમ તેમાં રહેલી મુશ્કેલીઓનું જ્ઞાન વખતોવખત થતાં હું અમુકાયો. ધીરે ધીરે મખ્યાબધ પ્રતિઓ આ ગ્રંથની મને મળી આવી, જેમાંથી મને ચોક્કસ ચોક્કસ મમપના અતરાયે ભાષા પોતાનું પ્રાચીનત્વ ગુમાવતી અને ઉત્તરોત્તર અર્વાચીનત્વ પ્રાપ્ત કરતી સ્પષ્ટ જણાઈ મને ૨૦ પ્રતિઓ મળી, એમાંથી મેં સ. ૧૭૦૦ સુધીની ૧૦ પ્રતિઓ પસંદ

કરી અને ૧૧ મી પાખ્યથી એકી લાઈ મનુનાવ રજીએડવાન મનુદારે મોકલી તે પણ રનીકારી આમ કુન ૧૧ પ્રતિએ ઉપરથી આ પ્રથનું સરોધન કરેલું છે

આગળમાં, દ્વ અભ્યાસી હોઈને કેટલાક ભાગના પાચીન રૂપાખ્યાનોમાં અચોક્કસ હતો અને તે સમયમાં પ્રતિઓમાં વહીઆ ઓના અગાન કે અચોક્કસપણાને વીધે ૫ ઠંઠ ખચિત માન્યતાવાળો થઈ શક્યો ન હતો આથી ચોડાક આગના ભાગમાં કદિમદિ સ્થ 'ઈ' કે 'ઉ'ના સંનધમાં જુન જણાશે પણ પા ભાગે પહોચતા રૂપાખ્યાનો ચોક્કસ થઈ ગયા એથી પા નો ચોક્કો ભાગ વિશે કરીને ચોક્કમ થઈ શક્યો છે પ્રાચીન કાનના સંસોધન સમયમાં મારી રીતિ પ્રાચીન પ્રતિને બને તેટલે અશે તેની નેડણીમાં વળગી રહેવાની છે અને એ ધોરણે મેં આ આખું ષે કાન્ય સંસોધ્યું છે

ભાગના પ્રાચીનત્વને જાગવનારો રૂપાખ્યાનોનું સમજાવું તારણ કાઢવા વિચાર હતો મેં મારી પ્રતિમાં તે તારવા છે પણ પાછો આખો ય પ્રથ વિચારી એ જ સમયના બીજા મથેના રૂપાખ્યાનોના મુકાબના સાથે તેનું તારણ કાઢવામાં કેટલોક સમય જાય એમ છે, અને પ્રમાણકો સમય વધારે જવાથી અતિ વિનમ સહી શકે એમ નથી આથી બીજો ભાગ જેમાં ઉપોદ્વાત અને નીકા પ્રકટ કરવાનો વિચાર છે તેમાં એ સહુ સમજણ આપના વિચાર છે

આ પ્રથની સંસોધિત પ્રતિ મેં ગુજરાત વનોકસુનર સોસાયટીના મન્નીશી રા બ રમણભાઈ મહીપતગમ નીવકાને સને ૧૯૨૨ ની મધ્યમાં સોપી હતી સંસોધનનું મારૂ ધોરણ તેમને જાણવાની કંઈક અગત્ય લાગી અને ૧૨-૮-૨૨ ને રોજ તેઓથીએ પ્રતિના સંસોધનમાં ચોક્કસ ધોરણ રાખી તે પ્રમાણે પુન તૈયાર કરવા સૂચના કરી પછી પત્રવ્યવહારને અતે તેમની સૂચનાઓ જેટલે અશે ચાલ્ય થઈ શકે એમ હતું તેટલે અશે મારા ધોરણમાં તેનો સમાસ કયો

અને પુનઃ આખી થે પ્રતિ સંશોધી તૈયાર કરી, એટલે તેમાં થોડોક વખત ગયો.

આખરે સને ૧૯૨૪ મા આ ગ્રંથ છાપવાની ગોઠવણ થઈ. શારીરિક તેમ કૌટુંબિક આપત્તિઓ તેમજ આવા ગ્રંથને ચોક્કસાઈથી છાપવાનો હોવાથી વિલંબ અણુધાર્યો લાખો અને અસલ પણ થઈ પડ્યો છે તે માટે વાચકવર્ગની અને મુખ્યત્વે પ્રકાશકની પણ મારે ક્ષમા માગવાની છે. અને આટલીજે અસુરેથી આ ગ્રંથ પ્રકટ કરી શક્યો છું તે માટે શુ. ફ. હી. બા. કેશવલાલ હ. દ્રુવનો અને રોહી લાલ હીરાલાલ ત્રિ. પારેખનો આભાર માનું છું.

આસો સુદ ૩ વાર મગળ	}	અબાલાલ બુલાખીરામ જાની-
સ. ૧૯૮૪ તા. ૧૬-૧૦-૨૮		
નાગરવાડા		
ઝઘડીયાપાડા-નડીયાદ.		

પ્રતિઓ વિષે કંઈક

પ્રસ્તાવનામાં જણાવ્યું તેમ આ ગ્રંથના સંશોધનમાં ઉપયોગમાં લીધેલી ૧૧ પ્રતિઓ વિષે માહિતી નીચે આપી છે:

સ્ત. રા. અંબાલાલ જી. જાનીની પ્રતિ આરંભથી કલા ૧૪ મીની કડી ૪૬ સુધી. આ પ્રતિ જૂની છે. તેનો સિપિસંવત એ ખંડિત હોવાથી નથી મળી શક્યો. એ સં. ૧૬૦૦ ની આસપાસની લાગે છે, પાનાં છૂટાં છે.

હિ. રા. હીરાલાલ ત્રિ. પારેખની પ્રતિ. પહેલી કડી ૪૮ નથી. સં. ૧૫૭૪ ની પ્રતિ છે (જુઓ પા. ૨૧૭). ગ્રંથ રચાયા પછી ૩૨-૩૩ વર્ષે લખાયેલી છે, એથી એને કવિના સમયની લાપાના પ્રાચીનત્વ માટે ખાસ આધારભૂત ગણેલી છે. આ ગ્રંથની જોડણી મુખ્યત્વે માન્ય કરી મૂળમાં મિશ્રવટપણે જાળવી છે. લઘીઓ ચોક્કસ હોવા છતાં કોઈક કોઈકે સ્થળે રખજન લાગ્યું છે અને તે શુદ્ધ કર્યું પણ છે.

ખ. આ પ્રતિ ભાઈ હીરાલાલ ત્રિ. પારેખ તરફથી મળી હતી. તે સં. ૧૬૬૭ ની છે (જુઓ પા. ૨૧૮). જૂની લાપાના સંસ્કારો એમાં જળવાયા છે, છતાં કેટલુંક અર્વાચીનત્વ પણ દાખલ થયેલું સ્ક્રક્ષ્મ દૃષ્ટિથી વાચનારને લાગે એમ છે.

ગુ. આ પ્રતિ ગુજરાત વર્નોક્યુલર સોસાયટીની છે. કવિથી દક્ષપતરામભાઈ, સ્વ. શાસ્ત્રી વજલાલ કાળીદાસ અને સ્વ. નવલરામની પ્રતિ ઉપરથી ઉતરાવી છે. સં. ૧૬૮૫ ની આ પ્રતિ છે. (જુઓ પા. ૨૧૮)

અં. રા. અંબાલાલ જી. જાનીની આ પ્રતિ છે. સં. ૧૮૩૦ ની છે. કલા ૧૫ માંની કડી ૧૯ મી અધુરી છે. લાપા લગભગ પૂરેપૂર્ણ અર્વાચીનત્વ પામેલી આ પ્રતિથી જણાય છે, કદિમદિ છૂટાછવાયા પ્રાચીનત્વના સંસ્કાર જો કે જણાય છે ખરા.

પ્રા. આ પ્રતિ પ્રાચીન છે. તે સકાન્તકાલની છે એમ સમજાય છે, એમાં કેટલાંક રૂપાખ્યાનોની જોડણીમાં પ્રત્યયો બેવડાવતા જણાય છે. કીયું ચોક્કસરૂપ તે દરો, એની ગુંચવણ લઢીઆને પડી દરો. આ પ્રતિ અધૂરી છે. ૧૦ મી કલાની કડી ૬૯ માંથી અધૂરી છે.

કા. બૃ. કા. દો. ભાગ ૪ થો. ભાષાનું સાંકર્ય જણાય છે, તેમ કેટલાક ઓછી સમજના ફેરફારો અને પિકારો જાગા તરવરે છે.

મં. રા. મંજુલાલ રણછોડલાલ મજમુદાર, આરંભનો ભાગ નથી. કલા ૧ લી તથા કલા ૨ છની કડી ૯૦ નથી. આ પ્રતિ વિશેષે ચોક્કસ છે. સં. ૧૬૧૫ ની છે (જુઓ પા. ૨૧૫) હિ. ના જેટલી જ આ પ્રતિ ઉપયોગી છે. ભાષાનું પ્રાચીનત્વ જળવાયલું છે.

ફા. શ્રી શર્મસ ગુજરાતી સભાની આ પ્રતિ છે. સં. ૧૬૮૯ ની છે. (જુઓ પા. ૨૧૮) અધૂરી છે કલા ૬ થીની ૭૦ મી કડી સુધીનો ભાગ પ્રતિમાથી પડ્યો છે. પ્રતિમા ભાષાનું પ્રાચીનત્વ ઘણે ભાગે જળવાયલું છે.

સ. શ્રી. ફા. યુ. સભાની તુટક પ્રતિ છે. જૂની ભાષાના સંસ્કારો અધકચરા જળવાયલા છે.

ધ. રા. ભાષા હીરાલાલ ત્રિ પારેખે મેળવેલી પ્રતિ સં. ૧૬૪૪ છે. (પા. ૨૧૮) પ્રાચીનત્વના સંસ્કારો ઠીક જળવાયલા છે

શુદ્ધિપત્રક

(ધણી ૪ મુખ્ય મુખ્ય શુદ્ધિઓ નોંધેલી છે; ઉનાવળને ત્રીસે
આ પત્રકે સર્વગ્રાહી થઈ શક્યું નથી.)

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પાનું કઠી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પાનું ક
મુપક	મુપિક	૫-૧૦	ગ્રામું	લાગુ	૨૨-૧૦૯
વીનતિ	વીનતી	૫-૧૨	તૂખ્યા	તૂખ્યા	૨૩-૨
ધરિ	ધરી	૬-૧૩	લીજા	લીલા	૨૫-૧૪
કરું	કરું	૬-૧૫	દીપ	દીપ	૨૫-૧૬
નિત્ય	નિત્યર્થ	૭-૨૩	મંપદ	સંપદિ	૨૬-૨૨
ભરિજ	ભરિજિ	૭-૨૬	આત્મ્યર્થ	આત્મ્ય	૨૬-૨૬
આવીઠિ	આવિઠિ	૮-૨૭	બુદ્ધિમાનિ	બુદ્ધિમાનિ	૨૭-૨૯
આથમણિ	આથમેણિ	૮-૨૭	અચારિત	અચારિક	૨૮-૩૩
જગમણિ	જગમેણિ	૮-૨૭	ધણુ	ધણુ	૨૮-૩૪
પામઠ્ઠ	પામઠ્ઠ	૮-૩૦	ત્રિણી	ત્રિણિ	૩૧-૫૧
કરું	કરું	૧૦-૪૩	વિચારમેહિત	વિચારસહિત	૩૧-૫૨
કીણી	કિણિ	૧૦-૪૮	કીધુ	કીધૂ	૩૧-૫૩
ભરતમેઠ	ભરતમેઠ	૧૧-૫૦	સંકટિ	શકટિ	૩૨-૫૪
આલતિ	આલતિ	૧૧-૫૦	નૈઃકર્મ યે	નૈઃકર્મ્ય	૩૨-૫૬
વદિ	વદી	૧૧-૫૨	તાપ	તપિ	૩૩-૬૭
તણું	તણુ	૧૨-૫૬	મલાડિ	મ લાડિ	૩૫-૮૫
થોડુંથોડું	થોડુથોડુ	૧૨-૫૬	મૂર્ષ	મોર્શ્ય	૩૭-૨
નિચિ	અધવિચિ	૧૪-૬૮	સત્તામદા	સત્તાદિમા	૩૭-૩
તત્તેતસા	હતત્તેતસા	૧૫-૧૬	આપુ	આપૂ	૩૭-૧૦૦
ઉચ્ચરું	ઉચ્ચરું	૧૫-૭૩	હુદય	હુદિ	૩૮-૧૦૪
સાલલિજી	સાલલિજિ	૧૬-૭૬	તણુ	તણુ	૪૦-૬ /
તરાણા	નરાણા	૨૦-૩૦	અતિ	અન્તિ	૪૦-૬

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પાનું કડી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પાનું કડી
પરિ	પિરિ	૪૧-૯	નારદ	નારદ નર્મ	૯૨-૯૯
શ્રીલક્ષ્મણ	શ્રીલક્ષ્મણ	૪૧-૧૧	હિત કહી	હિતકરી	૯૨-૧૦૦
બ્રહ્મા		૪૨-૨૧મી	કુદ્ધ	કદ્ધ	૯૪-૩
	કડીની પહેલા		કુવણ	કુવણ	૯૬-૨૦
	જોધએ		સુધિ	રકંધિ	૯૭-૧૦૮
કરિ	શિરિ	૪૪-૩૦	શુંડામરક	શંડામરક	૯૮-૨૮
પ્રસાદ	પ્રસાદિ	૪૬-૧	મૃદાણિ	મૃદાણિ	૧૦૧-૪
કૌરવાર	કૌપેરવ	૪૮-૧૩	અપયુ	અપયુ	૧૦૨-૬૨
કલું	કલૂ	૪૯-૨૧	બત્રીસ	ત્રીસ	૧૦૫-૭૫
થોડા કાલમા	થોડા કાલિ	૫૧-૩૬	કલા ૯ મી પછી ઉમેરો 'અષ્ટમ		
યોગ	યાગ	૫૭-૩૧	રકંધ-પાયો ત્રીજો; વિવેક; ચાર		
વચનિ પામિયા વચનિ	તિ		કલા ૧ અષ્ટમ, ૨ નવમ, ૩-૪		
	પામિયા	૫૮-૩૮	દશમ (પૂવાર્ધ) રકંધ		
બેહ	લેહ	૫૯-૪૩	ભદ્રદેવ	રુદ્રદેવ	૧૦૬-૪
ફર્ય	ફિર્ય	૫૯-૪૫	પૂર્વ છાંયુ	ચુપે	૧૦૮
કહી	કહિ	૬૦-૫૪	ધરિ	ધરિ	૧૧૦-૩૨
અમીધ	આમિધ	૬૩-૫	વલિ	વલિ	૧૧૩-૫
નધ	અનર્ધ	૬૪-૧૦	કર્યુ	કર્યુ	૧૧૪-૫૮
લક્ષ	પલક્ષ	૩૩-૬૧	તાર્યા	તર્યા	૧૨૨-૪૩
સીતાદિક	સીતાદિક	૭૨-૫૩	ધરિધરિ	ધરિધરિ	૧૨૨-૪૫
નિર્ગાણુ	નિર્ગાણુ	૭૩-૬૧	ન્યાન	ન્યાન	૧૨૩-૫૦
પીડાનું	પીડાનું	૭૫-૭૪	શુન્ના	શુન્ના	૧૨૬-૪
દંદ	દંદ	૭૫-૭૮	યસ્યા-	તસ્યા-	
ઉચ્ચરું	ઉચ્ચરું	૮૧-૨૮	હરિ:	હરે:	
આંગણુ	આંગણુ	૮૮-૭૪	મહાત્મન.	મહત્તમ	
વિશંસધ	વિસંસધ	૯૧-૬૨	અવતાર	અવતારા	
			મતમ્	તતમ્	

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પાનુ કડી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પાનુ
ધર્મ	ધર્મ	૧૨૯-૬	કર્મ	કલ્મ	૧૭૭-(૧
સાભલિ	સાભળી	૧૩૧-૧૫	ચાખિ	માખિ	૧૮૩-૩૮
કુલ્ય	કુલ્ય	૧૩૧-૧૫	હંટયુ	હંટયુ	૧૮૩-૩૭
રાખી	રાખિ	૧૩૭-૫૭	મુહત	મુહત	૧૮૫-૫૨
દીકું	દીકુ	૧૪૫-૯૫	પિંડતારક	પિંડારક	૧૮૮-૫
માય	મદિ	૧૪૯-૬	સિચિતયા	ચિચિ તયા	૧૯૧-૨૬
વિરોધી	વિરોલધ	૧૪૯-૬	નર્મ મંગ	નિર્મંગ	૧૯૧-૨૬
ગોકુલિ	ગોકુલ ગામિ		નિશ રાકરેણુ	નર્મ ચરકા	
	પલાલુ	૧૫૨-૩૦		રેણુ	૧૯૨-૩૨
પાશિ	પાસિ	૧૫૨-૩૩	આરોહિ	આરોહર્મ	૧૯૩-૨૪
સિદ્ધિ	શુધિ	૧૫૪-૩૮	દશનિ	દરશર્મ	૧૯૫-૫
મુજ્ઞ	મુજ્ઞર્મ	૧૫૪-૪૦	માહર્મ	માહરંધ	૧૯૭-૫૪
બાધી	બાલિ	૧૫૫-૪૨	ભક્તિનધ	ભક્તનધ	૨૦૦-૭૦
અકૂરં	૧૫૬-૪૯મી		પગ્તક્ષ	પગ્તક	૨૦૨-૮૦
	કડીની ઉપર		લીજ્ઞ	લીજ્ઞર્મ	૨૦૪-૨
	જોષ્ઠએ		જેહ	હેય	૨૦૪-૨
ત્રીંગ્લે	ચોથો ૧૬૬(મધાળુ)		નહી	નહી તે	૨૦૭-૨૮
૪૨	૪૫ ૧૬૬(મધાળુ)		આશ્રમ	આશ્રય	૨૧૧-૫૨
૫૦	૫૨ ૧૭૨(મધાળુ)		ત્રિજ્ઞ	ત્રીજ્ઞ ત્રપ્ત	
નિપાઠક	નિપાઠક ૧૭૧-૩૮		આલ નર્મ	આલ નર્મ	૨૧૨-૯
ધાટિ	ધાટિ ૧૭૨(મધાળુ)		ત્રેવીમ	તેત્રીસ	૨૧૪-૧૩
ચુસરી	ચુસરિ ૧૭૩-૮				

શ્રી હરિલીલાષોડશકલા*

પ્રથમ પાથો-ભક્તિ; ચાર કલા-૧ પ્રસ્તાવ, ૨ પ્રથમ,
૩ દ્વિતીય અને ૪ તૃતીય સ્કંધ.

પ્રથમ કલાનુ આરંભ-પ્રસ્તાવ

શ્લોક-(અનુષ્ટુપ્)

શ્રીકૃષ્ણ-સ્તુતિ

શ્રીકૃષ્ણાય નમસ્તુભ્યં મક્તાનુપ્રદકારિણે ।

તાપત્રયનિહંત્રે ચ વાસુદેવાય તે નમઃ ॥ ૧ ॥

નમસ્તે વૈષ્ણવેષ, નમસ્તે મધુસૂદન ।

નમસ્તે પુંડરીકાક્ષ, નારાયણ નમોઽસ્તુ તે ॥ ૨ ॥

નમસ્તે પદ્મનાભાય, સૃષ્ટિસ્થિત્યંતકારિણે ।

વિશ્વમૂર્તે નમસ્તેઽસ્તુ, લીલાધિપ્રદધારિણે ॥ ૩ ॥

નમસ્તે લોકનાથાય, વિષ્ણવે, પરમાત્મને ।

નૃસિંહાય નમસ્તુભ્યં, ધામનાય નમો નમઃ ॥ ૪ ॥

નમસ્તે મત્સ્યરૂપાય, ઘરાદાય નમોઽસ્તુ તે ।

નમસ્તે જામદગ્ન્યાય, રામચન્દ્રાય તે નમઃ ॥ ૫ ॥

* ભા. સોવ કલાનુ આરંભ પહેલા શ્લોકથી આરંભી ૪૮ મી કલીના પહેલા પાદ પર્યંતનો ભાગ દ્વિ માં નથી; જ માં કલી ૨૬ સુધીનો ભાગ નથી. આ માં કલી ૨૬ થી સુધીનો ભાગ નથી ભા. ગુ. અ. માં શ્લોકોમાં અશુદ્ધિ પણી ન છે.

पुनर्वाच्य .

प्रथम श्लोक पंचम करी, द्वाधु कृष्णप्रशाम,
विधनरहित वाणी विषय गात्रोस हरिमुखप्राम. १

श्रीकृष्णस्तवनमहिमा

सा वाणी या हरि स्तवध, यित यत्तर भजि येह,
विषय तथी पूज करध दस भक्षीजध तेह. २

सा जिह्वा या हरि-स्तौति तयितं यत्तदर्पितम् ।
तायेष केषलौ भ्रात्र्यौ यौ यत्पूजाकरौ करौ ॥ ६ ॥

यूपै

सा निष्ठा विधवेसि समानि, निष्ठु नहि गोव्यंद्गुणुमान,
कथा सुष्ठु नहि गेष्टुपथ्य, दक्ष तथ्यां ते कष्टर कथ्य. ३

१-पंचम-वा ५थे; कृष्ण-वा. विष्णु-; गात्रोस-अ. गाधर
वा. गायस. २-सा-अ. महा; या-वा मां नथी; स्तवध-अ. भजे
यित-वा. यत्, की. ते; भजि गु. गुण; कथ-गु करे; दस्त-गु. दस्त
की. दस्ते, भक्षीजध-गु. भक्षीजध. श्लोक ५ वा गु मां अशुद्ध के. म
छी श्लोक ५थी पधारो—

श्रीपाद—नूनं तत्कर अरो प्रयोग साक्षात्क्षेत्रो संयोग;
अशुद्ध अर्थन चंदन युक्ति, विष्णुपादांशुल करी सन्नि.

(अशुद्ध) श्लोक—

नून तत्करयोः प्रोक्तं वृक्षसारागोपालव ।

नन्योपि पूज्यतां वदे हरिपादांशुजद्वयम् ॥

— ३-समानि-गु. सांमान; निष्ठि-गु. नेष्टे; गान-अ. ग्राम;
उं, (की. नीं ८ गी) ५थी की. मां पधारो—

श्लोक—जिह्वा लब्धया प्रिया मुक्ता कीर्तनीयन् कीर्तयेत् ।

तथापि मोक्षनिश्रेण्यां स नहो हन्ति दुर्मतिः ॥ ८ ॥

તુંબીફલ નરમસ્તક યેહ, વિધ્યુચરણુ નમઃ નહિ તેહ,
હરિભક્તિ યે આદરઘ નહિ, યાણુ ચરણુ તે કહીધ સદિ. ૪

શ્લોક—નાર્દૂલવિક્રીટિતમ્

ચક્ષુઃ સા વિષયહારી ન રસના યા સ્તૌતિ નો માધવમ્
કર્ણો તૌ તદ્વકોટરૌ ન શૃણુતઃ શ્રીનાથ યૌ તે ગુણાન્ ।
તત્તુમ્બીફલમેવ દેવ ન શિરો યસ્વાં નતં નોચ્ચકૈઃ
સાંસ્થાણુર્ન પુમાન્ય ઈશ ભવતો ભક્ત્યા ન યુક્તધિરમ્ ॥૭॥

ચૂપૈ

કૃષ્ણકથા ઉત્તમ સંવાદ, સંભવતા ઉપગ્રહ આલ્લાહ,
પરમ પ્રીતિ પામઘ નર જેહ, પુરુષોદરિધર ભણીધ તેહ. ૫

ચોપાઈ—રસના જિજ્ઞાસા તાર નામ, જો યોગીસ બનવદ્વચુભામ;
નહિ તો વિપવશી તૂં જાણુ અયવા રોગ ૩૫ તૂં હાણુ.

શ્લોક—“ નૂનં તત્ક સાહું ચ અયવા પ્રતિજ્ઞાદકા ।

નૂનં ચ રોગગાવાય યત્ક્રયાતિ હાર્ગુણાન્ ॥ ૯ ॥ ”

બાદલો ભાગ પ્રસ્તુત હરિસિવાના રચનાર બીમ કવિનો હોવો સંભ-
વિત નથી; કારણુ કવિની લેખનપરિપાટી જોતા, એમ જણાય છે કે તે
પહેલાં અર્ધ અને પછી શ્લોક એ કબે કથાને પુર કરનારો ભાગ લખે છે,
જ્યારે કા ના ૮ મા શ્લોકને તેની ૮ મા કડી સાથે તેમ જ ૯ મા શ્લોકને
૯ મા કડી સાથે કાંઈ સંબંધ છે જ નહિ, પરંતુ મૂળની કડી ૩ છ(કા ની
૮ મા)ને શ્લોક ૭(કા. ના ૧૦)મા શ્લોકના પહેલાં બે પાદો સાથે
સંબંધ છે, જેથી વચ્ચેના અસંબંધ ભાગ પાછળથી કોઈકે ધુસારેલો પ્રત્યક્ષ છે.
૪. નમઃ—શ્રી. નમેષ, હરિ—શ્રી હરીભક્ત્ય જે આદરે નહિ; જા. ને અં.
હરીભક્તિ જેહ આદર નહિ; યાણુ—કા અં શ્રી સ્થાણુ. શ્લોક ૭—જા માં
આ શ્લોક અતિશય અચુદ્ધ છે, અને પંક્તિઓ ઉલટાસુલટી છે. તત્તુમ્બી—
અં તત્તુમ્બીફલમેવ દેવ ન શિરો યત્વા નત નોચ્ચકૈઃ । અં—ન
યુક્ત્યાદરાત્; કા ને જા. મક્ત્યા વ યુતાદરાત્ ।

૫—ઉપગ્રહ—શ્રી ઉપગ્રહ, આલ્લાહ—શ્રી હલ્લાહ, જા પ્રીત્ય; ભણીધ—
શ્રી—ભણીએ.

कथम तथी पिरि विहसित वयस्य, दर्पानन्द अरु निज नयस्य,
 वर हरि भनि छन्दिय पांय, शु क्षया याछ रौमांय. ६
 सक्षल जनम तेहनु अवतार, पृथ्वी भक्षुधः 'वह' तेहि भार'.
 पराभर अवर अछछ जन भक्षु, यमसदन-भक्ति-परामक्षु. ७

श्लोक—(शिगरिणी)

हरेः स्मृत्याह्लादो जनितमनसो यस्य कृतिनः
 सरोमांच कायो नयनमपि सानंदसलिलम् ।
 तमेवाचन्द्रार्कं बहुपुरुषधौरेयमवनेः
 किमन्यैर्भूभारैर्यमसदनमस्त्यागतिपरैः ॥ ८ ॥

पूर्वपाद्य

अविन विष्णुभक्त तस्य उत्तम पंथस्य स्ति
 हरे भोहि छछ नहि, यम हरिभक्ति विदीन. ८
 जीवितं विष्णुभक्तस्य वरं पञ्च दिनानि वै ।
 न तु कल्पसहस्राणि भक्तिहीनस्य केशव ॥ ९ ॥

१ विहसित-अ. विहसे; दर्पानन्द-यु. दरीभानन्द त्रिभ-यु. कपले;
 वर-आ पञ्चि अ. भा नथी, क्ष स्थिर वर हर भनि छन्दिय पंथ,
 उ-सक्षल-आ पाद अ. भा नथी, भक्षुध-यु भक्षुध, ल. कक्षुध; भक्ति-
 अ. अताभत. श्लो. ८-८१ भा श्लोक अतिशय अशुद्ध ॥ ६ हरि-
 ६. हरि स्मृत्याह्लादितमनाः सपादि कीर्तनेन हि; अ. हरस्मृत्याह्लादित्यजित ;
 ७. हरे स्मृत्या अह्लादविमनसोऽङ्गीकृतिन । यु. हरः स्मृत्याह्लादमिति
 मनसो अस्य कृतीनः ७. सललितम् । चन्द्रार्कः । तमेवा-०-६. स एव
 चन्द्रार्कव्यूहपुरुषार्थसाधनपरः । कल्पितपाद-क एवोर्व्या वन्धः परम-
 पुरुषाराधनपरः । ६. ५ ७. ६. ५, अविन-६. अविनय; श्लो. ६-७ भां
 धो ७ अशुद्ध उ. अ. जीवित विष्णुभक्ति-ध-; दिनानि । सग श्लोक-
 ७ भां नथी.

શ્રીગણેશસ્તુતિ

રાગ-શ્રીરાગ-ગીત ગણેશનં

ગજમુખ, વિધનહરણ, દેવેશ, ઉત્તમ મતિ આપુ અહા રેસિ. પ્રવપદ
 ગણપતિ પાય પૂજ્યોત્ત સદા, જિણિ પામીજઈ બહુ મંગલ મુદા. ગજ. (૧)
 સેવકના ભવખંધન છોડિ, ભીમ બણુછ ગિહુ કર જોડ; ગજમુખ (૨) ૫
 (ગીત ગણેશનં સમાપ્ત)

ચૂપે

પ્રથમછ ગણપત કરોત પ્રણામ, ગાયોત કૃષ્ણ તણા ગુણમામ;
 મુખકવાહન, શુભ શણગાર, પાછં ઘૂંધરી તણુ ઝમકાર. ૧૦
 ગૌરીનંદન, ગુણમંડાર, મોદક સદા કરછ આહાર;
 સ્વામી ! એકદંત અવધારિ, નિરમલ મતિ મુઠ આપુ સાર. ૧૧

શ્રીસરસ્વતીસ્તવન

રાગ-દેશાખ-ગીત સરસ્વતીનં

શ્રીશારદાનંધ પાઈ લાગૂં, અભય અવિચલ પદ માગૂં,
 વીનતિ મુણુ, બ્રહ્માણી ' કરુણા અહા ઉપરિ આણી,
 આપુ નિજ અમૃતવાણી, ગાઠો ગુણ સારંગપાણી. શ્રીશારદાનંધ ૧
 વર માગૂં એક તમ પાસછ, પીડા ટાલુ નંધ ગર્ભવાસ.
 “કર હૃદય પ્રબોધપ્રકાશ” ભીમ બણુછ વિધ્યુનુ દાસ.- શ્રી શારદાનંધ. ૧૨
 (ગીત સરસ્વતીનં સમાપ્ત)

૬ (૧) દેવેશ-કા જ્યોદેવ; અહા રેશ-જા. કા દેવેશ;
 રેશ-શુ. રેસિ ગજમુખ-એ પ્રવપદ જા મા છે ૬ (૨) સેવકના-જા.
 સેવકનાં, શુ સેવક નંધ; પૂજ્યોત્ત અં પજેશ, શુ પજિ, જા.
 પૂજ્યે, પામીજઈ-અં. શુ પામીએ; ભવ-શુ સર્પિ, ૧૦ કરોત
 શુ કરત, ગાયોત-શુ માધસુ, જા. ગાયત, કા. ગાશું; શુ.
 શુભ સણગાર, અં. સુંગાર; તણુ-શુ તણો; ઝમકાર-શુ ધમકાર, ૧૧ અવ-
 ધારિ-શુ અવિધાર, મતિ-શુ. મત્ય; ગીત સરસ્વતીનં-જા. અં. શુ. માં
 નથી. ૧૨ માગૂં. જા. ભગૂં, શ્રી સારદા નંધ જામા નથી, પણ એ પ્રવ પદ
 હોવાથી પહેલી યંત્રિતિમા એકએ શુ. અસય, જા અસય; ગર્ભવાસ. કે-
 ગર્ભના વાગ (૧)

- જાવ ધરિ. સરસ્વતિ પૂજી, સાર વિચાર તુ જીજીઈ,
 એક તણુષ પ્રસાદિ કરી, મુનિજન અવિદ્યા પરહરષ. ૧૩
- ઉલગ કરષ અન્યુત, અજ ઈચિ, સેવષ સુર કોડિ તેત્રીચ,
 આંધ ગીત અનેક પવિત્ર, હરિ વિણા વાઈ વાજીત્ર ૧૪
- મણિ-માણિક્ય-ભૂષિત ભામિની, કરું વિનનિ "સૂચુ રવામિની"
 "સેવક ઉપરિ કરુ દયાવ, અવિચલ વાણી આપુ માય" ૧૫

ભાગવત અને હરિના ગાનનો મહિમા

- અણુપત સરસ્વતી તણુષ પ્રસાદ, શુકપરીક્ષિતુ સવાદ,
 મોયોસ શ્રી ભાગવત પુરાણુ નિણુષ પામીજઈ પદ નિરવાણુ ૧૬
- કપટ રહિત નિણુષ, બેલુ ધર્મ, વિષયુમકિતનુ જાણુ મર્મ,
 તતક્ષણુ દોષ અવિદ્યા જાણ, ધન્ય હરિ માહિ ધરાણ. ૧૭
- આતમરતિ પામષ એકાતિ, સામ્યતા જાનષ ભવજાન્તિ
 ઉજનષ પરમ વિવેક વૈરાગ્ય, નાસષ મોહ મહર મદ ગમ ૧૮
- ભય છૂટીજઈ જમણુમરણુ, નિરમન હુષ અતકરણુ,
 ગાતા શુણુ તણા જોપાલ, ભવસાગર તરીષ તતકાન. ૧૯
- આદિ પુરુષ અજષ અજેષ, તેહનુ પાર ન જણુષ વેદ
 મનિ બુદ્ધિ, ચિત્તષ નવિ જણીષ, તે વાણીષ કિમ વખાણીષ ? ૨૦
- 'પુરણુ બ્રહ્મ સદા અવિનાશ સકલ ભૂત કરુ આવાસ,
 વ્યાપક વિષણુ સકલ હરિ એક, રોમકૂપિ બ્રહ્માડ અનેક. ૨૧

પ્રત્યાપ્તપ્રમાણ—કા પ્રસિદ્ધિપ્રમાણ (૧) અહીંથી કા ની કડીસ-
 ય્યામા અડધી કડીનો ફેર પડે છે ૧૩ તણુષ-ગુ તાગે, જાં તણા ગુ
 પ્રસાદેઈ કરી-ગુ પૂરીઈ ૧૪ અન્યુત-જાં કમતિ કોટિ ગુ જા સદા
 કરિ-જાં કરિ વેણુ વાળ્ય વાજીત્ર ૧૫ ભામિની આ ભામિની ૧૭ જાલ
 ગુ જાણી ૧૯ જમણુ-કા અં જન્મ હુક-ગુ જોએ ૨૦ ન હિ
 ગુ આ નથી આદિ-ગુ, આદ ગુ બુદ્ધિ ચિત્તિ ૨૧ હરિ-ગુ રદે
 જા અવિનાશિ.

રહિત વિદ્યાર બણીય ઝેપ, ભગત કાજિ ધરમ બહ વેપ, ૧
 સીલા માહિ લેમ અવતાર, પૃથ્વી તણુ ઉતારમ બાર. ૨૨
 અહનિશિ અવિચલ ચાપમ ધર્મ, ટાપમ તિમિરદોષ અધર્મ,
 બિરદ ઝેહ બહુ નિત્ય વહમ, પાલમ સાધુ દુષ્ટનમ દહમ. ૨૩
 જનમ, કરમ નારાયણ તણા, સંખ્યા રહિત અજમ અતિ ધણા;”
 મેધાબિન્દુ, અવનિતુણુ પાર, તુ ગિણિય ગુણ તણા મુગરિ. ૨૪

ગાથા

તારા કવણિ ગણીજમ, કવણેણ ગણીય ભૂમિ રજ કણિઆ,
 કવણિ ગણીય જલવહરી, હરિગુણ જામ કવણે ગણીઆ. ૨૫
 વસ્તુબંધ

ઝી બાલા કોમલ સરીર, ઝીલમ સા સાગરતીરિ,
 તે જલિ ભરિજી ધણેરમ, ગાજમ ધન મહીરહ. ૨૬

૨૨-ભણીય જા ભણીજમ, કાજ-અં કાં કારણ, માહિ-ગુ
 વિમહિ, લેધ-કા લે ૨૩-બહુ-ગુ. બિહુ, કા એહય, નિત્ય-કા શ્રીહરિ,
 પાલમ જા પાલિય, કા. પાલે, ગુ પાલેય, ગુ તિમિર-કા. તમરજ, જા.
 તિમમ, દોપ-અં. દોય, બિરદ-અં. નિર્દય એહ, એક-ગુ એહ, ગુ બહુ એહ,
 દહમ (હસ્પિત) જા મહમ, ગુ મહેમ ૨૪ રહિત-અં. રહી, અઝ-
 કા જ છે, તુણુ-ગુ તટે, તુ કા. સા, તણા-કા શ્રી ૨૫ હરિ-જા મા
 આ પાદ નથી કવણુ-ગુ જા મા આ પાદ નથી, કા. હરિગુણ લહરી
 કવણુ ગણી જણે, આ. અં. પણ કવણુ ગણે હો, કવણુ ગણિયે ભૂમિરજ
 કણિયા, હરિગુણ કવણુ ગણે હો. કવણુ ગણે જલનિધિ લહરી ઉપર પાદ
 હસ્પિત લીનો છે, જે રા બા કેસવલાલ હ મુવે ઉપજાવી આપ્યો છે ૨૬-“વ-
 સ્તુબંધ” તેમ જ આખી કરી અં, કા માં નથી, પણ કા. મા “ ઝી
 બાલા ...મહીર ” એ પદ્ધિ, “ ગાથા ” ઉપરની ૨૫ માં કરી (૩૩
 ની ૩૦ માં) આ ઉત્તરાર્થ રૂપે લખેલી છે સ્ત્રીં જા સ્ત્રી બાલા તેહ તણુ
 કોમલ સરીર. તરિ જા મહારિ તે જલિં જા આ. મા માત્ર “ તેહ જલિ
 ભરિજી ધણો મહીરહે ” એટલું જ છે. ઉપર રા બા. કેસવલાલ સાધ્યે
 ચાપ તાલ જોય સૂચવેલો પાદ લીધો છે. એકલી કા મા યલો છે; અં.
 ગુ જા મા નથી

મિથુન રાશિ રવિ આવીહિ, અમરિત તણિ આયમણિ;	:
તિથિ આવાહિ પૂર્ણિમા, ચંદ્ર તણુષ ઊગમણિ.	૨૭
સા નારી હાથમ બિહુ જી તરમ તેહ પારિ:	
રોપ, અમર, શ્રમિ, ચારદા, પામમ હરિયુષપાર.	૨૮

દૂહા (સોરઠા)

ધમિર, અમર અરોપ, સહસ્ર અઠવાસી, ચારદા,	
પાર ન પામમ રોપ, તવતાં ગુણુ ત્રિકમ તણા.	૨૯
જી યુગ અનેક અપાર, ગુણુ ગણુષ ગોવ્યંદ તણા,	
ગ્રહિ સમ્યક્ પાર પ્રભપતિ પામમ નદી.	૩૦
ગાતા ગુણુ દેવેશ વેદ બેદ જાણુષ નદી,	
બીમ મણુષ તેહ રેસિ, કવણુ આનંદ અપધી.	૩૧

રૂપે

વામન મનિ વિમાસમ ધણું ફલ પામેવા તરુઅર તણું;	
ગરુડગતિ વાંછમ કપોત, યમ આદિત્ય જમણુ ખણોત.	૩૨
હરિયુષ સાગર અમૃત નીર, તિથિ જલિ નિરમય હુષ ધરીર;	
સહસ્ર અઠવાસી મનજન કરમ, તાપ ત્રિથિ તે બેલાં હરમ.	૩૩

૨૭ આવીહિ-આ. આવીહ; આયમણિ-જા. આયિમિ; આ. આયમ-
ણિ, પૂર્ણિમા-ગુ. પૂરણુ માસ. રાશિ આ. જા. રાશિમ, ઊગમણિ અ.
તય અખાસી. ૨૮ જી આ. જીમ; જી. અ. જી. તે તરે તેહ પાર, જા. જી.
અંતર પિતરુ તેઓરિ. રોપ. જા. જલમ, રોપ, અમર અપિ ચારદા.
પામમ-જા. પામિ નદી. દૂહા-કા. સોરઠા. ૨૯ તણા જા. તણા તણા. ૩૦
ગણુષ-અ. ગણે, જા. જણિ, મણિ; રેસિ આ. રેસ. તુદિ-અ. તોદે
સમ સાર; ૩૧ વેદ-ગુ. દેવ; ગુ. જાણે; જાણે; અપધી-અ. અપધ; તેહ
-અ. એ. ૩૨ જા. વિમાસણ; જા. અ. વાંછિ; આદિત્ય. ૩૩ તિથિ-કા. તેહ ધણી રોપ નિમંજ
ધરીર; જા. જા. ઠરિ, હરિ આ. ત્રિથિ, અ. ત્રણ તાંઠાં.

શુક સગમદિક સારસ એહ, કરમ કમોલ દિવસ નિશિ તેહ;
હરિગુણ જલ પામેવા પાર તુળા તિલુપ વહમ ત્રિપુરારિ. ૩૪

અક્ષા, અત્રિ, અંગિરા, શુવ, સારસ્વત, શેષ, સુમીવ,
નારદ, અંબરિષ, અર્જુન, સગર, સત્યરુપા નમ મનુ. ૩૫

ગાધિ, વિદેહી, ધલ, ધક્વાકુ, નહપ, નંદ, નય, નાયક નાક,
કર્મ, કપીલ, સમીરણ, વરુણ, રતિદેવ, રવિ, રઘુ, રિતુપર્થુ. ૩૬

દધિમિ, દુર્વાસા નમ મંદ, બગુ, વસિષ્ઠ, વાસુકિ નાગેન્દ્ર,
ક્રુવ, પ્રહ્લાદ, પારાશર, મુરિ, ભીષમ, જલિ, ઉદ્ધવ, અકૂર. ૩૭

ગમ, હરિચન્દ્ર, દ્રોણ, જશવંત, વિદુર, વિભીષણ, નમ હનુમત,
રુકમાગદ, શિબિ, વિશ્વક્ષેન, અલક, ઉદક, અરિષ્ટ, સુષેણ. ૩૮

વાલ્મીકિ, દત્તાત્રેય, વ્યાસ, સૌમરી, જયવિજય હરિદાસ,
દક્ષ, વિલિપ, ઉમા, સરસ્વતી, પિપ્પલાદ, પાત્યાત્રી સતી. ૩૯

પરીક્ષિત, દેવલ, સનતકુમાર, રિખભ, પૃથુ રાજ અવનાર,
માધાતા, અજ, મુચકંદ, પાપી એહ કરમ આનંદ. ૪૦

કવિનું આત્મન્યૂનતાનું બાન

તેણુ જલિ શ્રીસહ પદમિની, સોલ સહજ ઝીલધ કામિની,
પૂરવ પૂત તણુ કહ સચ, બરયોસ મસા માત્ર એક ચચ. ૪૧

૩૪ સારસ-જા સાગર, કા શારદ, તુળા-નું તુળાઈ ત્રેણુ વૈહ
ત્રીપુરાર, અ તુળા તેણુ વેહે માત્ર મુસાર, કા તુળા તેણે વહે ત્રિપુરાર.
૩૫ નમ મન-નું નમત, અ. મુન્ય, જા સત્યરુપા ઇનિ રમત. ૩૬-
ઇવ-નું એન; જલ. નિલોપ, નું નિધુપ; નંદ, નલ-જા. નદન નાક; નાસ-
દત નાગ, ૪૦ પરીક્ષિત આ હનુમત. પ્રથુ રાજ-જા. પુણ્ય રાજ, અજ-
અ. નું જા અજ ૪૧ શ્રી સહ-(કલ્પિત પાઠ-) જ જા આ સોહિ.
જા. આ પદમિની, ઝીલધ-જા જ ઝીલિ, બરયોસ જ બરેશ, જા બરયૂસ.

આગમ અનેક કવિજન દુઆ, તેણુમ પ્રમથ બાધા જૂઝૂઆ,
તેહ કયાના લેખ રૂપ, માડિસ સરોવર જમલુ રૂપ. ૪૨

કવિજન કોઇ મ ધરસ્યો રોષ, દેખી કનક જમલિ જલકોસ
કરુ પીનતિ બિહ કર જોડિ, ભૂલા બણી મ દેશુ ખોડિ ૪૩

કિહા ગૂળ, કિહા રતન અમૂલ' કિહા આલિલિ, મિહા ચ પા ફૂલ' ૪૪
કિહા તરુ ચંદન કિહા કરીર' મિહા છલ્લર, કિહા ગગાનીર' ૪૫

કિહા સરમવ, કિહાં પર્વત મેરુ' કિહા બહરીફલ, કિહા નાલિકેર' ૪૬
કિહા અગર, કિહા એરડમૂલ' કિહા કાબલુ, કિહા પદફલ' ૪૭

કિહા સી અવર, કિહા શીરમા' કિહા તારા, કિહા ચદ્રમા' ૪૮
કિહા બગ પક્ષી, કિહા મરાલ' મિહા કવિ અવર, કિહા દ બાલ ૪૯

પૂર્વે યુ

અહ બાલક નહ બાની બુધિ, કિહા ગુણ પુરુષપુરાણ
નિહા મદર મજનન કરમ, કવલુ માત્ર પરમાણ ૫૦

અહ બાલ નહ બાની બુધિ, કિહા એ ગવહર મય,
કાકી નહ સુખિ કોદલુ મહ કાણી પરિ ઇજત ૫૧

૪૨ માડિસ એ એ મારેશ, એ માડિસ ૪૩ જા મરસુ રોસ
જમલિ યુ એ જમલો કનક એ મા નથી ૪૪ ચ પાફલ યુ સીપફલ-
મા એ ચાપાફલ તરુ-જા તરુઅર ૪૫ અહીથી તે અવ
પર્વત (માત્ર આરેક પાના સિવાય) હિ પ્રત સાબુત દોવાથી તેને
મુખ્ય મણી છે અને તેની જ જોડણી પ્રાયશઃ વ્યવસ્થા રાખેલી છે
૪૬-શીરમા હિ યુ શીરામ પણ તે બલ છે બગ હા વન
પૂર્વજાતુ કા દોહા, પણ શુદ્ધ કદીનુ માત્ર દોહાનુ નથી. ૪૭ કિહા-યુ
મા આ પદ પોતુ છે ગુણ એ નિહાં યુ મા આખી પદિત પરોવી
છે પરમાણુ જા એ પુરાણ ૪૮-અહં યુ મા આ પાદ પરોતુ છે
મદર-હિ એ કા મદિર પણ અહીં 'પરમાણ' સાથે મુકાબલે 'મદર'
(પર્વત) જોએ ૪ દરનો અહીં અર્થ નથી, તેમ સમુદ્રમા મદાર પર્વત
દુખેલો દોવાનુ પુરાણુ કહે છે મુખિ એ મુકુદી મહ-જા કાલુ ઇજતિ
એ યુ મજત જા ઇજતે

ચૂંપૈ

- અહં બાલક નમ બાલી બુદ્ધિ, વધી નવિ બાણું અક્ષરશુદ્ધિ.
લઘુ ગુરુ, માત્રા, શ્રુત પ્રસ્તાર, તાલ પ્રબંધ, છંદ અલંકાર. ૪૯
- ભરહ, બેદ, પિંગલ, શુણ, ગીત, વસ્તુબંધ, ગાથા નિ દર્શિત;
આલતિ રાગ, મંદ્ર, મધિ તાર, નવ રસ તણુ ન લહં વિચાર. ૫૦
- ધ્રુવ માત્રા, પદ માત્રા સહી, મડયલ, અડયલ, નમ ચૂંપૈ;
પૂર્વછાયુ નમ રસાઉલા, ફહા, કુંડલીઆ, નમ ફડલા. ૫૧
- ત્રોટક, સાટક નમ નારાય, તાન માન, નમ નાટક, નાય,
સમક ગમક ન બાણું વહિ, એકતાલી ત્રિવડા ત્રિપદી. ૫૨
- ચાનક, આયુધ, ભૂષણ, જાતિ, સ્વર-અંગન-લક્ષણ ઉદાત
રુપક કેરાં વાદન-વરણ, શ્લોક, સમાસ અનમ વ્યાકરણ. ૫૩
- કથાસમંધ કહં કિમ કરી ? બાણું નહિ હં કવિચાતુરી.
સાહસ સત્ય તણુધ આધારિ, બોલિશિ નિજ ગુણ તણા મુરારિ. ૫૪
- ભગતિભાવ આણી મન માંહી, ગાઈસિ ગોવ્યંદ બોલધ બાવિ,
બાણું નહી અધિક કરી ખેપ, કરેશિ કથા માત્ર સંશેપ ૫૫

૪૯ વિ-ભા ન; ભા. અક્ષરશુદ્ધિ-અ. અ. અક્ષરશુદ્ધ. છંદ-ભા. છંદ;
૫૦-મદ્ર મધિતાર=હિ મદ્ર-અ. જ ભા મદ્રમધ્યતાર, આ. મુદ્રમધિતાર;
ગુ. મદ્રમધિતાર, ડા. મધ્યમ દ્વિતાર, ૫૧ પદમાત્રા-હા. પદમાત્રા. પદ-
ત્રોટક હા. ત્રોટિક સાટિક નાના નાય, આ પાક ખેટા છે. અર્થના
સમજકેરુ પરિણામ છે, નમ નારાય-અ. કરા રાય; સમક-અ. રમક,
હા. કન્યક. એકતાલી-ભા એકતાલીસ, પણ તે સમજકેર છે. ૫૩-ઉદાત ગુ.
ઉદતિ, ભા. ઉદાસ; ૫૪ સત્ય-ભા. સત્ય બોલિશિ-હિ બોલિશ, ગુ બોલિ,
અ. બોલેશ, ભા. બોલશિ. ગુણ તણા ભા ગુણકથા. આધારિ-અ.
આધાર. નિજ ગુણ તણા-હિ ગુણ તણા-ભા. નિજગુણ કથા ગાઈસિ-ગુ.
ગાઈસું, અ. ગાયેશ, આ. જ. ગાઈસ ખેપ ગું આપેપ હિ. અપેપ; આ.
આપેપ; ફેરી હિ. કરું હં ગુ કરિ, આ. કરિશ, અ. જ. કરેશ, ભા. કરેશ.

કૃપ્યુ તણા ગુણ અજીઠ અનેક, તેહ તણું દિમ કરું વિવેક :

યોડું યોડું લેછય સાર, જમ અધુર કરમ આહાર.

૫૧

પૂર્વજીયુ

હાદસ રકથે તણી કયા પરીક્ષિત-શુક-સંવાદ;

ભાવ ધરી અહો ગાઠસું ગ્રાહણ તણા પ્રસાદ.

૫૭

બ્રાહ્મણના વંદનનું ફેલ

ચૂપે

પદિલું વિપ્રચરણ વંદીઈ, આરિ પદારથ છુ સંધીઈ;

વાલવ તણું વચન માગ્યોસ, છુ હું કૃષ્ણદકયા રચ્યોસ.

૫૮

અદનિશિ કરું વિપ્રની સેવ, જૂમિ તણા ને જંગમ દેવ,

જેદની વાણી નિર્મલ નીર, પાતક છૂટક તણાં કરીર.

૫૯

ગ્રાહણા સદ્ગમ સૌર્ય નિર્મલં સાર્વજામિકર ।

તેષાં વાક્યોદ્યકેનૈવ શુદ્ધ્યન્તિ મલિના જનાઃ ॥ ૧૦ ॥

ચૂપે

વિષ્ણુ બણુઈ દિન રૂપઈ અહં તેણુઈ પૂજઈ પૂજ ઘડં;

તેહસું વધર કરઈ નિ અત્ર, વિષ્ણુ બણુઈ તે ગાહરુ ચતુ.

૬૦

ये ब्राह्मणास्ते नरनाथ सोऽह तेष्वाचितेषु स्वयमचितोऽहम् ।

तेष्वेव दुष्टेष्वहमेव तुष्टો घैरं च तैरेव ममापि घैरम् ॥૧૧॥

૫૩ અજીઠ લા ઊંઠ લેછય-ગુ જ લા ઝાં. લેઈ; કરઈ-લા
કરિ ૫૦ પ્રસાદ લા જ પ્રસાદિ પદ માગ્યોસ-ગુ આ માગેશ, લા.
જા. માનસું; રચ્યોસ-ગુ. આ ઝાં જો રચેસ, લા કરેસિ આરિ લા
ચાર પદારથનુ સિદ્ધિ પામીઈ; સંધીઈ જ સંધીઈ પદ ને દિ તે શ્લોઁ
દિ માં આ શ્લોક ધસાયો છે ૬૦ રૂપક-આ રૂપિઈ, અહં શ્લોક.
કરઈ-જ ધરિ; વિષ્ણુ-ગુ. લા આ કૃષ્ણ શ્લોક ॥-યે-હિ આ શ્લોકનો
આરથો જ લાગ છે સોડેં ।-તુઈ સ્વમેવ તુષ્ટો । લા માં આ શ્લોક નથી.

ચૂં

બ્રાહ્મણુ નેશુષ્ઠ સંતોષ્યા નદી, તે નારાયણુ પામછ કિહી;
 વિષ્ણુ વિપ્ર ને અંતર કરછ, તે નર નરક માંહી સંચરછ. ૬૧
 મહવસ્તે ન જાનન્તિ મમ માયાવિમોહિતાઃ ।
 સદાઽહં દ્વિજરૂપેણ વિચ્ચરામિ મંહીતલે ॥૧૨॥

- ચૂં

હરિ વિપ્ર ગંગાનં વારિ, ભાગીરથી વિષ્ણુ દ્વિજ સાર,
 ભૂમિ દેવ ભક્તીની મુરારિ, પાવન એહ ત્રિભુવન મજારિ. ૬૨
 હરિર્ભાગીરથી ચિપ્રાઃ ચિપ્રા ભાગીરથી હરિઃ ।
 ભાગીરથી હરિર્ચિપ્રાઃ સારમેકં જગત્રયે ॥૧૩॥

ચૂં

દેવાધીન સકલ સંસાર, વરતછ દેવ મંત્રિ આધારિ,
 મંત્ર અમોઘ અછછ અછેદ, સકલ મંત્રનં મંદિરે વેદ. ૬૩
 નિગમ સાર ત્રિભુવન મજારિ, વસછ દેવ બ્રાહ્મણુ આધાર,
 તેણુછ કારણિ દેવના વિપ્ર, સકલ પદારથ આપછ ક્ષિપ્ર. ૬૪

૬૧ કિહી-ભા. નહીં. (કડી ૧૧ પછી શુ પ્રતિમાં લખેલું છે કે અહિયાં સૂક્ષ્મ શાસ્ત્રી ધ્રુવવાસની પ્રતમાંથી ઉતાર્યું છે. હવેથી નવવરામવાળી પ્રત રાક થાય છે. જુઓ પાનું ૫) શ્લોક ૧૨ આ શ્લોક દેપક હોવાને લેધએ. સામાન્ય રીતે સાર આપી પછીતેવા શ્લોક આપવાની ધાટિ કવિની છે, પણ અહીં એવો સારવાળો આ શ્લોક નથી. પણ તે જૂની પ્રતમાં હોવાથી રાખ્યો છે. અ. તથા ભા. માં આ શ્લોક નથી. ૬૨ ભૂમિં આ કડી અ. માં નથી. ખ. માં ૬૩ થી ૭૧ એ ૮ કડી નથી. જ. ની આંકનોંધ પ્રમાણે ૬ કડી પહેલી સંભવે છે, તેથી ૬૪ બે કડી અહીં વધારે છે તે સમજાવું નથી, ભા. અ. માં આ શ્લોક નથી. ૬૩ મંત્રિ આ. ભા. મંત્ર. અછછ કા. નેહ છે; વેદ શુ. દેવ ૬૪ મજારિ, હિ કારણિ; ક્ષિપ્ર ભા. શ્વેત દેવતા. સેવવા; શ્લોક ૧૪ હિ. માં આ શ્લોકનો ધણો ભાગ પસાર્યો છે. આ શ્લોક ભા. મં. અશુદ્ધ છે. વ્રક્ષણાઃ પાઠ તસ્માદ્વાક્ષણદેવતાઃ જ પણ તે અશુદ્ધ હોવાથી ઉપર પ્રમાણેનો શુદ્ધ પાઠ આપ્યો છે.

દેવાધીન જગત્સર્વ મન્ત્રાધીનાશ્ચ દેવતા ॥

તે મન્ત્રા બ્રાહ્મણાધીના બ્રાહ્મણા દેવતા અતઃ ॥ ૧૪ ॥

ચૂંપે

પ્રથુમ્મા આપછ ઉત્તમ કામ, ધર્મ અર્થ નહ પૂરક કામ,

જેહનક વિષ્ણુ કહ માનુકલ, તે પામક મુગનિનૂ મૂલ ૬૫

વિષ્ણુવંદના અને વરદાનની પ્રાપ્તિ

કારણ એક વિભાસી કરી, બાવ જગતિ મન માહિ ધરી,

આવી દ્વિજનક લાગુ પાછ, મળનક કીધુ બહુત પસાઇ. ૬૬

કરે જોડી બ્રાહ્મણ વીનવ્યા “સ્વામી” મંત્ર ઉપરિ કરે દયા,

“મન માહિ ઉત્તક કા ધણી, કયા કરેવા કેયવ તણી ૬૭

“તહારી અગુક પા થિહી ગાયસ ગુણુ હું સુન દેવકી,

“કયા રહે રહિ વિચિ માહિ, પછક લોકલસારત થાઇ ” ૬૮

વલતૂ વચન મહારપિ કહઇ “એ કયા અધવિચિ નવિ રહઇ,

આપ્તી રદય વિચાર વિવેક, પૂરવઝણુ આપુ એક. ૬૯

પૂર્વજાય

મોલ કલા સજીવની, બીજૂં જિજ્ઞાસુ મયક,

પૂરી પાતકનાશની હુસઇ દયા નિકલક. ૭૦

૬૫ અર્થનહ—જા મંત્ર અર્થક માનુકલ—જા મા સમજલ,

૬૬ મન માહિ—કા હુદે માહિ. બહુત—જા મા. બહુ પસાઇ—જા મા

પસાય, જા લાગુ ૬૭ કરેવા જા નરિવા ૬૮ થિકિ એ વરી,

ગાયસ—એ ગાઇસ, જા ગાયસ, આ ગાયેગ દિ અધવિચિ માહિ.

જા પછઇ ૬૯ દિ કહિ આ કહઇ,—જા કહિઇ રદય—અ રદય. આપુ—

આ—આપુ, આ. આપો, વલતૂ—કા. સુઝશો મસ્ત નામિયે, ચાર

પદારથ તો પામિયે. ૭૦ હુસઇ—અ હશે, આ હોઇ, એ દરિ, કા.

હરિ—કયા હિ કયા

- વક્ત્રી ઉપરિ આપૂં વરદાનઃ " પામીશ ધરણીધરૂં ધ્યાન. " ૭૧
 તૂઠા દિવ્વ દીધી આશીષઃ " તુઝનધ પ્રસન્ન હુસધ જમદીશ. " ૭૨
 વિપ્ર તણુ વચન પામીજી, દર જોડી મરતક નામીજી;
 તુ મધ બણી અક્ષરયુગતિ, પામ્યુ કેશવ તણી હું ભગતિ. ૭૩
 યથાશક્તિ હરિપૂજા કરું, રસના રામનામ ઉચ્ચરું;
 સત્સંગતિ સેવું દારિકા, જેહ બણીજી ભવતારિકા. ૭૪
 ગાઠા ગોલ્વંદનાં નિજ ગીત, ચતુર્થુજ ચરણિ વિલગૂં ચિત;
 એક વાર મિ કમલાપતિ કીધી શ્લોક સાતધ વીનતી. ૭૫

કૃષ્ણ કૃષ્ણ મહાબાહો મુરારે વચનં મમ ।

ધૃણુ ત્વં પરયા ભક્ત્યા ચુક્તં ચિષ્ણો રમાપતે ॥ ૬ ॥

કામક્રોધાગ્નિતપ્તાનાં લોભોપહતચેતસામ્ ।

નરકે મજ્જતાં નાથ ત્વમેકઃ શરણં નૃણામ્ ॥ ૧૬ ॥

તુષ્ણયા પોદિતં દોનં દોનં ભક્ત્યાદિભિર્ગુણૈઃ ।

ચિયેકરહિતં તાત ગ્રાહિ માં શરણાગતમ્ ॥ ૧૭ ॥

ત્વત્પ્રસાદેન ગોવિંદ ગુણાનાં તથા કીર્તનમ્ ।

કરિષ્યેઽહં યથાબુદ્ધિ તન્મે ત્વં ક્ષન્તુમર્હસિ ॥ ૧૮ ॥

નારાયણ દુષીકેશ પ્રસીદ પુરુષોત્તમ ।

ત્થયા કૃપાલુના સ્વામિન્નુગ્રાહ્યોઽસ્મિ સર્વદા ॥ ૧૯ ॥

૭૧ આપૂં-આ આપ્યુ, અં. ના આપૂં પામીશ-ચુ પામેશ.
 તૂઠા-ના તૂઠા હુસધ-ચુ હુંસ, ના હોહ, આ હોસધ, અં હોરો.
 ૭૨ વચન-અ વાચક. પામીજી-ના માજીજી આ. પામિયું. નામીજી
 આ. નામિયું, બણી-આ પામી, પા-ચુ-અ. પામી. ૭૩ ના. યથા-
 શક્તિ; હિ યથાશક્તિ સત્સંગતિ-અ સત્યસંગતિ, હિ જે બણીધ, કા
 અ. તેહ બણીજી. જે-ના વિ પામીજી, જિ બણીધ ભવતાર કા. આ માં
 આ પંદિત ૭૬ આ પં. ૭૬ છે ૭૬ શ્રી. કા. સાચુ, અં ચુ. સાચ, અ.
 વચનું, આ વિગાનું, ના વિગાલું, સાતધ-અ સાત્યે.

પથમુક્તો મહાવિષ્ણુઃ પ્રત્યુવાચ સ માં પ્રતિ ।

મયિ ભક્તિર્હતા નૂનં મત્પ્રસાદાન્નવિપ્યતિ ॥ ૨૦ ॥

તદા પ્રભૃતિ ગોપિદે કૃષ્ણે દ્વેષકીનંદને ।

ભક્તિર્મે નિચલા જાતા મહામયવિનાશિની ॥ ૨૧ ॥

અંતરયામી, સર્વાવાસ, હૃદય ચિત્ર નિત ૩૨૪ પ્રકાશ;

બીજ વચન કર્ણોડી કવઃ: “ હરિ વિષ્ણુ કૃષ્ણ કલિનંદ શીખવઃ.” ૭૫

શાસ્તા વિષ્ણુરશેષસ્ય જગતો યો હૃદિ સ્થિતઃ ।

તમૃતે પરમાત્માનં તાત કં કેન શિષ્યતે ॥ ૨૨ ॥

કથાઆરંભ-નારદનો પ્રશ્ન, વિષ્ણુનો ઉત્તર

શ્રુતે

“ આગમ શ્લોક તથા ઇતિહાસ મધ સાંભલિઈ ” બહુતા આસ;

દેવરપિ કહિ યાદવરાય: “ વાસિ કિહા વસુ ભુવિ આદિ.” ૭૬

નારદ પૂછિ જોડી હાથ: “ શ્રીકૃષ્ણવચન કહુ જગનાથ !

“ કરુ દયા મઝ ઉપરિ ઇસ ’ કિહાં શોખ્યા લાણુ જગદીશ ! ” ૭૭

દ્વારાવત્યાં સુગ્વાસીને ભગવન્તે જનાર્દનમ્ ।

પ્રણમ્ય શિરસા દેયં નારદઃ પર્યપૂછત ॥ ૨૩ ॥

કેપુ કેપુ ચ ક્યાનેપુ દ્રષ્ટવ્યોઽસિ મહાપ્રભો ।

તત્ત્વ કથય દેવેશ અનુગ્રાહ્યો ભવામ્યહમ્ ॥ ૨૪ ॥

૭૫ સર્વાવાસ-આ. વિશ્વાવાસ; હરિ-શીખવઃ-અં. ડા. ગુ. કૃષ્ણ
કહે નિ’ શીખવે, જા. કલિનંદ તદ, આ. કલિનંદ. ખ. કલિનિ; કવઃ, ખ.
કવિ; હિ કલિ જા. કલંદ. શ્લોક ૨૨ આ જા મા આ શ્લોક નથી.
૭૬ ઇતિહાસ-અં. ગુ. આ ખ અતિહાસ બહુતા-આ બહુતા, આ.
વાસિઈ કિહાં વસુ, જા. વાસિઈ, વિષ્ણુ કિહા, આ. ખ. કિહિ, જા.
કહેલ હિ પૂછ ૭૭ આ શ્રીકૃષ્ણ, આ હાથિ. ઇસ-હિ ઇસિ.
શ્લોક ૨૨-૨૪ જા. આ. મા. જા. જે શ્લોક નથી.

ચૂપૈ

વક્તા ખોભા ત્રિભુવનરાય. “વસુ” નહી ગિરિકંદર માહિ,
 “નવિ વૈકુઠિ, ન સાગરક્ષીરિ, ન વ્રત, નપ તપ, તીરથનીરિ. ૭૮
 “નારદ! સાભલિ સાચુ દહ”, જિહ્વા અદિનિશિ હ વાસિ રહ,
 “વૈષ્ણવ તણા હદિ માહા વિષ્ણુ, અથવા કૃષ્ણકથા તિહા કૃષ્ણ ૭૯
 નાડહ વસામિ ચૈકુઠે યોગીનાં હૃદયે ન હિ
 મન્નક્તા યત્ર ગાયન્તે તત્ર તિષ્ઠામિ નારદ ॥ ૨૫ ॥

ચૂપૈ

તે બણીધ ભાગવત પ્રધાન, સકલ જૂતથ ચિત્ત સમાનિ,
 કૃષ્ણકથા મનિ સમરધ નિત્ય, બણુધ, મુણુધ યે ઝેઝધ ચિત્તિ, ૮૦
 સે સાધવો ભાગવતપ્રધાના સમસ્તમૂતેષુ સમાનચિત્તા ।
 હરે કર્યા મે કથયન્તિ પુણ્યાં ગાયન્તિ શ્રુણ્વન્તિ
 મુદા સ્મરન્તિ ॥ ૨૬ ॥

ચૂપૈ

તિહા ગગા, ગયા ગોમતી, તિહા ક્ષિપ્રા, સરયુ, સરસ્વતી,
 હરિ હામોદર, અખોદાર, કૃષ્ણા, કાવેરી, કેદાર, ૮૧
 તિહા પુરષોત્તમ સાગર સેતુ, કાશી કાચી નધ કુરુક્ષેત્ર,
 તિહા યમુના, રૈવા મધુમતી, માયા મધુરા માહિભમતી, ૮૨

૭૮ વૈકુઠિ હિ વિકુઠિ ક્ષિરિ જા તીર, તીરથ-જા સારિ(ત) ૭૯-હિ.
 અદિનિશિ હદિ હિ હદ માહી વસુ હિ અ વિષ્ણુ ૮૦ પ્રધાન-અ
 પુરાણ પ્રધાન, સમરધ-અ જા સમરિ, મુણુધ-જા મુણુને નિત્ય આ
 નિતિ સકલ-જા સકલ જૂતમુ સમચિત્ત આણિ ચિત્તિ-હિ ચિત
 શ્લોક ૨૬ આ મા નથી. ૮૧ હિ મા દોઢ પકિત વસાધ છે ગયા
 જા હિ યમુના, પણ પુનરસ્તિ યાય છે હરિ હિ તિહા ગિરિ કાવેરી-
 અ વૈતરણી સેતુ-ગુ શ્વેત દર માહિભમતી-હિ આ જા મહિષાવતી.
 કાશી-ગુ મા આ આખી પકિત નથી

સુવર્ણરેખા, તાપી, મહી, શાલિગ્રામ ક્ષેત્ર, તિહાં સહી,	
બદ્રા, કપિલા, અશ્વવતી, ચંદ્રભાગા નદિ ચર્મસ્વતી,	૮૪
સુગમદ્રા, તિહાં ગોદાવરી, અયોધ્યા અવંતી પુરી,	
તિહાં કોટા, કુબ્જા, કૌશિકી, સિંધુ નદી, સીતા, અશ્વત્થી,	૮૪
મામ સરોવર, ગંગાદારિ, ચક્રર, બ્રહ્મક્ષેત્ર, ઓંકાર,	
તીર્થરાજ તિહાં પ્રયાગ, તિહાં અશ્વમેધાદિક યાગ,	૮૫
તિહાં જપ, તપ, દયા, વ્રત, દાન, સદ્ય, શમ, દમ, નિજ નિર્મલ ન્યાન,	
તિહાં યોગવિદ્યા-અભ્યાસ, યંત્ર, મંત્ર, તિહાં વડંત્ર ન્યાસ.	૮૬
તિહાં બદરીનારાયણ, વ્યાસ, સદક્ષેત્ર, પુષ્કર પ્રભાસ,	
તિહાં વૈતરણી, રુઢમાવતી, ગંગા સાગર, સાબરમતી.	૮૭
ત્રિમિથ, ચંપક, દંડક નામ, કૃતમાલા, શ્રીશૈલ સ્વામિ,	
ત્રિમલ, પંદરપુર, પપસ્વિની, નાના નદી સમુદ્રગામિની.	૮૮

૮૩ બદ્રા કપિલા-શુ. શ્વેતા બદ્રા, જા કૃષ્ણા કપિલા; નદ-જા. મદ્રા
માં નથી. અશ્વવતી-હિ. મદ્રા. જા. અશ્વવતી કહી ૮૩ પછી શુ. નો વધારો.

રાગ ધન્યારા ॥

દેવહીનંદન ત્રિભોવનતારણ નરનિવારણ વાસુદેવ ॥ દ્રુપદ ॥

વિષયનિકંદન, કાલીધમરદન, કસેવિન્વંસન, પદ્મનાભધરા, ૨

સમુદ્ર વિરોધ્યો, રાવ રોધ્યુ, પાવવ તોધ્યો રવે મહિધરા, ૩

ધાદવરુપ, અકલરુપ, ધાય વૈકુંઠ આપ સુદર રુપ, ૪

હરિ સેવિ સદા ધરા કર્મ હૃદ્ય કાંપિ ધર્મ નિજ પાપિ

વૈકુંઠ આપિ વદતે આગૂ ૫

શ્લોક ॥ કૃત્ત્વ કૃષ્ણ મહાવા-(હો) ઉક્તનામગયંકર

ત્વમેવ દક્ષમાનાનામપવર્ગોસિ સંસૃષ્ઠિ ॥ ૧૬

૮૪ દ્રુપ-હિ. કૃષ્ણા. ૮૫ શુ. માં આ આખી કહી નથી; હિ બ્રહ્મ-
ક્ષેત્ર; ઓંકાર કા. રાગ ઓંકાર, મદ્રા. અવિહાર. ૮૬ ન્યાન-જા. જ્ઞાન.
નિજ-મ. આતમજ્ઞાન. ૮૭ હિ સિદ્ધિક્ષેત્ર. ૮૮ શુ. સૈલ, અ. ચક્રર,
મ. સાબરી;

તિહાં આખૂ, ત્રંબક, ગોઠણું, સમ સમુદ્ર સહિત તિહાં વરણ,
તીરથ સકલ ક્ષેત્ર શ્રીરંગ, જિહાં શ્રીકૃષ્ણ કથાપ્રસંગ. ૮૬
તત્રૈવ ગંગા યમુના ચ તત્ર ગોદાવરી તત્ર સરસ્વતી ચ ।
સર્વાણિ તીર્થાણિ વસન્તિ તત્ર યત્રાઽચ્યુતોદારકથાપ્રસંગઃ॥૨૭॥

ચૂપે

તાં લગમ્ ગર્ભવાસવેદનાં, તોં લગમ્ યમ તણી યાતના,
તાં લગમ્ ક્રોધ, લોભ, સંતાપ, તોં લગમ્ મોહ મજરનુ બ્યાપ, ૬૦
તાં લગમ્ દુઃખ દાવાનલ દહમ, પાતક પંચ શરીરમ્ વહમ,
તાં લગમ્ ભ્રમણ ચક્ર સંસારિ, જિહાં લગમ્ મનિ ન વસમ મુરારિ. ૬૧
તાવદ્ભ્રમન્તિ સંસારે મનુષ્યા મંદબુદ્ધયઃ ।
યાવદ્ભૂપં ન પશ્યન્તિ કેશવસ્ય મહાત્મનઃ ॥ ૨૮ ॥
જ્ઞાયત્સર્વં તુ મે દુઃખં ચિન્તાસંસારસાગરે ।
યાવત્કમલપત્રાક્ષં ન સ્મરામિ જનાર્દનમ્ ॥ ૨૯ ॥

ભાગવતમહિમા અને શ્રવણકલ્યાણપ્રાપ્તિ.

ચૂપે

તાં લગમ્ મનિ ધરમ બહુ ગર્વ, ઇતિહાસાદિક શાસ્ત્ર જ સર્વ,
તાં લગમ્ તારા, તેજ પુરાણ, જાં ભાગવત નવિ જીગમ્ બાણ. ૬૨
પૂર્વછાત્ર
તાપ ત્રિણિ તેહ તણિ દહમ, હુમ હાણિવિહાણિ,
મગત ભાવિમ મુણીજી નહી, જેણમ ભાગવત પુરાણ. ૬૩

૮૬ સહિત હિ. સહિતા. કૃષ્ણ. જા. કેશવકથાપ્રસંગ; શ્લોક ૨૭ ગુ. જા.
આ. માં આ આજો શ્લોક જ નથી. ૬૦ તા-હિ તિહાં જા. આ. ગર્ભ-
વાસિ; યાતના-ગુ. જા. યાતના; ખ. માં બીજું પાદ પડયું છે; ગુ. લોભ
મોહ સંતાપ. ૬૧ દહમ જા. દેહ, આ. દહોમ, ખ. દિહિ; વહમ-હિ.
મહી, ખ. જા. રહિ; પંચ-જા. પંચિ; વસમ-જા. આવમ; આ. માં ૨૮-૨૯
શ્લોક નથી. ૬૨ ધરમ-આ. ધરિમ, ખ. જા. ધરિ. ૬૩ જેણમ જા. ગુ.
અં. આ. જ્યાંહાં; મુણીજી-આ. મુણીમ.

શ્રવણે જેણુમ્ સુણીઁ નદી જીવિ ભાગવત પુરાણ,
માનુષ રૂપ અવતરયા ચાલંતા પાપાણ.

૯૪

શ્રુતે

સુણીઁ નદી ભાગવત પુરાણ, આરાધ્યા નદી પુરુષ પુરાણ,
વિપ્ર વદનિ નવિ હોમ્યુ અન્ન, વૃથા જન્મ તે પામ્યુ જન. ૯૫
યૈર્ન શ્રુતં ભાગવતં પુરાણં નારાધિતો યૈઃ પુરુષ પુરાણઃ ।
હુતં મુખે નૈવ ધરામરાણાં તેષાં ગતં જન્મ કૃથા નારાણામ્ ॥૩૦॥

શ્રુતે

અતિ ઉત્તમ ભાગવતની કથા, સદા પવિત્ર જાણવી યથા,
ત્રિણિ પુરુષ શાષ પાવન, પાઠક, પ્રચક, એતાજન. ૯૬
પાઠક છૂટક બવસંતાપ, પૃચ્છકનાં નાસક સવિ પાપ,
જે જન એકમતુ સામલક, તેદનક આવાગમનભય ટલક. ૯૭
વાસુદેવકયાપ્રભઃ પુરુષાંશ્ચીગ્નુનાતિ દિ ।
પ્રથકૃપૃચ્છકશ્રોતૃસ્તત્પાદસલિલે યથા ॥ ૩૧ ॥

શ્રુતે

ન્યાનસાગર ભાગવત મઝારિ, ભગતિ, વિરામ, વિવેક, વિચાર,
બહાવિધા નક આતમયોગ, વલી વિશેષ શાસ્ત્રપ્રયોગ. ૯૮
તિણિ કાગણિ શદ નક નારિ, કઠિન પ્રથ ન લદિ વિચાર,
પ્રાકૃત અર્થ જાણેવા સદી, બણક જીમ કીધી ચૂપક. ૯૯

૯૪ હિ શ્રવણે, રૂપ-ગુ જા આ વેધિ; આ સુણીયુઃ. ૯૫ આરા-
ધ્યા. આ જ આરાધ્યુ, આ જ સુણીયુઃ હોમ્યુ જા હોમ્યુ. વિપ્ર-
ગુ અગ્નિ વદીને ન હોમ્યુ અન્ન, પામ્યુ-ગુ પામ્યા-શ્લોક ૩૦-આ શ્લોક
હિ. આ મા નથી, વૃથા નરાણામ્ જા. નર્પસકાનામ્ ૯૬ પ્રચક જા.
પ્રાક, હિ તણ, ૯૭ સવિ જ. ત્રિ, ગુ જા અ. એકમતો, જ એકમતાં
૯૮ ન્યાન ગુ અ. કા. જ્ઞાન-કા શાસ્ત્ર-કા શાસ્ત્ર. ૯૯ તિણિ-હિ. તે;
નક-જા આ નર જાણેવા-જા. આ જાણેવા, કીધી-જા. કીધુ

કરિસ કથા એ સમરથ, માહિ મૂકિસિ પરમારથ,
અસ્પમતિ નહીં નાણુમ ક્રેષ્ઠ, નાણુ હસમ તે લેસમ જોષ. ૧૦

ફહા (સોરઠા)

નાણુ અનાણુ એ બેહ કહુ કેણી પરિ નાણીમ ?
નાણુ બણીજમ તેહ, જે હરિગુણુ ગાતાં હરપમ. ૧૦
નાણુ અથવા અનાણુ બેહ નમ મનિ માધવ વસમ
તેહનિ કરું પ્રણામ પાપલિ પ્રક્ષણુ કરી. ૧૦

ચૂપે

વિધન કરમ જે કુત્સિત મતિ યાત્રા જાતાં દ્વારાવતી,
હરિગુણુ ગાતાં જે નર હસમ, કલ્પ કોટ તે સૌરવ વસમ. ૧૦
વિધનમાચરતે યસ્તુ દ્વારિકાપયિ ગચ્છતામ્ ।
નરકે મજ્જતે મૂઢઃ કલ્પમાત્રં સ રૌરવે ॥ ૩૨ ॥

ચૂપે

એહ માદિ અજમ અમૃત, નિમ તિલિ તેલ, દ્વધ માહિ ધૃત,
કાષ્ટિ હુતાશન, પુષ્પિ વાસ, તિમ એહ મધિ પ્રબોધપ્રકાશ. ૧૦૪.

૧૦૦ કરિસ જા. કરિસ, હિ કરિ; જા. એ-ગુ. ધરી; મૂકિસિ-ગુ.
અ. કા. જા. મૂકેય, જા. મૂકસિ; નાણુ-ગુ. જે નાણુસિ તે લેસિ નેય;
કા. નાણુ હશે જ્ઞાની જે હોય, 'અ'. નાણુ હશે તે લેહેશે નેય, જા. નાણુ
હરિ તે નાણુ સોઅ; લેસમ-આ જા. લેસિ. ફહા-ગુ. પૂર્વજાય, કા.
સોરઠા. ૧૦૧ બેહ જા. બિહુ; કહુ-ગુ. બેહ તે કિમ નાણીમ, અ. કાદો
કહે પેરે નાણીસ, કા. નાણુ કહે પેરે નાણીયે; બણી જમ-જા. આ. બણી,
જા. બણીય; જા. તે બેહ. ૧૦૨ તેહનિ-જા. તેહનું કરું વીપાણુ.
૧૦૩ હરિ-ગુ. હર; આ. હૈરવિ. શ્લોક ૩૨ જા. માં આ શ્લોક નથી.
૧૦૪ અજમ-જા. છિ; આ. એ હરિ માહિ; જા. નિમ તલ માદિ તેમ દ્વધ
માદિ ધૃત; પુષ્પિ હિ. પુષ્પ. તિમ-જા. માં આ પાદ પડેલું છે.

વંધુવનં જીવન એ કયા, પ્રાણધારીનમ પ્રાણ જ યથા,
હસિમધ હરમ, કરમ નિર્દોષ, આપમં ધર્મ, અર્થ, કામ, મોક્ષ. ૧૦૫

મેધા પ્રતા ટીકા સહી, એ કયા પ્રીછામ નહી

વિધ્યુભગત નર હસિ થેહ, સમ્યક અર્થ જાણિસમ તેહ. ૧૦૬

મયત્યા મગધત શાસ્ત્ર ન મુદ્ધયા ન ચ ટીકયા ।

સ્વગૃહ કાન્તયા રમ્ય ન સ્વૈરિણ્યા ન સામ્યયા ॥૩૩॥

સૂંપ

એહ નહી પ્રીછા પાપિષ્ટ, જેહની બાહરિ અછમ દષ્ટિ,
મુત્ર, દલત્ર, મિત્ર, ધન, ધાન, દેહાદિક વિપદ અભિમાન, ૧૦૭

માયા મોહ દુરાયા કરી, જેહનિ પ્રતા લીધી કરી,
બાધ્યા કાયાં તાતણિ બધ, તે નર દેખતા જાત્યધ ૧૦૮

મગતિમાવ આણી મન માહિ દેવ વિમ શુર લાગૂં પાય,
કરી પ્રજામ હરિહર જાહ, કીધુ કયા તણુ પ્રારંભ. ૧૦૯

૧૦૫ પ્રાણં હિ મા આ પાદ પડેલુ છે, શુ જા મા પ્રાણહાર
પ્રાણીના યથા, જ અમૃત આહાર પ્રાણનિ યથા, જ પ્રાણાર્થી પ્રાણના
યથા, ૧૦૬ હસિ-અ હસિ. શુ હસિ, જ દોરે. જા હસિમં, મા
ટીસમ જાણિસમ-અ જાણિસિ સ્તીરુ રે રે સ્વગૃહ અ. જહ વેત્તિ શુકો વેત્તિ
જેજયો વેત્તિ વા નવા । શુ. જા મા આ શ્લોક નથી ૧૦૭ અછમ અ જિ,
જા હસિ વિપદં અ વિપદાભિમાન ૧૦૮ માયા-હિ મા આખી કરીને
બદલે માત્ર "તે નર દેખતા જાત્યધ" એટલુ જ પાદ ૥ બાધ્યાં અ. વાયા તણી
એ અધ, જા દેખતુ અ. પ્રા. વાચધ, માયાં જા. માયામોહમદરાકિની
પ્રજા જે હની લીધી કરી ૧૦૯ નમ લીધુ-શુ અ જા મા જા. કા
પૂજ, કીધુ-હિ-કર.

સોલ કલા શશિવયણી એહ, ભગતિ, વૈરાગ્ય, ન્યાનમય જેહ,
કયા શેષ તે આછા અનેકિ, એતલમ કલા પૂરતી એક. ૧૧૦
ઈતિ શ્રીવિષ્ણુદાસ લીમવિરચિત હરિલીલા સોલ કલામૃદ
પ્રથમ કલા સમાપ્ત

કલા ૨ છ

પ્રથમ સ્કંધ

ભવસાગરનું વહાણ-કૃષ્ણકથા-ભાગવત

પૂર્વખંડ

દારણ કૃષ્ણ કથા નણું કરયોસ દર્હ કુણ હેતુ,
જે મદિમા જે પામીછ બોલિસ તે સંકેત. ૧

ચૂપે

ભવસાગર દુસ્તર અપાર, તેહ તણુ નવિ લામઈ પાર,
તુષ્ણા જલચર, મદ કછપ; કામ કોષ બણીજઈ મકર. ૨
પાખલિ માયા મોટી પાલિ, વડવાનલ લોભ વિહવાલ,
આવાગમન તે ભરણ ઉભરણ, અનેક લહરી જામણુમરણ. ૩

૧૧૦ જેહ-આ. જ. જા. દેહ, શેષ, હિ આ. જા. અરોધ ૧૧૦
પણી ગુ. માં વધારો-ભીમ બણી નૃપાનિધ સમ, અવિરાલ દરીપદ આયિ
જામિ-ઈતિ શ્રી-હિ વિરચિતે, સોલ કલામા મંથ, કુલ ૧૧૦ અને દ્વિસોક ૩૧
નો મોધ ઇ. ગુ. ઇતિ શ્રી લીમવીરચિતે હરિલીલા કથા પ્રથમ કલાસ માપ.
જ. ઇતિ શ્રી ભાગવતે માદાપુરાણે મંજલાચરણે દ્વાદશસ્કંધે પ્રથમ સ્વર્ગ
પ્રથમ કલા સમાપ્ત.

કલા ૨ છ.

૧ દેતુ-આ. દેત; કરયોસ જ. કદિશ, આ. કરિસ, અં, બોલિશ્ચિ.
૨ દુસ્તર-આ. દુસ્તરણ; મદ-હિ. મદ મકર, -ગુ. મદન કછપ. ૩ ગુ. માં ૩
પદ વહા મુલરી ઇ.

દર્પશોક પર્વત વિશાલ, મોહ મજર, મમતા શેવાલ,
 અંતિ ધણું આશા પાતિક પંક, તેહ રેખી ઉપનુ આતંક. ૪
 મંદ્ર મન માહિ વિમાસણુ ધરી, એહ પાર કિમ પામિસ કરી ૧
 જાણ્યું કારણ સમ્યક્ સહી, વાઢાણુ વિણુ ઉતરાઈ નહી ૫
 કુખ્યકથા કરિસ નિજ નાવ, શદ અદા, નમ્ર નાગર ભાવ,
 વિવેક દૂપ, માલિમ ગુરુ કરિશિ, એણી ખરિ ભરસાપર ઉતરિશિ. ૬

ભાગવતનો ત્રિવિધ સંક્ષેપ

પૂર્વધાનુ

સંક્ષેપમ્ શ્રીભાગવત કલોસ ત્રિવિધિ મહિમાય
 એકમ્, દ્વાદશ, ત્રિણી શત એકત્રીસ ત્રાખ્યાય. ૭
 પ્રથમમ્ મ્ ય સકલ તણુ ઉત્તમ મતિ અપાર,
 અર્થ યુગતિસુ એહનુ બેલિસિ એકિ વાર, ૮
 ભગતિ વિરામમ્ પરિવસમ્ તાતપર્પ નિરવાણિ,
 દશવિધમ્ લીલા વિષ્ણુની બેલિશિ એહ પુરાણ. ૯
 પછમ્ અનુક્રમિ કરી લીલા તણુ વિચાર,
 કલોસ કથા તે વિસ્તરી દ્વાદશ રકથ તે સાર ૧૦

૪ વિશાલ શુ માત અતિ-શુ આ અનેક, ધણું-જા આ જ
 - અણુ પક-શુ જા આ પચ (પણુ બોદ છે, પક જ યુક્ત છે) ૫
 જા આ કિ મા મમ મન પામિસ-શુ પામિસિ, હિ પામિસિ, અ
 જ પામિસ વાઢાણુ-જા જ વાઢન ૧ કરિસ શુ કરસ, જા કરિસિ,
 જા જ કરેશ, કા આ રિસિ, નાવ-જા વાઢન ઉતરિસિ હિ જા હ
 જીવરણ, આ હ તરેસિ જા ઉતરેશ ૭ હિ સથેપમ્, જા સંક્ષેપિમ્,
 કલોસ-શુ કહિસિ, જા કરિસિ, જા જા કહેશ, એકત્રીસ-જા બત્રીસિ,
 પણ તે બૂલ ૭ એકત્રીસ૦ કા એ કલો નિમય સખ્યાય ૮ સકલ જ
 સુખલા મતિ-જા એ, જ આગી બોલિસ૦ જા કહિશિ કથાનક સવાદ,
 આ એકિ વારિ ૬ પરિવસમ્ જ પરિવિસિ, જા પરિવસેશ, કા પરિવર
 નેસે, બોલિસિ-જા આ બોલમ્, જા બોલીશ નિરવાણિ-હિ નિરપ વાણિ,
 ૧૦ લીલા-જા વિષ્ણુ, કલોસ-જા કહ, આ કહિસ જ કહેશ,

બાર સ્કંધના વિષયનું સંક્ષિપ્ત નિરૂપણ

અધ્યા અદાર અછઠ્ઠ; પ્રથમઠ પ્રકરણ ત્રિણ્ય,
વકતા, શ્રોતા બોલિયા ઉત્તમ, મધ્યમ, હીન.

૧૧

ચૂપે

- શુદ્ધ પરિક્ષિત અતિ ઉદાસ, ભગવન નારદ વેદવ્યાસ;
સૂત મહારિષિ શૌનક જેહ, એણી પરિ લક્ષણ બોલ્યાં એહ. ૧૨
- બીજઠ શ્રવણ તણી વિધિ સહી, સૂક્ષિપ્ત સ્થૂલ ધારણા કહી;
દશ અધ્યાય અછઠ્ઠ વિસ્તાર, સમ્યક્ અદ્વા-ધ્યાન-વિચાર. ૧૩
- દ્વવઠ લીલાં બોલિસઠ ધ્રુવ, ત્રીજઠ અધ્યાય છઠ્ઠ તેત્રીસ,
અરુપ રૂપ ધરઠ તે સર્ગ, સાંભલતાં નર છૂટઠ નર્ક. ૧૪
- ચુથઠ અધ્યા ઉગણત્રીસ, કારણ સૃષ્ટિ કરઠ જગદીશ,
એ ભણીઠ લીલા વિસર્ગ, તિણુઠ પામીજઠ અપવર્ગ. ૧૫
- પંચમઠ અધ્યા છઠ્ઠ વીસ, મર્પાદા કીધી જગદીશ;
ખંડ દીપનો નિર્મિત માન, ઉત્તમ લીલા ભણીઠ સ્થાન. ૧૬
- છઠ્ઠ પોષણ જલમું સહી, વિષ્ણુ ભગતનઠ દુર્ગતિ નહી.
કીધા બ્રહ્મ અપરાધો મત્ર, તથાપિ નર્કપાતક નહી તત્ર. ૧૭
- યમયાતના ટાલઠ રામ, આપઠ નિજપદ અવિચલ હામ.
ઉગણીશી અધ્યા તે કયા, ઇન્દ્ર, અજમેલ રાખ્યા યથા. ૧૮

૧૧ અધ્યા૦ ચુ અધ્યા ઉગણીશી અહીં છઠ્ઠ પ્રથમી કારણ ત્રણી;
અકરણ-જા. પ્રાકૃત; આ અદારઠ; આ. ત્રિણિ; વક્તા-ચુ ભક્તા; બોલિયા.
કા. બોલિયે ૧૨ હિ ઉદાસ અતિ-કા અતિશ-પરિ-જા પરિ ૧૩ ધ્યાન-ખ.
મતી; જા. છઠ, ખ છ. ૧૪ બોલિસઠ-આ. બોલિસિઠ; ખ. બોલીયિ;
૧૫ કરઠ-ચુ આ. જા તણું; તિણુઠ-હિ મા આ પાદ પડેલું છે; તિણુઠ
-અ. કા. જેણે, જા. જે, આ નિજુઠ; ૧૬ વીસ-ચુ ખ. કા. છવીસ,
આ. હિ છવીસ; અ. જા. છત્રીસ; નિર્મિત-જા. આ. નિર્મલ, ખ.
નીરમ્યાં; માન-જા. ખ. આ. નામ ૧૭ કીધા-આ. કીધે, હિ. કીધ, જા.
કીધુ ૧૮ રાખ્યા. અ. રાખે, જા. રાધુ, ચુ રાધ્યુ.

- સક્તમય અધ્યા દશપદ્ય, ઉત્પત્તિ કર્મના પૂરવ સંચ,
જય વિજય મુનિ વધર વિરોધ, દીધુ શાપ ધરી મનિ ક્રોધ. ૧૯
- ચતુસન ભણીઈ પ્રજ્ઞાદ, દારિ હિરણ્યકશિપુ હિરણ્યાક્ષ,
દેવપ્રીતિ, હરિ-ઉપાસના, અઠામ સઠામ એહ વાસના. ૨૦
- મન્વંતરિ વૈષ્ણવનુ ધર્મ, અષ્ટમય જોડ્યુ તેહનુ મર્મ.
સંકટિ પડમા ધરછ હરિધ્યાન, સંપદ અર્થ આપછ દાન. ૨૧
- જાણેવા એહનુ સિદ્ધાંત જોલિસિ તિહાં ત્રિણી દર્શન.
ત્રેવીશે અધ્યા તે કથા, ગજેન્દ્ર, સમુદ્ર, જલિના યથા. ૨૨
- નવમય અધ્યા છઠ્ઠ સુવીસ, ઉત્તમ કથા તણી જુવિ ધર,
સૂર્યસોમ વંશના રાય, જોડ્યુ તેહ તણ મહિમાય. ૨૩
- દશમય કૃષ્ણકથા વિસ્તાર, સાંભલતાં નાસછ સંસાર;
તેહ અધ્યા તેણુછ સાર, નિરોધ નામ દેવસંહાર. ૨૪
- એકાદશમય ઉદ્ધવ દેવેશ, અધ્યા એકંત્રીસ ઉપદેશ,
કર્મ, ભગતિ, જ્ઞાન, નિર્વાણ, મુગતિ તણાં એ સાધન ત્રિણ્ય. ૨૫
- દ્વાદશ ત્રયોદશ અધ્યા સાર, આતમજોડ તણુ વિચાર,
મુક્તિ બ્રહ્મા રૂપમ ચઘ રહછ, આશ્ચર્ય એહ મહા કાવિ હહછ. ૨૬

૧૬ કર્મના-જ, કારણ; મુનિ-દિ. જા. મનિ, પ્રા. મનિ; કા. મને;
દીધુ-જા. માં આ પાદ પડ્યું છે. ૨૦ ચતુસન-કા ચતુસિરોમણિ. જા
ચતુર્દત; દારિ-જુ મા. જા. જા. દારય; ચતુઃ જા. માં આખી પંક્તિ
પડી છે ૨૧ સપદ-જુ ખે સપતિ, પ્રા. જા સપદિ, જોડ્યુ-જા. જો.
લિધ, જા, જોલીસ; આ પસિધ, જા જા. ધરિ રદ એહનુ-કા. અદિનિરિ;
સમુદ્રબલિ-કા. સમુદ્રમંથન બલી; જુ. સમુદ્રબલિનાયક. ૨૩ જોડ્યુ-જા.
જોલીસ ૨૪ ગેહ-જા. નિહ, નાસછ-જા. જા. નાદાસિ. ૨૫ જુ. એકંત્રીસ
દીગો ઉપદેશ; હિ નિર્વિણ; દેવેશ-જા. ઉપદેશ; ઉપદેશ જા. નરેશ. કર્મ
જુ. કર્મ વિમલિત નિર્વન ત્રિણ્ય; ત્રિણિ કા. જા. આશ્ચર્ય જા. જા
આશ્ચર્ય વિચાર-જા. વિજેતા- ૨૬ મા-જા. ૨૭ મા-જા. આજીરિયિ-જા. માદરુ હુ

દશવિધ લીલાના સંક્ષેપ

નવ લીલા આંહાં બોલી જેહ, દસમી સિદ્ધિ કારણુ તેહ,
સંક્ષેપિ ક્રીધા પ્રબંધ, એણી પરિ બોલ્યા દ્વાદશ સ્કંધ ૨૭

ભાગવતના અધ્યાયોના અર્થનો સાર

પૂર્વછાંયુ

એકમતુ આદર કરી, પાત્ર પ્રણમી દેવેશ,
હવછ અર્થ અર્થો તથા બુદ્ધિમાનિ બોલિય. ૨૮

અખિલ એહ બાણું નહીં, સમ્યક્ પરિ સંવાદ
નામ માત્ર અંથહ તણી કરિસિ કથા અતુવાદ. ૨૯

ચૂપે

સકલ ક્ષેત્રમાં નૈમિષ સાર, તેહ મહિમા નવિ લાભઈ પાર.
અનેકિ કોડિ જનમના સંચ, તતક્ષણુ ટાલઈ પાતક પંચ. ૩૦

૨૭ નવમ કા. નવમે બોલ બોલીય એહ; કારણુ-આ. કારણિ; ક્રીધા-આ.
જા. જા. ક્રીધા. પૂર્વછાંયુ-ચુ. કા. દુહા. ૨૬ હિ. જાણું; કરિસિ-જા. કરોસ,
જા. કરેરા; આ અંથ તણી. ૩૦ કોડિ-આ. જા. કોડિ. આ કહી પછી ચુ.
માં વધારો:—

સકલ સાક્ષ માહિ ભારય સાર, તાંણિ ઉત્તમ પરવ અદાર;
વિવેક વિચાર સહિત વંદન, અતિ રૂડાં તાં પંચ રતન. ૩૦

ભારય સવા લાક્ષ કીડ; તુ પરિવાપ ન છાંડિ હૈયુ;
વેદવ્યાસ કલા દિન રાતિ, મિલીઉ નારદ પુછી વાત. ૩૧

નારદ લોક કહી વાત રલા, ધર્મ અર્થનિ કાંમ અસરકત;
તેણિ વિરોધિ પ્રેરયા એહ સાક્ષસકટ જોડયાં તેહ. ૩૨

કવણુ કાળિ તે વચન વિચિત્ર, કૃષ્ણકથા જિન પવિત્ર;
અનેક કલ્પ અદ્વૈત વાંણિ, નીચી તેની જારો જાણિ. ૩૩

માન સરોવર ફલા જેહ વામલ તીરય નરામિ એહ;
નેશુણિ વર્ણિત લગવાન, સકલ મુનિજન આપિ માન. ૩૪

અક્ષા સરજી મૂંઝિયું અવનિ એક સંસાર,
અવર દિહાં ભાગૂં નહી, જુડી થઇ તિહાં ધાર.

૩૧

સૂત ને શૌનક આદિના નિર્વેદપ્રશ્ન

સૂત

શૌનક પ્રમુખ મહારુપિ તત્ર સહસ્ર વર્ષ લગિષ્ઠ માંડ્યુ સત્ર;
યાગ યજ્ઞ, દમઘ નિત દેહ, સર્વ વિધ્યુપરાયણ તેહ.

૩૨

આપઘ અન્ન અવારિત દાન સકલ ક્રિયા તણુમ અવસાનિ,
એક અવસરિ રિષિ સંધાતિ મિત્યા સૂત નમ પૂજી વાત.

૩૩

વસ્તુબોધ

“ સાંભલિ સૂત ! સાંભલિ સૂત ! સંકલ પુરાણુવેતા

“ વ્યાસ તણુ શિષ્ય પરમ ભાગવત, અવર કદ્દં ગુણુ કેતા ?

“ કલમુગ દારણુ આવીઠિ, વિપરીત આચાર જેહ તણુ.

“ તેહ દેખી નમ અદ્ધનમ મન માહી ભય કિપન્યુ અતિ ધણુ.

“ વિધ્યુક્ષેત્ર જાણી કરી તીરથ માહિ પવિત્ર,

“ યાગ તણુમ મિશિ કરી અહો આભ્યા છું અત્ર,

૩૪

૩૧ પ્રજ્ઞા-જ્ઞ. પ્રજ્ઞાધ; જ્ઞ. અવનિધ; જુડી-આ. ન જુડી; જ્ઞ. સંસારિ. ૩૨ માંડ્યુ-આ. માંડ્યુ; સર્વે-અ. સધર્મા ૩૩ દિ. ક્રિયાય. એક આ. એકધ; મિત્યા-ગુ. મિલીયા; વાત-જ્ઞ. વાત. “વસ્તુબોધ” ગુ. ‘ત્રિવડ.’ સાંભલિ-ગુ. શાલિષ સૂત સૂતનું, આ. સંભલિ; અ. માં ભવડાતું નથી; દિ. જ્ઞ. સકલબધી પ્રતિભામાં ‘સકલ શાસ્ત્રી પુરાણુવેતા’ એ, પણ શાસ્ત્ર શાસ્ત્રી માપ વધે છે. અ. અવર, અ. અવરથ. ૩૪ દિ. વિપરીતિ; આચાર-આ. આચરણ; અદ્ધનમ ગુ. અદ્ધનિ. તેહ-મા. જેહ; કિપન્યુ-મા. કિપન્યુ; વિધ્યુક્ષેત્ર-ગુ. વૈધ્યુક્ષેત્ર; જાણું અને જીણું પાદ એ બે જ્ઞ. માં પરેલાં છે.

ચૂપે

- " લંપટ ચોર ચરડ અતિ દુષ્ટ, પ્રભનંદ પીડક પાપિષ્ઠ,
 " કૂડ કપટ નક લોભ અત્યાય, પુત્ર પિતા નવિ માનક માય. ૩૫
 " રાજા સર્વસ્વ લેઈ કંડ, વંચ-દ્રોહ વરતક પાખંડ,
 " સત્ય, સૌચ, દયા, વ્રત, દાન, વિવેક, વિચાર રહિત દરિધ્યાન. ૩૬
 " ધર્મ તણુ કો ન લાદિ માગ, 'યોડી છવી યોડું ભાગ્ય.'
 " ભેદ ન લાભક વરણાવરણ, કલિયુગ તણા ધરા આચરણ " ૩૭
 પૂર્વજાય
 " હવક સૂત કહક અહનક વાસ્તવે મદિમાય,
 " ભવસાગર ખડતલ તરવા તણુ ઉપાય. " ૩૮

શૌનક આંદિના પંચ પ્રશ્નો અને તેના ઉત્તર

ચૂપે

- ચાત્ર સદલ તણુ ઉપકર્મ, ઉપાસના પુરુષનુ ધર્મ,
 લીલા વિવિધ કૃષ્ણ અવતાર, પંચ પ્રશ્ન કીધા તિલક સાર ૩૯
 સૂત તણુક મનિ હર્ષ ન માય, અગ તણી ઉર્ધ્વશી રોમરાય,
 નયનાનંદ ગંગદ કંઠ, ગુણુ બોલેવા ગઉ વંકુડ. ૪૦

૩૫ ના આ ચરડ, ગુ ચપટ, દિમા ધસાયો છે પાપિષ્ઠ-દિ પા ,
 કૂડ કપટ નક, દિ મા આ પાદ ધસાયુ છે, ખ પીડિ, દિ અત્યાય, ખ
 માનિ ૩૬ લેઈ-ગુ લઈ લઈ, કો લે છે. ૩૭ માત્ર-દિ ભાગ ખ યોડું છબૂ,
 લાભક ગુ નહો, કો લેઈ કલિયુગ તણાં ગુ રાક્ષસ યુગ તણા યરા આચરણ
 ધરા ખ એવવા આચરણ ના આચાર ૩૮ આ કી ગુ મા નથી, કહક
 -પ્રા કહિય, ખ કહકઈ જુડતકા અ જુડતણા, કો ગુ જુડતા ચુપે-દિ
 મા પૂર્વજાય છે, પણ તેમા માપ જોતા લલોઆની કંઈક ગેરસમજ થયલી
 સમજાય છે ૩૯ કૃષ્ણુ દિ કૃષ્ણુ અવતાર, કો આ ખ વિષ્ણુ અવ
 તાર ૪૦ ના ખ આ હરિષ, માય આ માઈ, ના અપાર, ઉર્ધ્વશી-
 આં. ઉધર્વાઈ, ના ઉમરી, ખ કમરા, રોમરાય આ રોમરાઈ, કો અંગની
 રોમરાઈ, કો હરખાય, એવેય રાજિ, ખ એવેય રાજી, ના એવેય
 નારાયણ,

સાધુ સાધુ વાણી ઉચ્ચરી, સૌનક તણી પ્રસંસા કરી.

ઘટ દેવ નક ઠરી પ્રણામ, કહધ સૂત ગોવ્યંદગુણુગ્રામઃ ૪૧

“સકલ શાસ્ત્ર નિર્ધારિત અર્થઃ ‘વિષ્ણુ સત્ય, પ્રપંચ અનર્થ’,

પુરુષ પરમ ધર્મ એક મુગતિ જ્યેષ્ઠ ઉપજઠ અધોક્ષજિ ભગતિ. ૪૨

વિષ્ણુ-ઉપાસના દોષ, પ્રકારઃ નિરાકાર નક સાકાર,

ભગતિયોગ વાસુદેવ ધ્યાન, જ્યેષ્ઠ વૈરાગ્ય તતક્ષણુ ન્યાન.

કિમ ઉપજઠ ભગતિ ભગવાન, બોલિસિ તેહ તણા સોપાન;

પુરુષ, તીર્થ, શાસ્ત્રસંવાદ, સાધુ પુરુષ તણા પ્રસાદ. ૪૪

અનેકિ ભોગ સુખ દિન રાત્રિ, આવઠ નહી તુલા ભવ માત્ર,

મોક્ષ સ્વર્ગનુ એક પ્રસંગ, નિશુ ભગવત ભગવનુ સંગ. ૪૫

દવઠ અવતાર તણા જગદોશ, બોલિસ યે કાધા સુવીસ,

વિષ્ણુ તણી લીલા નિર્મલા, રેખિત અંશા, રેખિત કલા. ૪૬

મહ, કૂર્મ, નક વારાહ, નારસિંહ, વામન-મહિમાય,

પરશુરામ, શ્રીરામ, સુરારિ, બુદ્ધ, કલકીનુ અવતાર. ૪૭

૪૧ કહિ શુ. કહેસ. ૪૨ નિરધારિત-આ. નિરધારિ, જા. નક ધારિણીત; અનર્થ-કહ. અ. અર્થ, પરંતુ અર્થ ન સમજવાથી લહીઆએ ભૂલ કરી છે, પ્રપંચ-સંસાર અનર્થ છે, એવા સિદ્ધાન્તનું પ્રતિપાદન કરવા કવિ ધારે છે, મુગતિ-હિ. જમતિ, શુ મુક્તિ, કહ. અ. જ મુક્તિ; જ્યેષ્ઠ કહ. જ્યેષ્ઠ ૪૩ ઉપાસના ખ. ઉપાસવા, જા. ઉપાસના જ્યેષ્ઠ આ. જાણિ હિ જાણુ. ૪૪ કિમ કહ. અથમ; ૪૫ રાત્રિ-હિ રાત, ભવ-શુ. ભવિ; શુ સ્વર્ગનું તહીં રંગ, આ. મોક્ષ, સ્વર્ગનું નહી રંગ, નિશુ-ખ. અશ ભાગ(વ)તતક્ષ મેસંજ. ભગવ-કહ. ‘શુવિ’ સંગ-હિ. ખ. પ્રસંગ; ૪૬ પછી એકલી શુ મો આ શ્લોક વધારે છે:-

“મૂલયા મલવેનાપિ ન સ્વર્ગતા પુનર્મવં

મગવત્સંગસગમ્યમપ્યાન્તં કિમુતા શિરતા ૫૩ ”

૪૭ કલકીનુ-જા. કલકી દસ. ૪૭ પછી શુ વધારે:-

“મોક-મલનુર્માથ ધારાહ નારસિંહોય વામનઃ

રામો રામસ્ય કૃષ્ણસ્ય વૌષકલંકી ચ તે દશ ૫૬ ”

મનુ સ્વયંભુવ, સનતકુમાર, નરનારાયણ અતિ ઉદાર,
યરા કપિલ, દત્તાત્રય, વ્યાસ, પૃથુ, દયમીવ, સિંધુ ઉદાસ. ૪૮

ધન્યંતરિ વેપથ ગોવ્યંદ, દસ રૂપ સવાદ સનંદ,
મોહિની મોહા ત્રિપુરારિ નારદ દેવ રપિ અવનાર; ૪૯

યદ્યપિ સુવીસમ્પદ પરધાન, કૃષ્ણ આપણપદ ભગવાન
શૌનક પૂછ્યા પંચમ જ્ઞેદ, તેહના ઉત્તર દીધા એદ. ૫૦

નારદ અને વ્યાસનો પ્રસંગ-ભાગવતકથનનો હેતુ

પૂર્વજાણુ

હવે એક ઉત્તમ કહસિ કથાસંગધે સુયંગ,
અર્થ ત્રિણી અધ્યા તણુ નારદ-વ્યાસ-પ્રસંગ. ૫૧

ચૂંપે

સહજ શાસ્ત્ર માહિ ભારત સાર, તેણુમ ઉત્તમ પર્વ અદાર,
વિવેકવિચાર મેહિત વચન, અતિ રૂઆકા તિહા પચ રતન ૫૨

વેદ વ્યાસ કદ દિન ગતિ મિલિયા નારદ પૂછી વાત,
ભારત સવા લક્ષ મધ કીધુ તુ હિ પરિતાપ ન છાંડે દેયુ ૫૩

૪૮ અતિ ઉદાર હિ, અતિ ઉદાસ, જા હરિ ઉદાસ ૪૯ ધન્યંતરિ-
એલી હિ મા 'મન્યંતર,' લઢીઆની અક્ષરચુક છે વેપથ હિ વિવેચિ કા
વેદ, મોહિની-ગુ આ કા મોહિનીએ, જા મોહિનીયિ ૫૦ જા આપોપિ,
શૌનક-જા શૌનકિ, દીધા-જા અદિન ૫૧ કહેસિ આ જા કહિસ, આ
કહિયો, જા કહેરા, ગુ. કહેરી, જા કહોસ, નારદ વ્યાસ-આ નારદ કથા,
ગુ ભારત વ્યાસ. ૫૨ ગુ મા કહી ૫૨ થી ૫૬ સુધીનો ભાગ પડેનો છે,
ભારત હિ 'ભાગવત,' લઢીઆનો સમજકેર છે તેણુમ-આ તિણુમ, કા તેને
ઉત્તમ હિ આ જા અતિ ઉત્તમ અદાર-આ આપાદ, દેયુ જા દેધ, જા હેઉ,
જા અગા આ જા જા જા ૫૩ મિલિયા જા જા મળીયા યજુ આ
જા કિયુ, જા કીવ, દેયુ જા દેધ, જા હેઉ

સાધુ સાધુ વાણી ઉચ્ચરી, યૌનક તણી પ્રસંસા કરી,
 ઇંદ દેવ નંદ કરી પ્રણામ, કહમ સૂત ગોવિંદગુણમામઃ ૪૧
 “સકલ શાસ્ત્ર નિર્ધારિત અર્થઃ ‘વિષ્ણુ સત્ય, પ્રપંચ અનર્થ’,
 પુરુષ પરમ ધર્મ એહ મુગતિ જ્યેષ્ઠ ઉપજમ્ અધોક્ષજિ ભગતિ. ૪૨
 વિષ્ણુ-ઉપાસના દોષ પ્રકારઃ નિરાકાર નંદ સાકાર,
 ભગતિયોગ વાસુદેવ ધ્યાન, જ્યેષ્ઠ વૈરાગ્ય તતક્ષણ ન્યાન.
 કિમ ઉપજમ્ ભગતિ ભગવાન, બોલિસિ તેહ તણાં સોપાન;
 પુરુષ, તીર્થ, શાસ્ત્રસંવાદ, સાધુ પુરુષ તથા પ્રસાદ. ૪૪
 અતેકિ ભોમ મુખ દિન રાત્રિ, આવજ નહીં તુલાં લવ માત્ર,
 મોક્ષ સ્વર્ગનું એહ પ્રસંગ, નિશુ ભગવત ભગવનું સંગ. ૪૫
 હવમ્ અવતાર તણી જગદીશ, બોલિસ યે કાષા ચુરીસ,
 વિષ્ણુ તણી લીલા નિર્મલા, કેમિત અંશા, કેમિત કલા. ૪૬
 મહ, કૂર્મ, નંદ વારાહ, નારસિંહ, વામન-મહિમાય,
 પરશુરામ, થીરામ, મુરારિ, બુદ્ધ, કલકીનું અવતાર. ૪૭

૪૧ કહિ-શુ. કહેસ. ૪૨ નિર્ધારિત-પ્રા. નિર્ધારિ, જા. નંદ
 ધારિણી; અનર્થ-કા. અ. અર્થ, પરંતુ અર્થ ન સમજવાથી લહીઆએ
 બૂલ કરી છે, પ્રપંચ-સંસાર અનર્થ છે, એવા સિદ્ધાન્તનું પ્રતિપાદન કરવા
 કવિ ધારે છે; મુગતિ-હિ. જગતિ, શુ. મુક્તિ, કા. અ. જ મુક્તિ;
 જ્યેષ્ઠ કા. જ્યે. ૪૩ ઉપાસના ખ. ઉપાસવા, જા. ઉપાસના; જ્યેષ્ઠ
 પ્રા. જાણુ હિ જાણુ. ૪૪ કિમ કા. ન્યમ; ૪૫ રાત્રિ-હિ રાત; લવ-
 શુ. લવિ; શુ સ્વર્ગનું વહીઈ રંગ, પ્રા. મોક્ષ, સ્વર્ગનું નહીં રંગ; નિશુ-
 ખ. અશુ ભાગ(વ)તતલ પ્રસંગ. ભગવત-કા. ‘શુચિ’ સંગ-હિ. ખ. પ્રસંગ;
 ૪૫ પછી એકલી શુ. માં આ શ્લોક વધારે છે:-

“મૂલ્યા મલવેનાપિ ન સ્વર્ગતા પુનર્મવં

મગવત્સંગતગમ્યમપ્યન્તં કિમુતાં ચિત્તા ૫૨”

૪૭ કલકીનું-જા. કલકી દસ. ૪૭ પછી શુ. વધારે:-

■ શ્લોક-મહાકર્મામ ધારાદ નારસિંહોમ ધામનઃ

રામો રામસ્ય કૃષ્ણસ્ય ચૌધકલંકી ચ તે દસ ૫૬”

મનુ સ્વયંભુવ, મનતકુમાર, નરનારાયણ અતિ ઉદાર,
યજ્ઞ કપિલ, દત્તાત્રય, વ્યાસ, ધૃત્યુ, હયગ્રીવ, રિષભ ઉદાસ. ૪૮

ધન્વંતરિ વેપથ ગોવ્યંદ, હંસ રૂપ સંવાદ સનંદ,
મોહિની મોક્ષા ત્રિપુરારિ નારદ દેવ રષિ અવતાર; ૪૯

યદ્યપિ સુવીસમ પ્રધાન, કૃષ્ણ આપણપદ ભંગવાન.
શૌનક પૂજ્યા પંચમ જોઈ, તેહના ઉત્તર દીધા એહ. ૫૦

નારદ અને વ્યાસનો પ્રસંગ-ભાગવતકથનનો હેતુ

પૂર્વછાંડ

હવમ્ એક ઉત્તમ-કહસિ કથાસંજ્ઞા સુચંગ,
અર્થ ત્રિજી અધ્યા તણુ નારદ-વ્યાસ-પ્રસંગ. ૫૧

ચૂં

મહલ શાસ્ત્ર માહિ ભારત સાર, તેણુમ્ ઉત્તમ પર્વ અદાર,
વિવેકવિચાર મેહિત વચન, અતિ રૂઝડાં તિહાં પંચ રતન. ૫૨

વેદ વ્યાસ કદ દિન રાત્રિ મિલિયા નારદ પૂછી વાત,
ભારત સવા સક્ષ મધ દીધુ તુ હિ પરિતાપ ન છાંડમ્ દેયું. ૫૩

૪૮ અતિ ઉદાર-હિ, અતિ ઉદાસ, જા. હરિ ઉદાસ. ૪૯ ધન્વંતરિ-એકલી. હિ. માં 'મન્વંતર' લઢીઆની અક્ષરચુક છે. વેપથ-હિ. વિવેચિ. કા. વૈદ્ય; મોહિની-શુ. અ. કા. મોહિનીએ, જા. મોહિનીચિ. ૫૦ જા. આપોયિ; શૌનક-જા. શૌનકિ, દીધા-અ. અદિકા. ૫૧ કહેસિ-આ. કા. કહિસ, અ. કહિરો, જા. કહેરા, શુ. કહેરી, જા. કહોસ; નારદ વ્યાસ-આ. નારદ કથા, શુ. ભારત વ્યાસ. ૫૨ શુ. માં કહી '૫૨ થી ૫૬ સુધીનો ભાગ પડેલો છે; ભારત-હિ. 'ભાગવત,' લઢીઆનો સમજફેર છે. તેણુમ્-આ. તિણુમ્; કા. તેને ઉત્તમ હિ. આ. જા. અતિ ઉત્તમ. અદાર-આ. આપાદ; દેયું-જા. દેઈ, જા. હૈઈ; અરૂડાં-આ. જા. જા. અરૂડાં. ૫૩ મિલિયા-જા. જા. મલીયા; રીધુ આ. જા. રિયું, જા. રીઈ; દેયું-જા. દેઈ, જા. હૈઈ.

નારદ ભણ્યું તોકે છંદ રક્ત, ધર્મ-અર્થ-કામ-આસક્ત,	
તમ વિશેષિ પ્રેમ્યા તેહ, શાસ્ત્રસંકટિ જોડ્યા લેહ	૫૪
કવણુ કાજિ તે વચન વિચિત્ર, કૃષ્ણકથા જિહા નહિ પવિત્ર,	
અનેકિ વાક્ય અલકૃત વાણિ નિશ્ચય તેનિ છારુ જાણિ	૫૫
માન સરોવરિ હસા જેહ, વાયસ તીરિ ન રમય તેહ,	
નૈકર્મ જે વળિજીત ભગવાન, સોહય નહીં નિરજન ન્યાન	૫૬
સ્વકર્મ તિજય, ભજય જોડ્યહ, દુરિ પામય પરમાનંદ,	
સેવય હરિ, મૂકય માહર્થ, તેહનુ શુ કહીય આશ્વર્થ ?	૫૭
વાગ્વિસર્ગ ગુણ મુરારિ, વધપિ અજય તુ હુમ તે સાર	
યત્ર યશ-અકિા નામ અનંત, ભણ્યું, સુણ્યું, સમઘડ સત	૫૮
સાભલિ એકે કહુ તુમ મર્મ, જોલિય જોક્ષ સમધી ધર્મ,	
પરમ હસનઈ વલ્લભ યેહ, ભગતિ વિરામ અનુક્રમ એહ.	૫૯
કૃષ્ણ તણા ગુણ કહિ સંકેત, ભવળધન-વિનાશન-હેત,	
વાસુદેવ વરણવિ એકાન્તિ પામસિ તિણુમ હૃદય તુ શાન્તિ	૬૦
સાભલિ એકે કહુ દેશાત, મહારા જન્મ તણુ વૃતાન્ત,	
એ આખ્યાન અજય અદ્વૈત “બ્રહ્મણ્યધરિ હ દાસીપુત્ર	૬૧
“અહનિશિ દિગજુગ્રાપા કરે, વચન કહય મન માહિ ધરે,	

૫૪ ધર્મ ૦ જી મા આ પાદ પડયુ છે કામ-જ્ઞ કામિ આસક્ત
અશક્ત તમ જી તિ, આ તિય, જા તિ, આ તિય લેય હિ જેવ, જા લેહ,
જી હા હેયા ૫૫ કાજિ આ કાજ, વાણિ જા જાણિ ॥ નિશ્ચય કામાસક્તિ
જાણ ૫૬ જી તીરિ, હિ જા આ તીરિ નિરજન આ નિરતર ન્યાન હા
ધ્યાન ૫૭ સ્વકર્મ આ જા હા જી શુ સ્વધર્મ, આ સત્ય તિજય શુ
તે ભણે તુહિ આ તુ પદ ૫૮ અજય આ જા જી અજય જી અવધિ કા.
અજય, યત્ર ૦ કા. જ્યા જ્યા એ નિત નામ અનંત ૫૯ જોલિય જી જોડ,
૬૦ કહિ જી કહીરા ભવ ૦ જી ભવલય હેત હિ હેતુ પામસિ ૦ દિ.
પામસ હૃદય તુ શાન્તિ ૬૧ આ જા રિય, જી હૃદયા અજય હિ
જી, કા. જી ૦

“ પ્રસન્ન હુઆ રિપિ મઝ્ઝનિ યત્ત, આપ્પુ દ્વાદશ અક્ષર મંત્ર. ૬૨

“ (મધ) માદા પુરુષ તણા સમવાય, જનમ્મ વિપલ્લભગતિ મદિમાય;

“ ભક્તિભાવિ સંતોષ્યા હરિ, નારદપણું પામ્યુ તિણિ ઠરી. ૬૩

“ તું હવઘ એકમતુ ચૈ વ્યાસ ! હરિ નિજ ગોવ્યંદ ગુણપ્રદાસ.”

દેધ શીખ નારદ ભગવાન, પુદ્ગતા આપણપિ સ્વસ્થાનિ. ૬૪

વચન સૂચી શ્રીવેદવ્યામ, માંડયુ પરમ ધર્મ અખ્યામ,

સર્ગાદિક દશ લક્ષણુ જાણી, કીધું શ્રીભાગવન પુરાણ. ૬૫

અધિકારી દેધી નહ એવ, તેદ બણાવ્યા શ્રીગુરુદેવ,

ઉત્તમ ઓતા એદ મદિમાય, કીધુ પ્રગટ પરીક્ષિત રાય. ૬૬

બ્રાહ્મણશ્યાપિ તાપ શરીર, રાજા બધકા મંગાતીરિ,

શુક પ્રસંગિ મિલિયા નિહાં, સૂત બણુધ સાંભલીજાં તિહાં, ૬૭

પરિક્ષિતની મુક્તિપ્રાપ્તિનો પ્રસંગ

શૌનક બણુધ: “ હવણુ તે રાય ? કિણી પરિ મિત્રીયુ શુકસમવાય ?

મુગતિપરીક્ષિત પામ્યુ મયા, વણુવિ વિસ્તારી તે કયા. ” ૬૮

મૂત બણુધ: “ સણિ શૌનક ! વાત, જે મઝ સ.ભલિયું દિન સાત,

વચન અનેકિ દહોસ તે સાર શ્રીભાગવન તણુ વિસ્તાર. ૬૯

ભારત અતિ દ્રોણમુત બાણુ મૂક્યું હરિવા પાંડવ-પ્રાણુ,

શરણાગતિ રાખ્યા શ્રીરંગિ, કૃતીતનન તણુધ પ્રસંગિ. ૭૦

૬૨ હિ હોઆ, કા હવા, રિપિ જ શુઃ ૬૩ મધ-હિ સિંધ, આ મધ, સમવાય હિ સંવાદ, જા આ સંવાય, ભગતિ-આ જ તણુ; જનમ્મ-જા. મા આ પાદ પટેલુ ૬૪ ગુણુ-જા, તણુ; આપણપિ-જા પોતાનિ, જા આપણુધ ૬૫ માંડયુ-હિ મોડયુ, જા. માહું, આ મંડયું, અ. માંડો, કા માંડયો; ૬૭ સાંપિ-હિ. જા જા અ. સાપ; ગુ તાપ-સ્થાપ; તીરિ-જા જા. તીર; ૬૯ અનેકિ-જા. અ. એક; દહોસ જા જા. દહું, આ કહિ, અ. કહેયો, ગુ કહેરા, કા કહા ૭૦ મૂક્યું-જા. મૂક્યાં; જા હરવા; તવનતણુ-અ. સ્તવન તણો, ગુ. સ્તવન કરે, હિ. તવ તણુધ, જા. સ્તવન તિણિ.

- સારશ્યા નિજ વર્ણાશ્રમ રાય યુધિષ્ઠિર પૂજ્યા ધર્મ.
 દારણ સક્લ કલ્પે તે તણું બીયમપદ પામ્યુ આપણું. ૭૧
- કુપ્યુ દેવ દારિકા મઝારિ આવી મિલિયા યદુપરિવાર,
 જનમ પરીક્ષિત શ્રોતા તણુ રાગ ઉછવ કીધુ ધણ. ૭૨
- વિદ્વર કાપડી વેપક ધરી, આવ્યુ તીરથયાત્રા કરી,
 ધર્મપુત્ર દીધું બહુ માન, કેતલા દિ વસ્યુ તેણિ દામ. ૭૩
- એક વાર એકલુ રાત્રિ વિદ્વર બહુક 'સુણિ બાધવ' વાત ૧'
 મર્મ વચન બહુ બોલ્યા બેદ, રાજ તિણિ પામ્યુ નિર્વેદ ૭૪
- ધૃતરાષ્ટ્ર ગાધારી નારિ લેક ચામ્યુ વન મઝાગિ,
 કીધું ઉત્તર દિશિ પ્રયાણુ, યોગયુગતિષ્ઠ છંડયા પ્રાણુ. ૭૫
- પ્રભાનિ યુધિષ્ઠિર રાય પિતા તણા પુત્રેવા પાય,
 મંદિર માહિ દેખાક નહીં, અતિ ધણુ બેદ પામ્યુ સહી. ૭૬
- દેવરિષિ આવ્યા તેણુક બેવ 'સામલિ કહ્ન' હિતારથ એક,
 જુ માનિશિ ધ્રુવ-અનુવ સોક, તુ હિ ધ્રુજનક નહીં ધરક શોક. ૭૭
- વશી એક અસંભવ વાત સામલિસિ દિવસ માહિ સાન
 કમિયુગિ કીધુ પ્રવેશ' નારદ ચામ્યા દેક ઉપદેશ. ૭૮

૭૧ અ સારશ્યા, આ સવસેબ્યા, પૂજ્યા-જ્ઞ. ૫૦ (૪),
 દહુ-હિ દહુ, પામ્યુ જ. પામ્યા ૭૩ વેપક જ્ઞ વેપ, જ જ્ઞ વીજ, જ
 ધર્મપુત્રિ, હિ બધી પ્રતિજ્ઞામા 'દિવસ' છે, પણ માત્ર. એથી વધે છે.
 દામ-જ્ઞ દામ, આ યાન, જ્ઞ યાનિ ૭૪ બહુક આ બહુક,
 જ બહુ, બોલ્યા-આ બોલ્યા, નિર્વેદ-જ્ઞ બેદ ૭૫ નારિ જ નાર,
 લેક જ્ઞ મા આ પાદ પડ્યુ છે છંડયા જ્ઞ છંડયા. ૭૬ તણા-હિ
 તણુ, બેદ અ વેદના, કા. દુ જ, પામ્યુ જ્ઞ પામીડ, ધણુ-હિ ધણુ
 ૭૭ જ. સામલ, જ્ઞ હિ મા આ પડિ પડેલી છે, માનિશિ જ માનિ,
 તુ-જ્ઞ તુ તુ જ્ઞ કરક નહીં, નહીં ધરક જ્ઞ ધરક, જ પદિ, જુ પદે
 ૭૮ અસંભવ એટલી જ મા 'અસંભવ'; સામલિસિ-જ્ઞ હિ સામલિ,
 રા, ચામ્યા જ્ઞ ચા'યુ

- નયર માહિ હુમ્મ ઉનપાત, તેતલમ્મ દિવમ વહી ગા સાત,
 દારાવની ચિદ્ અચ્ચુન આચ્ચુ મુખ કરમાણું મન. ૭૯
- રાજ-પૂજા 'હદિનમ્મ મર્મ, તિ દિહુ દીધુ અધર્મ ?
 ફૂડી સાદા પીઆરી બરી ? કિં તિ પરધન લીધું હરી ? ૮૦
- લોભમ્મ સત્ત વચ્ચનુ લોપ ? આલ્લળુ ઉપરિ દીધુ ટોપ ?
 કિં તું પરનારીયું રમ્મ ? કિં શ્રીકૃષ્ણસર આચ્ચુ ? ૮૧
- ગદગદ દહિ કદમ્મ સુન ઇન્દ 'બાધવ ! દ્વ' વચ્ચુ ગોઆન્દ.
 દેઆ માહિ ન માધ શોક, પગિ લાગી નમ્મ મૂકી પોક. ૮૨
- રડતુ રાખી પૂછમ્મ રાય, ક્યુ વીતકનુ મદિમાયઃ
 'યાદવ સદિન છાડ્યુ દેદ, મજનમ્મ કદી શીખામય્મ ઝોદ' ૮૩
- 'કલયુગ લાગુ પાપ અનેદિ, તહે રખે રહુ દિન ઝેદ,
 મોહિ પડયા નદી છાડુ રાજ, મ શુ વ્હી ટ્રીપદી દાજ.' ૮૪
- 'પુત્ર પરીક્ષિત રાજિ બધમાગિ,' ગળ બળમ્મ. 'મવાક વાર,
 મોદ મજર માયા પરહર, કૃષ્ણચરણ મન માહિ ધર.' ૮૫
- અનશનિ વિધિ, પહિરણિ પાન, મોન વરન, અંતર દગ્ધિયાન,
 શમદમ સત્ત સંધાતિ લોયા, પાડવ લીમપયિ ચાલિયા. ૮૬

૭૯ નયર-આ નયર, જા નયર જા તેતવિ, જા વહીયા, હિ દારાવની યદુઆન્તુઅચ્ચુન આન્તુ મુખ કરમાણું-જા કરમાણું, આ કરમાણું, ૮૦ મર્મ-જા અધ, મિહુ જા દીધુ, હિ ટોપ, શુ બેદુ; પીઆરી-જા હુદિશ્ ૮૨ 'કિ' બધોમા 'દિધ' લોભા-જા આ લોભિધ, તું-હિ તુ, સુર જા રમ્મ ૮૨ શુ વ-વીક ૮૩ હુમ્મ-જા પુગિ, વીતકનુ અ. વિકલનો, ગરીયુ-આ જાડિયુ ૮૪ તલે-જા તલે, રહુ-જા રહિ, હિ મોદ, મરગુ-આ મરિયુ, જા મરિયુ, અ. મરસો મોહિ-શુ મા આ પદિત પડી છે. ૮૫ જા ખિસારિ, મવાક-જા મવાયુ માયા-આ મમતા, મન માહિ-આ રિદા માહિ, જા હુદય માહિ, જા હદિ માહી, પરીક્ષિત-કે પુત્ર પરીક્ષિતને -રી બલિશેક, ગરો રાજગા-નો વિર- ૮૬ અનશનિ-આ જા જા અનશન, મોન-જા મોન્ય, પાન આ જા હિ વૃક્ષપાન લીમપયિ-શુ હેમચલપ'થી

- પાયઠ રાજ પરીક્ષિત સહી, ધર્મમારમ મે છાડ્ય નહી.
એક વાર રાજ વન માહિ, વાત કરતા વૃષભ ગામ. ૮૭
- ધરાધર્મસવાદ વિચિત્ર, નૃપતિ વેધિ શદ્ર સિરિ છત્ર,
વૃષભના છેદા ત્રિષ્ટિ પાય, તેતવધ દષ્ટિ દોડા રાય. ૮૮
- રાજ ભયુધ “ કવણ એ દુષ્ટ નિદિત કર્મ કરધ પાપિષ્ટ,
ભયુધ નહી મત્ર કરતુ રાજ, એલનુ મન્તક છેદિસિ આજ. ” ૮૯
- દોઢૂ ખડગ પરીક્ષિત રાય, તિજ છત્ર નધ લાગુ પાય
“ શદ્ર નહી હ કલિયુગ નામ, મળનધ વસવા આપુ હામ ” ૯૦
- રાય પરીક્ષિત દરી વિચાર વસવા આપ્યા સ્થાનઃ આગિ
“ કલિયુગ નિહા નારી રજસ્વના એક મૂઠિ તાહા તાહારી દના, ’ ૧
“ ખીજી કના સુરા નિહા પાન ઘૂતકીડા ત્રીજૂ થાન,
“ જીવદોહ જે મૂતા નામ તુમનધ ચુચુ આપુ હામ ” ૯૨
- કલિયુગ કરધ વીનતી સતી ચુડ હામિ મમાજો નહી ”
વનતૂ કલિ પરીક્ષિત રાય “ ઉગરતુ વસિ સોના માહિ ’ ૯૩
- નારોસમ મહિરા, અહ મર, કિતવપણુ દિસા, અવિચાર,
રમ દોહ મિતા, આપાસ, સ્વજન તણુ નાવિ વિશ્વાસ, ૯૪
- મમ, કોષ તુષ્ણા આગભ, ભોમ, ભ્રમ નધ અનૂત, દભ,
બનેક વ્યસન દેષ ઉનમાદ માહોમાહિ કુદુવવિપાદ, ૯૫

૮૭ મે આ એક છાડ્ય આ છાડ્ય, આ લોપિ માહિ કા નય
૧ કરતા ૮૮ આ વૃષભવેષ હિ વેષ આ સિર, હિ વૃષભા આ
૯૫ આ દોહ ૮૮ નિદિત આ જા નદિક ચઢ આ ૨ એલનુ-ખે તાહર,
દિષ્ટિ કા આ ઉદુ, આ છેદિસ ૮૦ તિજ આ આ તજ, તા ૧૧જ,
૫ કા ૮૫ મુ/નં ૬૧ સ્વામી ૮૧ આ પ્રતિ અદાની સાર થાય છે,
૨ ત્રીજૂ થાન હિ ત્રીજૂ હામ, તુમન-કા વસવા જા ચુચુ આપુ,
૧ ચુચુ આપુ ૮૩ કરધ આ નિહ આ દિહિ આ આ ચિદ ૮૪
તવપણુ આ વિચિત્રપણુ નાવિ કા નારો ૮૫ અનૂતદભ-આ અનૂત,
૧ ઉનમાત્ર વિપાદ-જા આ ઉગરતુ ૦ મ ઉગરતો સુના માહિ જા,
આ સવાદ

કરમ વિરોધ પુત્રનાં બાપ, લોપિ લાજ ન ગિણુષ પાપ,
અહનિશિ મમતા ઉપજઈ મનિ, એતલા અવગુણ કરઈ તે ધન ૯૬
વલતૂ વચન પૂઝસિ જન " તઈ ॥ દૂપણુ બોલ્યુ ધન ? "
"સકલ ક્રિયા ધનમૂલ સહી, નિરધન નઈ શય અતર નહી ' ૯૭

ધનમર્જય કાકૂત્સ્ય ધનમૂલમિદં જગત્ ॥

અન્તર નૈવ પશ્યામિ નિર્ધનસ્ય મૃતસ્ય ચ ॥ ૧ ॥

ચૂપૈ

યે કરશિ એહવુ આક્ષેપ, તેહ ઉપરિ ઉત્તર સક્ષેપ
રાવનઈ રિપિ બોલ્યુ મર્મ, ધન શનદિ વિધા તપ ધર્મ. ૯૮
ઘર શરાવહસ્તસ્ય ચાંડાલાગારયોયિષુ ।
મિક્ષાર્યમટનં રામ ન મૂર્પહતજીવિતમ્ ॥ ૨ ॥

ચૂપૈ

શ્રીજા ઉત્તર ફેરુ ઠામ ધર્મ, અર્થ, મનવાહિન ઠામ,
ત્રયી વર્ગ ધન સાધન જાણિ, મેક્ષ સમધી એહ પુરાણ ૯૯
બિહુ દણાતિ પ્રીછ્યુ નહીં, ત્રીણુ ઉત્તર આપુ સહી,
તેહનઈ દૂપણુ બોલ્યા એહ, ધનવત અવિવેકી યેહ ૧૦૦
યિચામદો ધનમદસ્તૃતીયોઽભિજનો મદ ।
ષતેઽસતા મદાઃ પ્રોક્તા ષતદેશ સતાં મદા ॥ ૩ ॥

૯૬ લોપિ-જા લોપિ, આ લોપિષ, હિ લોપે લાજ આ હિ.
જા લાજ, જ ગણિ કરઈ તે-જા આ હિ જ કારણી, ૯૭
પૂઝસિ-હિ પૂઝસ, જા પૂઝસઈ, આ જ પૂઝસિ બોલ્યુ-ગુ દીપ્,
નિર્ધન-જા આ પાદ પડેગુ છે ૯૮ કરશિ-આ જા કરશિ, ગળ-
દિ-જા રાખિ ધન હિ યશ, પણ તેમા લહીઆની સમજફેર છે, સધજી
પ્રતિજોમા ઉપરનો જ પાક જી અને તે યોગ્ય છે અગ્ન દહ પઠન
૯૯ ધર્મ૦ દહ ચિતા મનની તજે શ્રીરામ ૧૦૦ આપુ-જા આ આપું;
બોલ્યા-ગુ બોલ્યુ, હિ આ અવિવેકી નર

ચૂપે

ધનમધ કદર્ય પામમ શોક, ધનમધ દુર્જન પીડમ લોક,
 પગ ઉપકાર સાધુ નિર્દોષ, ધનમધ વિવેકી પામમ મોક્ષ ૧૦૧
 શ્રી શોકાય કદર્યાણા વિનાશાય દુરાત્મનામ્ ।
 ઉપકારાય સાધુના મોક્ષાય ચ મહાત્મનામ્ ॥ ૩ ॥

ચૂપે

પૂર્વકર્મ પ્રભાવમ કરી, મૂઠી સેના, ખેડડુ ઘરી,
 એકાદી આ યુ વન માહિ રિષિઆશ્રમિ પરીક્ષિત રાય ૧૦૨
 મુનિવર શમીક બાધકા ધ્યાનિ, રાગનમ નવિ દીધૂ માન,
 ગામ મહિ પાતુ રામ સાપ, પાધુ વધુ મનિ સતાપ ૧૦૩
 'દુષ્ટ કર્મ મધ કીધૂ આજ, પદુ રારીર, બનુ જો રાજ'
 દંડ વેરાગ્ય હૃદય માહિ ધરયુ, નગરી બાણી રાજ સાચરયુ ૧૦૪
 શ્રુગી નામ યુત રિષિ તણુ, લોચન રક્ત, કોષ મનિ ધણુ
 'જેણુમ દુહૃત્યુ માહરુ બાપ, તેહનિ વિદ્યુત તક્કે તાપ' ૧૦૫
 કીધુ સમય દિહાડા સાત, યુન વરાસુ બોના તાત
 'વેગિ' ગય કરાપુ બાણુ કરિ યતન, તુ છારિસિ પ્રાણ ૧૦૬
 રિષિવચન સાભવિજી રાય, કૃપનુ આનદ તે મન માહિ
 "છૂટુ ગજ તણા સતાપ, મજનમ દયા, નહી એ ચાપ" ૧૦૭

૧૦૧-પામમ મ પામયુ પર ૦ જ પર ઉપકાર સાધન ન દેનિ
 ૧૦૨ પ્રભાવમ-આ પ્રભાવમ ખેડડુ જા હિ ખેરીયુ કા ખેડા જા
 આ જ સેના ૧૦૩ પાતુ યુ કા પાતયે, જ વાધુ રામ મ
 મુત સાપ હિ પારા ૧૮૩ આ જા જ વધીયુ મ ચાધુ
 જ મન્ય ૧૦૪ મધ-જ મિ આ સંચરુ હૃદય આ રિદા
 ૧૦૫ લોચન-જા લોચનિ જા મનિ અતિ ઘણુ જેણુમ જ થેણિ આ-
 જા દુહૃત્યુ, જ દુહૃત્યુ વિદ્યુત, યુ વદ્યે, હિ વદ્યે જા વિદિયો,
 જા જ વેદ્યો, કા દસલે સાપ જ નામ ૧૦૬ આ વિરાસુ, જ
 વરાસુ કરાપુ હિ બાણુ, આ યુ કરાસુ બાણુ હિ રાજ કરિ જા
 હિ આ રે જા હિ જ છારિસિ, જ છારિ, આ છારિસિ ૧૦૭
 રિષિ જા આ હિ જ રિષિન સાભવિયુ હિ સાભવ જા આ જ
 પામમ ૧૮૩-જ મ છટા, દયા હિ જ નહી મ હરી નહી

રાય નગર માહિ પાછું નહી, મંત્રીનંદ શીખામણુ કહી.
 “ યાપિ રાજિ જનમેજય વીર ” વેગિ પુકુના ગંગાતીરિ. ૧૦૮
 અનશન વિધિ, કુશ આસન રાય, મિલિયા અનેક રિધિ સંવાય,
 પૂરવ પુણ્ય તણુ નિષેવિ, તતક્ષણિ તિહાં આઝ્યા શુકદેવ. ૧૦૯
 હરપિ રિધિ દીધુ બહુમાન, આસન છોડી, કરયુ પ્રણામ,
 માણિકજડિત કનકમંદ્ર જેહ નિજ સિંહાસનિ બધા તેહ. ૧૧૦
 કર જેડી પરીક્ષિત રાય, હિયડા માહિ હરય ન માય,
 દેહ પ્રદક્ષણુ પ્રણુઆ યતિ, વિવિધ વચન કીધી વીનતી. ૧૧૧
 વિષ્ણુરાત પૂછછ હિતવાતઃ “ આયુ તણી સખ્યા દિન સાત,
 “ ક્ષણુ ક્ષણુ માંહરું મન આવટછ, મરણુકાલિ શું કરિવું ધટછ ? ” ૧૧૨
 “ દીર્ઘન, શ્રવણુ, મત્ર, તપ, ધ્યાન, સાધન સમ, કમ, આતમન્યાન;
 “ જિણુછ ટલછ સંસારકલેશ, તિ મુઝનછ આપુ ઉપદેશ.” ૧૧૩
 ભીમ બણુછ પ્રગટારથ એહ, કોનછ રણે રહછ સદેહ
 કથા પુકુતી.એ નિર્મલા, પ્રથમ સ્કંધ નંદ બીજી કલા. ૧૧૪
 ઇતિ વિષ્ણુદાસ શ્રી ભીમવિરચિત હરિલીલા સોલકલા મંથે
 દ્વિતીય કલા સમાપ્ત

૧૦૮ આ વેગિય, જ વેગિય, વેગિ૦-કા રાજાચો ગંગાતીર ૧૦૯
 નિષેવિ હિ વિનિષેવ, જ તતક્ષણ ૧૧૦ ડોડી-આ છડી, નિજ-જા
 નિજા, આ સિંહાસન ૧૧૧ વિવિધ-જ આ વિવિધ; વચન-કા વિનય,
 જ. વચનિ ૧૧૨ સખ્યા હિ જ સક્ષા, જ આવટિછ, મરણુ મં. અતઃ
 કરિવું-હિ જા જ. કરવું, જ. ધટિછ, વિષ્ણુરાત૦ કા વૈષ્ણુવને પૂછે હિત
 વાત. ૧૧૩ આતમન્યાન જા ઉત્તમ જ્ઞાન, જા અતર જ્ઞાન, જ સંસાર
 કર્મકલેશ, ૧૧૪ કોનછ-આ કહેનિછ, રહછ-આ. રહિછ ઇતિશ્રી-આ
 જા ઇતિ દ્વિતીય કલા સમાપ્ત, હિ ગુ ઇતિ શ્રી ભીમવિરચિતે સોળ
 કલા મંથે દ્વિતીય કલા સમાપ્ત, કા મા.અ.ની ઇતિશ્રીને મળતી મં ઇતિશ્રી
 હરિલીલાયા ભીમવિરચિતે કલાઅથે ભાગનતે પ્રથમ સ્કંધે દ્વિતીય કલા સપૂર્ણ
 સખ્યા સૂયે ૧૦૨, પૂર્વછાયા ૧૧, શ્લોક ૪, વસ્તુજનક ૨, એવં સંખ્યા ૧૧૯.

બ્રૂતદયા નિજ વર્ણોચાર, સત્ય, શ્રદ્ધા, સંતોષ, વિચાર,
 ચિત્ત શુદ્ધ કરિવાની મુમતિ, વિધ્યુ તણી પામીજઈ બગતિ. ૪૪
 એકમનાં બગતીં બગવાન બગન તણું ટાવઈ અગન્યાન,
 કરઇ દયા સ્વામી ગોવિંદ, આપઈ નિજ પદ પરમાનંદ. ૪૫
 બીમ બજઈ કયા એ સાર, ધ્યાન, શ્રદ્ધા, અભય, વિચાર;
 દ્વિતીય રકષે ન્યાન નિર્વાણિ, એનયઈ કલા પ્રફુલ્લી ત્રિશૂ. ૪૬
 ધૃતિ શ્રી વિઘ્નહારસ શ્રીમવિરચિત હરિદીક્ષા સોલ કલા મધ્યે
 તૃતીય કલા સમાપ્ત

કલા ૪ થી

તૃતીય રકષ

મહામુનિ મૈત્રેય અને વિદુરનો સંવાદ

પૂર્વગાયુ

વક્ત્રી એક ઉત્તમ દલોસ વિધ્યુ તણા પ્રસાદ,

મહામુનિ મૈત્રેયશ્ચ વિદુર તણુ સંવાદ. ૧

૪૪ શ્રદ્ધા-શુ શ્રમ, પણ તે ભૂવ છે, હિ કરવાની; પામીજઈ-શુ પામેલા,
 કા પામે, બગતિ-મં. મુક્તિ, વિધ્યુ ખ થેણિ ઉપનિ અધોક્ષનિ બક્તિ ૪૫
 તા આ ગોવિંદ, આપઈ-આ પાદ હિ મા ઉતારેહું નથી. ૪૬ અભય-ભ.
 એહ, આ. અનઇ, આ વિવેક, શુ સંહિત, નિર્વાણ મં. મય એણ; ધ્યાન-ખ.
 સમ્યક્ શ્રદ્ધા ધ્યાન વિચાર; દ્વિતી શ્રી-ભા તૃતીય કલા સમાપ્ત; ધૃતિ
 ભાગવતી કલાયા તૃતીય કલા સમાપ્ત ખ. હવિ શ્રી ભાગવતે માહાપુરાણે
 હરિચીવા સોલ કલાયા તૃતીયકલા સમાપ્ત મં. બીજી કલાને અંતે ઉતાર્યા
 પમાણે (૩૫) સુપે ૪૪, પૂર્વગાયુ ૧; અહયવ એક, એવં ૪૬ ॥

કલ્પના. ૧૬૧

આ મા આરંભમા જા બી, ભા જે ને વાસુદેવાય ॥ મં. સુધી; ધ.
 એમ છે, ભા મા ૬ કલા સુધી અનેક, કર્યુ-૬. કલોસ-શુ. કહેલો. આ
 કહિસ, ખ કહેલો કા કહું; વિધ્યુ-શુ કૃષ્ણ તણા પ્રસાદ

ચૂષે

- એક વાર ધૃતગાંધી ગય ઉપતુ શોક માહા મન માહિ,
રાત્રિ વિદૂર નઈ કહ્યું એકાન્તિ, પૂજ્ય પાર કારણુ શાન્તિ. ૨
- વિદૂર બણુષ “સુણિ સાચા વયણુ, કૂટા હૃદય તણા તુજ નયણુ,
એક પુત્ર દુર્યોધનિ કાજિ, કાવ નિગમષ તું અવિચય રાજ. ૩
- એક શકુની નધ દુર્યોધન, કણુ કુમંત્રી, દુ સાસન,
દુષ્ટ ચતુષ્થય એ અવતાર, કૌરવ વશ તણા અગાર.” ૪
- જે શીખામણુ દીધી રાતિ, તે સખા સામલિયૂ પ્રભાતિ,
કોણુ દુર્યોધન બૂપાલ, વિદુર તેડી દીધી બહુ ગાલિ. ૫
- વિદૂર તે વાણી સાબલી, મન માહિ તે ઉપની ગ્લી.
રાજદ્વઆરિ નિષેત્રી બાણુ, કીધૂ તીરથ બણી પ્રયાણુ ૬
- બ્રહ્મચર્ય, સમ, દમ, તપ, ધ્યાન, બ્રૂમિચયન, શ્લભક્ષણુ પાન,
એકાગ્રી વિચગ્ધ ઉદાસ, ધમ કરતા આ-યુ પ્રભાનિ ૭
- સુણી વાત હરિતનાપુર માહિ રાજ કરધ યાધણિગ રાય,
વેગધ ચાહ્યુ સાદમ નીર, ઉદ્ધવ મિલિયા યમુનાતીરિ ૮
- જેહ ભગન તણા ભગનાન, સાદમ, શીન સત્ય સમાન,
કિયાયોગ, પરમારથ ધ્યાન, ભગતિ વૈરાગ તુલ્ય વિજ્ઞાન. ૯
- એકમના કૃષ્ણાર્પિત પ્રાણુ, તેહનું ક્રેમિ પરિ કરે વિખાણુ,
બીમ બણુષ વિચાર ન લઈ, અધિકૃ જોર કહનધ કઈ ૧૦
- કીધુ માહોમાહિ પ્રણામ, શ્રીવશુવે, કૃષ્ણ નવ રામ,
ચાવ સહિત મહત્વ પગિવાર કુશલ વાર્તા પૂજી સાગ ૧૧

૨ કહ્યું-લા આ કહનધ હિ કહા, ખ વિદુર તલિ આ કન્દર્જ,
ખ કહનિ, કા વિદુરે કહ્યું અર્થ ન સમજયાનુ પરિણામ છે, પાર યુ લા
પ્રા. ખ આ મારણ, કા મા નથી કારણુ ખ હૃદયા ૩ નિગમનું અ' નીગ
મીડ, લા નીગમૂ ૪ લા ખ મા નથી અવિચય-ખ તાદાક.
૪ સવિ ખ લા આ હિ સખા સામલિયૂ લા પ્રા હિ સામલી તેડી
યુ મ' તેડાવી, લા ખ તેડીનિ ૬ લા ખ વિદુરિ લા ઉપની, નિરવી-
નિષેઠ્યા, ખ નાખ્યા ૭ એમની-કા એ-એ-વિવસ્થ મ વિચરિદિ,
આણુ-અ પાણુ ૧૦ ખ કૃષ્ણપ્રીતિ, ન આ નવિ, લ્હનક-લા કિમ, એણિ
કોને કદ

ઉદ્ભવ બોધાઈ મઠમદિ કહિ: “ કૃષ્ણદેવ પદ્મના વૈકુણ્ઠિ,	
“ ભાર ટાલિવા વિચારાસ યાદવવંશ કીધુ પ્રભાસિ.	૧
“ મઠમઠ ન્યાન કન્યુ ઝોવિંદ જમણુ કૌરવાર યોગેન્દ.	
વિદ્ધરમજત વિસારયુ નવી, મૈત્રેયનમ્ સીધામણુ કહી.”	૧૩
આયુ વિદ્ધર દિતારય લેય, મઠાતિરિ મિદ્યા મૈત્રેય.	
કરી પ્રભુમ વિચાર વિવેક, વિવિધ વચન પૂછયાં અનેક:	૧૪
“ કહિ મુનિચર! ક્ષીણ જગદીય, ઉત્પતિ તત્ત્વ તણી ચૂસિ.	
મદા પુરુષની રચના કહી, વિદ્ધરવચન તે પ્રીત્યું સહી.	૧૫
અનંત નામિકમન મદિમાય, પ્રહ્લા ઉપનુ તેહ જ માદિ.	
તત્ત્વ દરી સંતોષ્યા હરિ, દશવિધ સર્વસિદ્ધિ વિસ્તરી	૧૬
મુર, અમુર યજ્ઞ, નૃ, નામ, સાવર, જંગમ તણા વિમામ,	
ચૌદ કૌટ સરજ્યા ખદ્દુ જન, યજ્ઞ વામના વિદ્વંસ મંદ	૧૭
કાલ, અંશ, પરમાણુ યુગતિ, સનકાદિક તણી ઉત્પતિ,	
સર્ગાધાર અતુલ મદિમાય, પ્રમદ્યું રૂપ વણુ વારાંદ.	૧૮

૧૨ બોધા-અ બોધ્યા, યાદવ-અ યા. કી યાદવાવંશી કીધી પ્રભાસ, આ યાદવવંશી ૧૩ જમણુ-અ. યોગાભ્યાસ સાધ્યુ યોગેન્દ, ઝોવિંદ-આ ઝોવંદિ, કૌરવાર-અ કૌરવ, જા કૌરવારવ; વિસાર્યુ-અ વીસાર, જા. વીસાર; જમણુ-કી અતિસય હતમ દે યોગીન્દ ૧૪ આયુ-અ હા. આય્યા, અ મજા; ખ પૂછા, આ પૂછીયાં. ૧૫ કહિ-અ કહિ; વચન-જા. વચને; પ્રીત્યું-અ પ્રીતીયુ, અ. પ્રીતિ અ સદી મં. નવી ૧૬ આ નામી કમદિ, મદિમાય-જા માદિ, દિ ઉપના આ ઉપના; તત્ત્વ-જા ખ સ્તવન. વિસ્તરિ હિ વિસ્તાર; સંતોષ્યા-હિ સંતોશ્યા. ૧૭ બધી પ્રતોમો રિધિ મુર, અમુર, એમ છે, પણ તેથી માપ વચે છે મને ‘રિધિ’ તરમાં આવી નય છે મારે તે દાત્રી નાખ્યો છે આ. ચરદ, રાજ્યા-હિ સભ્યા આ વિદ્વંસ, જા. વિદ્વંસના અ મં દલ્યા, યા-અ યજ્ઞવાલકના વિલસિત ધર્મ ૧૮ વણી-કી રી; સર્ગાધાર-! જા અ. મર્ગાધાર, અ. મર્ગધ્યાન, સાવ-આ સાધિ;

ગમ્ભીર સમગ્ર અમુરાર્થ બાધવ દિરવ્યકસિપુ દિરસ્માર.
મુનિવર શાપકારણ તેહ, વેકુંઠનાયનુ અનુમદ એદ.

૧૯

પૂર્વગાય

સમગ્રપણું દિરવ્યકસિપુ વારાદથં મંમામ,
તતક્ષણિ તેહનુ વધ કરણ દેવ તવધ શ્રીસ્વામિ.

૨૦

કપિલનો દેવહૂતિને ઓધ

કારણ સૃષ્ટિ તણું કનું કદમ તપ વન માદિ,
પુતકામ વર પામિયુ દેવહૂતિ વિવાદ.
વિચિત્ર ભોગ, કપિલજનમ, વિષ્ણુમગતિવિન્નાર,
કથા તત્ત્વ સુરીસની પ્રકૃતિ-પુરપ-ચિચાગ.
અવિચલ પદ-પ્રાપતિ તણુ અછંદ અનુક્રમ એદ,
કપિલ કહિ માતા પ્રતિ જોલિમ સાધન તેદ.

૨૧

૨૨

૨૩

કર્મચાગ

ચૂપે

પ્રથમ પુરુષ નંદ અદા માર, વરણુ ધર્મ જલજીવ આચાર,
કામ તણી વાસના નવિ કમ્ભ, નંભિતિક નિત્ય કર્મ આચરણ. ૨૪
એવધ ચરણુ સદા શ્રીરામ, જિન્દગી ચિદ્ર ન મુકલ નામ,
શ્રીપતિ સેવક જન આધાર, દાવધ દોષ તણા સંસાર. ૨૫
હિ સા ન કરધ કેરી જૂન, બાહિરિ ગમ, માહિ અવધૂન,
મુગતિ પામિના ઉપરિ મુદા, નિત્યાનિત્ય ચિચાગધ સદા. ૨૬

૨૦ કરણ-મં કર્યો, હિ. કર, હિ સ્તુવધ, મં સ્તવ્યા, જા ખ સ્તુત્તિ,
ખ. સ્વામ્ય રર વિસ્તાર-મં, મહિમાય રર જોલિસ-જા જોલિસ રર
જલજીવ-જા જલજીવ આચાર-ખ વીચાર, વાસના-કા વાજુ, રપ જિન્દગી-
કા જિન્દગી અમ વસે હરિ નામ, ચિદ્ર-મં યજી, રક જા આ અવિપ્રત;
આ હિ પામવા, નિત્યાનિત્ય-કા નેતિ નેતિ

ક્રોધા, તૃષ્ણા, નિદ્રા, ભય, વ્યાધિ, જનન, જરા, મૃતિ, દુઃખ અગાધિ,
સાધુમનુર વપુ કેરુ અંત, નિત્ય સદોદિત એક અનંત. ૨૭

પુત્ર, મિત્ર, દક્ષત્ર, ધન દેહ, મૃદુ મનસા તાહુ સનેદ,
અધિક લોભ મનસા નવિ ધરમ, યાવત્ અર્થ પરિમદ-કરમ. ૨૮

કામ ક્રોધ છાંદસ મદ રાગ, વિપયાભોગ વિવશ વૈરાગ્ય,
શમ હમ અક્ષયર્થ સમુદાય, સાધુ પુરુષના પ્રણુમદ પાય. ૨૯

જ્ઞાનયોગ

ચળ તત્ત્વ બધુષ્ઠ વિદ્યાન, રાગદોષ-વર્જિત અભિમાન,
સર્વજ્ઞ સમ શાન્ત યેદ, સાધુ પુરુષ બહુજ્ઞ તેહ. ૩૦

પૂજ્ય બધે મોક્ષ વિચાર, વલનું દહમ મદમ તે સાર,
ચુરનું વચન દિતારથ યેદ, વધી અહનિશ ચિંતવમ તેહ. ૩૧

નિશ્ચલ ધ્યાન જેણી પરિ યામ, માંદમ તેહ તણુ ઉપાય,
જનનુ ક્રોધાદલ પરદમ, સંગતિ દેહિ તણી નવિ કરમ. ૩૨

લિંગ મદિન ધરમ જીવેશ, સેવમ તીરથ ઉત્તમ દેશ,
પુણ્ય ભૂમિ જિહા અજ સગામ, તરકર, સિંદ, નદી બધ વ્યાસ. ૩૩

સાત્ય શૌચ મનજન મનિ શાન્તિ, ભિક્ષા ભોજ રહમ એકાન્તિ,
કૂર્મ અંગ તણી પરિ કરમ, સવિ ઇન્દ્રી પાછી સંવરમ. ૩૪

૨૭ મ. મા આ હી ૨૮ મી પછી છે. સદોદિત-જા મુવેદન; એક-
હિ એ. ૨૮ મિત્ર-હિ મા નથી, દેહ આ મન. યેદ, અધિક-અ અતિશય,
મન. અતિ, ધરમ-હિ કરમ અર્થ અ મા પડયો છે ૨૯ મા છંદસ,
પ્રણુમદ-મ પૂજ્ય. ૩૦ વાત-આ ત્યજમ, ચાત-યેદ હા સાતિદેહ; મન.
સાધુ ૩૧ પૂજ્ય-હિ પૂજ, વિચાર-આ વિચાર, હિ વધીવધી ૩૨ ધાર્મ-
અ યમ, અ માંદિ, દેહિ હિ કદા, લા કેદ, જનનુ-હા જન્મનો ૩૩ જીવ-
હિ સિવાય બીજા પ્રતિજોગા, નિત એ, સગાલ-જા સુરાલ, સિંદ-મન.
રહિત, હિ દિક્ષા, હા વસુધા, પણ તેનો કાંઈ અર્થ નથી, ૨૪ હિ
મનજન-જા આ ખ. મનજન. ભોજ-સદુમા 'ભોજન' છે, ૨૬-આ
રહિત. અ રહિ. જા રહિ. અ. પરકરિ; સંવરન-હિ મન. સાયર.

આસન રચય નિર્જન હામિ, અતર્પામી આતમગમ	
શ્રદ્ધા સહિત ધરય નિત ધ્યાન, દેહાદિક તિજય અભિમાન	૩૫
અંતઃધ્યાન એણી પગિ ધરય, બાહરિ દષ્ટિ અર્થ વિસરય,	
ચોડા કાલમા હય આનંદ, પામય નિજ પદ પરમાનંદ.	૩૬
રાજયોગ મય વર્ણ્ય એક, પામસિ એકમનુ રદય જેદ,	
શ્રદ્ધા, ક્ષમા, દયા, દમ, દાન, જે જન ભગત તણ ભગવાન.	૩૭
ન્યાન તપ્ત બોલ્યુ અભ્યાસ, આચરતા છૂટય ભવપાસ,	
ભણતા ટાનય બાં સતાપ, સાજનતા સવિ નાસય પાપ	૩૮

ભક્તિયોગના ત્રણ પ્રકાર

૫૧૪૫

ભગતિયોગ બૂધર તપ્ત નવ લક્ષણ શુણ ત્રિણ	
સાત્ત્વિક, ગજસ, તામસ, ઉત્તમ મધ્યમ કીન	૩૯

ચૂં

હિસા કાલિ ભગતિ જે કરય, કમકપણ મન માલિ ધરય,	
મજર સહિત સદા નર પેદ, તામસ ત્રિવિધ ભણીજય તેદ	૪૦

૩૫ આસન૦ મ નો પાઠ છે રચય હિ જા મા ખ રચિર
હામિ હિ જા મા ખ હામ નિત આ નિરતુર નિજન-હિ નરજન
ખ જા નિરજન તિજય જા મ છાડિ, ખ દાહિ રક નય' પુ ન મ
દષ્ટિ-ખ મિષ્ટિ મવમા હય મ નો પાઠ, ખીજ પ્રતિઓના '૧ હિ'
સખમથી કરેલ છે ચોડા૦ જા ચોડા મવ માલિ પામસિ આનંદ પામય
ખ પામિ ખ પ્રેમાનંદ રક વર્ણ્ય જા કહીક, મ કરુ, ખ વહી, મા
કહીયુ પામસિ જા પામસિ, અ પામેરા, શુ પામે, આ પામેસિ, ખ
પામિ રહઈ હિ ખ નર, આ જા મા નથી રક જો ય ખ જા યુ
નાસય મ તુલય, ખ દાવિ મ મા ૩૮ મી પછી ૨૫ ની આપેન
છે ૩૯ ભગતિ હિ ભગત વામસ-કા તામસી ૪૦ કાલિ મ નનિ નય
કરુ ખ દરિ જા કીજય ખ ધરિ વામસ હિ તનય બહી
જય હિ મ ખ બહી

ભોગ પામેવા તણુષ હિદેશ, યશદારણિ એવઠ દેવેત,
 અષ્ટ માદાસિદ્ધિ વાછત યેહ, ગગસ ત્રિવિવ બણીજાત તેહ ૪૮
 પાપ નાશિવા દારણિ બજાત, વિષ્ણુપ્રીતિ એકમનુ જાપાત,
 અમમ વિધિ આચરત યેહ, સાત્તિક ત્રિવિધ બણીજાત તેહ ૪૯
 અહનિસિ જિય વસત ગોવિંદ, અતરયામી પરમાનંદ,
 નમનિ અતન્ય બજાત નર જોહ, નિરમુખુ ભગન બણીજાત તેહ ૫૦
 પુણ્યપામીજાત મુરતોહ, પાપપ્રભાવિ નર, જહ શોક
 બિદ મિત વમઠ નર વદા માનુષી યોનિ પામઠ તત ૫૧
 અનિ થાણુ દુર્લભ માનુષ દેહ, ભવસાગર વાહન એક,
 હરિચુખુ મુવામ પ્રેમિત યેહ, નરહરિ નિજ આતમા તેહ ૫૨
 ભણુ મેત્રેય વિદુઃ' સણિ વાન એણિ પરિવિવિધ વચન નિજ માન
 પુત્ર કપિવઠ દીકુ પ્રતિભોષ, કીકુ ઇન્દ્રિય પ્રાણનિરોષ ૫૩

૪૧ પામેવા-આ પામિવા, જ જા પામવા, તણુ જા તણુ,
 દેગમહિ મ આ શુ આ ઉપદેશ કર જા કારણ પ્રીતિ આ, પ્રીત્ય
 તાપ્ત-આ સજા, જ વચ્ચે કો શુ મે મા આ આખી કહી નહી
 વિધિ જા રિદિ દર હિ નિર્મુખુ, અતન્ય કો દિવાર્થ, શુ અત્યત
 ૪૪ બિદુ હિ બહુ, યા જ યેહ તત જ તેહ ૪૫ જ અતિ એ,
 આ અતિનહુ વાહન જા વાહણુ, આ વાનર, મુવાપ-જા સવાય, જ
 વાનુ, મ કો નેવા, રાજ અર્થ ન સમભયાનુ પરિભ્રમ એ પ્રેરિત
 મ પ્રેમ નહિ, હિ નરેવ (અહી હિ મા બાનુએ મરમા 'મુવાત
 દેવ ને બદલે 'સણુવ નહી પ્રિ-' એટલુ લખ્યુ છે, પણ તે અસંગત
 છે) નરહરિ-આ પાત સખધના પ્રતિપ્રતિમા દેર છે, ઉપર શુ મો પાક
 સ તત લક્ષ્મીથી લીએ છે, હિ તે હ નહી તે આતમા તેહ, પ્રા તરદ
 નહી નજનમા તેહ, જા નર નહી આતમા તેહ, જુ સદિવિ પાપ પામિ
 નર તેહ, કો તરવા ઉપર આતમા તેહ, આ તરે નહિ આતમા તેહ
 જ નરેતુ હ આતમા તેહ ૪૬ પ્રતિભોષ આ પ્રભોષ હન્દિય-કો હન્દે,
 જ અર્થ ન નમભયાનુ પરિભ્રમ છે

સિદ્ધક્ષેત્ર ઉત્તમ ભુવિ માહિ, સાનિધ્ય શ્રીસરસ્વતીપ્રવાહ,
 બિન્દુ સરોવરિ બધઠા ખ્યાનિ, દેવદ્વિતિ પામ્યાં નિજ ન્યાનં. ૪૭
 ભીમ બંધુષ્ઠ ત્રીજીય તેત્રીસ, રૂપક આક નમ આલીય,
 લીલા પ્રથમ સર્ગ વિસ્તાર, પાણુ એક, કલા યમ આરિ. ૪૮
 ઇતિ શ્રી વિષ્ણુદાસ લીમવિરચિત હરિલીલા સોલકલા મધ્યે
 ચતુર્થી કલા સમાપ્ત ॥

કલા ૫ મી

ચતુર્થ સ્કંધ

પાદો ખીન્ને-વિરાગ; આર કલા-

ચતુર્થ, પંચમ, પદ્મ અને સસમ સ્કંધ

પૂર્વછાણુ

આખ્યાન આરિ સુવંદ અજઘ, ભૂધર ભગત-આધીન,

શ્રી ગૌરી, બાલક દ્રુવ, પ્રથુ રાજા, પ્રાચીન. ૧

દક્ષ પ્રજાપતિનો યજ્ઞ અને સતીહત્તન

અન્વય મનુ રાજા તણુ, દક્ષપુત્રી-વિવાહ,

યાગ પ્રજાપતિ તણુ કીધુ અતિ હિહાહ. ૨

૪૭ પ્રવાહ-આ. ખ પ્રવાહિ; જા. ખ. બિહા. ૪૮ લીલા-આ. માં
 આ પંકિત પટેલી છે; પાણુ-અ. પાહબો. ઇતિશ્રી-હિ. માં 'વિષ્ણુદાસ'
 અને " હરિલીલા " એ શબ્દો નથી; આ. જા. ખ. માં ત્રીજી કલા પ્રમાણે
 મં. ઇતિશ્રી હરિલીલામાં લીમવિરચિતે કલાત્રયે ભાગપતે વૃત્તોયો સ્કંધે
 ચતુર્થી કલા પરિપૂર્ણા ॥ સંખ્યા ॥ ચુપૈ ૪૩ ॥ પૂર્વછાણુ ૧ ॥ એવ
 સંખ્યા ૪૮ ॥ (હપર મં. મા ૪૩ ચુપૈ લખ્યું છે, પણ ૪૨ નોંધ્યો)

કલા ૫ મી.

૧ અજઘ-જા. જઘ, ખ. જિ; આ. ભગતાધીન, ખ. ભક્તાધીન; શ્રી-
 જા. શ્રીગરી, આ. ખ. શ્રીય ગૌરી. ૨ અન્વય-મં. અનુક્રમ; મનુ રાજા-
 હિ. આ. જા. ખ. મુનિકન્યા, કા મુક્તિકયા, પણ તે અર્થ ન સમજવાનું
 પરિણામ; તણુ-કા. તણુ.

શિવ બદલા જિહા નહી, દક્ષ કોપ મન માંહિ,
કોપ જુનું નંદી તણુ દીધુ માંહોમાંહિ.

૩

ચૂપે

દક્ષ મહા પશુ માંડ્યુ યાગ, રૂઢ તણુ નવિ કીધુ બાગ;
યદનિ પુરૂષ વિણુ દુક અણુદ, જાણે વર પાખમ વિવાહ. ૪
સતી બણુધ: “શંકર! અવધારિ, માંડ્યુ યાગ પિતાવૃદ્ધ દારિ,
“માદરા મન માંહિ હર્ષ અપારિ મિલવા સખી, કુટુંબપરિવાર.” ૫
શંકર બણુધ: “સતી! સૃષ્ટિ સહી અણુતેડયાં જાએયૂં નહી,
“ગયણુ પછમ કોષ ન દેધ માન, મરણુ સરીખુ તે ઉપમાન.” ૬
વલિ વલિ માન જ માગમ સતી, કર જોડી કરમ વિનતિ;
અતિ ધણૂં રક્ષીઆતિજ ચાઈ, અણુતેડયા પીદરિ જાઈ. ૭
ઈશ બણુધ: “ઉમયા! સૃષ્ટિ વાવ, દક્ષ અદક્ષ તમ્હારુ તાવ,
“ધન તન યૌવન ગર્વ અપારિ, જાણુધ નહી વિવેકવિચાર.” ૮
અનેક પરિ શીખામણુ કહી, વારતા ઉમયા નવિ રહી,
શાય-જરિન મન માંહિ ચઇ, જ્યલિ ચઢી નઈ પીદરિ મઇ. ૯
ઉમયા આવી નવિ સાસહી, મામ જાપિ બોલાવી નહીં,
સ્વજન કુટુંબ કોષ ન દેધ માન, યમ નિજ દેશ રહિત રાખન.” ૧૦

૩ શિવ-હિ આ શન ૪ માંડ્યુ આ મંડ્યુ, હિ હોડ,
અવિણુદ-કા જણુદ; ખ. ઉઠાડ, હિ માં ‘અગાડ’ હવ તેમા ‘વિ’
ઉમેરીકાને ‘અવિણુદ’ કીધું છે પ હર્ષ-વત ખ આ. હસ્તિ, સખી
હિ સત મ. સખી, જા સરસી ક ગયણુ, જા ખ આ મં. ગયા;
પછમ ગુ. પૂ. પી, દેધ-ખ. દિલુ, ઉપમાન-ગુ જા ખ કા. મં. અપમાન ૭
કરમ-આ કા. અતિધણૂં-ગુ. અતિધણી, આ કા અતિધણુ, મ. જા યાઈ,
હિ યાઈક. કા ખ આં યાય, અણુતેડયા-કા પિદેર જાયાની મતિ યા;
પીદરિ-ખ જા પીદરે જાય ૮ તન-ધન-મ જાત ૯ ખ પીદરે,
ખ નિ ૧૦ નવિ સાસહી-ખ નય સાસઠ. મં. મંડપિ રહી, કા સાબળી
સહી, ગુ માય જાપ, યમ-આ જિમ નિજ-મં. આજ-યાજ-મ રાખન,
કા મા આ પાદ ૧૧ મીના પહેલા પાદ વરીક છે અને તેને બદલે ૧૧ મીનું
બીજું પાદ મનાવજું છે.

ઉમયા દીઠું તે ઉપમાન, દક્ષ તણુધ ધટિ વિપરીત સાન,
 સતી બણુધ. “ સાંભલિ હો તાત ’ શિવ વિષુ અશિવ કરધ ઉતપાત. ૧૧
 “ વિદ્યા, તપ, વપુ. વય, કૃત્ય, વિત્ત, સંત તણિ ધરિ હુમ નિત્ય;
 “ અસત તણિ ધરિ આવધ યદા વિપરીતિ ક્ષ તે પામિ તદા. ૧૨
 “ તુજ ઉતપાદિત માદરુ દેહ, કુછિત અન જન છાડિશિ એહ
 “ દુર્જન મંગતિ કેરુ દોષ, તનુત્યાગિ યાઈ નિર્દોષ. ” ૧૩
 બધઠા આસન ઉત્તર દિશધ, પ્રાણુ ઉપાન બિહ આકસધ,
 યોગિ અગ્નિ ઉપાણુ બહુ, વપુર્પન્નર પ્રગ્લભ્યું સહ. ૧૪
 વરત્યુ હાક્ષાકાર અપાર, ચ કરસેવક કરતા મારિ,
 ઉઠયા કોધ ધરી નધ ચેહ, બૃગુકૃત્યા ગણુ જિતા તેહ. ૧૫
 તેતવધ વાત ગધ કૈલાસ, કોપધ રુદ્ર કરધ નિધાસ,
 ત્રોડધ જટા સતાપ ચરીર, વીરભદ્ર ઉપાણુ વીર. ૧૬
 દીધૂ આયસ, આદ્યુ તેહ અનેક ગણુ સધાતિ લેપ,
 કોધ કરી વિષ્વરુપ યાગ, સાજા સુર ચે લેતા ભાગ. ૧૭

૧૧ ઉપમાન-મ અપમાન, ખ સાલવ, શિવ-હિ રાવ, અશિવ-
 ખ અવરા, હિ અથવ, મ' હારધ ફ, કર્-જા કરચાસ, ખા કરીસ,
 ખ કરેય, મ' કર. ૧૨ એ કા. ને, યદા હિ આ જા જિદા, તે પામિ,
 હિ જા મા આપધ તદા જા હિ તિદા ૧૩ તુજ-ખ મુચ, કા ઉત્પન્ન-
 ખ તાદાર, અન જિન-ગુ જનમ, છાડિશિ આ ખ ગડિસુ, જા છાડયુસ,
 મ. છાડધ, કા છાડે, અ છાડશે, ત્યાગિ-કા, ત્યજે, મ ત્યાગિ. આ ત્યાગ,
 યાઈ-મા મા પાછગથી ‘ ને ’ મુધાર્યું છે તનુ-ખ આવી મરણુ અથવા
 બહુ શોક ૧૪ આ આસનિ, ખ આસન્ય આ ઉત્તમ, ઉપાન-હિ ઉપા-
 સન, કા અ અપાન યોગિ મ વેગિ અગ્નિ-હિ અગતિ, પણ તે
 ‘ ન ’ ‘ ત ’ ના મરોડની બવ હશે, કા અનલ, આ અનિવ, અ યુક્તિ,
 પન્નર કા વજ, કા પ્રગ્લભ્યુ ૧૫ ખ કરતા ખ ઉઠયો, ધરી-
 આ કરી, ધરી નધ-મ' કરતા, કા બૃગુકૃત્યા ગણુ જીતી તેહ ૧૬ તે
 તવધ-જન મ અ વેગધ, મ સતાપિ ૧૭ દીધૂ આયસ-કા દીધી
 આજા, અ દીધુ આયુષ્ય, કરી-જા વરી, અ મ ધરી

- એક તણુ ઉપાડ્યુ કુંચ, એક તણી લુંછી બિહ મૂઝ,
એકનું વાકું કીધું વયણુ, એક તણાં કાકયાં બિહ નયણુ. ૧૮
- એકનું હૃદયકમલ બેદિયું, દસ તણું મસ્તક છેદિયું,
એકના કૂટી પાડયા દાંત, બપૂયું એ કરચિ કંઠાંત. ૧૯
- બ્રહ્મા પુહુતા ગિરિ કૈલાશ, શિવ સતોખ્યા લીલ વિલાસ;
વેગિ આવ્યા, વારચા તેહ, દસ તણુ જીવાડ્યુ દેહ. ૨૦
- હરિ આવ્યા પરિપૂરણુ યાગ, રૂઝ તણુ કીધુ નિજ ભાગ,
સસરા જમાઈનુ કોષ, ટાણુ માહોમાહિ વિરોધ. ૨૧

ધ્રુવચરિત્ર

પૂર્વજાણુ

- હિતાનપાદ રાજા તણુ પુત્ર બણીજીજી જોહ,
પિતા સિંહાસન કનકમય ખોલમ બપહુ તેહ. ૨૨
- હીફું માતા મંત્રીજી પુત્ર લડાવમ બાપ,
અર્મવચન વિનતા કહમ, મન માહિ પરિતાપ. ૨૩
- ભાગ્યહીન નારી તણુ પુત્ર થઈ નવિ રાજ,
માહરી કૂપમ અવતરમ તુ તું પામમ આજ. ૨૪

અર્પે

- ઉઠ્યું પુત્ર કોષ મનિ ધરી, માતાનમ પ્રદક્ષિણા કરી,
આણુ વનિ સેવમ દેવેશ, નારજી દીધુ નિજ ઉપદેશ. ૨૫

૧૮ વયણુ-કા. વદન; એક તણા-હિ એકનાં. ૨૦ હિ રાવ, કૈલાસ-
જા કૈલાશિ; ખ. આવી; વારચા-જા વારચું ૨૧ હર હિ હરિ, નિજ-હિ
નજી; સસરા-આ મુસરા; તણુ-કા કરો ૨૨ સિંહાસન-ખ. સંધાતિ,
આ ત્રિપાસન, જુ આરાન; કનકમય-મ. હેમમય. ૨૩ મંત્રીજી-કા મંત્રીએ,
વિનતા-હિ મમતા, કહમ-ખ. કિહિ. ૨૪ આજ-જા, અ. ગુ. કા રાજ
૨૫ ઉઠ્યુ-આ. આણુ.

કુધા, તૃપ્ત્યા, નિદ્રા પરહરિ, એકમનુ આરાધનં દરિ,
 પ્રસન્ન હુઆ સ્વામી ભગવાન, અવિચલ પદ આપ્યું વરદાન. ૨૬
 વલિ વિષ્ણુ આપન વર એહ: “ અણુવાંછિત રિદ્ધિ ધરિ જેહ,
 ભોગાવ ભોગ કહઈ જગદીશ, વરસ રાજ સહસ્ત છત્રીશ.” ૨૭
 પુત્ર આવીયુ પાછુ વલી, વધામણી પિતા સામલી,
 આપ્યા કનક-રત્ન-ભંડાર, ધરિ ધરિ ઉત્સવ મંગલ ચારી. ૨૮
 પિતા તણી અનુસા કરી, પાઠ્યું રાજ સંતોષ્યા હરિ,
 અંતકાલિ વનિ છાંડ્યુ દેહ, અવિચલ દ્રુવપદ પામ્યુ તેહ. ૨૯
 ગૃહ, નક્ષત્ર, તારા, મુનિ જન, જેહ પાપલિ ફિરમ અનુદિન,
 વિષ્ણુભગતિ કેરુ મહિમાય, પરતક્ષ પેપુ દ્રુવ રાય, ૩૦

વેન અને પ્રથુરાજનાં ચરિત્ર

અંગ તણુ સુત રાજ વેણુ, યોગ-વિભાગ લોપિયા તેણુ,
 પ્રજાપીડાનુ સંતાપ, વિપ્ર તણુ તે પામ્યુ સાપ. ૩૧
 મુનિવર મથિયા તેહના બાહુ, વિષ્ણુકલા સંભવમ તેહ માહિ,
 પ્રથુ જીવનુ, હરખ્યા સહ, તવન કરમ જાંદીજન બહ. ૩૨

૨૬ પરહરિ-અ વીસારી; જા અ. આરાધિ; હિ. લૌઆ. ૨૭ રિદ્ધિ હિ.
 જા. પ્રા. દિતા; ભોગવિન-હિ. માં આ પાદ લખવું રહી ગયું છે; ભોગવિ-અ.
 ભોગવ, અ. ભોગવ્ય, ગુ. ભોગવે; રાજ-જા. પ્ર. રાજ્ય. ૨૮ જા. પિતા-કા તાતે;
 આપ્યા-જા. આપન; ઉત્સવ-ગુ. હૌઆ; ચારિ-કા. સાર, પણ અર્થ ન
 સમજવાનું પરિણામ છે. ૨૯ પાઠ્યું-જા. પાલન; અ. અંતકાલ્ય; અ. વન્ય.
 ૩૦ જેહ-પ્રા. અ. તેહ; જન-હિ જન; ફિરમ-પ્રા. પિરમ, જા. ફિરિય,
 અ. ફરિ; વિષ્ણુભગતિ-પ્રા. વિષ્ણુભગત, જા. વિષ્ણુભગ, અ. વિષ્ણુભગ્નિ;
 પ્રા. પરતક્ષિય; અ. પ્રતયિ; પેપુ-કા. અ. પેપ્પો. ૩૧ પીડાનુ-જા. પીડ-
 વાનુ, ગુ. પીડયાનુ; અ. માં આ કડી પડી છે. ૩૨ અ. માં આની પહેલાં
 “અરાજક પાગ્યા વિષાદ, હરમયા હપના નિષાદ” એ પંક્તિ છે. કથા-
 કમ જોતાં આ પંક્તિ જરૂરી છે, પણ અ સિવાયની કોઈ પ્રતિમા સાંપડી
 નથી. મુનિવર હિ. શ્રીમનિ. કરમ-પ્રા. વાળ.

અત્ર મેદિની મૂક્ય નહી, તે ઉપરિ ક્રેપિયુ સહી,
વેગિં કીધૂં ધનુષસંધાન, શીતા ધરા તવધ રાજન. ૩૩

મુનિવર સુરનર સનમુખ હંઆ, દિન્નર નાગ વછ જૂઝૂઆ,
ધરા વિશેલો જાણે દધિ, ખાત્રજોદ, નાના ઔષધિ. ૩૪

અશ્વમેધ આરંભુ નરેન્દ્ર, સમ્યક્ હારિ મનાવ્યુ ઇન્દ્ર,
વેગિં આવ્યા શ્રીભગવાન, પ્રમત હુઆ, આખ્યું વરદાન. ૩૫

એકમતુ સમરધ દેવેશ, પ્રગ્ન નધ દીધુ ઉપદેશ,
પાલિ રાજ વિવેક વિચાર, આવ્યુ મુનિવર સનતકુમાર. ૩૬

તેહનધ દીધુ બહુત પસાય, સજ્જી વચન વનિ આશ્યુ રાગ,
અહનિસિ અંતરયાત્રી ધ્યાન, પૃથુસાગ પામ્યુ નિજ ન્યાન. ૩૭

પ્રથેતસ રાજાનો વૃત્તાન્ત

પૂર્વજાણ

પુત્ર આચીન રાય તણા, પ્રથેતસ તપ ધ્યાન,
નારદવચનિ પામિયા, રુદ્ર-ગીત વરદાન. ૩૮

પિતા વૃદ્ધ બહુ કર્મજડ, પામય નહી પ્રબોધ,
રાગના હિત-કારણિ, નારદ કહિ નિબોધ: ૩૯

૩૩ મૂક્ય-મં. પૂરેધ; ખ. ઉપરિ; તવધ-જા. ખ. સતવધ; શીતા-ગુ. બીહી. ૩૪ દિ. દૌઆ; વે-મં. કધપ; વિશેલો-ખ. આ. મં. વિશેલી, જા. લેદધ; દધિ. કા. સુરસી. ૩૫ ખ. આરંસિ, હારિ-જા. પરિ. ૩૬ સમ. રધ-જા. આ. સેવધ, ખ. સેવે; ખ. એકમના; આવ્યુ-જા. ખ. પ્રા. આવ્યા. ૩૭ દીધુ-ખ. કીધુ; આશ્યુ ખ. આશ્યા; પસાય-જા. પસાઉ; પ્રયુ-કા. રુદ્રગીત પામ્યા વરદાન; પણ ખરી રીતે તે કહી ૩૮ તું છેદ્યું પાદ છે. ૩૮ જા. કહી કા. માં નથી; ખ. આ રાજ; ખ. તણું; પ્રથેતસ-હિ. પ્રવાત સત પ્રધાન; તપ ધ્યાન-મં. નિરધાર; વચનિ-ખ. વચને; પામિયા; મં. પામીડ. જા. રુદ્રગીત આપું. ૩૯ રાગના-જા. માં આ પામિ પરેલી છે, કધુ-મં. નિરધાર; નિબોધ-કા. નિજબોધ

- “ જે પણ તઈ મારિયાં, નિર્દયપણુપ નરેન્દ્ર !
 “ તે પડપડ ઘુઝ આવતાં, ઊભૂં તેહનું વૃન્દ. ૪૦
 “ અંતરપિ આવી રહ્યાં, લોહડા કેરાં શૂંગ,
 “ કટકા સહસ્ર વિદારશું વધરી કેરું અંગ. ” ૪૧
 તેહ દેખીનપ બીહનુ, રાજા વિરમયમાન,
 કથા મિથિ નારદ કહય અધ્યાત્મક આખ્યાન. ૪૨

અધ્યાત્મ આખ્યાન-પુરંજન વૃત્તાન્ત

ચૂરે

- રાજા એક પુરંજન નામ, નિજ અંતઃપુર તેહનું ઠામ,
 મનવેગી હય અદિયુ તેક, શંબલ કાશ સંધાતિ બેહ. ૪૩
 સમ્યક્ સ્વર્ગ લોક વિશાલ, અનેદિ પરિ જોયું પાતાલ,
 અથ કાશુ એક ન આવય શાન્તિ, મૃત લોક જોવાની ખાતિ. ૪૪
 ચાલ્યુ સમઘોષ અથુસરી, વિવિધ વેલાબિલ પાટયુ પુરી,
 ફેર્યુ લક્ષ ચુરાસી મામ, પામય નહી કિલાં વિશ્રામ. ૪૫
 હિમાચલનિ દક્ષણ દિશિ, પુરી એક અનોપમ વસાઇ,
 નવ બારી, નગરી વિરતાર, ગુખ, જાણિયાં, વિસમા માર. ૪૬
 પાખલિ સપન ધાત પ્રાકાર, ઓઠ કોડિ કોશીસાં સાર,
 બુહુતિરિ કોઠા વિપવા વન, નિર્મલ નદી વહિ અનુદિન. ૪૭

૪૦ ઉભૂં હિ. માં આ પાદ ધસાયું છે; ઉભૂં કા. ખ. હમાં તેહનાં
 વૃન્દ. ૪૧ અંતરપિ-હિ. મા આ પાદ ધસાયું છે; વિદારશું-લ. વધરસ.
 કા. વિદારવા. ૪૨ ખ. કિહિ. માન-કા. ગુ. અ. મન. ૪૩ બેહ-લ. ગુ.
 લેય; શંબલ-કા. સબલ લોક સંધાતે લેય-અર્થ ન સમજવાનું પરિણામ
 છે. ૪૪ સ્વર્ગ-હિ. સર્ગ; ખ. પર; મૃત-લ. ખ અ. પ્રા. મૃત્યુ.
 ૪૫ પુરી-ખ. ફરી; ફેર્યુ-લ. ખ. ફર, પ્રા. ફિર્યુ. ૪૬ માર-કા. માલ;
 વિસમા માર ગુ. વિવમ ન માર. ૪૭ વહિ-ખ. વિહિ.

એક અધીમુખ નરક દુઆર, રક્ષાણ તિહાં મૂલ્ય તલાર,	
પૂરવ પોસિ વસંધ વાગીસ, છામું એવ તિહાં બગીસ.	૪૮
નાના રસ મુગધ મદિમાય, ચમર દલધ, નિલ વ્યંજન વાય,	
ફુધ દીવટિયા દીવી ધરધ, હસ્તી પાપદલ રક્ષા દરધ.	૪૯
આરિ પદારથિ પૂરમા તેહ, સઽન પુરી માહી ઉત્તમ એહ,	
મસ્તક પંચ એક પરધાન, સવહેનધ આપધ સદમાન.	૫૦
હાટ પીઠ ચુવટાં અપાર, મઠ, મંદિર નહિ લાભધ પાર,	
વિચિત્ર મોહુ એક અવાસ, મોલ ખણુ ઉચુ આશય.	૫૧
સકલ મુલક્ષણ તેહ મઝારિ, વસંધ એક ગુણવંતી નારિ,	
સહિત સખી દશ સોહિત રૂપ તેહ દેખી મનિ રંબુ શૂપ.	૫૨
રાગ બહુધ બામિની વાન "કેહનધ કેવણુ તજાર તાત,	
"મુઝ સરિયુ સમરથ બરથાર, બીજુ નહીં ધણિ સંસારિ."	૫૩
વનિતા દહી. "રામ અવધાર; ઉત્તમ ધરિ માહર અવતાર,	
"સઝ સમવડિ વાજું બરથાર, તાહરધ દરસનિ હરથ અધાર."	૫૪
પૂર્વધાયુ	
માહોમાહિ સમધ કરુ નરનારી સયોમ,	
રાગ મોહુ કામિની વિવસંધ નાના ભોમ.	૫૫

૪૮ એક-મ' એક ઉપ' મુખ નમર દાર, દુઆર...તિહા-હિ મા નપી
તલાર-હી તલદાર, ખ. પોલ; લા. મા લહીયાની ભૂલયી ત્રીલ પાદને
અંતિમ ભાગ વેવડાયો છે, બગીસ-મ'. છત્રીસ. ૪૯ નિલ-હિ. મા નપી,
વ્યંજન-લા વીજળુધ, ફુધ-લા ગિદુ, મ'. દીપ ૫૦ પૂરવ-લા પૂરિત,
ખ પૂરિ, આ પૂરધ; કેહનધ-ખ કિહિનિ, સનમાન-મ'. સમમાન, ખ. માં
આ કહી પા મી પળી ૫૧ ચુવટાં-આ ચુવટા; મઠ-લા મઠ, હિ.
સોલપણુ, લા સોલપણુ, ખ સોલ મુપ, આ. સોલક્ષણુ, હા સોગ પુણુ
પર સોહિત. મઠ સોહધ, લા ખ સોહિ, લા રંબુ, આ રંબ પદ ખ
કિહિનુ; લા. કમણ; મઠ-હિ. મા આ પંક્તિ પરથી છે, સમરથ-પ્રે. આ.
સમવડિ; ખ સસાર પદ વનિતા-હિ મા આ પાદ પરેણુ છે, ખ રાહ;
ખ અવધાર, ખ. સમોવડિ ૫૫ સમધ-આ પ્રુ મ સમથ, ખ. સમિ;
કામિની-આ ભાગ્યની

ચૂપે

માણિક, કનક, રત્ન ભંડાર, વધરી સહ મનાવ્યા હારિ,	
અનાહત વાજઈ નીસાણુ, ત્રિહુ લોહી વરતાવઈ આણુ	૫૬
એક વાર મૃગયા વનિ ગયુ, પ્રહર બિહુ પાલુ આવીયુ,	
રાણી કરઈ વિનતિ રાય “ તણ વિણુ ધડી વગસમઈ થાઈ.”	૫૭
કીડા કરઈ રાત્રિદિન બેહ, એકઈ ભાવિ માન્યુ દેહ,	
સમ્યક્ વિનતા જિવુ સ્નેહ, જિમ કહિ, કરઈ તિમ તેહ	૫૮
સતતિ બેઠામેઠી બહુ, અવધી સવની હોઈઈ વહ,	
જમાઈ દૌહિત્ર અપારિ, તેહ તણુ વાધ્યુ પરિવાર.	૫૯
અનેક દિવસ ગયા તે વહી, મરણુદુ ખ વિસરિયુ સહી,	
કાલસીયાણુ દેવઈ નહી, નિજ મદિર બઘડી સુખહી	૬૦
કામ, ક્રોધ, મઝર, અહકાર, પુણ્ય તણુ વિસરયુ વિચાર,	
સમલપણુઈ વધરી લોપિયા, અનસગિ આવઈ તે કોપિયા	૬૧
કાલ તણી કન્યા રાક્ષસી, દહા મેલી આની ધમમસી,	
અઠોતરમુ સખી સધાતિ નગર માહિ માડયુ ઉતપાત.	૬૨
ત્રિણી મહા ભડ, પાયક તેગ, મઠ વીંટિયુ તેણુઈ ચુફેર,	
મારી મેનાપતિ સરીસ, ચુદ્ધ કરઈ રાજિત એકવીસ	૬૩
તતક્ષણુ સવકિહિના બળ હરયા, કોટ કાગગ જળજર કર્યા	
ચોલિ તણુ ધાજ માડિયા, ગુપ જલીયા બિજાડિયા	૬૪

૫૬ જા બ આ બહારિ હિ મનાવ્યા બ ચુદ્ધ ૫૭ કરઈ બ
 મિહિ, જા લણુઈ વરસમઈ કા વરસસો, હિ વરસા, ચુ વરસાસ, બ
 વરસાસુ ૫૮ હિ બિહુ જિવુ આ જીવતુ માન્યુ જા પાન્યુ મ આ કડી
 નથી ૫૯ સહતિ આ સપતિ, બ સતતયે હોઈઈ આ હોઈડી, વાજી-
 મ નવિ લાલઈ ચાર ૬૦ નિજ ૦ કા મદિર બેઠો નિર્ભય યદ બઘડી-
 મ બિડા સુખ યદ ૬૧ અહકાર-બ અપાર તાપ બ સંવિ, બ અવસર,
 નાપીઆ વિસરયુ હિ વિસરયુ, જા વિસર, બ વીસરા મ મા આ કડી
 નથી ૬૨ અઠોતરમુ જા અઠોતર સરસી, કા અઠોતર રાત, અ. સો
 ૬૩ જા વીટ સરીસ જા સરીસ, રાજિત એકવીસ જા પાયક ચુવીસ
 ૬૪ હિ જા સવકિહિવા, આ એકકના હિ ગાય

કંપધ નગરનિવાસી લોક, રાજના મન આદિ શોક,
 રાણી તણુધ ધટિ નહીં સ્નાન, તાલોવેલિ કરધ પ્રધાન ૬
 બેલ્યું નગર, ભોક લૂટિધ, સાહામા ચાઇ તે કૂટિધ
 મણિમાણિક ધન લીધું હરી, નગર બારે વાટે કરી. ૬૧
 મરતા રાય તણુધ મનિ મોટ, વધમ વિનતા તણુ વિજોદ,
 સ્ત્રીય જનમ પામ્યુ તેણુધ કરી, વિદર્ભ રાજ ધરિ દીકરી ૬૨
 સુભટ એક મોટુ રાજન, વિવેક વિચાર ભગત ભગવાન,
 તે તેડાવ્યુ દેધ માન, કન્યા કેરુ દીધુ જાન. ૬૩
 પુરુષ તણી પરિચયાં કરધ, અહનિશિ વિષ્ણુધ્યાન મનિ ધરધ.
 પતિભગતિ હુધ નિરદોષ, સાધુસમાગમિ પામી મોક્ષ. ૬૪
 વલી એક દેધ સનમાન, મૃગ તણુ કહીયુ આખ્યાન,
 રાજ પામ્યુ ઉત્તમ ન્યાન, નારદ પુણ્ડતા નિજ રસરસ્યાનિ ૭૦
 પ્રાચેતસ તપસિદ્ધિ અપાર, તેહનંદ પુત્ર હસુ અવનાર,
 અહનિશિ સેવધ પુરુષ પુરાણ, અવિચય પદ પામ્યુ નિરવાણિ. ૭૧
 ભીમ ભણુધ ચુધધ વિસર્ગ, ભણુધ દાર તણુ અપવર્ગ,
 એ કથા માદરધ મનિ ગમી, પુણ્ડતી પવિત્ર કથા પચમી, ૭૨
 ઇતિ શ્રી વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિત હરિલીલા સોલ કલામાં
 પચમી કલા સમાપ્ત

૬૫ ધટિ-જા મનધ, કરધ જ હરિ રાજના પરધાન મ' માં આની
 પછી ૬૧ માં કહી છે, માત્ર તેના પેહેલા જે પાદ આ પ્રમાણે છે " છુ તસ
 કર ચે હીડયામિલ્યા, તે જધ નધ તેહો માલધ બલ્યા " ૬૬ લૂટિધ-જ
 લૂટીઆ કટિધ જ છે કૂટીયા, સાહમા-જા આ મ સાહામુ ૬૭ જા
 શ્રીજન્મ. ૬૮ ભગત જ ભક્તિ, જા સનમાન ૬૯ જ જા વિષ્ણુનુ દિ
 હોધ જ યાઇ ૭૦ જ પામ્યા, ઉત્તમ ન્યાન જા આરમજ્ઞાન ૭૧
 હિ પ્રચેતસ, પ્રચેતસ-છે પ્રચેતા સત તે શુદ્ધ અપાર, નધ જ તણુ.
 ૭૨ જ. બહુ, ચુધિ, ભણુધ- જા આ ભણીધ જ ભણીયિ દાર-આ
 દાર, જ અપવર્ગ, કથા-લિ કથા ઇતિશ્રી-જા આ મા 'વિષ્ણુદાસ
 ભીમવિરચિત' એ રાજદો નથી ઇતિશ્રી-જા ઇતિશ્રી હરિ ભાગવતે માદા
 પુરાણે અનુષ્ઠ ૨૬ થે હરિલીલા સોલ કથામા પચમી કલા સમાપ્ત ॥ મ'
 અનુષ્ઠ ૨૬ થે કથા પચ પરિપૂર્ણ જાખ્યા ચૂપે ૬૦ ॥ પૂર્વછાયા ૧૨૧ એવ' ૭૨.

કલ્પા ૬ ઠી

પંચમ સ્કંધ

ત્રિવ્રત રાજાનો વંશવિસ્તાર

પૂર્વછાંયુ

૧ ત્રિવ્રત ત્રિવ્રતનું વંશવરણ વિસ્તાર,
મર્ધાન ત્રિવ્રતન તણી જોયોસ તેહ વિચાર. ૧

ચૂં

૨ ત્રિવ્રત રાજા તપ આચરણ, રાજા તણી ચિંતા નવિ કમ્પ,
ગિરિ મધમાદન મેઝારિ એકમનુ જીવગિ મુરારિ ૨

૩ પિતા કહિ નાના ઉપદેશ, શૃંગખંધ નવિ દરમ નરેય,
અક્ષાનંધ આદેશિ કરી પાલમ દેશ યથાવિધિ પુરી. ૩

૪ કીધા સાગર કીધ વિવેક, તપ-તીરથ-વ્રત-યાગ અનેક,
વિષ્ણુધ્યાનિ છાંડ્યુ નિજ દેહ, અવિચલ હૃદય પામ્યુ તેહ. ૪

૫ અગ્નીધ્રિ તેદનું કુમાર, રાજા કરમ નવ નિધિ ભંડાર,
તેહ તણુ મુન નામિ નરેન્દ્ર, પુત્રપણુ આઝ્યા જોવિદ. ૫

૬ તેહ તણુ મુર દે-યા નારિ, તેહની કમ્પ વસમ મુરાર,
પુત્રજનમિ આનંદ અપાર, રિપભ દેવ અમુન અવતાર ૬

કલ્પા ૭ ઠી

આ નમઃ શ્રીરામચંદ્રાય, નમઃ શ્રીનારાયણ. ૧ જ ત્રિવ્રત તણી,
જોયોસ-શુ જોલિરિ, આ જ જોલિસ, જા જોલિસ ૨ ગંધમાદન
મ કદર મહાવન આ જા જ મહારિ, એકમનુ-કા એક મને તે જાને
મોરાર ૩ શૃંગ-કા શૃંગખંધ નવ કરે પ્રવેશ જહાનમ-જા જાજણુનિ,
આદેશિ જા ઉપદેશ, જા યથાવિધ ૪ જાડ્યુ-આ જાડ્યુ, વ્રત-જા.
જા મા નથી ૫ જા જોવિદ, આઝ્યા-આ જા જા મ. યાઝ્યા,
પુત્ર કા. મુત માટે યાઝ્યા જોવિદ ૬ મ તિણુ વિરિ, મુર અ મરુ,
કા મેરુ, વસમ જા મં જા વસા, આ વસ્યા, અમુન-જા અંકિત, જા તણુ

યાગ, જ્ઞાન નાનાવિધ યોગ, બાહ્ય સમ્યક્ આત્મ યોગ,
 પુત્ર તથા પરિ પાલક લોક, દેઈ ઉપદેશ ટાલિયા શોક ૭
 વાસવ-મુના જ્યતી જેઈ, રિપત દેવ ધરિ નારી તેઈ,
 શત સખ્યા તેઈનઈ સતાન, તે માહિ વડુ ભરત અભિધાન. ૮
 તે માહિ નવ ખડ નરેન્દ્ર, બિખરેતા નવ યોગેન્દ્ર,
 એકાશી દ્વિવદીશા વહઈ, તેઈનઈ રાજ પ્રભાષ કંઠઈ. ૯

ઋષભ દેવનો પુત્રોને ઉપદેશ

બુજગ પ્રયાતિ

અરે સામનુ પુત્ર ! સાચુ સંકેત, જે કારણ બંધનઈ મોક્ષહેત,
 યોડા માહિ કહૂ વિચાર રહુ, ઠરિ સત્ત સ્વરૂપ, સસાર કંઠ ૧૦
 એક દુર્ભા માનુષદેહ યોગ, તેણુઈ કાઈ વાણુ વિપયાભોગ ?
 ધે પૂરવ કર્મ તણુઈ પ્રભાવિ, દુખની પરિ અણુવાહિત આવઈ. ૧૧
 વિપયાસુખ આન, મૃમાન, મેષ, ખર, બીટ, શકર, નર સ્ત્રુ વિશેષ ?
 તિહા ન્યાન અંતર આનૂપ દેહ, જે ભાષરહિતા નર પચ્ચા તેઈ ૧૨
 આહારનિદ્રાભયમૈથુનાનિ સામાન્યમેતત્પશુભિર્નરાણામ્ ।
 જ્ઞાનં નરાણામધિકી વિશેષ જ્ઞાનેન હીના વશુભિ સમાના ॥

બુજગ પ્રયાતિ

તપસા તણુ મૂપ એ દેઈ જાણુ, તેણુઈ કાઈ અદ કાર પ્રમાદ આપુ,
 તપ આચરતા મન શુદ્ધ થાઈ, નિષ્કૃષ્ટ માયા મોહ અગ યાન બાઈ, ૧૩

૮ હિ વાસ વસતા અભિધાન લા સતાન ૯ હિ નવ નવ ખડ
 એકાશી -અઃ આ એકાદશી, ગુ એકાશી ખ બુજગ, હિ બુજગ
 પ્રિયાતિ ૧૦ સામનુ, -આ સમનુ તે-લા ખ જેઈ, રૂઢ-ગુ રૂઢ ૧૧
 વાણુ હિ વાઈ, લા જાઈ વિપયા-કા. વિપયાનો, આ લા વિપયાય ખ
 મા આ પાદ પડેડ છે, મર્મ કા પુરુષ મ પરમાવિઈ ૧૨ મુખ-કા મુખ
 લે, ખ અતરિ, આ ખ લા રહિત, હિ માનુષદેવ આ માનુષ દેવ ભાષ
 ગુ બુદ્ધિ નર-હિ લા ખ પચર પુચ દેઈ ૧૩ તપસા-મ તપે તપ
 એ દેઈ મ તે એક તપ મ એ, માયા-મ લીપસ, હિ કા પ્રમાદ,
 કા અ દરી હિ શુદ્ધિ

મમતા, અહંતા, ક્રોધ, ચેત, મદ, મહર, લોભ, તૃષ્ણા, સમેત,
 સ્ત્રીસંગ, સંગીત તથા જે સનેહ, નાના વિધિ નરકનું દાર એહ. ૧૪
 સદા સંતસંગતિ ટાલ્ય પાપ, નવિ લાગ્ય દુષ્ટ સંસારતાપ,
 યે એકમનાં કર્ય સાધુસેવા, તે મોક્ષનું મારગ કહિ દેવા. ૧૫
 જેહ ધીર સમચિત, નહી રાગદ્વેષ, કહિય નર સંત લક્ષણ એવ,
 આદર કરી અણસરુ-તેહ ઉપાય, ચાલ્યા ઉપદેશ દેઇ નહ રાય. ૧૬
 હય, કાકે, પક્ષી, યશુ વિવિધ લિંગ, બિક્ષા અજગર તણી રહિત સંગ,
 દ્વિગંધર, જડ, મૂક, અવધૂત વેશ, ફિરયા કંક, બંગાલ, કરણાટ દેશ. ૧૭
 તેહનું અભિપ્રાય કુણુ ન પાયુ, જિણિ જિશુ દીર્ઘ, તિણિ તિશુ ધ્યાયુ,
 છાંડ્યા નિજ મારગ વેદકર્મ, છાંડ્યા અનેક પાપાંડ ધર્મ. ૧૮
 મુખ માહિ, પાયાણુ પર્વત મા હમ, બધડા આસનિ વન તણુ દાહમ,
 ધણિ પરિ છાંડ્યું કલેવર એવ, સ્વસ્થાનકિ પુહુતા સિખ દેવ. ૧૯

ઋષભદેવના પુત્ર જડસરતનું ચરિત

ચૂપે

તેહ તણુ મુત ભરન નરેન્દ્ર, જણિ કરિ અવતરીયુ ધન્દ્ર,
 પાલક રાજ યયાવિધિ કરી, અંતકાલિ મમતા પરહરી. ૨૦

૧૪ ક્રોધ-મં. ક્રોધાદિ; સમેત-અ. સમવેત, ખ સમેવ; સ્ત્રીમંગ-ભ. સ્ત્રીસંગ ૧૫ કહિ-આ. કહિય, ખ કહિ, ગુ. કહે છે. સંસારતાપ-ખ. ધ. સંસારનું તાપ, ગુ. સંસારનો તાપ; ગુ. એકમને, ૧૬ કહિય-કહીઅય; તેહ-મં. હરિ; ચાલ્યા-ભ. ચાલ્યુ. ૧૭ પશુ-હિ મા નથી; ખ આ. વિવિધિ; હય-ક. હયા; જડમૂક-હિ. જડા મૂક; લહીઆનો સમજદાર છે; ફિરયા-ખ. ફિરિ; હિ કર્ણાટક; તણી રહિત-કા. સમનિરિચ્છ; કંક-કા. કંઠણ; અ. અવધૂત સંગ વેશ ૧૮ કુણુ-ખ. કિણિ; આ જિણે; જિશુ-ભ. યશુ, ખ જશુ, છાંડ્યા-હિ છાંડી. ૧૯ મુખ-મં. જાણિ, માહિ-કા. પાપે; વન-મં. અગનિ; છાંડ્યું-ખ છાંડ્યા, ગુ ત્યજ્યું; કા ભ મં. શ્રી ઋષભદેવ. ૨૦ હરિ-અ. પુરી.

- મોટું તીરથ ઉત્તમ હામ, નદી મગફળી ચાલીમામ,
 તરફર રહિત નિરજન દેશ, એકમનુ ખાધ દેવશ. ૨૧
 હરિણી વ્યાધ વિવાગૂં જાણુ, નાખ્યુ ગર્ભ છાડિયા પ્રાણુ,
 બાલક પૂરિ તથાણુ ગર્ભ, દયા કરી નહ લીધુ રાધ. ૨૨
 રાત્રિદિવસ તે ઉપરિ મોહ, અધ ક્ષણ એક ન સહય વિષોહ,
 ઇશ કમતા તેણુ પામ્યુ મરણુ, તેદનઈ ખાનિ કુકિ હરિણુ ૨૩
 સમરઈ મમતા તણુ વિલાસ, એકાકી તે રદય ઉલાસ,
 નદી ગમ્ભકી છાડ્યુ દેહ, આશ્વિનુપરિ અવતરીકે તેહ. ૨૪
 પિતા બળાવઈ સમ્યક સતી, મૂક તણી પરિ બોલઈ નહી,
 મૂરય જાણઈ નહી વિચાર, રાખઈ સાલિ તથા કેદાર. ૨૫
 આબ્યા ચોર અધારી રાત્રિ, કરઈ કાલિકા તણી યાત્ર,
 નાહૂ પથ ન લાભઈ યદા, સરવઈ જોતા દીડઈ તદા. ૨૬
 દેવી અતિ ધણુ મોટુ દેહ, પથ તણી પરિ જાણુ તેહ,
 અનનન જોનન અવ કરણુ, લેઈ કાલિકા આગસિ ધરણુ ૨૭
 દેવીના મન માલિ તાપ, જાન્યુ એ વલણુ સતાપ,
 કાઠપૂ ખાહૂ રોસિ બરી, રૂપન તણા શિર લીધા દરી. ૨૮
 સિંધુ દેશનુ રઘુમણુ રાવ, કપિવ કદિ નિત બધુવા જાવ,
 તે જડ આશ્વિનુ વેઠિ ધરણુ, લેખનઈ ચિન્નિકા જોનરણુ ૨૯

૨૧ એકમનુ કા. એકમને ખાધ-કા. રોચે ૨૨ પૂરિ-અ. પુકે તથાણુ-
 અ. તાળુ, જા. જાણ ૨૩ કિ. મ. દે. ૩, જા. દગા ૨૪ વિલાસ-જા.
 વિલાસ, અ. વિલાસ અ. રહુ, જા. રહિ ૨૫ મૂરય પ્રા. મૂરિય વિચાર-અ.
 વીચારી કેદાર-ગુ. કથાવ ૨૬ કાલિકા-ગુ. કાઠેરી તાળી-જા. પ્રા. અ.
 કેરી સપલા-જા. અ. સપલા ૨૭ ધણુ-ગુ. ધન, જા. ધણુ. દેહ-કિ. દેવ
 અ. જાણ્યુ અવકારણુ કા. દેવ-ગુ. દે. કદિ, અ. અવકાર ૨૮ લે. ૦. અ.
 મા. આ પાદ પડેગુ છે ૨૯ ખાહૂ-અ. ખાહન કિ. રોસિ ૨૯ કદનક પ્રા.
 કદિનક, અ. કદનિ નિત-અ. તે, વેઠિ અ. વરય, કાણુ ધરણુ જા. લે

જાણુધ નહી તે પાલખી વહી, તેહનધ રાય શીખામણુ કહી.

■ મોહુ આમિયપૂરિત દેહ," મૂર્ખ વચન બોલિયાં એહ: ૩૦

" છુઝનધ વિલગુ પ્રમાદ રોગ, તેહનુ કરું ચિકિત્સા યોગ. "

જડ હનમત સરીખૂં ભૂત, વલતૂં વચન કહધ અવધન: ૩૧

" મોહુ દેહ વહિ નહી યાન, છાંડિ એહ મિથ્યા આભમાન,

" એક જોતરિયા, એક સારથી, ખીણુ ઇશુ પદારથ નથી. ૩૨

■ રાજા-સેવક કેરુ ન્યાય, એ અગન્યાન તણુ મહિમાય,

" કાયા પંચભૂતનુ જંધ, મજનધ તેહનુ શુ સંજંધ ? ૩૩

" તાહરુ ભાર સિંહાસન સહિ, તેહનુ ભાર પાલખી વહિ,

" શિખિકા ભાર વહિ છધ કંધ, તેહનુ હૃદય, હિર, કટિખંધ. ૩૪

" ખરિન ઉરુ, જંધા નધ ચરણિ. તેહનુ ભાર વહિ છધ ધરણી,

" પૃથિવી ભાર વહિ નાજેન્દ્ર, મજનધ ભાર નથી રાજેન્દ્ર ! ૩૫

" સુખ, દુઃખ, શોક, મોહ હનમાદ, ક્રુધા, તૃષા, તૃષ્ણા, પ્રમાદ,

" રુપિ નિંદા, ભય, લજ્જા, હાનિ, એહ ચરીઝ તણુ મૃત્યુ ભણિ. ૩૬

" મમતા વિલગી મોટી વ્યાધિ. તેહની પીડા અછધ અમાધિ.

" જનમ, જરા, મૃત દારણુ રોગ, તેહનું ઔષધ આતમયોગ." ૩૭

૩૦ પૂરિત-હિ. જા. પૂરત; તેહનધ રાય-ગુ. બોધનક્રી મોહુ-ગુ. અતી-
ધન આમિય પૂરિત દેહ; બોલિયા-ગુ. બહુ બોલ્યા. ૩૧ ભૂત-જા. મૂર્ખ;
કહધ-ખ. કહિ; યોગ્ય-હા. યોગ. ૩૨ નહી-ખ માં આ રાખદ નથી; ઇશુ-
ખ. અશુ. હા. અશુભ-સરોધકની સમજાયુક છે, નથી હિ. નહિ. ૩૩ શુ-ખ.
જા શુ. પ્રા. કિમુ, મં. નહી; સંજંધ-પ્રા. ખ. સમંધ, પંચભૂતનુ-ગુ. પંજર
નૂતનું. ૩૪ તેહનુ-ગુ. તેહનુ હૃદય હિર જંધ; હૃદય-ખ. કટિ, પ્રા.
રિદિ, જા. હૃદિ. ૩૫ કંધ-ખ. જા. રકંધ. ૩૬ શોક-હિ માં નથી.
૩૭ દારણુ-હિ તારણુ, કહીઆનો ઉદ્દેશર છે; ઔષધ-હા. ઔષદ; અગધ-
ખ ડિ, જા. ઇર્ષ; મૃત-ખ. જા. મં. મૃત્યુ

- તેહના વચન સુણીનય નય, કં જોડી નય લાય પાય
 “આહાય” મધ કીધું અપરાધ, મોટું અવગુણ એ અમાધિ ૩૮
 “ધન્વજ, યમદક અપાર, તેહની ચકા નહી લમા
 “વરણપાસ, શિવચિહ્ન સહી, કાલ કર્મધ્યુ ખીદ નહી ૩૯
 “ખીદ માહાત તણુષ ઉપમાનિ, જે મધ કીધું એ અભિમાન,
 “મનનય કામા રુ ભગવાન’ વની વતી માગૂ એ વરદાન ૪૦
 “રાગદેવ નવિ આણુષ જેહ, આતમવામિ પ્રણુ તેહ’
 પૂજી જાય મોક્ષ ઉપાય, કહ્યું ભરત જડ સાબલિ ગય ૪૧

વેણાહિલિ વાણી ગીત

રાગ દેરાખ

- ચડ વિણુ એ મહા વૃક્ષ ઊગ્યુ પ્રસરી સાખા પય,
 ધીજ અકુર બહુ ફલિ ફલિયુ ત્રિધા વિસ્તારે ૨૫ કુવપદ ૧
 અલીક સસાગ અછય અનોખમ, અમન્યાનિ પ્રતિભાસય,
 વિવેકવિચારય, દહ વિશ્વાસય ન્યાન પ્રકાશય નાસય અલીક ૨
 સોહણુષ ધન દસતરિ લીધુ, મનિ ધરી બહુ વિશ્વાસ,
 જાગ્યા પૂડિ મન ન દેખય વ્યાજ તણી કિહી આસ અલીક ૩

૩૮ યમદક જા દહ કર્મધ્યુ જ જા અણુ મ કર્મધી ૪૦ માહાત
 તણુ જા માનનિ ઉપમાનિ-મ અમાનિ ૪૧ ૧૭ આ પછે જડ-
 હિ જે જરવેવા ૦ જા હા મા નથી મ ગીત રાગ વેણાહિલ દેરાખ મ
 મા નથી જર ૧ આ આખા ગીતમા દરેક પંક્તિને અંતે ‘રે’ પૂરક હિ જ
 જા આ આ મા નથી પણ હા ગુ મ મા છે ગુ મ હા પય રે
 એક એકવી હિ મા ‘એ’, હા ફલ્યા ત્રિધા હિ આ ત્રિધા
 વિધા વિસ્તાર, આ જ ત્રિધા વિસ્તારય ગુ હા ત્રિવિધે વિસ્તાર
 સચરે ૪૨ ૨ અલીક-મ એકવચીક આ જ વિચાર જ નાહાસિ
 મ ધાનુ વિસ્તારે એ રે વિવેક હા મા ૩ છ લીની પગેની પંક્તિ આને
 બદરે ઉવરાય જા છે જર ૩ સોહણુ જ મ સમણિ આ સુદુણુ,
 હા ગાને આ સુણિ કવતરિ હા હાવાતરે મ ક પાતરિ,

વાઝણીય પુત્ર જાણ્યુ, તે જણ્યા લગ્ન જાત્યધ,
 અમાવાસ્યાની રાતડી તિણુષ દીઠુ મોલ ક્યા ૨૬ અલીક૦ ૪
 જલ વિણુ નદી વહધ નિરંતર, પૂર નધ પાણું ચાગ,
 વદન વિહણુ અવગટ-બોલધ, પાય વિહણુ હિમય. અલીક૦ ૫
 આકાશ ફૂલુ બહુ ફૂલડે, રિતુ વિણુ મુહુરયુ વસત,
 સસલાનધ શીર શીંગડા, અણુજાયુ નર બલવત. અલીક૦ ૬
 એક વાણી જે જોધ વિચારી, દિસધ તે આજુ ભાવધ,
 બીમ બણુધ શ્રીવિણુ-પ્રમાદિ તે નર જાન ન આવધ. અલીક૦ ૭
 (ગીત સમાપ્ત)

ચૂંપે

“ સાધુ-જન-મહિમા અજધ અપાર, તેહનુ કોધ ન જાણુધ પાર,
 “ બાહરિ ગૂઢ માહિ પ્રકાશ, રાખધ ઢાંક્યુ યથાહુતાશ.” ૪૩
 “ વળી વચન સાબલિ રાજેન્દ્ર ” દિલકારણિ કહિ યોગેન્દ્ર
 “ પ્રપચ દીસધ મિથ્યા રુપ, અધિષ્ઠાન હરિ સત્ય સ્વરુપ ૪૪

ખ વિશેષજ, દીપ્તુ કા દીઠુ, જા મં. દીઠુ, ખ પાગ્યુ-નનિ
 ધરી-ખ આણી બહુ; દેખધ-જા દીસધ, મિહી ખ જી, બ્યાજ-કા ધન
 ૪૨-૪ હિ વાઝણીયે, તે ખ તા, ખ. જણ્યા-બહુ, કા જાણે જાત્યધ-
 આ ખ ચાચધ, જા જાચધ, તેણુધ ખ તેણિ, કા જમાસ મરી રાત
 દીએ, ખ કલાનુ કા કલામુ ૪૨-૫ નિરંતર-ખ બહુ ગરજિત અદ્યતન
 આ ખ મં અવગટ, કા અલગત, પાય મં તુ ચરણુ ૪૨-૬ મુહુરયુ-
 તા મુર, હિ પુરયુ ખ શીંગવડા અણુજાયુ-જા જાણ્યુ, મ રિતુ
 વિણુ જાયુ, કા અણુજાયુ, પણુ તે લીજાનો સમજવેર છે ૪૨-૭ જે
 જોધ-ખ થી જા, અજુ ભાવધ-અં ને કા અણુજા ભાસે, ભાવધ મં
 બાસધ, શ્રી વિણુ કા શ્રીરામ, હિ. શ્રીકૃષ્ણ હિ આવિ ન જાડે,
 અં અલીક સસાર પદ સમાપ્ત ૪૪ સાધુ જન-ગુ મ જા કા અં ખ
 આ ત્રાસણુમહિમા અજ-ખ િ, જા જા ખ બાહરે, યથા-
 આ જિણુ ખ યથ ૪૪ પ્રપચં હિ મા આ પક્ષિ પડેલી છે. કહિ-
 ખ જોણિ, યોગેન્દ્ર-કા વિરેન્દ્ર

“ તદા નિરંતરે અણુસરિ એહ, ત્વજિ અભિમાન તણુ એ દેહ. ”
 વૈરાગ્ય કાજિ કહી અભિનવી, વિચિત્ર વાર્તા ભવઃઆટવી ૪૫
 રાજા પામ્યુ પરમ નિધાન, પ્રણુમ્યા ચરણુ ભરતે ભગવાન.
 પ્રિયવત તણુ વસ વિસ્તાર, ગય રાજા હરિ બક્ત અપાર ૪૬

૪૫ (હિ. મા કહી ૪૩ થી ૫૦ કહી પર્યંતનો ભાગ કોઠકે પાઠગથી લખાને ચાઢ્યો છે, તેથી તેની ભાષા, લેખનશૈલી આદિ મૂળ પ્રાચીન પ્રતિથી બહુ જ ભ્રૂણ પડે) અણુસરિ હિ દિસઈ, ગુ અનુચર, ખ અણુસરુ હિ ત્યને, હિ વિચિત્રવતા ભવ આદરી અભિનવી-કા વિનવી, વિચિત્ર-કા વિચિત્ર વાર ભોમી આટવી, આટવી જી. આટવી, હિ આદરી ભવ-ખ ભૂષી આ ભવિ આના પળી મ'મા નીચેનો ભાગ વધારાનો છે —

ગીત રાગ વેલાઉલ

મૂલ નહોં પંચ સાખા તરુવર, જલ વિણુ પાનણુ રીંચઈ પાત,
 પખાજ વાજઈ, માદલ નાચઈ, તુ તેણુઈ રજઈ લોકા રચઈ રે ॥ ૧ મુવપદ ॥
 સાભલિ રાજા ખેલઈ અવધૂત, એહ અનોપમ વાણી,
 નિર્ગુણુ નારીસુ નેહ ધરતા બળક લઈ રચણી વિહાણીછ સાભલિ ૨
 કીરીઈ હુગર ઢોલી નાણુ, ગાઠ વાપ વિડાણુ,
 સસવિઈ રે સણુકુ હ રિ મનાંચુ, તે હરણીઈ ચિત્રો મારણુછ સાભલિ ૩
 હુગર માયિ માછા ચરઈ રે, પાણી માહા દવ લાગા,
 રહિટ વહિઈ તરસાણુ ઉરે સુવિ કાટા ભાગા રે સાભલિ ૪
 ચન્દ્ર નઈ સૂરજ, પવન નઈ પાણી, મુખકુખ ધરાઈ નહ આકારા,
 મન ઈરી કરા પ્રાસ નહોં ત્યાહા બહમાર વાસછ સાભલિ ૫
 માહિ તે બહારિ બાહારિ માહિ, કુટુ કલી પિરિ કીર્ણઈ
 નાણુ તે અનણુ, અનણુ તે નણુઈ, એ પરમારવ બુઝઈ રે સાભલિ ૬
 ઉતડ માહઈ નખેવૂ ૨ અહનિંશિ રિહવૂ લદાસાછ
 વિચિ સાટિ નાપ ભેગી લે તુ નીમ ભણુઈ વિષ્ણુદાસા રે સાભલિ ૭.
 અપે

એણી પિરિ રાજા પ્રતિબોડુ થણુ, નવચુ જ્ઞાન એ જાણણુ તપુ
 સાધુસગતિથી પા યુ જ્ઞાન, ભરત જડ મુકુતા સ્વરથાનિ. ૩૪

૪૬ ભરત હિ. ભગતિ, અ ખ ભગા, મ કા તણુ ભન્ત-ખ

સપ્તદ્વીપ અને ભૂગોલપાતાલનો વિચાર

સપ્તદ્વીપ ભૂગોલ વિચાર, સમ્પૂર્ણપણે ન જાણું પાર,
હૃદિ ભુધિમાનિ વિસ્તાર જ'ભુદ્વીપ કમલ આકાર. ૪૭

મધિ ઘસ જોઅણુ ઊચુ મેરુ, પર્વત ચાર તેડ ચુદેર,
વધી ચિદ્દ દિસિ પર્વત આડ, કૈલાસાદિ રોમન ધાટ. ૪૮

પૂર્વછાયા

મેરુચિકાવ ત્રિણિ ઉત્તરિ, ત્રિણિ દક્ષિણિ પ્રચંડ,
એક પૂરવિ, એક પશ્ચિમિ, મધ્ય ઇવારત ખડ. ૪૯

ચૂપે

મહાવૃત્તની પૂરવ દિસઇ આખુ એક મહા ઉલ્લસઇ,
તે ક્વચિત્ વહિ અરુણા નદી, મંદુર સવાહ અમૃત ઓપધિ. ૫૦

દક્ષિણ તરુઅર જાંબુ રહિ, તે શલરસ જાંબુવતી વહિ,
જાંબુનદ નીપજઇ સોવગ્ધ, હુઇ દેવ તણા આભરણ. ૫૧

પશ્ચિમ નદી ક્વજ મધુમતી, તિહા વસઇ જન મુક્તમતિ,
ઉત્તર નિગ્રોધ નિર્મલ નદી, આપઇ વસ્ત્ર, દૂધ, ધૂત, દધી. ૫૨

ભક્તિ, આ લગત ૪૭ વિચાર-મ. મં વિસ્તાર, હિ. અપાર, પાર. મં
અપાર, કમલ-હિ મધી, કા. મા આ પશ્ચિ આમ છે —

સપ્ત દ્વીપ ભૂગોલ વિસ્તાર, જ'ભુદ્વીપ કમલ આ કદી,

મ્લોક માત્ર અનુમાને કદ્દ, તે સર્વથા કઇ પેરે લદ્દ

૪૮ મધિ હિ માનથી, ચુ. વિચિ, જોઅણુ-હિ મ આ કા ચોજન;
ચિદ્દ દિસિ-હિ વિદિસિ, પર્વત-પ્રા. મ ખ. મહાગિરિ, આઠ-અ. આઠે;
રોશન કા. ભોમી. ૪૯ પૂર્વછાયા તેમ જ આ આખી કડી હિ મા નથી;
ધિહા-જા મં ચકા, ચુ ચિદ્દ ૫૦ તેં જા મા આ પશ્ચિ નથી, આ
ઉલ્લસિઇ, જા હુલસિ, અમૃત-કા. નાના, સ્વાદ-જા સ્વાદ, ખ. સ્વાદિ,
૫૧ દક્ષિણ-અં મા આ પશ્ચિ નથી વહિ-ખ રહિ, જા રહિઇ
મા રહઇ, તે-હિ મા નથી, તિહા-એકવી હિ મા છે, હુઇ-પ્રા. હોઇ
૫૨ કવંજ-જા કા કદળ, જન-જા નર; નિગ્રોધ-કા વડથી-સ'રોધ-
મૂળ શબ્દને બદલે આ શબ્દ મૂકયો લાગે છે, વસ્ત્ર-જા વસ્તુ

‘અક્ષલોઽયી આંવધ મંગ, તેહના/ચારિ પ્રવાહ સુચંગ,
શીતાદિક ત્રિહુ દિશિ/પ્રચંડ, અલક્ષ્નંદા ભારતખંડ. ૫૩

પૂર્વછાયા

નવખંડિ નારાયણ તણી નવ મૂરતિ હિ જેહ,
ભક્તિ ઉપાસમં ભાવ ધરી બોલિયિ અનુકમિ તેહ. ૫૪

ચૂપે

‘મહાવૃત માહિ દેવ અનંત, ધરા ઉપાસમં ઉમવાકંત-
ભદ્રાસવ, હયમીવ, મુકુંદ, ખ્યામ્ ભદ્રાશવા નરેન્દ્ર. ૫૫

શ્રીગણેશ હરિવરિષિ મહારિ, આરાધ્ય પ્રલ્હાદ મુરારિ.
કેતુમાલા માહિ કામદેવ, કમલા ક્રમણ તેહની મેવ. ૫૬

સમ્યક મત્સ્યદેવ, અનુદિન કરમ ઉપાસના રામ મનુ.
હિરણ્ય માહિ દૂરમ અવતાર, દરમ ભક્તિ અર્પમા અપાર. ૫૭

‘બ્રહેવી ઉતાર કુરુ માહિ અહનિસિ સેવધ, દેવ વરાહ.
કિંપુરુષ હનુમંત શ્રીરામ, અધ ક્ષણ એક ન મૂકમ નામ. ૫૮

ભરતખંડ અતુલ મહિમાય, નરનારાયણ કેરા પાય.
નારદ વલી વલી હરિ પ્રણામ, નવ મૂરતિનાં દહિયાં નામ. ૫૯

૫૩ જ્ઞ. અક્ષલોઽયી, ખ. અક્ષલોઽયથી; જ્ઞ. શીતાદિક; પ્રચંડ-જ્ઞ.
સુચંગ; અલક્ષ-જ્ઞ. અલક્ષ, હિ અલક્ષ, શુ અલક્ષ, પણ તે બૂલ છે. ૫૪
ખ. મુરારિ; ભક્તિ-જ્ઞ. સંગતિ, આ. ભગત, કા. ભક્ત; આ. જ્ઞ. બોલીસ;
અનુકમિ-ખ જ્ઞ હિ. અનુકમ પણ ઉમવાકંત-હિ કમવાકંત; ખ. કંપ;
૫૬ હરિવરિષિ-હિ. હરિ, કા. ખંડ-સંશોધકને ‘હરિ’ પાઠનો
‘હરિવર્ષ’ ખંડ, અર્થ ક્ષણ રૂપો નહીં હોય, તેથી આ કલ્પિત પાઠ
ડેસવી દીયો હશે; હરિ-આ માંદિધ; સેવ-હિ સિપ. ૫૭ સમ્યક-હિ. ખ.
જ્ઞ. સમ્યક, લઘીઆનો સમજદાર છે; મનુ-જ્ઞ. મન, ખ. મન્ય, કા.
મન; ખ. હરિ; દૂરમ-હિ. ઠારમ. ૫૮ વાસદ-મ. મુરારિ; ઉતાર-હિ ઉતમ;
કુરુ-શુ કુરુ, પણ તે બૂલ છે; કિંપુરુષ-હિ. કિન્દુરુષ; ખ. ઉતમ; ૫૯
ડેસ-જ્ઞ. ડેસ; નવં જ્ઞ. માં આ પાદ પડેલું છે; દહિયાં-મ. બોલ્યાં,

દર્મભૂમિ એ ભરતખંડ, એહનુ મહિમા અછઠ પ્રચંડ,
 પર્વત, સરિત, શિરોમણિ જિહ્વાં, વાંછુ જનમ દેવના તિહાં. ૬૦
 જંખડીય લક્ષ વિસ્તાર, સમવડિ દારસમુદ્ર વિચાર,
 સમ હીય સાગર નિર્વાણ, એકેકુ ચિકુ ચિગુમું પરિમાણ. ૬૧
 રવિ જાસુ લક્ષ જોઅણુ એક, સોમ નક્ષત્ર ધરી પરિ વિવેક,
 ભૂગુ, ભુધ, મંગલ, શુક્ર, સમસ્ત, શનિ, સાનધ રિપિ હુમ દૂધ લક્ષ. ૬૨
 તે ઉપરિ વસઠ દુવ રાય, વિષ્ણુભગન મોહુ મહિમાય,
 ધણિ પરિ જોઆ જીરધ લોહ, પર્વત, માનસ, લોહાલોહ. ૬૩
 અતલ, રિતલ, તલ, સુનલ વિચાલ, નિનલ, રસાનલ, નહ પાતાલ,
 બલ, મય, બલિ, રુદ્ર, વાસુકિ, શેષ, અધિપતિ જોઅણુ અયુન વિગેય. ૬૪

વિવિધ પ્રકારનાં નરકો અને યાતનાઓ

પૂર્વછાયા

હવઠ નરક નાના તણાં લક્ષણુ અછઠ જોહ,
 જોલિસુ સંક્ષેપઠ કરી, અધિકારી હઠ તેહ. ૬૫

ચૂપે

શત્રિ દિવસ પગપીડા કરઠ, વાણી કુટ વચન ઉચ્ચરઠ,
 કોપિ દાવા પૂરિત જોહ, તામસિ નરકિ પડઠ નર તેહ. ૬૬

૬૦ જિહ્વાં-લ. ગંગા જિહ્વાં; દેવતા-હિ. દેવા ૬૧ સમ-ખ. જા.
 સાત; નિર્વાણ-કા. નવાણુ; હિ. એકેકુ અધિક; પરિમાણ ૬૨ ખ. ગુ.
 કા. પ્રા. પ્રમાણુ; મંગલ-ખ. જમ; સમસ્ત-હિ. સમસ્ત, કા. સુમખ;
 શનિ-લ. માં આ પાદ પડેડું છે. હઠ-ખ. દોએ દોએ લક્ષ.
 ૬૩ જોહ્યા-લ. જોહુ, અ. જોહ્યો. ૬૪ તલ-લ. હિ. કા. માં નથી;
 અયુત-કા. ગુ. અધિક. ૬૫ જોલિસુ-લ. જોલિસિ. ખ. જોલેશ, કા.
 પ્રા. જોલિસ, ગુ. જોલિસિ. ૬૬ લ. મં. માં આ કહી અને ૬૭ મી કહી
 કમમાં ઉત્તરમુલક છે; પૂરિત-મં. પ્રેરિત, ખ. કોપિ; પડઠ-મં.
 પડરિ. બધી પંક્તિઓમાં મં. માં 'પડરિ' છે.

યામણિ મોઝુ ધન પારકમ, પરસંપત્તિ દેવો નવિ સકમ,
 પરનારી અભિમરણન ચેદ, તામસ અંધિ પડમ નર તેદ. ૧૭
 બૂત તણી જે દિંસા કરમ, ફૂડી સાખી પીઆયી બરમ,
 માયઆપ ઉવેખમ જેદ, રૌરવિ નરકિ પડમ નર તેદ. ૧૮
 ઝેઅર ખેડમ, ફોડમ પાલિ, આપી ધરા સેમ ઉદાલિ,
 અદિનિસિ પાપ આચરમ જેદ, ફર નરકિ પડમ નર તેદ. ૧૯
 પિનુપ્યાંગન ભોપમ સેખ, આદ્યથ ઉપરિ આજુમ દેવ,
 સાધુ પુરખ નમ પીડમ જેદ, ફુંબીપાલિ પડમ નર તેદ. ૨૦
 છેડમ સન્ધ અનાતન ધર્મ, પાખાંડિ લામુ કરમ કુર્મ,
 મર્મ પીઆરા બોલમ જેદ, અનિપન નર પામમ તેદ. ૨૧
 અદનિસિ કરમ પીઆરી તાતિ, વિપ્લુકયા નવિ જલમુક વાન,
 યાત્રાવિધન આચરમ જેદ, નરક મુચિમુખ પામમ તેદ. ૨૨
 પરધન ચોરમ, પોપન દેદ, વેસ્થા ઉપરિ આજુમ નેદ.
 પંચ મહાપાનિક-રત જેદ, ફૂમિભોજન નરક પામમ તેદ. ૨૩

૧૭ મોઝુ મં. મુઝુ; પારક-લિ પાર કરમ; અભિમરણન-મં. કી
 અભિજાનો. અં. મનોનર, અ. નર વજમ; આ. માં આ કી નથી. ત્યારે
 અ. આનંદ પળીથી કી પડેલી આવી મદ છે. પાંતુ પાળાથી દાંસીવામાં
 રૂઝમે આ કી લમેલી છે ૧૮ બૂત-મં. છવ; ફૂડી-લિ. માં આ પાર
 પાળાથી રૂઝમે દાંસીવામાં લમેલું છે. ૧૯ ફર નરકિ-લિ. અ. આ રૌરવ
 મં.દિં. આ કી મેલી લિ માં મૂળમાં નથી. ૨૦ માં આ કી આમ છે --

“ યેચર બિંદ ગાયો તણા, અખરે દાન કરે આપણાં;

અદનિસિ પાપ આચરે જેદ, નરક અદિમુખ પડે નર તેદ. ”

૨૧ લેખ-કે. મેર: અ. ૩૫૩; પીડ-કે. ૩૫૩. ૨૨ માં આ કી
 નથી ૨૩ પીડ-લિ આ. ૩૫૩, અ. ૩૫૩. પાખાંડિ-અ. ૫૨૬ કે: ૩
 કી ૩૩ કમ: અ. ૩૩૫-૩૩૬ નિર્મ, ૩૬ ૩૫૩; અ. માં આ કી
 નથી ૨૪ ઉપરિ-કે. ૩૬ ઉપર નર. અ. અરેપાલિ ૨૩ અરુદ મુ.
 અ. અ. ૩૬ માર: ૧૨ ૩૬ ૨૨ અં. કી. ફૂમિભોજન મં. કંદલા

પરપીડાનું કરમ ઉપાય, પાણી પીતી વાલમ ગાઈ,
 વેદસાસ્ત્ર નમ્ર નિંદમ જેલ, દ્વંદ્વ ચક્રે નરક પામમ તેલ. ૭૪
 કરમ સદા દુકૃતનું સંચ, નિંદક યાદ પિશુન લેમ લંચ,
 દૂતકીડા વલમ નર જેલ, વૈતરણી પામમ નર તેલ. ૭૫
 અધિકારી જે પીડમ ગ્રામ, ફડ ફરી નમ લમ દ્રામ,
 દીન અનાથ દુલમ જેલ, ચક્રિ નરકિ પડમ નર તેલ. ૭૬
 સાટમ બોલમ ફડા બોલ, પાજલિ મૂકમ ખોટું તોલ,
 અધિક લેમ જીલ્લું આપમ જેલ, દારુણિ નરકિ પડમ નર તેલ. ૭૭
 વૃત્તિ ભોગવમ, ન કરમ કામ, રજુ માલિ છાંડમ સંગ્રામ,
 સ્વામી મૂકી નાસમ જેલ, નરક અમેધ્ય પડમ નર તેલ. ૭૮
 વ્યાધિ તણુ નવિ જાણમ યોગ, લોભમ ફટ પડીગમ રોગ,
 ફડા ઔપમ આપમ ચેલ, ક્ષારિ નરકિ પડમ નર તેલ. ૭૯
 યૌવનમદિ પૂરિત અપરાધ, સાસુ ઉપરિ દોષ અમાધિ.
 સેવા છોડમ સ્વામી તણી, નારી નરકિ પડમ પાપિણી. ૮૦
 પાપ વિપાક અજમ વિસ્તાર, તેલનું મેણી પરિ કરું વિચાર,
 બુદ્ધિમાનિ મમ કહિઆ એલ, નરક તણા અધિકારી જેલ. ૮૧

૭૪ ઉપાય-અ. અપાય, દ્વંદ્વકર-હિ. વલમકર, લા. આ દ્વંદ્વકર; કા.
 દ્વંદ્વકર, મં. કૃમિભોજન; લા. મા ૭૩ મી કડીલું ચાપું અને ૭૪ મી
 માંનાં પહેલાં ત્રણ પાદ, એટલો ભાગપડેલો છે. ૭૫ દુકૃતનું-મં. દુષ્ટ જનનું;
 પિશુન-કા. પશુ, લા. નિમ્રણ, અં. અડપેણ; હિ. મં. ચિ. ૭૬ દીન-
 ગુ. માં આ પંક્તિ પડેલી છે ચક્રિ-મં. ચુકે બોલિત. ૭૭ તોલ લા. લે
 તોલ; આપમ લા. દેય; તેલ-આ. અં. કા. નર તેલ. ૭૮ વૃત્તિ-ગુ. ચિત્ત.
 અમેધ્ય-મં. અવોમુખિ, કા. અંધ, ફડા આમધ્ય, અં. મધ્ય; પડમ-મં.
 ભરિ. ૭૯ લોભમ-કા. લોભો દે પડિ ટળવા રોગ; ફડા-મં. ફટ પ્રતિ-
 ગ્રહ થે કા. કરમ, અગ્નિદ્વાર માલિ તે સાંચર; પડમ-આ. લા. પામમ, અ.
 પામિ. ૮૦ ઉપરિ-મં. તણાવણ, અ. ઉપર; અપરાધ-કા. ગુ. અપાર;
 ૮૧ વિપાક-અ. તણુ, અજમ-કા. અતિશ, તણા-લા. ના હિ.

ભીમ બણુમ પંચમમ વિચાર, પ્રિયતત, ઋષભદેવ અવતાર,
ત્રિભુવન-મર્થદા વિન્તાગ, છરી દલા પુણ્ડી સાર. ૮૨

ઈતિ શ્રી વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિત હરિલીલા ચોલકલા મંથે
છટ્ટી કલા સમાપ્ત

કલા ૭ મી

પ્રથમ રકથે

નરક પાપ નાસવાના ઉપાય

પૂર્વછાપુ

છાપ પોપણ સાબલુ, ભગતિ-વિવર્ધન ચેદ,
મન્દ, અગમેલ રાખિયા, સંકટિ પડિયા બેદ. ૧
અનેક નરક નાના સુહર્ષા, ભીન પરીક્ષન ગમ,
કર જોડી શુદ્ધ વીનખ્યાં કદ " છૂટવા ઉપાય. ૨

૮૨ પંચમિ, છટ્ટી-મ ચોલ્યુ અક્ષર સારાસાર. ઈતિશ્રી ૦ અ. ૬
મા હિ ના લેવી ન છે, જ ભાગવત્યે માદાપુસાસુ હરિલીલામા સોલકલાયા
પચમરકથે છટ્ટી કલા સમાપ્ત, આ ઈતિશ્રી ભાગવતી કયા મ. ઈતિશ્રી
હરિલીલામા ભીમ વિરચિતે દલા મંથે શ્રી ભાગવતે પચમ રકથે ૫મી કલા
સમાપ્ત ॥ સખ્યા ॥ ચૂપે ૧૮ ॥ પૂર્વછાપુ ૪ ॥ બુજમપ્રવાત ૧૦ ॥
ગીત ૨ ॥ શ્લોક ૨ ॥ એવ સખ્યા ૮૫ ॥ (અ મા ૧ ચૂપે અને એક ગીત
વધારે છે જુઓ કુટનોટ પાનુ ૭૦ સુ)

કલા ૭ મી

૧ વિવર્ધન જ વીવીચ વન, ગખિયા-જા વારીઆ, ગુ, દાલીયા;
સંકટિ-મ ચોલીસ મદિમા સેદ. ૨ નરક નાના-દિ. અ. ગુ નરકના
નામ, સુખ્યા-આ કા. અ મુજી, કદ હિ કદ મ, લજા.

ચૂરે

- “ વિદ્યા, તપ, વ્રત, દાન અનેક, તીરથ સકલ તથા અભિષેક,
 “ કૃદ્ આદ્યાયજ્ઞ, જપ, ઉપવાસ, પ્રાણનિરોધ, યોગ આચાર. ૩
 “ પાપ નાસેવા તથા પ્રકાશ, બોલ્યા અનેક સ્મૃતિસાગ,
 “ સમૂલ પાતક જામ નદી, કુંજરચૌચ તથા પરિ સહી. ૪

પૂર્વગયુ

- “ નરક ન દેખાઇ માનવી આચરના જે કર્મ,
 કદિ ગુરુ ! મજ દરજ્જા કરી, આદિ અનોપમ ધર્મ.” ૫

ચૂરે

- શુક બણુક. “ સુષ્ટિ રાજા ! વયજી, જિજ્ઞાસુ નરક ન દેખાઇ નયજી.
 “ રહ્યું નહીં પાતક લવલેશ તે ગુજ નમ આપું ઉપદેશ. ૬
 નિરમય નર નવિ થાઇ તેહ, નારાયણપરામુખ જેહ,
 પવિત્ર કરી નવી સકઇં લગાર, સુગંધાડ ગંગાનું વારિ.” ૭
 “ સમૂલ પાતક જીણી પરિ જામ, સાબલિ તેહનું કહું ઉપાય,
 “ વાસુદેવ નિજ ધ્યાન વિચાર, એક અનોપમ એહ પ્રકાર. ૮

વિષ્ણુભક્તિ મહિમા-અગ્રભિક્ષનું આખ્યાન

- “ ઉત્તમ કથા પરિકલ્પ રાધા વિષ્ણુભગતિ કેરુ મહિમાય,
 “ સેવક બયભંજન ભગવાન, એહ ઉપરિ બોલિશિ આખ્યાન.” ૯

૩ મત-કા દુન, દાન હિ મ યાગ, ઉપવાસ, -આ. કા મ કા.
 ઉપચાર, અં ગુ આચાર, ખ આચરિ, યોગ આચાર-હિ જા આ ગુ
 યાગ આચાર, ખ યાગ આચરિ, પ્રાણ-અં. મા આ પાદ પરેલુ છે.
 ૪ બોલ્યા-કા બોલી, સ્મૃતિ હિ. સમરતિ, આ સમૂત, જા. ખ સ્મૃત્ય.
 ૫ જે-મં જહુ, હિ ગુરુ; કર્મ-જા આ કા. અં. ધર્મ; કદિ-મં.
 કહુ, કા અ. કહો, કરજ્યા ખ આ કરજ્યા, ખ. મા જા કરી પડી છે.
 ૬ ઉપદેશ-જા લવલેશ ૭ પરામુખ-જા પરદુખ, પણ તે જીવ છે ૮
 જિણી જા જણી, કા કેણી, ખ સાબલુ, ઉપાય-ખ મહિમાય; પ્રકાર-જા.
 વિચાર ૯ મ. વિષ્ણુભક્ત, ભગવાન-મ વિશ્રામ, બોલિશિ-આ મં.
 બોલિસ, કા બોલેરા, ખ બોલ્યું

નામ અજ્ઞાતમલ શાહણુ એક, જણુધ પુણ્યવિચાર વિવેક,
 વેદ જણુધ તપ, સંયમ સાર, સત્ય, શમ, દમ પાવધ આચાર. ૧૦
 ખાતપિતાના પૂજધ પાપ, પાત્રી લેવા વાઢી જાધ
 એક વાર દીઠું વન માદિ વેશ્યા શરૂ તણુ સમવાય. ૧૧

(કામ અને નારીની નિન્દા)

પૂર્વજય

વેશ્યા પાવક પરજણુ ઈધન લક્ષના અંગ,
 કામી-ધનપોવન દહધ, જણુ દીપ પતંગ. ૧૨
 વેશ્યાડસૌ મદનજ્વાલા રૂપેન્ધનસમેધિતા ।
 કામિભિર્યજ્ર હ્રયન્તે યૌવનામિ ધનાનિ ચ ॥ ૧ ॥

પૂર્વજય

હાત્રમાવ નારી તણુ દેખી નયણુ વિનાણુ,
 વધુ લાગાં વાડવ તણુધ મન્મથ કેરાં જાણુ. ૧૩
 અપૂર્વોડયં ધનુર્વેદો મન્મથસ્ય મહારમનઃ ।
 શરીરમક્ષયં કૃત્વા મિનસ્વન્તર્ગતં મનઃ ॥ ૨ ॥

ચૂપે

યૌવનમદ જલભરિત અપાર, વક્ત્રી મનસ્કું કરધ વિચાર,
 અંચલ ચિત્ત ન આવધ કામિ, દેવાધ પધકું પાપી કામ. ૧૪
 વિકલયતિ સકલકલાં, હસતિ શુચિ પંદિતં ચિદમ્બયતિ ।
 અધીરયતિ ધીરપુરુષં ક્ષણેન મકરછવજો દેવઃ ॥ ૩ ॥

૧૦ સાર-હિ. વાર. ૧૧ સમવાય-અં. સિવાય જાણી પ્રતિઓમાં 'સંવાય'
 ઉ. ૧૨ યૌવન-જાત વ્યવન; દહધ-અ. ધરિ; ૧૩ અ. હાવિ; લાય. મ્લેક ૧
 મ રૂપેન્ધન સમાધિના । ૧૪ કા. પિંક, દેવક-જા. લગ્ન, અ.
 લગ્ન માદિ; શુ માં આ મ્લેક નથી

ચૂપે

તાં લગત પંડિત શીલ કુલીન, શરૂ નિતેન્દ્રિય બુધિપ્રવીણ,
 સાહસ, સત્ય, વિવેક અભંગ, જા' લગત હૃદય ન વસત અનંગ. ૧૫
 તાયદ્રુગિરયં, પાંડિત્યં, કુલિનત્વં, વિવેકિતા ।
 ચાવજ્જ્વલતિ નાંગેષુ દન્તિ પંચેપુષાવકઃ ॥ ૪ ॥
 મોડુ વધરી મનમથ માર, પંડિતા નિષ્કુપ મનાત્મા દારિ,
 ગણ ગંધર્વ, નહ કિનર સતી, સુર નર, પતંગ, નિતા યતી. ૧૬
 કામ તથા છપ અવગુણ બદ્ધ, એકધં નિર્દોષેણી પરિ કદ્દં,
 સર્વસ્વ હરધ, સદા દુઃખ પૂર, જે છપધ તે મણીધ શર. ૧૭
 જીતેન્દ્રિયો મયેષ્છુરો, ધર્મચારો ચ પંડિતઃ ।
 સત્યવાદી મયેષ્ઠકા, હાતા મૂતહિતેરતઃ ॥ ૫ ॥

ચૂપે

રથસંગ્રામિ સુમટ નર ધણા, મદ ઉતારધ હસ્તી તથા,
 કંઈકંઈકં દણુધ નર જેહ, વમુધાં વિરલુ દિસધ તેહ. ૧૮
 મત્તેભ્રુમ્મદલને બુધિ સન્તિ શૂરાઃ
 કેચિત્પ્રચળદમૃગરાજયથેડપિ દક્ષાઃ ।
 કિન્તુ ઘષીમિ યલીનાં પુરતઃ પ્રસદ્ય
 કંદર્પદર્પદલને ચિરલા મનુષ્યાઃ ॥ ૬ ॥

ચૂપે

ધિન ધિન તે નર સાદસ ધીર, પંડિત શરૂ વિચક્ષણ વીર,
 વિધન રહિત જે ધણુધ સંસારિ, ચૌરન-સંકટિ પામ્યા પાર. ૧૯

૧૫ હિ. પ્રા. ચતેન્દ્રી, કા. ચુતેન્દ્રી, કા. હન્દ્રિયનત; જા' અ' યિદાં ન જગત અંજિ અનંગ. ૧૬ નિતા-શૂ. નિત્યા; ૧૭ કૃણી-લત કૃણુધ, પ્રા. કિણી; મૂર્તાહિતે રતઃ હિ મીતા મયપ્રદાઃ । ૧૮ વિરલુ-લત. અ'. કા. વિરલા; ખ. માં લદીઓ આ શ્લોકની પછી સાત કડીઓ ચોપાઈઓની તથા શ્લોક જે લખતાં ચૂકયો છે; તેણે આપેલી કડીઓના અંકથી એ ૨૫૪ છે. ૧૯ વીર-લત. ચૂર; નાર-અ' દારિ; ચુ. માં આ શ્લોક નથી.

તે વંદાસ્તે મહાત્માનસ્ત યવ પુરુષા મુષિ ।
યે સુગ્ધેન સમુત્તોર્ણા સાધો યૌવનસંકટાત્ ॥

પૂર્વજય

નરનારી ક્રીડા, દરમ્મ યાનકિ જિહ્વા એકાન્તિ,
તિહાં જાયેવું નહી, જે નર વાંછમ યાન્તિ. ૨૦

યૌવનમરિત નારી વસમ્મ યાનકિ જિહ્વાએકાન્તિ,
તિહાં જાયેવું નહી, જે નર વાંછમ યાન્તિ. ૨૧

માય બહિનિ પુત્રી તણું આસન રાખન એકાન્તિ,
તિહાં જાયેવું નહી, જે નર વાંછમ-યાન્તિ. ૨૨

રૂપે

ભોક્ષાર્થી વિશેષિ સહી, નારી સંગતિ માંડમ નહી,
આસન નિદ્રા એકિ ઠામિ, નિરવમ્મ નહી લખી ચિત્રામિ. ૨૩

દરશનિ પુરુષ તણું ચિત્ત દરમ્મ, રૂપરશનિ સાહસ જલ્લ વીસરમ્મ;
ભોગમ્મ વીર્ષ લિધ્મ થસી, નારી પરતક્ષ રક્ષસી. ૨૪

દર્શનાદ્ધરતે ચિત્ત, સ્પર્શનાદ્ધરતે વલ્લમ્ ।

સંભોગાદ્ધરતે વીર્ય નારી પ્રત્યક્ષરાક્ષસી ॥ ૭ ॥

રૂપે

લીલાં, દાર્ય, કટાક્ષ નયણ, લગ્ન ભાવ જોખંતા વપણ,
પ્રેમ, ક્રોધ, ભય, વચન વિચાર, ક્રણી પરિ નંરનમ્મ બંધન નારિ. ૨૫

૨૦ તિહાં-મં. કદાચિન્; વાછમ જા પામ; ૨૧ જા. મા આ કડી નથી.
૨૨ (શ. માં કડી ૨૧ થી તે કડી ૨૮ થી મુધીના સ્થાક સામેના
ભાગવાળું પાતું નથી.) બહિનિ-આ. બહિન, જા. બહન; આસન-જા
આ આસનિ; તિહાં-જા. કદાચિન્ કરવું નહીં. ૨૩ અં. ગુ. ચિત્રામ
૨૪ જા. રૂપરશનિ, રૂપરશનિ હિ થસી-જા. કરી, આ. આકરી; ભોગમ્
-અં. ગુ. સંભોગ. ૨૫ લીલાં-હિ. સિવાચની પ્રતિયોભા 'લીલા'; જા.
નયણા-જા. વપણા; બંધન-હિ. બંધન, અં. વેધે

સ્મિતેન ભાવેન ચ લજ્જયા મિયા
પરાક્લુષ્ઠૈર્ધકટાક્ષવીક્ષિતૈઃ ।

વચોભિરોર્ધ્વાકલહેન લીલયા
સમસ્તભાવૈઃ સ્વલુ વધનં સ્ત્રિયઃ ॥ ૮ ॥

ચૂપે

બક્ષ, બૂપણિ આઠાદિ કરી, જલુકાની પરિ ઠાલી ભરી,
સા. એક હરધં રૂધિરનુ અંચ, સી ધન, મૌવન, ગૃહ, સુખ, માંસ. ૨૬
જલુકાવત્ સ્ત્રિયઃ પ્રોક્તા મૂપળાચ્છાદનાશનૈઃ ।

મૃતા સા ન મૃતા સા ચ પુરુષં દ્યધિકર્પતિ ॥ ૯ ॥

જલુકા રક્તમાદત્તે કેષલં સા તપસ્વિનો ।

પુંસાં સ્ત્રી તુ ચલં માતં ધનં વૌર્યં સુલ્લં ગૃહમ્ ॥ ૧૦ ॥

ચૂપે

બક્ષા સરખૂં નારી રૂપ, પુરુષ બુડિવા કારણિ રૂપ,
બુધિ કરી નષ બાંધધ વિશાલ, મુગતિ મારગનધ આડી પાલિ. ૨૭
ચસ્ય સ્ત્રી તસ્ય ભોગેચ્છા નિશ્ચક્સ્ય વ્ય ભોગમૂઃ ।

સ્ત્રિયં ત્યક્ત્વા જગત્યક્તં જગત્યક્ત્વા સુખી ભવેત્ ॥ ૧૧ ॥

અર્પે

વચન એક સાચું ઉચ્ચરું, પક્ષપાત કિદિનુ નરિ કરું,

સી સરખૂં ખીખૂં મનોદારિ, દુઃખનું કારણુ નથી સંસારિ. ૨૮

શ્લો. ૮. મં. પરાક્લુષ્ઠાની ચાર્ધકટાક્ષવીક્ષિતૈઃ । ૨૬ બૂપણિ-જા. પ્રા.
બૂપણિ-ની-જા. પ્રા. વણી; રૂધિરનુ-હિ. રૂધિરનધ; હરધ-હિ. ધરધ; ગૃહ-
હિ ગૃહધ, અં.-ગૃહે, માસ-પ્રા સાસ. શ્લો. ૯-ગુ ખ માં આ શ્લોક
નથી હિ અં. ગુ પ્રા ખ જા પુનઃ સ્ત્રીયં ચલં ॥ નવમા ને દરામા શ્લોકનો
પાઠ અં. નો ૭. ૨૭ અં. જા ને ધ સરખ્યા, કારણુ અં. તથો એ;
મુવિશાલિ, મુગતિ-મં-મોક્ષ; આડી-ગુ રંધી અં. ખ માં આખો શ્લોક
નથી. ગુ માં આ શ્લોક નથી

સત્યં જનાં યન્મિ ન પક્ષપાતૈઃ
 લોકેષુ સત્તથપિ તદ્યમેતત્ ।
 નાન્યં મનોહારિ નિતંચિનોમ્બો
 દુઃસ્વેકહેતુર્ન તુ કશ્ચિદન્યઃ ॥ ૧૨ ॥

પૂર્વગ્ય

રૂપે અંછન્ નારી તણું એહવું સમ્યક્ સાર,
 કારણ ક્ષેવર તણું બોલિત કરી વિચાર.
 સ્ત્રીના ક્ષેવરનું વખાણ (વ્યાખ્યાન)

ચૂપે

શુક, શોણિન, પદ્મ, મન્મથ, મેઘ, અરિય, ત્વચા, નખ, લાલા, ૨
 પંચસાતનુ મિત્ર સંધાત, કૃત ધન અશ્રુચિ પિત્ત ક્ષુ વાત.
 વ્યાધિ-નરા-મૃત-માનન પિંડ, નર હિં, જનનર ચત પંડ,
 નસાગલિ બાધ્યા બહુ બધે, વિદ્યા મૂલ મધિ, દુર્ગમ.
 નારીનું છંદ એહવું રૂપ, કામી જાણુછ અમૃત-રૂપ,
 મનમયિ પીડ્ય મન્મથન કરછ, પછછ નરકપાંચિ સંચરછ. ૩
 અતેહિ દૃષ્ટ દેખઈ સહી, કૂડ, કુટિલ મતિ છાંડછ નહી,
 બોગમૂખગમ પર્જિત કાન, યથા મેવ, ગર્હભ નછ ચાન. ૩૧
 પદ નારીના અવગુણ એહ, પાતક પંચ સરીખા મેહ,
 આહા સહછ બહુ પરિભવ પિંડ, પરસોહિ યમ ક્ષુ ફંડ. ૩૨
 બ્રહ્મચર્ય તપ ઉત્તમ એહ, અશ્ત વિધિ જન પાલક એહ,
 જિતુ તેણુછ સમૂલ સંસાર, વહી વહી તેહનછ કરે જુહાર. ૩૫

૨૬ ધ; જા િ, જાલિસ-ધ જાપોસ, શુ જાલિસિ; કરી-મ. તેદ. ૩૦
 મેદ-દ્રા સ્વેદ, લાલા-અ. લોમ; સ્વેદ-કા સ્વેત; પિત્ત-ધ પિત્તિ. ૩૧ વિદ્યા
 શુ. મલમુત સ્થાનક દુરગ્ધ ૩૨ પાંચ-ધ જા મધ્ય ૩૩ ફંડ હિ કૂડ;
 કુટિલ-ખ. આ કપટ; કાન શુ ફા ખ. કામ ૩૪ આંદાં-હિ આંદા.
 સહછ-હિ સહેછ, ખ. સિધિ; પરિભવ; પરસોહિ-હિ. ફા. પરસો,
 શરીખાં-શુ શરીર. ૩૫ સમૂલ-હિ સમૂલ, જુહાર-ફા નરસાર.

કથાપ્રસંગ (આહુ)

પ્રવંશયુ

નિંદા કીધી નારિની નરનું કંઈસ વખાણુ,	
યથારૂપ વનિના તાણું તથા પુરુષનું જાણિ.	૩૬
ગધે ન જાણુછ પદકમલ યા મહરંદ મુરારિ,	
જીવત રાગ નરનહં જાનુછ મતિમૂઢા સા નારિ.	૩૭
સવિ કિંદિના કિતકારણુછ દીધી શીખ મુયંગ,	
હવછ યથાયુગતિ કલોસ. પૂરવ કથાપ્રસંગ.	૩૮
અજામેલ વેશયા તણુ લાગુ મોહ અપાર,	
રાત્રિદિવસ કીડા દરછ, તજ્યુ કુટુંબ-પરિવાર.	૩૯
આણુછ ધિન ધૂતપણુછ, કરી વિનાણુ વિચિત્ર,	
ધમ દરનાં સંતતિ મધં, તેહ તણુછ દસ પુત્ર.	૪૦
નામ નારાયણુ તણું સમવા વહુક જેહ,	
લાડિ પાલછ માયળાપ, અતિ ધણુ વડન તેહ.	૪૧

૩૬ કંઈસ-જા. કંઈસ, મં. કંઈસ, ધ. કંઈ, ખ. શુ. જા. કંઈસ. ૩૭ પદ-કિ.
કા. ધ. પદમ, -ગુ. પદમિનિ; યા મહરંદ-કિ. પામુ મુકુંદ, કા. ખ. યા
મુકુંદ, કા. જાનુ મુકુંદ; જીવત-કિ. ધ. જીવ, ખ. જીવિત, મૂઢા-કિ.
મૂઢી; યા-ખ. યથારૂપ વનિતા યા મુકુંદ મોરારિ. ૩૮ સવિ કિંદિના કા.
સેવકના, જા. રાજ દેહેના; યથાયુગતિ-ખ. યથાયુગિતિ, આ યથાયુગતિ; ૩
કલોસ-ગુ. કલોસે, જા. કલોસ, ખ. કલોસ, મં. કલ. ૩૯ તજ્યુ-વત. તિજ્યુ,
કા. ધ. તજ્યુ, ખ. તજ્યુ. ૪૦ વિનાણુ-ગુ. કરમ; યથ-ખ. દોષ, ધ. મં. દવિ, ગુ.
દુષ; તણુછ-ધ. તણા. ૪૧ વહુક-આ. લહુક; નામ-ખ. નામ ધર
નારાયણી; લાડિ-જા. લીલા; પાલછ ખ. કરાવિ; માય-ગુ. બાય; કા. માં
કરી ૪૨ થી ૫૪ મી. કરી સુધીના જાનનું પાનું જોવાયકું છે. ધણુ-કિ.
ધ. ધણુ.

- -) ચૂપે

અગ્નમેશ વેશ્યાધરિ વાસ, બાંધુ બંધનિ આસાપાસ,
વરસ આઠ નમ્ર ઉપરિ અસી, યથા ચોર ઘાતુ બાકસી. ૪૨

મરણકાલ તેહવુ પુહુત, લેવાં નમ્ર આંખ્યા જમદન,
ત્રિણિ બયંકર નમ્ર વિકલાલ, દારણુ રુપ સરીખા કાલ. ૪૩

તે દેખી બય 'મન માંહિ ધરયુ, સુત નારાયણીયુ સાંભરયુ,
ગાઠમ કીધુ સાદ અપાર, તનક્ષિણિ આંખ્યા હરિમયુ અપાર. ૪૪

પૂર્વછાંયુ

રુપ અનોપમ તેહ તથાં, ગામ ગુણ ગોવિંદ,
શંખ, ચક્ર, ગદા ધરમ, સેવક શરણુ મુકુંદ. ૪૫

તે પૂછમ યમદૂત નમ્ર : “ કહુ તહારું નામ,
“ કિહાં વસુ, કેહેવું કરુ, કાકુર કેરું કામ. ” ૪૬

ચૂપે

“ અહો દૂત તણા શ્રી ધર્મ, પુણ્ય-પાપનુ જાણું મર્મ,
“ જેહવું પાપ દૂષ જેહનમ્ર, તેહવુ દંડ કરું તેહનમ્ર. ૪૭

“ અહા આયસ દીધુ જમરાજ, એદનમ્ર લેવા આંખ્યા રાજ,
“ નિઠુર પાપી કેરુ પિંડ નરક માંહિ પાચથાં શન ખંડ. ” ૪૮

૪૨ બાધુ-અ. મં. બાધુ; ઘાતુ જા. ઘાતુ. ગુ. ખ. મં. ઘાતુ. અં. પાતો
૪૩ વિકલાલ-આ. ઘ. મં. વિકલાલ, ખ. વિકલાલ. ૪૪ ખ. આ.
ઘ. તેહ; ધરયુ-અ. જા. ઘ. ધર; નારાયણીયુ-કા. નારાયણુ, સરીખકે
નવીન ધારવાણું નામ ખોલ્યું છે. ખ. સંભર; સાદ અપાર-મં. તેદનિ
સાદ; તનક્ષિણિ-અ. તેતલિ; ૪૫ ગાઈ-કા. આંખ્યા; ગોવિંદ-જા. ગુ. આ.
ઘ. ગોવિંદ. ૪૬ આ. માં કાઠી ૪૬ થી ૬૩ સુધીનો ભાગ ફરી, ફરી, ગયલો
છે, કિહાં ગુ. કહુ તમને મોકલવા; કાકુર ગુ. ક્યાંકા તમારું કામ.
૪૮ નિઠુર-ખ. ગુ. ઘ. નિઠર; પાચથાં-હિં સિવાય અન્ય સધળી પ્રતિ-
આમા પચથાં પચશે.

વચન કહિ મણુ ત્રિજોતન તથા : " જમદગ્ન ! સુઝુ એક વાન :
 લોક પીડિવા તણુ ઉપાવ, રક્ષા બનુ દરુ છુ ન્યાય : ૪૮
 પટલ તણી પરિ કીધી સદી, સાચું બૂદું જોઈક નદી,
 લેખું માડયું પરમ તણું, નધ ધર ઊગારયું આપણું. ૫૦
 તલો દૂત તણા થી ધર્મ, જોધ્યુ મુખિ આપણુ અધર્મ,
 નવિ ઉદયુ ભગન ભગવાન, પડિન તણું વદુ અભિમાન. ૫૧

(રામનામનો અહિમા)

જણુ નહી ચોગ જગનાથ, સાપ તણિ મુખિ ધાયુ હાથ,
 પાછા વનુ બણી યમરોક, નહિ તુ મારયા જમુ ફોક. ૫૨
 મંત્રિ મંદુદી બાપડી અણિધરિ મસ્તકિ બધસધ ચડી,
 તેલનું દેધ ન સિદ નામ, જોદનધ માયધ સમરય દયામ. ૫૩
 તે પદ પામધ પરમાનંદ, મરતા નામ તણું ગોવિંદ,
 એક વાગ વાણી ઉચ્ચરધ, મદાપાપ ઉપપાતક દરધ. ૫૪
 વાલ એક ફેર અંગાર ઉધણુ તણા દહધ દય બાર,
 નિમ એક નામ તણું ગોપાલ પાનક પંચ દરધ તતકાવ. ૫૫
 સવિના સદત્રકિરણુ પ્રકાસ અધિકારનુ કરધ વિનાય,
 તિમ એક નામ તણું ગોપાલ, પાનક પંચ દરધ તતકાવ ૫૬

૪૮ કહિ-મં કિદધ, તણા-હિ સિવાયની બીજી પ્રતિજોમા ' તાત ' ;
 મુણુ-ગુ મુણિ તલેરં, બહુ-લ્લ જા' બધી ૫૦ થ પિરિ, બૂદું-નલ
 ફોક, જોઈક મ. જોધુ, માડયુ ગુ માડી, ખ માડયું; નડ-ખ ધ અનિ,
 જગારયું-ગુ જગારિ, કા. જગારયુ ૫૧ તલો-લ્લ તલો દૂતો ધર્મ તણા
 શ્રીદૂત, જોધ્યુ-ગુ જોલિ, કા. જોલો. ૫૨ વાલ-લ્લ વાલ્યુ, વદુ બણી-
 મં. વધી બધો, નહિ તુ-મ નહિ તરિ, ૫૩ મંત્રિ-કા. ગુ જા મત્રે,
 બધસધ-લ્લ બિસધ, ખ ધ બિઠિ, ખ તેલ તણુ ધ તેલનુ, કેડ-લ્લ
 ધ ખ. ફા, લઘ-જા ખ. સિ ૫૪ ઉપપાત-ખ લેલા ૫૫ કેરુ-લ્લ
 તણુ દહધ-ખ દિદિ, દયા-ધ. ખ મં રાત, ગોપાલ-હિ ગોવિંદ, હિ
 લદ્દાલિ ૫૬ જિજ્ઞસ-ખ. તે નાથ, ગોપાલ, ધ જા લોર

- અવતરતે સિંહ કેસરી એક, 'યમ' છપાઇ. મર્નયંય અનેકે, .
 : તિમ એક નામ તણું ગોપાલ પાતક પંચ હરેષ્ઠ તતકોલ. ૫૭
 જેહનઇ શરણિ એક શ્રીરામ, છબ્દા આશિ વસંતે હરિનામ, .
 : સ્પરશન કરી ચક્ર નવિ પાપ, તેહનઇ પદ્મપત્રિ યમ આપ. ૫૮
 વદઇ સદા ગોવિંદ ગુણગામ. ગિહું ક્યયવા કરતુ કામ, . ૭
 : સ્પરશન કરી ચક્ર નવિ પાપ, તેહનઇ પદ્મપત્રિ યમ આપ. ૫૯
 કૃષ્ણકથારત જેહનું ચિત, લલન છાંડી ગાઇ ગીત,
 સ્પરશન કરી ચક્ર નવિ પાપ, તેહનઇ પદ્મપત્રિ યમ આપ. ૬૦
 પાતક જનમ કોડિનો ફેલે, એક વાર 'યે' વાણી કહઇ, .
 ઇચ્છા રહિત નામ જનનાંય, પાવક માંદિ પડ્યુ યમ હોંય. ૬૧
 નામ હરિદેવ અશર સાગ, ભાવ ધરી બજુઇ એક વાર,
 મોક્ષમારગ ઉપરે જેણ, કમવા કાલઃ જાંધુ તેણ. ૬૨
 વિષ્ણુ સદા જે સમરઇ સહી, અપદાણ એક વિમારઇ નહી,
 ખીમ વિધિ નિષેધ છઇ જેહ, સપસા એહના કિંકર તેહ. -

૫૭ સિંહ-ખ. માદા, ઘ. રાંધ. ૫૮ જેહનઇ-કા. ચેદતિ
 વસિ શ્રીરામ; છબ્દા-ખ. ગુ મં. છબ્દા ચિહ્ન મુકિ નામ; હિ. સ્પર.
 ૫૯ કા. માં આ કડી નથી પત્રિ-હિ સિવાયની ખીજ બધી પ્રતિઃ
 'પત્ર' તેહ નઇ-મં પદ્મપત્રિ ન લામઇ આપ. ૬૦ મં. કૃષ્ણકથા
 જેહનું જા. ગુ. ૬૧ કોડિ-કા. ધ. કોડિ; ૬૨ ઇચ્છા-જા. હરેષ્ઠ, ખ.
 નામ-ખ. તણિ; ૫૩ ગા. ધ. પડિ; ખ. માં આની પછી ની
 મ્થોક વડુ છે:-

હતો દરસ્ય વાણિનિ દુષ્ટચેતીયે સ્મૃત ।

અનિચ્છયાપિ સંસ્પૃષ્ટો દહતિ ચે વાયક ॥

૧૧ દ્રવ-જા. ખ. દોયે, ઘ. દિ; જેણ-કા. ખ. જેહ; કાળ-
 કાળકું, કા. કાળે; કમવા-કા. કમર જાંધુ-ખ. જાંધુ; તેણ-કા. ખ. તે
 આની પછી અં. ગુ મં. મા નીચેનો મ્થોક નવુ છે -

સકુદુન્નયિતં येन हरिरित्यश्रदय ।

यदपरिहरस्तेन मोक्षाय गमनं प्रति ॥

૬૩ વિષ્ણુ-મં. કૃષ્ણકથા ચે સમરઇ સહી, એહના-હિ. એના
 માં આ કડી નથી ખ. માં આ કા. માં મ્થોક નથી.

શ્લોક

સ્મર્તવ્યઃ સતતં વિષ્ણુઃ વિસ્મર્તવ્યો ન જાતુચિત્ ।
 સર્વે વિધિનિપેધાઃ સ્યુરેતયોરેવ કિઙ્કરાઃ ॥ ૧૩ ॥

અર્પે

યોગક્રિયા. શ્રદ્ધાદિક. કર્મ. આમરતાં નાનાવિધ ધર્મ;
 નૃનં અધિક સકલ ભદ્રિમાય, દરિસમરણિ પરિપૂરણ યામ. ૬૪

શ્લોક.

"યસ્ય સ્મૃત્યા" ચ જામોક્ત્યા તપોયજ્ઞક્રિયાદિષુ ।
 ન્યૂનં સંપૂર્ણતાં યાતિ સઘો વંદેતમચ્યુતમ્ ॥ ૧૪ ॥

અર્પે

વક્ત્રી વચન કહું એકાંતિ સકલ પુરાણ તણુ સિદ્ધાન્ત,
 વ્રતદાન, તપ, તીરથ સાર સમવડિ નાવધ નામ મુરારિ. ૬૫

અડયલ.

જેહનઈ હૃદયે વસધ વનમાલી, તેણુ પ્રતિયા સાચી પાલી,
 યમના લેખાની લીહ વાલી, આવાગમનની ખડખડ ટાલી. ૬૬
 કહું એક શીખામણુ સારી, જુ તલે વાત માનુ અહારી:
 જે જન ભણીજી અગત મુરારિ, દૂરિ છાડિન્યો તે નરનારી. ૬૭

૬૪ યોગ-ધ. ખ. યોગ; ક્રિયા-શુ. દયા ૬૫ વક્ત્રી-ધ. વક્ત્રીવક્ત્રી;
 તણુ-મં. તણુ; સાર-ધ. વારિ; ખ ને મં. મા નીચેનો શ્લોક વધારે છે:
 ગૌતોદિદાનં ગૃહ્ણે તુ કાશી પ્રયાગ ગંગોદક, કલ્પવાસી ।

યજ્ઞાયતે મેરુસુવર્ણદાનં ગોવિંદનામાની સમાની તુલ્યં ॥

ઉપરના શ્લોકનું ખીલું પાદ આહું હોહું જોઈએ મકરે પ્રયાગ: હરિકલ્પવાસી ।
 અડયલ આ. મં. મડયલ, ખ. આહલ. ૬૬ લેખાની-ખ. નેશમની; લીહ-
 ખ લીટી; આવાગમનની-હા. આન્યા ગયાની, ખડખડ ટાલી-જત માં આ
 ચખ્ખો પડયા છે. ૬૭ ખ. ધ. આ. તલે, ભણીજી-આ મં. ખ. ભણીજી;
 છાડિન્યો-ખ. મં. છાડ્યો, હા. છાડો, ધ. છાડ્યો.

રે યમદૂતા ! તલે વિગૂતા, જુ વૈષ્ણવની કરશુ ચિંતા,
પાછા વલુ મન માહિ વિમાસી, રાત કરુ યમ આમલિ પાશી." ૬૮

અપે

ઐણી પરિ કથા અનેક અદ્વિજતા, ઉત્તર રહિતા કરયા યમદૂતા,
વીત વાદ, વસ્થા તેહ તણુછ, પુદ્ગતા યાનકિ આપાપણુછ. ૬૯

સાંભળીયુ હરિગણુસંવાદ, અનભેલ ઊપનુ વિષ્ણવાદ,
નિંદછ મનિ ચૌવન ધન ધીર, ધિક્ક ધિક્ક પુત્ર દલન સરીર. ૭૦

અહનિસિ ખ્યાન વિષ્ણુનું ધરછ, અદ્વા, રામ, દમ, તપ આચરછ,
તિન્યું કલેવર મંગાદારિ, અવિચલ પદ પામ્યુ મુરારિ. ૭૧

(વૈષ્ણવનાં લક્ષણ)

પૂર્વંજય

દૂત બચુછ: " યમ ! સાંભલુ, હૈદત હરિગણુ આરિ,
" આઠા લોપી તલ તણી, અહો મનાવ્યા હારિ. " ૭૨

ધર્મરાજ વલતું દિક્ક: " વચન અનોપમ એહ,
" હું પ્રજુ અવર પુરુષ તણુ. વિષ્ણુ ભગત નહી જોહ. ૭૩

" વૈષ્ણવ કેરું આગણું સદા વિવર્જિત પાપ,
" તિહાં મ જાશુ આસના, જુ હિત વાંછુ આપ. " ૭૪

૬૮ યમદૂતા-હિ. યમદૂત. ફે. અ. ય. યમદૂતા; જુ. જુ દૂત તલો વિગૂત; કરશુ-અ. કરિશ્યુ; પાશી-હિ. અ. પાશી, દા. ખેસી. ૬૯ વીત-અ. જીત; જા. મ. જીતું પાદ નથી, વીત-અ. યમગણુ વસ્થા વચનિ તેહતણુછ, વસ્થા-અ. વાસ્થા; આપાણુ-જા. આ-હિ. તે આપણી. ૭૦ અ. સંભળીયુ; વિષ્ણવાદ-હિ વિષાદ, આદવાદ; નિંદછ-અ. નદછ, ધ. ખ. નંદિ; મનિ જા નિવ, ધન-અ. સૂત. ૭૧ તિન્યુ-જા. તિનું, જ. ધ. તણુ, અ. ત્યાજ્યો પામ્યુ-હિ. અ. પામીયુ. ૭૨-૭૩ અ. કિહિ; ફે. એક; તણુ-ફે. જ. તુ, અવર-અ. અવર, ધ. અવરિ. ૭૪ આસના-હા. આજથી .

દૂત ભણુધઃ “લક્ષણ કહુ જે જન ભગત સુરારિ,
 “કદાચિત્ત જાગિ નહી તેહ તણા ધર દારિ.” ૭૫
 ધર્મરાજ સેવકનધ કદિ શીખામણુ સાર,
 લક્ષણુ વિષ્ણુ ભગત તણાં જોલસિ કરી વિચાર. ૭૬

ચૂપે

સર્વ જૂનશ્ચં સમ ચિત્ત ધરધ, ગુરુ મેત્રી અનુકંપા કરધ,
 યથાલાભ સંતોષી જેહ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેહ. ૭૭
 પરનારી દેખી મન માહી માતા બગિની પુત્રી સમાહ
 સદા વિચાર વિવેકી જેહ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેહ. ૭૮
 સત્ય, સૌચ તપ, સંયમ સાર, લાલુભંગુર જાણુધ સંસાર,
 શમ, ક્રમ, ક્યા, દાન પર જેહ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેહ. ૭૯
 ધન્દ્રિય તણાં ન વાજીધ ભોગ, લાભાલાભ, સયોગવિયોગ,
 હરિષ શોક નવિ આણુધ જેહ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેહ. ૮૦
 કામ, ક્રોધ, તૂષ્ટા નવિ કરધ, અદા સહિત ધર્મ આચરધ,
 મનિ અહંકાર ધરધ નવિ જેહ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેહ. ૮૧
 પિતાપિતામહ પોષધ માય, દેવ, વિપ્ર, ગૌ પૂજધ પાય,
 વર્ણચાર ન છાડધ જેહ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેહ. ૮૨

૭૫ જા. કહિ; ખ. મં. કહુ; જાગિ-ગુ. જાગેણુ, કા. જાગું. ૭૬ સેવકનધ-
 ગુ. અં. સેવક પ્રતિ, ખ. અ. વસણુ; કદિ-હિ. કદી, ખ. કિદિ; જોલસિ-
 ફા. ખ. મં. જોલિસ. આ જા. જોલિધ, ઘ. જોલોસ. આની પછી મં.
 માં હડમી કરી છે. ૭૭ ભણીધ હિ. ભણીજધ; ઘ. વૈષ્ણુવક્ત્ર. ૭૮ સમાહ-
 જા. ભાય, હિ. આ. મં. ભાય; પરનારી ગુ. પરનારીના; મન માંહિ-
 ગુ. હાવ; વિચાર-ગુ. વિચારી, વિવેકી-હિ. ગુ. વિવેક; ફા. માં આ કરી
 નથી. ૭૯ ભણુધ-ગુ. દેખી; પર-હિ. તતપર, ખ. તપ; કા. માં આ
 કરી નથી. ૮૦ ખ. ઘ. ગુ. ધન્દ્રી, કા. ધન્દ્ર-સંયોગકનો સમજકેર છે.
 ૮૧ તૂષ્ટા નવિ કરધ-આટલો ભાય ફા. માં પડયો છે; ઘ. મા. આ
 કરી નથી, અં. માં ભલમા લહીઆએ કરી ૮૨ માં અહીં જેવડી લખી છે. ૮૨
 પૂજધ-હિ. ખ. ઘ. પૂજન; છાંડધ-જા. આ છાંડધ; પિતા-ગુ. માતા-
 પિતાનાં પૂજિ પાય, સેવિ સુર જાણજુ નિ ગાધ.

રસના રામનોમ હૃદયરમ, 'ગુણસીમ' અરિ' મસ્તકિ ધરમ ' .
 'તિલક કરમ' હૃદય'દન જેઠ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેઠ. ૧
 ભૂધર ભજમ ભગતિ' નવ'જેઠ, 'અપિત કમ' હૃદયિ નૈવેદ, ૨
 'અનંત આયુષભૂષિત જેઠ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેઠ. ૩
 વિષ્ણુ તણા માધ ગુણમામ, વૈષ્ણુવ જનનમ કરમ પ્રણામ,
 પુરી હાગિશ-વસ્ત્રમ જેઠ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેઠ. ૪
 'મત એકાદશી વૈષ્ણુવ મંત્ર, ભણુધ આમમમારમ તંત્ર,
 હરિચરણોદક-વસ્ત્રમ જેઠ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેઠ. ૫
 'ગોપીચંદન, શાલીમામ, અહનિસિ હૃદિ વસમ થીરામ, ૬
 ગીતા-ગંગાવલ્લભ જેઠ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેઠ. ૭
 આંખલતા ગુણ પાદવ વીર, હૃદ રેમાંચિત સદૃશ ચરીર,
 નયનાનંદ અરિ જલ જેઠ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેઠ. ૮
 વંચદોહ, પરધન નવિ હરમ, મનસાં વાચાં પરહિત કરમ, ૯
 પર અપવાદ ન બોલમ જેઠ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેઠ. ૧૦
 સંગાત સાધુ પુરપની કરમ, કૃત-કપટ-પંચ જ પરહરમ, ૧૧
 ક્ષમાવંત મને નિર્મલ જેઠ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેઠ. ૧૨
 સદા સદામલ બોલમ વપલ, કિહના દોષ ન દેખમ નયણિ,
 સર્વજનનમ ગણમ જેઠ, વિષ્ણુભગત નર ભણીધ તેઠ. ૧૩

૮૭ તિલક-ગુ. હરિચરણોદકવસ્ત્રમ જેઠ; ૧૧ માં આ કડી નથી.
 હરિચંદન-મા. હરિચંદન. ૮૪ ભેદ-જા. બેદિ; નૈવેદ-મા. નિવેદ; અપિત-
 ગુ. બપલ જેઠ-મં. દેહ. ૮૫ ૧૧ માં આ કડી નથી. ૮૬ આમમમારમ-
 મારમ આતમ; ઘ. માં આ કડી નથી. ૮૭ હૃદિ-ઘ. હૃદિ, હિ હૃદ.
 હૃદય; અહનિસિ-જા. અહનિસ કરે વિષ્ણુ ધ્યાન; ગીતા-નિ.
 ગીતા ૮૮ હિ દોષ નિવે, માંહિવ, જલ-જા. મં. નર,
 નંદમ, ઘ. ૮૯ જા. ત્યાગ્યો ઉપવાદ. ૯૦ પંચ-મં.
 જા. તિલક, જ ઘ. ૯૧ જા. કિહના-ખ. કિહિના; પ્ર.
 ૭૨-૭૩ ખ. કિહિ. ૧૩ જેઠ; ૮૪-૧૫ જ કિહના-ખ. કિહિના; પ્ર.

- જે વન વાવધ તુલશી તેણું, પરહરને તેહનું આંગણું,
વિષ્ણુકથા વંચાઇ જિહાં, રખે વિચસંધ જાડિ તિહાં. ૯૨
- વૈષ્ણવ કેરું કુલસ્વસ્થાન, માયળાપ બાંધવ સંતાન,
સંગતિ, પ્રીતિ, શંખન, વિશ્રામ, દૂત મ લેશુ તેહનું નામ. ૯૩
- વલીવલી કહું શીખામણુ ધણી, દિશિ મ જાશુ વૈષ્ણવ તણી. "
ધણી પરિ વચન વિચાર અનેક યમિ સેવકનંધ કહ્યું વિવેક. ૯૪
- ભગવત્સલ ભણીઇ ભગવંત, એકમર્તી ઉલગું અનંત,
ધણુઇ દણાંતિ કહી એ કથા, મુગતિ અજામેલ પામ્યુ યથા. ૯૫
- ભગતયોગ કેરું દેવેશ, લક્ષણુ મિષિ કંઠા ઉપદેશ,
એ કથા જુ આવધ હેઇ, એકેકિ સાધનિ છટિઇ. ૯૬
- પોપટિ યમ વાણી ઉચ્ચરી, હૈયા માંહિ નવ આવધ હરિ,
વિષ્ણુભગતિ કહિતાં સોહલી, સમ્યક પરિ કરતાં દોહલી. ૯૭
- શીખ અવરનંધ દીધી સંઘી, માહરંધ પોતંધ એકંધ નહી,
ભીમ ભણુઇ નવિ જાણું વાદ, છટસિ વૈષ્ણવ તણા પ્રસાદ. ૯૮

૯૨ તણું-ગુ. તણાં; વિચસંધ-ખ. ધ. મં. વરાંસિ; જાડિ-ધ. જાડા. ૯૩ સંગતિ-ક્રો. આસન; શંખન-પ્રા. સમય, ધ. સ્વજન, કા. સેન. ૯૪ વિચાર અનેક-હિ. કહાં વિચાર, ખ. વિચાર અનેક; અનેક-મં. વિવેક; યમિ-મં. દૂત ભણાવ્યા યોગ અનેક; કહ્યું-કા. કહાડ, ધ. ખ. કહું. ૯૫ ભણીઈ-ગુ. ભણીવિ; જાણુ-ક્રો. ગુ. જા. પ્રા. ઉલગિ; અં. અલગો, કા. સાંભળને; અનંત-કા. સંત; એ-ગુ. મિ. ૯૬ કંઠા કા. દિધો, મં. ગુ. કહ્યું; હેઇ-જા. હેઇ, ખ. ધ. હેઇયિ; એકેકિ-હિ. એકેકા, કા. અકેક, અં. એકેક, ખ. એકાએકિ; સાધન-પ્રા. પરશનિ; છટિઇ-હિ. છટઇ. ૯૭ પોપટિ-પ્રા. ક્રો. ધ. ખ. પોપટ; હૈયા-જા. હિયડા, ખ. હેડા; નવ-હિ. ન, ખ. જુ; પરિ કરતાં-ગુ. ખ. અચરતાં; હિ. દોહલી. ૯૮ એકંધ-જા. મ. એક, અં. એક; છટસિ-જા. મં. છટસિ. ક્રો. છટો, ખ. છટ, પ્રા. છટઇ, ધ. છટોસ, અં. છટે.

ઇન્દ્રના પાપનો પ્રતિકાર.

પૂર્વછાંયુ.

દક્ષ તણુષ્ઠ તપસાં કરી પુત્ર ઊપજા નેહ,

નારદ ધ વચનધ કરી, મુગતિ પામિયા તેહ.

૬૯

ચૂપે

વિધરૂપ પુત્રીસુત નેહ, દેવ પુરોહિત બણીષ્ઠ તેહ,

દીપ્ત દિત કહી નધ ધણું કવચ શ્રીનારાયણ તણું.

૧૦૦

પૂર્વછાંયુ

ઇન્દ્ર તેહનું વધ કરચુ, હત્યા તણુ પ્રતિકાર,

ઝી, તરુઅર, જલ, મેદિની, આપ્યાં ધાનક આર.

૧૦૧

ચૂપે

ઊપન્નુ વૃત્રાસુર નામ, વાસવશ્ચ માંડયુ સંગ્રામ,

તેજઃશક્તિ ભક્તિ જ્ઞાન અપાર, બોલ્યાં વિવેક વચન વિચાર.

૧૦૨

રાજા ચિત્રકેતુને બોધ

તેહ વધ-પાતક-પ્રતિકાર પૂરવ જન્મકથા અવતાર,

રાજા ચિત્રકેતુ નૈસોભ્ય, પુત્ર તણુ તે પામ્યુ સોક.

૧૦૩

આવ્યા રિષિ નારદ અગિરા, કરચુ વિશેષ સકોમલ ગિરા,

જન તણા નિજ વચન નિબોધ નારદ ધ આપ્યુ વિદ્યાબોધ.

૧૦૪

૬૯ ડાપજા-જા. ધ. ડાપનુ, ગુ. ડા. ડાપનો; વચન-૬૧. તપસા-

૧૦૦ પુત્રી-ધ. નિષ્ઠા; ધ. દીપ્ત; ધણુ; દિત-જા. દેવ; ધણું-૬૧.

ધણુક; કવચ-૦ હિ માં આ પાદ પડેલું છે. ૧૦૧ ખ. ધ. કર; હત્યા

તણુ; જા. ફા. ગુ. હત્યાનું; આપ્યાં ખ. કાષા એ; હિ મં. આરિ.

૧૦૨ ડાપન્નુ-જા. ડાપન્નુ; તેજ-હિ. સિવાયની બીજી પ્રતિભામાં 'તેહ';

ભક્તિ-પ્રા. ભગતિધ; જ્ઞાન-ફા. પ્રા. ન્યાન. ૧૦૩ અવતાર-હિ. અપાર;

પામ્યુ-ફા. પામ્યક, ખ. પાલિ ૧૦૪ કરચુ-ફા. કરચક, ધ. કર, ખ. કરાં.

કીડુ; સકોમલ-ખ. નિરોપિ; નારદ-ગુ. નારદિ કથા કહી પ્રબોધ;

બોધ-ફા. વિદ્યાપ્રતિબોધ.

- સંકર્ષણદર્શનિ આસ્તાદ, તેદનમ કીધુ બહુ પ્રસાદ,
 આપી વિદ્યા પરમા શુધિ, યોગ્ય દાસિ પામ્યુ સિધિ. ૧૦૫
- એક વાર પુણ્ય કૈલાસ, હસિયુ દેખી લીલવિલાસ,
 પારવતીનમ સાપમ કરી, પામ્યુ ચોનિ તે આસુરી, ૧૦૬
- ઉત્પતિ દિતિનમ ઉદરિ નિવાસ મરુતગણ ઉગણપંચાસ,
 પતિ પૂજ્યા કરમમ ભગવાન, દહીયું સુનત વચન વિધાન. ૧૦૭
- ભીમ બહુમ સાંભલનાં એદ, અતિ ધણ પાતિદ છૂટક તેદ,
 છઠિ મુધિ વચન વિખ્યાત એતલમ દક્ષા પુકૂતી સાત. ૧૦૮
- ધતિ શ્રી વિષ્ણુદાસ લીમવિરચિતા હરિલીલા સોલ
 દક્ષામાં સમેતી સમાસા ।

કલ્પા ૮ મી

પ્રલ્હાદ આખ્યાન

પૂર્વછાંયુ

સમમમ પ્રલ્હાદનુ ભક્તિયોગ ભગવાન,

હિરણ્યકશિપુ રણિ મારીક બોલિસી તેહ આખ્યાન. ૧

૧૦૫ સંકર્ષણ-લ. સંકર્ષણ; દર્શનિ-હિ. પ્રા. સિવાયની બીજમાં
 'દર્શન'; બહુ-ગુ. બહુત; પરમા-હિ. પામી, કા. પરમાય; ખ. ધ. યોગિ;
 પામ્યું. હિ. પામીયુ, પામીલ, ધ. પામ્યુ; સિધિ-લ. ધ. શુધિ. ૧૦૬
 પુણ્ય-લ. ગુ. પુણ્યા; કૈલાસ-લ. કૈ. કૈલાસિ; હસિયુ-ગુ. હસિયા.
 ૧૦૭ ઉદરિ-કા. ખ. ઉદર, અ. ઉદરે; પૂજ્યા-ખ. પૂજિ, મં. પૂજ્યુ;
 દહીયું-કા. સામલિ રે તું આતમજ્ઞાન. ૧૦૮ ધણ-ખ. ધણા, ગુ. ધન;
 વિખ્યાત-હિ. પ્રા. વિદ્યાત. ઇતિશ્રી-હિ. માં—લીમવિરચિત, વિષ્ણુપુરાણે
 હરિ—છ. પણ મં. કા. કા. માં "વિષ્ણુપુરાણે" નથી, ધ. લ. ઇતિશ્રી
 ભાગવતી કયા હરિલીલા; મં. હરિલીલામાં લીમવિરચિતે કલામયે ભાગવતે
 યદ્ય રકંધે કલા સમ સમાસા સંખ્યા ચુપૈ દર; પૂર્વછાંયા ૨૪; મડયલ ૨;
 શ્લોક ૧૭; એવં ૧૨૬. મં. માં ચોપૈ જોષને, કારણ તેની ૧૫ મી (જે
 હર છે) કી બેવડાઇ છે. તેમ ગ્લોકની સંખ્યા લઢીઆએ બલથી ત્રણ
 વધુ મૂકી છે.

વધ દેખી સિયુપાલનુ રાય મુધિશ્વર વાન,
 મુનિવર નારદ પૂછિયા: “ કુહુ વૃત્તાંત એ તાત ! ” ૨
 નારદ બણુધ: “ કયા કુહુ, મુણુ મુધિશ્વર રાય !
 “ કૃષ્ણશરણુ એ પામિડ તેહ તણુ મહિ માય. ” ૩

ચૂરે

એક વાર સનકાદિતિ વ્યાર, તે પુહુતા વૈકુંઠ મંદીર,
 જાતાં વારયા મુનિ સંતાપ, જ્યવિજ્યવનઠ દીધુ શાપ. ૪
 રિષિ વિનવ્યા બાવિ મનિ ધરી, તે ઉપરિ અનુકંપા દરી,
 પામશુ હરિષદ્વિશ્રામ ત્રીજિ જન્મિ તક્ષાકુંઠામ.

પૂર્વછાંય

હિરણ્યકશિપુ, હિરણ્યાક્ષનુ પ્રથમઠ જન્મ બૂપાલ:
 ખીજઠ રાવણ, કુંભકરણુ; દતવકત્ર, સિયુપાલ. ૬
 વધ દેખી હિરણ્યાક્ષનુ, માતા પામી શોક,
 પુત્ર વચન બહુ બોલિયાં, કીધુ તેહ વિરોક. ૭

ચૂરે

હિરણ્યકશિપુ મનિ દરી વિચાર, તપ માંડપુ અતિ ઉમ અપાર,
 રહિ નિરંજન વન મંદારિ, તળયું અમલ બોજન વારિ.
 ધમ કરતાં દિન દુઆ ધણુ, ત્વય, નખ, કેશ ગયા સિર તણુ,
 બક્ષા આખ્યા અંતરિ ખ્યાનિ, શુકા: “ વઠાં મામિ વરદાન. ”

હલા ૮ મી

૨ રાય-લ. ૨૧૭ ૨. મં. મુણિ, ખ મુણ્ય, એ-લ ૫૬, ફા. બે; પામીય
 ધ. પામયુ ૪. હિ ખ્ય.દિ. કડી ૪ થી ૭ અં. માં નથી. વારવા-લ ૨
 વારયુ, ખ. ધ. વારા; મુનિ-હિ મન, ૨૧ ખ. મનિ. ૫ ધ. ઉપરિ.
 હિ. પામિયુ; જા પામેયુ, આ પામિયુ, ફા. પામેયુ, ખ પામયુ, ખ
 પામેયુ, ફા પામિયુ. ૬ હિ હિરણ્યાક્ષનુ, પ્રથમઠ-મુ પિદિલી; દતવકત્ર
 મં. આ હિ. લા બાધવશ. ૭ કીધુ-લ ૨૧. કીધી; તેહ-ખ. તેહનું નવિ
 શોક; વિરોક-મુ. વિશેષ. ૮ માંડપુ-૨૧ માંડપડ; હિ. અપારિ, તળયું
 ધ. તય. ૯ હિ નૈ. ૧૨૭ ૧૨૭. ૧૨૭ ૧૨૭. આ ખ. વડ, ફા વડ

“ ધરિ, બાહરિ, નભ ધરા મજારિ, દેવ અમુર, પનગ, નરનારિ,
“ સુકમ, નીલમ, દિવસ ન રાત્રિ, મુઝનમ મરણ ન આવઈ તાત ! ” ૧૦

માઝૂં તે આઝૂં વરદાન, બ્રહ્મા હુઆ અંતર્યામિ,
હિરણ્યકશિપુ હરણિ આવીયુ, વેગિ મેલાયુ મેલિકે. ૧૧

કોપ કરી ચાલ્યુ અમુરેન્દ્ર : “ મુદ્ધ કરી નમ જિત્તુ મન્દ્ર. ”
કાઢયા દેવ ધરી નમ કંઠિ, નાઠા તેહ ગયા વૈકુંઠિ. ૧૨

કેશવ નમ કીધુ પ્રણામ, કર જોડી વિનવિયા સ્વામિ:
“ હિરણ્યકશિપુ પરબચ્યા અપાર, “ રાખિ, રાખિ હો વિશ્વાધાર ! ” ૧૩

વિષ્ણુ ભણ્યુ : “ દેવા ! સાંભલુ; કરેશ કાજ, તહા પાજ વલુ,
“ સંતોષ આણ્ણિ યદા, પાપી મરણ પામસિ તદા. ” ૧૪

હિરણ્યકશિપુ કેરું બન્ન બહ. મારી હારિ મનાબ્યા સહ,
જિતા મુગ, નર, પનગ લોક, પાલમ રાજ તણું ત્રિલોક. ૧૫

મુન પ્રદ્ધાદ વડુ તેહ તણમ, ગુરના પુત્ર કહિ તે ભણમ,
પિતા પ્રસાંસી પૂજા વાત : “ શં શં ભણિયુ કહિનમ તાત ! ” ૧૬

વલનું વચન કહિ પ્રદ્ધાદ : “ કરી ન જાણું કેકુ વાદ;
“ હરિનું નામ ન મૂકું ધરી, સાચી વિદ્યા એ આવડી. ૧૭

૧૦ નભ-ભા. અં નમ, ગુ નવિ, હિ. અમુરનમ પનગનારિ; દેવ-ખ. દૈત્ય. ૧૨ માઝૂં-ધ. “ માઝૂં તે આઝૂં વરદાન ” હિ હૈઆ; હિ. અંતર્યામિ. આવીયુ-ગુ. ઉડીક. ૧૨ કાઢયા-ગુ. નાઠા; ગયા-કા. પોહોત્યા. ૧૩ હિ અપારિ. ૧૪ કરેશ-ભા. આ. રૂ. કરેશ, ધ. કરેશ; દેવા-ખ. દેવા; સંત-કા. મુતગુ; આણ્ણિ-ભા. આ આણ્ણિ, આ. કરિસિ, ગુ. ભા. ખ. ધ. કરિસ; હિ પામિસિ ૧૫ ખ. ધ. પાવિ; મનાબ્યા. મનાબ્યું, હિ. ગુ ધ. મનાબ્યુ; ૧૬ ખ. કનિ, કા કહણુ; હિ ભણીયું; અં. ખ. ભણીયા, કહિ-ભા. ગુ. કહુ, ધ. કહિ. ૧૭ કહિ-મં. જિહમ; ધ. કહિ, વલનું ખ. ભિણિ જિહવાદ પીતા સ્વર વાત, રૂચિ નહી મજ મીજ વાત; મૂકું-ખ. મેહેલું.

“ कथाश्रवणं, हरिकीर्तनं सारं, स्मरणं भजिष्या तस्या प्रसारं,
 “ अर्चनं, वंदनं, सेवाभेदं, संप्रपद्यते, आत्मनिवेदं. १८
 “ नव विधि भक्तिं तस्या मुरारि, सर्वथा भज्यतां मादरि सारं,
 “ सांख्यि सायू भोक्तुं तात ! गमय नदी मुञ्च पीबिष्यताम्. ” १९
 पिता भयुधः “ रे मुन ! निर्गुण, गुञ्जय शीघ्रं हि हि कृपण ! ”
 “ हं वाहं, जेहयं-संभामं, त्वं कं खेयं तेहयं नाम ? ” २०
 पुत्र पितामह वल्लभं वल्लभः “ विष्णु वसि सव किंकिनिं रिद्ध, ”
 “ अंतर्यामी रघु रघु, मुञ्जय ते शीघ्रामयु रघु. ” २१

श्लोक

शास्ता विष्णुरक्षोपस्य जगतो यो हृदि स्थितः ।
 तमृते परमात्मानं तात कः केन शिष्यते ॥ १ ॥

श्रुति

अक्षर भयुधः “ रे निर्गुण पुत्र ! त्वं अवतरिषि मादरि शत्रु,
 “ पितामह न भव मादरि न धरय, विरी तस्य पक्ष आसुरय. ” २२
 “ प्रत, दान, तप, तीरथ भद्र, पुस्तक पोषां योषां सह,
 “ मुक्ति संपदा वाञ्छिषि तात ! भयि गोविंद गोविंद दिनरात्रि. ” २३

१८ स्मरणं-अ. सारणं; भजिष्या-अ. भजिष्या, शु. भज्यतां, ध. भज्यतां;
 सेवा-शु. पूज; भेद-अ. भेद; संप्रपद्यते-अ. शीघ्रपद्यते, ध. ल. शु.
 साक्षपद्यते. १९ गमय-हि. शिष्याय भयी प्रतिभां ‘ रघुयं ’ इ ‘ रघि ’;
 पीबि हि. इति आना पछी आ. ध. भां आ श्लोकं पधातनो छे;
 भवणे कीर्तनं विष्णोः स्मरणं पादसेवनं । अर्चनं वंदनं दारयं सद्य
 आत्मनिवेदनम् ॥ २० निर्गुण-ल. निर्गुण; द. निर्गुण; नक्षीय-ध.
 अ. शीघ्रामयु; खेय-हि. खेय, अ. लुं छु. २१ पितामह-अ. क. पितायु;
 -अ. सायय; अ. ध. युक्तो यो हृदयस्थितः । २२ आसुरय-शु.
 १. इ. अक्षरय, अ. शु. अनुसरे २३ वाञ्छिषि-अ. वाञ्छि; ल. ल.
 िञ्छि, अ. वाञ्छि, ध. वाञ्छु; दिन-हि. दिवसनय. श्लोकं यद ल. आ रट.

શ્લોક

કિં તાત વેદાગમશાસ્ત્રચિન્તનૈ-

સ્તોયૈઃ સમસ્તૈરપિ કિં પ્રયોજનમ્ ।

યથાત્મનો વાચ્છસિ મુક્તિસંપદાં

ગોવિન્દ ગોવિન્દ ઇતિ સ્ફુટં વદ ॥ ૧૫ ॥

ચૂંપે

હિરણ્યકશિપુ શેસઠ પ્રસઠ, હેઠ મિહુ દાતેયં અસઠ;

તેડયા સેવક કીધુ સાદઃ “ ગાહુ તાહુ એ પ્રજ્ઞાદ. ” ૨૪

વચન મુચી લેઠ આત્યા તેહ, ગિરિ, ગન્ધરિ, જલિ નાખ્યુ એહ,

૭ક્ષ, શક્ષા, અસિ, મુદ્ગર-આર, પીડા નવિ ઉપજઠ લગાર. ૨૫

પરિભવ સિંહ. અદિપ, ગજ, વ્યાવ, રિંગ દાલાદલ, પાવક આલ,

બેદઠ નહિ વળ્લમઠ અંગ, રક્ષા કરઠ સ્વામી શ્રીરંગ. ૨૬

શ્લોક

અરિમિત્રં, વિપ પચ્ય, અધર્મોં ધર્મતાં વ્રજેત્ ।

ત્વયિ તુષ્ટે જગન્નાથ ! વિપરીતે વિપર્યય- ॥

ચૂંપે

પાણુ આખ્યુ રાજદુવાગી, સેવક બણુક “સ્વામી અવધાગિ,

” અનેક પરિ દુર્દવિહ સદી, એહનઠ દાટી લાગઠ નહી ” ૨૭

૨૪ હિ શેસિક-હિ આ પ્રગિંઠ,-હા અં દરમે, હિ બેહુ.
અસઠ-હિ. સિવાયની બીજી પ્રતિજોમા “ હસઠ, ” ગાહુ-અ ગાદિ, ફા ગાહુ;
તાહુ-હિ તાહુ, ફા તાહુ ૨૫ આલ્યા-આ. આલ્યા, એદ-હિ લેય,
૨૬ સિહ-બા ફા સહિ, અ સંધ; જ્યાવ-હિ આવ, શ્રીરંગ હિ શ્રી-
ગોવિંદ, હા ગોવિંદ ૨૭ ફા પાહુ, અ તા દુર્દવ્યુ, ધ દુર્વ્યુ, ગુ-
દુખ પીડ, હા દુખો, દુવાગી-અ દુવાર.

શુકના પુત્ર વિચક્ષણ જોહ, શુંડામરક બોલાવ્યા જોહ,
વળી બણિયા નામ મુકુન્દ તેહ: "રામનીતિ બણાણુ એહ." ૨૮

મોરુ ગળ જોહ મુકુન્દ, બવબધમંજન શ્રીમોરિન્દ,
તેહની નીતિ બણુપ્ર પ્રજ્ઞાદ, છાણુ ખીમુ મિથ્યા વાદ. ૨૯

હરિ, પુરપોત્તમ, પરમાનન્દ, કેશવ, કૃષ્ણ, મુરારિ, મુકુન્દ,
સાત્ય, સનાતન, રાધક, રામ, જિહ્વા ગપધ ગોવિન્દ શુક્રપ્રામ ૩૦

એક વાર સૂની નેશાલ, તેડયા સરયા નાદના બાલ:
"અહિનિશ ધ્યાતે શ્રીગોપાલ, ખીમૂં બજુતૂં આતપપાલ." ૩૧

વચના બાલક બોલ્યુ સાર: "સિદ્ધાવર્ણુ સુત વિચાર,
જોહ જામિયા સ્વર વ્યંજન, અહો ભાગું અક્ષર બાવન." ૩૨

બણુપ્ર પ્રજ્ઞાદ: "અજીં એક સુત, તહો બણુ છુ તે કસુત,
"સિદ્ધો વર્ણુ વ્યાપક નિર્વાણુ, ક્ષરક નહી તેહ અક્ષર જાણિ. ૩૩

"નારક તણા વચન છક જોહ, મુખ ઉપદેશ કદં દં તેહ,
"બાલપણુપ્ર સેવુ દેવેશ, વિષયા વ્યાપક યોનન વેષ. ૩૪

"વાઠિ પુત્ર-કવચ-સંયોગ, મિત્ર, મથ, ધન, નાનાં ભોગ,
"ગમ, દ્રેષ, તૃષ્ણા, અદંકાર, મહર, દરિયા, મરણ અપાર, ૩૫

૨૮ મુકુન્દ કૌ મુકુન્દ, બણિયા-દિ. મં બણુયા, અ. બણુયા, બણુયા-
દિ. બણુયા. ૨૯. ધ, મોર, મુકુન્દ-દિ. મુકુન્દ: શ્રીમોરિન્દ-અ. ધ,
પરમાનન્દ; અ. ઈંદ્રી, ખીમુ અ. દં. મિથ્યા-અ. કૌ ધ વિશા ૩
દિ. દં. મિત્રાચની ખીમુ બધી પ્રતિચોમા આ કદી નથી. ૩૧ બણુદં
આ બણુદં: ખીમુ-અ. મં આ પાદ પડે છે ૩૨. વચના-અ. વચન
દિ. ધ. ગોપા, જોહ-કૌ વેદ, બણુ-અ. બણુમુ. ૩૩. અજી-કૌ મુકુન્દ
કૌ કસુત-અ. એક જ સુત, દં. કોમુ સુત કૌ તણા-અ. ના દિ. તણ
૩. ધ બણિ-કૌ અ. બણિ, કૌ ન. અપાર. ૩૪ વાઠિ કૌ વાઠ
દણિ-અ. દણ; મં-દિ. મરિયા, દં. મુથા

- " કામ, ક્રોધ, મદ લોભ વિશાન, આશામધન માયામલ,
 ' મસ્તકિ કુટળ તણુ નિત્ય ખાર, ચિંતાવ્ય કુવ ગૃહ-યાપાર ૩૬
 " વિષ્ણુવાર્તા નવિ સામવધ, મન માકડ દિહુ દિસિ દિરધ,
 " છાદી જામ યોવન વેશ, પૃથિ જરા કરધ પરવેશ ૩૭
 " જરા શાકિની દોષ અગાધિ, જમની આવધ સનરી આધિ,
 " ઈન્દ્રી વિકલ સકલ ગતિ રહી, બુદ્ધિમય તેજ પરાક્રમ નહી ૩૮
 " લીલી તમા, લીલરી વલિ, મસ્તક કંપધ, આધિ મિત્ર ગવધ,
 ' ડસણ રહિત મુખ, જજગ ગાત્ર, શોકે મોહ પીડધ દિનગતિ ૩૯
 " પુત્ર કલત્ર નવિ આદર કરધ, બેઠું પરદુશ પેટ જ બરધ,
 " ભૂખ્યા તરશા નહી સમાવ, લજ્જા રહિત યથા ગૃહપાલ ૪૦
 " સગા સજીવી મૂકધ સાથ, ગરદુ બલ્લ યમ કાઢી નાથ,
 " દુહિ જાણધ હ ધગધણી, મનિ વલગી મમના પાપિણી ૪૧
 " કાલ પુહુનધ પામધ મરણ, યમયાતના, વની અવગરણ,
 " યોવન જરા, મગણ, બવપાશ, વધી અધોમુખિ હિરનિનાસ. ૪૨

૩૬ મસ્તકિં જા મા આ પાદ પડેલુ છે નિત્ય હિ સિવાયની બધી
 પ્રતિઓમા 'બહુ', ગૃહ ધ ગૃહિ ૩૭ માકડ જા-માઝી સામવં જા આ
 મ સામર, ખ સામરિ, ધ સમારિ, કા આ સાબરે, દિહુ-ખ મ'. દુહુ,
 ધ દોહો, ૩૮ જમની-ગુ તેહને અધ કણુ નહિ સમાધિ વિકલ-કા
 હીનબવ ૩૯ વલી કા આવ, લીલરી-ગુ લીલરી, કા નિવરીયા ગુ,
 કાપિ આધિં ગુ આપેઆપે બેઠું ગતિ ડસણુ-આ ખ દસન, મ કા દર
 ગત, ધ કા દરાન-પણુ તે બલ છે પીડધ હિ પીડિત ૪૦ કરધ-ખ કા
 ધ દરિ, બરિ, હિ બિડહુ કા બીડહ, પરદુશ કા આ પરવસિ, જા.
 પરમવ, મ' પરમ હ'સ, ગુ બરહ'સ, આ' પરવર, જ-ધ જા મા નથી,
 યથા-કા યથા, ૪૧ સાથ હિ આત, ગરદુ-આ ગરદુ, ધ ગરદા, કા
 ગરહક યમ જા આ ખ યથા, કાઢી નાથ જા આ કીનારા, મનિ-
 મા માતા ૪૨ બવપાગ મ'. બવપાગ, અધોમુખિ-ગુ વિશેષ

“ સ્વર્ગ ધરા પુનરપિ પાતાલ, જાણે રહે ઠાંતણી ઘટમાલ,
 “ એણી પરિ દેશ ફિરન અપાર, બવસાગર નવિ પામન પાર ૪૩
 “ સાચી વાત તે સાબતુ સહી વિષય વિના છૂતીજ નહી,
 “ સ્થાયી મુર એ અસ્થિરદેહ, સેતુ નિત્ય આનમા છઠ જોડ ૪૪
 “ એક સંદોદિત સર્વવાસ, સાત, સનાનન, સ્વય પ્રકાશ,
 “ અનત, અતરયામી હરિ, બીજી વિદ્યા મૂક પરહરી ” ૪૫
 એણી પરિ વચન વિવેક વિચાર, હરિ હવગરા તણુ પ્રકાર,
 દયા કરી ના દીધી રીખ, સરવા કાઢા આપ સરીખ ૪૬
 આલ્યુ ગુરુ, દીકુ પ્રદાદ, કરણ વિષય-કયા-સવાદ,
 મન માહિ વિમામણ યજ, પગની જવાના મસ્તકિ મન. ૪૭
 “ અરે! કુમુદિ! ” ૪૮ કરૂં, તિ’ એકિ વિષયકઈ નવિ સરૂ
 “ વિષુમાડી સધની નેસાન ” રોમ બરી નષ દીધી માલ ૪૯
 સિર્ન આલ્યુ બિ બાદન ધરી, રાન રાક આમલિ જામ કરી,
 પૂર્વકયા તણી પગ કદી “ શીખ અહારી માનજ નહી. ” ૫૦
 દિરણમશિષુ કદધ “ રે દુષ માલન જય નહી પાપિલ.
 ‘ ફ ઠાનુ તુ બચુઈ એ જાન ’ મરણ તણુ દુઝ આન્યુ કાલ. ” ૫૦

૪૩ નજે જ યથા રહેલ-વ અરણ, કા રહેલ, ઘટમાલ-આ ધડિ-
 ચાલ જ ધ માલ, ગુ ધામમ ફિરન લા કરુ પાનિ ગુ લામે ૪૪
 સામલ હિ આતનિ કા સાલલિલે હિ મ છટીય-ગુ છટીયે કા છટે.
 અસ્થિર ગુ અસ્થિર ૪૫ એક લા ને ૪૬ હવગરા ગુ હવગ કરવા,
 તણ-કા તણુ ૮૭ આલ્યુ-આ કા લા ખ સ આલ્યા દીકુ કા
 દીકુ યજ ધ ખ ચૈ, લા ધા પગની-હિ પગ તણી વિમાસણ-મ
 ચિતા અતિ મસ્તકિ-મ માનિ ૮૮ આ તણ, ખ તિ, હિ તિ વિષુકા-
 હિ વિષુકા, ગુ વિષુકા, કા વિષુકા, ખ વિષુકા, ધ વ્યકિ કા
 સરય ૪૯ દરી-હિ લા આ દરી ૫૦ યજ-લા આ યજ, ગુ
 યજ, ખ માલ ૫૧ તિ તણ ૫૨ તણ બણ ૫૩ ગુ ધ માનિ,
 એ ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, ૬૦, ૬૧, ૬૨, ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦

બાણુપ્ર પ્રજ્ઞાદ કહું એક વાત “ દુઃખ કેરું કારણુ મન તાત ।

“ અંતરયામી માહારુ સ્વામિ, ભય તણુ તેણિ રુંધ્રુ ઠામ. ” ૫૧

દેરણુ - “ પુત્ર । કરમ છઠ દૂઝુ બાવ, સાપિ ખાધુ આકલિ ચાવિ,

“ બિહુ રહિસિ તાહરુ સ્વામિ, હું હવડા ટાવસિ તુઝ ઠામ ” ૫૨

બાણુપ્ર પ્રજ્ઞાદ : “ પિના । અવધારિ કાવ સર્પ કહીછ સભા,

“ તે તુઝ નમ્ મૂકિસિ નહી હરિ ઉલગિ, ચિમ છૂટછ સડો ” ૫૩

એણિ વચનિ જીવનુ વિપનાદ, કોધ કરી સાચુ પ્રજ્ઞાદ,

વધ કરિવા કીધુ પ્રાગભ, બાધ્યુ લેધ સરિસુ યમિ ૫૪

દેરણુ - “ કિહા તાહારુ સ્વામી પ્રજ્ઞાદ । ગાદિ કગિ નમ્ તેહનમ્ સાદ,

“ કટકા સહઅ કરેસિ તુઝ દેહ, દેખિસિ આડુ યાણુ તેદ. ” ૫૫

પ્રજ્ઞાદ - “ મ્હારુ સ્વામિ જે મધ કણુ, સ્થાવર જગમ બ્યાપી રહ્યુ,

“ સાચુ વચન કહું વની એહ, રામ માહિ બધહુ છઠ તેહ ” ૫૬

“ મૂતાનિ વિષ્ણુર્મુવનાનિ વિષ્ણુ-

ર્મુદાણિ વિષ્ણુર્હિ ઘનાનિ વિષ્ણુઃ ॥

રાજો દિવા સ્ત્રીપુરુષેષુ વિષ્ણુઃ

યદસ્તિ નામ્તોતિ તદેવ વિષ્ણુ ” ॥ ૫. ॥

૫૨ દુઃખ-મ ભય, તાત-હિ તાપ ૫૨ કરુ છઠ આ કરુ છુ હિ
ચાવિ, મ રહિસિ જા આ રહસિ, મ રિહછસાઇ, ટાવસિ-સ ટાવવું,
આ ધ ટાવ્યો, સ ખ ફેડેરા, ગુ ફેડેસિ, મ ટાલેસ, શા મહેસિ
હી ૫૩ ખ સંસાર-ગુ સમારિ, તુઝનમ્-ગુ તિતમનિ મુકિસિ રહ
શા ખ મૂકસિ, જા મ મૂકસઇ, મૂકેસિ, ૫૪-આ ખ
૫૪, આ ૫૪ો હવમિ કા બોળખ ૫૪ વિવાદ મ વિવાદ, કોધ-
જા કોપિ, કરિવા-હિ સિવાય જા પ્રતિબોધા ‘ કરવા ’, હિ બાધુ હિ
ધ યસિ, ગુ મા ચોથું પાદ નથી ૫૫ મિહા-ગુ મા આ પાદ નથી,
કરેસિ-ધ કરુ, આ કરિસ, ખ મ’ રેરા, જા કરસુ, કા કરોસ, દેખિસિ-
જા ધ દેડસ, જા દેવસિ, ખ દેરા માણુ ખ માસિ ૫૬ સ્થાવર-
ધ, મા આ હી નથી ધ મા આ શ્લોક ૫૭ મી કવિ/દખી
શ્લો. ૫. ૫૭-મ. મહનાનિ ।

ચૂંપૈ

દ્વિરપ્ય - " તાહારુ સ્વામી સમન અપાર, બળુશર્ધ બુ કરશર્ધ સાર,
 " તેડિ તેડિ, ટાનધ દુ ખસાન, જમરી બુસદ જમતુ ગાન " ૫૭
 ઉડ્યુ અસુર કપીનધ ક્રોધ, રાતા લોચન બવવત યોધ,
 વજ્ર સરખૂ કાઢૂ અસિ, વેમિ ઉપરિ આબુ ધરી. ૫૮
 મનસા હરિ ધ્યાઇ પ્રજાદ " સ્વામી ' મુઝનધ કરુ પ્રસાદ,
 " મિરઠ તહાર સાચુ સહી, વિધ્યુમગન સીંગધ નદી ૫૯

શ્લોક

પ્રતિજ્ઞા તથ ગોવિન્દ મદ્ધકો નાવસોદતિ ।
 ઇતિ સસ્મૃત્ય સસ્મૃત્ય પ્રાણાસ્તધારયામ્યદમ્ ॥

ચૂંપૈ

શ્રીપતિ સેવકવાણી મુચ્છી, પ્રતિજ્ઞા પાની આપચ્છી
 સ્તબ ફેાડી નીસગિયા હરિ, પ્રગટ્યૂ રુપ પુરુષ કેમરી ૬૦
 શ્રી નરસિંહ ગ્રાપિ ધડહડધ, મહિર કોઠ કોલીસા પડધ,
 ગર્જિત કરિ બગાધ નહ, દેવ અસુર દસ નાહૂ સહ. ૬૧
 ગર્જ, ગુરા સરીખૂ વયલુ, જ્વલિત પારક બિહ નયલુ,
 કર તખ સટા કમલુ વિહરાન, દિગ્દનકશિપુ બળૂ કાન ૬૨
 શકા અસુર તણા મન માલિ, નાઠા હગિયુ તણી પરિ ચાહી,
 ઝડપી નધ લીધુ જમનાથિ, ચડ્યુ કપોત શીયાણા હાથિ ૬૩

૫૭ હિ અપારિ સ્વશર્ધ-આ શિસિહ, તેડિ તેડિ-સ આ, ફેા
 તેડિ તેડ ૫૮ કપીનધ-ભા ખા મા મ ધરીનધ, ફેા સ ધ આ કરીના
 ખ ધ સરીખૂ કાઢૂ ૫૯ મનસા હરિ-સ ધ ફેા ગુ આ મન માલિ
 ધ્યાન ગુ ફેા, ધ વાન ખ વય કા મા આ કરી નથી ધ મા આ
 શ્લોક નથી ૬૨ જ્વલિત-આ સ ધ જ્વલનુ ખ જલનુ, ફેા જા
 જ્વલતા હિ વિહરાત ૬૩ નાઠા-ગુ આ ફેા ધ અ નાઠા, જા નાહૂ,
 અ નાહૂ નાઠા-કા મદાયન તણો કરે કપાય ચાલિ હિ જા ધ મ
 જા, ચડ્યુ ફેા ચડ્યુ, જા વદુ, ધ ગદુક, અ ચડ્યુ

લેખ ઉત્સગિ, પાડ્યુ તેડ, નખિ વિલ્લયુ સપલુ દેહ,
 પીધું રુધિર, ફાડિયું પેટ, ખોલા ચિકુ લિધ નાખ્યુ હેડ. ૬૪
 સહ સંધાય જૂજૂઆ કરયા, મામ, મેદ, કાલિજ કાલિયા,
 ગયા માદિ ઘાતી અંત્રાલિ, સોહધ યથા કમવની માવ. ૬૫

પૂર્વશય

વપુ દેખીનધ મિંદનું, મુનિવર, સુર, નર, નાગિ,
 કોઇ ન આવધ આસના, ઉપ રપ અપાર, ૬૬
 દેવ ભણ્ણ: " શ્રી' સાબલુ' સતોણુ હરિ ભૂપ " ૬૭
 કહિ કમયા: " હુ કિમ કરું? ખીહુ એદના રુપ " ૬૮
 " શ્રી નરહરિ' કોપ ત્યજુ, રચામી' કરુ પ્રસાદ,"
 કર જોડી નધ વિનજધ, સતવન કરધ પ્રસાદ. ૬૯

પ્રસાદનું સ્તવન

રાગ દેશાખ ગીત

" ત્વં હરિ એક સનાતન, બ્રહ્મવત્સલ ભગવત હો,
 સર્વભૂત નધ હૃદિ પમધ, અવરયામી અનંત હો," ધ્રુવપદ (૧)
 કગજોડી પ્રસાદ ભણ્ણ: " કરુણાનિધિ' નરસિંહ' દેવ હો
 સચરાચરિ દેખું તણ રુપ બ્રહ્મકારણિ અવતાર ધરશિ હો
 કર જોડી પ્રસાદ ભણ્ણ (૨)

૬૪ ઉત્સગિ, ગુ ઉછાગે, પાડ્યુ હિ પાડીડ, હિ ફાડીજ, હિ
 હેઠિ ખ હેડય ૬૫ જીવનુઆ-આ સ ફા ધ ગુ મં જીવનું, કરયા-
 આ મ ફા ગુ કીડ, ધ કર, ખ કીધાં, કાટીઆ-આ સ ફા ધ
 મ ગુ કાટીડ, અંત્રાલિ-ગુ હિ અંત્રાલિ ૬૬ ન-જા તણું આસના-જા
 આસણુ આની પછી મ મા એક કહી નવુ છે- " સહુ વિચારધ સદી, કિમ
 વતગશિ કોપ, શ્રીકમલા ભણ્ણ ધગુ કરવા કય વિકોપ " ૬૭ કહિ-ફા
 ખ સ ધ ગિહિ, કિમ ખ શુ ૬૮ નરહરિ ખ જા આ ધ. નર-
 સિંહ, ૬૯ ત્વ જા વુ, હૃદિ હિ ઉર્દર, ૬૯-૨ તણ ખ ગુ તણારુ;
 ધરશિ-આ ધરસિ, સ ધરિ, ધે ધરે, બ્રહ્મતં ખ મા આ પાદ પટેલું છે.

સુનિવર, દેવ, અમુર, નર, પન્નમ, યતિ યોગેન્દ્ર હો,
વિદ્યાધર કિન્નર સેવક સદા, તલ્લયા ચરણ હુકુંદ દો.

કરનેડી (૩)

રૂપ અસંભવ સંવત્ર, હાંડુ કોધ કૃપાવ ' હો ' "

ભીમ ભણુપ પ્રત્યાદનપ કીધી દયા દયાવ હો

કરનેડી (૪) ૧૬

(ગીત સમાપ્ત)

ચૂંપે

વિવિવ પચન રતવિયા જગદીશ, મોક વ્યારિ ઉપરિ આવીસ,

પ્રસન્ન હુઆ, કીધુ પ્રમાદ અવિચય પદ પામ્યુ પ્રત્યાદ. ૭૦

એવક મથ દીધુ સુરારિ, આગિ ભૂખ પથા ત્રિપુરાગિ.

દશ અધ્યા બોલ્યુ વિરતાર શ્રીનગસિંહ તણુ અવતાર. ૭૧

સદાચાર સાધારણ ધર્મ, એકાદશમધ તેદનું મર્મ,

અદા સહિત આચરણ જોડ, ભવભયમધન છૂટક તેદ. ૭૨

સત્ય, દયા, તપ, સવમ સાર, શોભ, દામા, સમ-મ, વિચાર,

મીન, અદિસા, આર્જવ, યાગ, અહાયર્થ, વિદ્યા, ધનત્યાગ ૭૩

ઉપરનિ, સતમ મતિ, સતોષ, સર્વભૂત સમરર્જિત દોષ,

અભવિભાગ પથાવિધિ એષ, પૂજા પુરુષ વિષય વિશેષ. ૭૪

૧૬ કે કિન્નર મા કિન્નર નર, જા મા નથી, સેવક-તલ્લયા-મં

ભણપ પ્રત્યાદ રોપક, સ ધ તલ્લ ખ મા આ કરી પડી કે ૧૬-૪

સવર-ખ મા આ કરી પડી કે એવી ધ મા ' ગીત સમાપ્ત ' કે

૭૦ રતનીયા-મા સ રૂંક તનીયા હિ હોઆ, જા હુકુંદા, સ. હુકુંદા,

પાગ્યુ-અં કા ધ આપ્યું. ૭૧ ખ વ સેવકનિધ, યથા-સ.

વત્સલ, આગિં સુ આગિવ કથા યથા, ધ. મા આ માદ પડ્યુ કે, દરાન-

જા મા આ પાદ પડેકુ કે જોત્યુ-ધ જોત્યા, અવતાર-ખ વીતાર

૭૨ ૧૮૮ મં ૧૮૮ ૭૩ વિચાર-સ, સાર, ધન-રૂંક ધર આર્જવ-કા

અર્ચન ૭૪ સર્વભૂત-જા સમભૂત ઉપરતિ-કા અહિનિરા, સમ-કા

મન, અત-મા અનંત.

કીર્તન, શ્રવણાદિક મનિ ધરઇ, નવ વિધિ ભક્તિ વિધ્યુની દરઇ,
 જેહનઇ લક્ષણુ હુઇ જત્રીસ, તે નર પદ પામઇ જમદીસ. ૭૫
 ઉગરતા અધ્યા છઇ ચ્યારિ, આશ્રમ વર્ણુ તણા આચાર,
 ગૃહસ્થ પુરુષ મોક્ષ-ઉપાય, બોલ્યુ તેહ તણુ મદિમાય. ૭૬
 ભીમ બણુઇ સમમઇ રકંધિ, અધ્યા પત્ર તણુ પ્રજંધ,
 રૂપક સોલ આગિશાં સાઠિ, અર્ધ કલા ચઇ આઠ. ૭૭
 ઇતિ શ્રી ભાગવતે વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિતા હરિલીલા
 સોલ કલામાં આઠમી કલા સમાપ્ત

કલા ૯ મી

મન્વંતર, ગજમોક્ષ, સાગરમંથન આદિ આખ્યાન
 પૂર્વજયુ

આઠમઇ ઉત્તમ કથા ઉત્તપતિ ચાંદિ મનુ,
 ગજમોક્ષણુ, સાગરમથન, બલિરાગ-બંધન.
 પહિલું સંખ્યા મનુ તણી, પછઇ ગજમોક્ષણુ જેહ,
 સમુદ્રમથન, બલિબંધન, કહેઇ અનુક્રમ તેહ.

૨

૭૫ જત્રીસ-અ. જા. સ. ધ. કા. ત્રીસ. ૧

ઇતિશ્રી-હિ. ભાગવતે પ્રથમ સ્કંધે અષ્ટમી કલા સમાપ્તઃ । આ
 ભાગવતી કથા હરિલીલા સોલકલાયા આઠમી કલા; ખ. ભાગવતે માહા-
 પુરાણે હરીલીલાયાં સોલકલાયા અષ્ટમી સમાપ્ત; ફા વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિતે
 હરિં, ગુ. ભીમવિરચિતે હરિં મં. ઇતિશ્રી હરિલીલાયાં બેમવિરચિતે
 દ્વાપર્યે સપ્તમ સ્કંધે કલા અષ્ટમી સમાપ્ત ॥ સંખ્યા ચૂપૈ ૧૭ ॥ ૧૪૩૫
 ૬ ॥ શ્લોક ૧ એવં સંખ્યા ૮૩ ॥ મં માં એક કડી બોધી તે ઉપર નોંધ્યું બ.

કલા ૯ મી

૧ પ્રા. નમો વામનાય; ચાંદિ કા ચતુર્દશ; હિ. મનુ બલિ-સ.
 કલોસ અનુક્રમિ એહ, અ. અનુક્રમ ધિન. ૨ મોક્ષણુ-હિ. મોક્ષ કહેરા-દ્રા.
 કલોસ, ધ. બોલ્યુ, જા. કહ્યુ, સ. અ. માં કડી નથી. અનુક્રમ
 ધ. મદિમા.

ચૂંપે

પ્રથમમ મનુ સ્વાયંભુવ રાય, સ્વારોચિષ, ઉત્તમ મહિમાય.

તામસ, રૈવત, ચામુષ જોહ, આદ્યદેવ સાતર્થિક એક ૩

દક્ષ બ્રહ્મા નહ મર્મ નરેન્દ્ર, શદ્રદેવ, સાતર્થિક છન્દ,

રાજ દરંતા ચોદધ મન, બ્રહ્મા કેમ એક જ દિન. ૪

અન્વેષ્યમાસણ

અગરિત રિષિ નહ સાપદ કરી દારુણ મૂઠ યોનિ કુંજરી

પામ્યુ ઇન્દ્રધુમ્ન જે રામ છૂડે, બોધિયિ તે મુદીમાય ૫

પર્વત મોડુ ત્રિકૂટ જોહ, રાન યોજન વિસ્તારમ તેહ,

સોના રુપા કેરા શૃંગ, વસધ પાસિ તિલા દેવ સુયમ. ૬

પાગિજાત, કપદુમ, અબ્બ, શાન, તાન, તમાય, કન્બ,

જાબૂ, લીમ, બીજુરી, દ્રાક્ષ, દોદ્ધ, કૃષ્ણસિ બીલી, રેદાક્ષ. ૭

નહ, પીપતી, રાયણિ, આમની, ગૃહી, ગોરડીબ, ગૂમતી,

જિહ્વા, બીજુરી, દાડિમ સાર, જાંબીરી, બરી દેવદા ૮

અંબક, અસ્તિમી નારિજ, કરણી, કેળી, અખોડ સુયંગ,

અકુષ વેદી, વેલિસરી, જામ, ચદન, અગર અતુલ મહિમાય, ૯

અશોક, આકૃષિ, બાકીની બહ, પલાશ, ધન, ધાતડીયા, મહ,

શીશમિ, સાંપ, સગલ દીંગરુ, અરણી નહ અરણ, લોંગરુ. ૧૦

૩ મધ્ય હિ આવ આદ્યદેવ મ વૈવસ્વત આદ્યદેવ, પણ એથી માત્રા
 નથી ન્યે છે ૪ મદ્ર દી રુદ્ર, મન-હિ આ મનુ બ્રહ્મા ૫ કા વાહાણુ
 ૬ બ્રહ્મા દિનતુ ૭ મૂ ગુ પામ્યુ બોધિયિ આ જ ગુ બોધેશ, ન
 ૮ આ મ બોધિસ, ૯ બોલ્યેસ ક ત્રિકૂટ-જા ચિત્રેટ સોના-જા
 ૧૦ વિસ્તારિ જા વિસ્તારિત, ૧૧ વિસ્તારીયુ ૧૨ કદળ-હિ કમાલ કદળ
 ૧૩ ૧૪ ગુ ધમા આ પાદ પડેડ છે, રેદાક્ષ-જા સાલ ૮ જાંબીરી-જા
 ૧૫ બીરી ૬ નારિજ જા ૭ મ નારિજ, ૮ ન રિચ્ચ મરી આ શી
 ૯ સરવ-હિ રણિ, ૧૦ સાર લખવ હિ ૧૧

- લવંગ, ઝેવચી, સફેદી, શમી, નાલેરી ફલભારિ નમી;
અનેક વૃક્ષ વિચિત્ર અપાગ, તિહાં વનસ્પતિ ભાર અદાર. ૧૧
- નિર્મલ નીર સરોવર સાર, અતિધણુ પૂગિત કમલ દલદાર,
દેખી ઉત્તમ તેહ તડાગ, પાણી પીવા આવ્યુ નાગ ૧૨
- યુથ સહિત સોહત ગજદેહ પર્વત સરિષુ દીપછ તેહ,
લેછ જલ માહિ મૂક્યુ પાગ, નક પાસર્ષ તે આવ્યુ નાગ ૧૩
- હસ્તી દિશિ લેછ વન ભણી, તાણુમ માદ સરોવર ભણી,
તાતોવેલિ કરત મજ ઠમ, નિરધન પુર કુકુખી જિમ ૧૪
- સહસ્ર વગસ કીધુ સગ્રામ, દુહધ નવિ પામછ વિગ્રામ
મગતભાવ આણી નાગેન્દ્ર વિનવિયા સ્વામી ગો-વદ ૧૫

પ્રવંજય

- મનસા મધુસૂદન તણી પૂજા સુકૃત સંચ,
અતવન કરછ શ્રીહરિ નાણુ પાવક શ્લોકા પચ ૧૬

શ્લોક

હરે । મુરારેડજ્યુત । વાસુદેવ !
નારાયણાનત ! નૃસિંહ ! વિષ્ણો !

૧૧ મે સિવજ નારંગી ફલ ફા મ ના-રીરી ૧૨ ધણુ લ ધણુ,
તા ધણુ, આવ્યુ-હિ આવ્યા, ૧૩ સેજ ધ સોફ, લેછ-તા જલ,
નકો ધ મા આ પાદને બદને ૧૨મીનુ જેતુ પાદ ફરી લખેતુ છે ૧૪
લેછ-ખ વિધ તાતોવેલિ-તા તાતોવેલ, ખ ૧૫ તાતોવેલ જિમ-તા.
બરણ ૧૫ ભાવ-ગુ લાવિ આણી ગુ આણી મન માહિ, ૧૬ પાવ -
તા આ ખ મ ધ પાવન, શ્લોકા મ શ્લોક, મ શ્લોક, શ્લોક ૧
આ ખ મ સિવાયની બધી પ્રતિભા નૃસિંહ ને બદને કૃષ્ણ । મ મા
વિષ્ણો-કૃષ્ણ ।

गोविन्द ! रामेश्वर ! पद्मनाभ !

मां ब्राह्मि विष्णो ! भवसागरात्त्वम् ॥ १ ॥

श्रीनाथ ! दामोदर ! विश्वरूप !

गोपाल ! गोपीश्वर ! गोपदेव !

लक्ष्मीपते ! माधव ! चक्रपाणे !

मां ब्राह्मि विष्णो ! भवसागरात्त्वम् ॥ २ ॥

मुकुन्द ! दामोदर ! विश्वनाथ !

कृपानिधे ! राघव ! रत्ननाभ !

चेकुठ ! पीताम्बर ! पद्मपाणे !

मां ब्राह्मि विष्णो ! भवसागरात्त्वम् ॥ ३ ॥

श्रीकेशवामोघ ! श्रीरामचन्द्र !

देवेश ! लोकेश ! जगदेवरूप !

क्षेत्रज्ञ ! कूटस्थ ! श्रीविश्वयोनि !

मा ब्राह्मि विष्णो ! भवसागरात्त्वम् ॥ ४ ॥

अघोक्षजोपेन्द्र ! च नाथनाथ !

स्वामिन् ! शरणयाऽऽव्यय ! विश्वमूर्ते !

सदोदितानन्द ! भवाब्धिपोत !

मा ब्राह्मि विष्णो ! भवसागरात्त्वम् ॥ ५ ॥

पूर्वछात्र

गङ्गना वयन सुखी गोपाल, गरुडि यडी आत्मा ततकाल,

माल विहारी मोडयु नाग, कर जेडी अलुभ्या हरिपात्र १७

अतस्मान् हुआ भगवान्, ते भिदु पात्र्या निज स्वभ्यान,

गङ्गमेक्षयु गोटु भदिभाय, ससारस्वरुन सुयुता लक्ष १८

श्लोक ३ दामोदर-महायोगिन् । पीताम्बर-परमात्मन् ।

१७ ततमालि ७७ य गोपाल

સાગરમંથન

પૂર્વછાંદ

હવઘં મંથન સાગર તણું અમૃતકારણિ જેહ

૩૬ મોહ તિહાં પામિયા, દેખી મોહિનીદેહ.

૧૯

ચૂપે

શ્રીય રહિત હુઆ દેવેન્દ્ર, પ્રણમ્યા પાગ તણા ગોવ્યંદ,

હરિવચનિ તવિયા બલિ રાય, આણ્યુ મંદર કરી-ઉપાય.

૨૦

ગિરિ મંદર સાગર માહિ ધરણુ, વાસુદિ નાગ નેતરમ કરણુ,

મુખિ દાનવ, પૂછિ સ્વરૂપ, તલમ વિણ્યુ કછપનું રૂપ.

૨૧

પ્રથમમ વિપ જીવનું એવ, કૃપા કરી પીધું મહાદેવ,

દાધા દાનવ દીસઈ ધમ, દવમ પરજાલ્યાં તરુઅર નિમ.

૨૨

મથન કરમ સ્વયં જગવાન, મકર કુંડલિ શોભિન કાન,

સમુદ્ર વિરોલમ ત્રિભુવનધણી, ગે રસ ગોલી ચમ ગોલણી.

૨૩

મથતા કામધેનુ નીસરી, અથ, ધનુષ ઐરાવન કરી,

પારિજાત, રંભા અપહરા, કૌસ્તુભ મણિ, દેવી અંગિરા.

૨૪

પાચજન્ય શંખ શોભા ધણી, દૈત્યકારણિ દેવી વારણી.

ધન્વંતરિ કરિ અમૃત જેહ, અસુરિ ઉદાલી લીધું તેહ.

૨૫

૧૯ ૩૬૦-૦૮ ૩૬મોહિત દેહ; લહીએ લખતાં કેટલાક ભાગ ભૂલ્યો છે. પામિયા. ધ. પામીયુ. ૨૦ ખ. વવિત્રા-ગુ. સ્તવીયુ. ફા. સ્તવીયા; કરી-સ. ધરી. ૨૧ નેતરઈ સ. નેતરું, કરણુ-હિ. ધરણુ. ૨૨ મહાદેવ-ભા. મહાદેવિ; દીસઈ-હિ. દીઠા: પરજાલ્યા-ખ. પરજાલુ. ૨૩ મકર-ભા. મુકંદ; શોભિત-ધ. સોહિ; ગોલી-હિ. ગોપી; હિ. ગોલિની. ૨૪ ભા. ખ. શેપ-હિ. રારા; ધણી-ખ. વાણિ; કારણિ-ભા. કા. આ ફા. ધ. મં. કાવિ; ઉદાલી-કા. પાડી, અ. ઉદાલી.

દેવતા કરણિ તા હરિબ્રૂપ, તનુશણિ કરમ્યુ મોહિની રૂપ,
તે દેખી મોહા અમરેન્દ્ર, અમૃત લીધું શ્રીગોવિંદ. ૨૬

પાયા દેવ અમૃત તે માહિ, ચંદ્રમુર વિચિ જાણું રાહુ,
કહિયુ તેણુ ધ વિષ્ણુનંદ મેદ, ચક્ર લેધ કીધુ શિરછેદ. ૨૭

મસ્તક અમર ચંદ્ર તેહ તણું, દાનવ વૈર કરધ અતિ ધણું,
તે રહિયુ મહ ચાનકિ આપિ, શયિ સવિના નંદ મહધ અધાપિ. ૨૮

દાનવ દેવ સરીસું યુદ્ધ, રૈસ ભરી મૂકધ આણુધ,
મન્દિ નમુચિ તણું શિર હરયું, નારદ રિપિ નિવારું કરયું. ૨૯

અમુરિ ત્વજિ અમૃતની આરા, કાત્યુ પીન્નુ ચક્ર કપાસ,
દૈત્ય કાલમોહા પાછા ગયા, કેવળ કલેસવિભાગી થયા. ૩૦

રુદ્રને મોહિનીના મોહ

રુદ્ર બણુધ. “સ્વામી શ્રીરંગ ! નાગી રૂપ દેખાડિ મુચંગ.”

હસિયા હરિ મન માદિ ધણું. તતશણિ ૨૫ કરયું સી તણું. ૩૧

રુદ્રમોહ, નાગીસયોગ, હરિ માયાનુ દુસ્તર મોગ,
પ્રકટ હુઆ કીધુ પ્રસાદ, કૃમવા-ધંધ તણુ સંવાદ. ૩૨

વામન અવતાર, બલિરાજાનું બંધન

પૂર્વજાય

હવધ બલિજંધન બોલિધ બોમન કર્મ અપાર,

વામન રૂપધ વિષ્ણુનુ કરવપધરિ અવતાર. ૩૩

૨૬ દેવતાગરણિ તે-હિ જા આ. દેવા શરણુ તણુ; કરયું-અ.

કીધું; તે દેખી-રુ મોહનિચિ, ધ માં આ કહી પડી ઊ. ૨૭ પાયા-કા.

પાણુ ૨૮ અદ્ય, આ. મસધ, ચયું મં. કીધું. ૨૯ મૂક-ધ મુક, કા

મૂક્યાં, નિવારું-અ. નાવારું. ૩૦ ગયા-કા. અં. વહવા; થયા-કા. મરયા

અ. દેખાડિ-અ. દેખાડયું. રુ ધરયું; સી તણું-કા. સીય તણું.

૩૧-કા રુદ્ર મોહિની સયોગ, જી સીય મોહ્ય નારી સયોગ.

૩ મોલિધ-હિ. બોલીય, હવધ-કા. ધને ચરિય શય બલિ તણું; મોમન-

ચૂપે

સ્વર્ગ લોકનું અતિ મહિમાય, એક વાર પુહુતા બલિરાય,
 વલી પછા આબ્યા સ્તસ્થાનિ, કરમ યાગ નાનાવિધ દાન, ૩૪
 કરમ અદિતિ પયોજત સાર, કાણુ ભાસ દિહાડા બાર,
 પદવિ આરબ, દાદશી અંત, અદનિશિ ધ્યામ દેવ અનંત. ૩૫
 ધૂપ દીપ નાના ઉપદાર, ચદન કુસુમ સમ્ય સુગાર,
 ભાવ ધરી પૂજમ વારાહ પ્રત્યક્ષ હુઆ અદિતિ વારાહ. ૩૬
 માગમ અદિતિ પુત્ર વરદાન, નેદનમ ઉદગિ વરયા ભમરાન,
 શ્રવણ દાદશી પ્રન માહિ સાર, વામન જન્મ્યા જયજયકાર. ૩૭

સારક

શ્રી વામન ચક્રદિ વિદ્યા અનીત, તેજવંત જણે મીશુ આદિત્ય,
 લેમ કમડલ નમ પુશ્ય પુરાણ, ભૂગુણેત્ર બહુ કીધુ પ્રપાણ ૩૮
 આરિ વેદ ઉચ્ચરમ નિજ વાય, જગન માહિ કીરી તિણિ યાય,
 દર્શિત સ્વાગત કરમ બલિરાય, કર જોડી પ્રણમ્યા દરિ પાય. ૩૯
 શુક બણમ “સાબલિ બલિરાય” એ વિપ્ર તણુ અનત મહિમાય,
 “મહા વિષ્ણુ થમ વામન રપ, કપટ કરી માગત છમ ભૂપ.” ૪૦
 રાય કહમ ‘માહરુ ધિન દિન એહ, શ્રીનામુવ આબ્યા સ્વદેહ,
 “જેહ તણે ચરણિ સુર નર લાગમ, તે વિષ્ણુ દાન મઝ કનૈમ માગમ. ૪૧

શુ શોભિત કર્મ-સ જરી રપમ-કા રપજે, ખ રપિ, ધ રપ, હિ
 ખ ધર ૩૮ અતિ હિ અનુ અતિ, શુ અતિઅતિ, પુહુતા-ખ પુહુત,
 આબ્યા શુ આબ્યુ ૩૫ કા મા આ કડી પડી છે ૩૬ પ્રત્યક્ષ-ધ પ્રસન્ન.
 ૩૮ સારક-શુ ભુજપ્રયાત, હિ ચક્ર કીધુ-શા ધ મ કર ૩૯ હિ
 જગનિ જા ચર્ચિ, કીધી-ધ કીધુ, પ્રણમ્યા જા પ્રણમમ, કર-કા એદ
 વિપ્ર તણે અનત મહિમાય. ૪૦ ધ-શા રે, અનત-ધ શિ અનુવ, કા
 અનુવ ધ -ખ, થા ૪૧ દિન-જા દેહ, સ્વદેહ-મા ખ સ્વદેહ
 સુરનર શુ સુરનર પત્રજ, કનૈમ-ખ પાશ.

“દેશકાલ દ્રવ્ય સંપત્તિ સાર ભગતિભાવ મનિ અદ્વા અપાર,
“એહ અછછ સુલભ છણછ સંસારિ ! દુર્લભ પાત્ર એ દેવ મુગરિ” ૪૨

ચૂપે

શુક ભણુછ “ બલિ રાજ વાતઃ આદારું કહિયું સાંભલિ તાત ।
“વધી વધી માગૂં એહ જ માત, વૃત્તિવિનાશન મ કરશિ દાન” ૪૩

પૂર્વછણુ

“ અસત્ય વચન કિમ બોલીછ ? ” રાય કદિ સંસારિ,
“ સુર નર પન્નમ ચક્રે લોક, સત્ય તણુછ આધારિ ” ૪૪

“ સ્ત્રીમંગમિ, મકટિ, વિવાહ, ગૌશ્રાદ્ધણુ નછ કાંનિ,
“ જૂઠાં બોલછ નહી દોષ. ” શુક ભણુછ બલિરાય । ૪૫

“ પુત્ર, કલત્ર, સંપત્તિ સકલ, એહ અછછ અનિત્ય,
“ તેહ કાગણિ ” રાજ ભણુછ “ હું નહિ છાડું સત્ય. ” ૪૬

કો જોડી બલિ વિનવધઃ “ અનરાધિત ચે દાન,
“ જમિ, દિરણ્ય, ગજ, રથ, તુરી, માયુ શ્રી ભગનાન ! ” ૪૭

વલતા વાડવ બોલિયા. “ મજનછ છછ સંતોષ,
“ તુલછ કાછ એક માગસૂ, કાગણિ તાહરા તોષ. ” ૪૮

મંત્રોપી શ્રાદ્ધણુ શુચિ, એહ સનાતન ધર્મ,
લોભ કરના વિણુશીછ, તૃષ્ણામૂલ અધર્મ. ૪૯

૪૨-૪૩ ખ મા ૪૩ થી ૧૨ એ ૨૦ ગીએ વાળા પાના પાછળથી
ગાળે લખીને ઉમેરલાં છે કહીયું-ખ થ કહુ, અ. કહુ, જસિ-ખ મા આ
પાદ પડેછુ છે, હિ. વૃત્તિવિનાશ કરશિ દાન, કરશિ-ધ કુ કરેસ, આ.
રસિસ, સ કરિસ ૪૪ શુ. જા અસત્યમ મં સત્યવચન કિમ લોપિધઃ
લોપીયિ ૪૫ સકટિ-શુ સકટિ ૪૭ જમિ-હિ.બરિ, ૪૮ કાછ એક-શ્રી કાછક.
દહુચિ કા સુખી, ધ શુદ્ધિ, શુ ને ધ મા આ પછી નીચેના શ્લોક છે -

શુચિ ભૂમિગતં તોયં શુચીર્નારી પતિવ્રતા ।

શુચિઃ ક્ષેમકરો રાજા સંતોષી બ્રાહ્મણ શુચીઃ ।

સતોપી નિર્ધન બલુ, સુખમંપતિ સમૂત,
 કેટિપ્પજ સંતોષ વિણ હોડધ હાહાફત. ૫૦
 " અધિક લોભ મજનધ નહી, " વામન બોલધ મર્મઃ
 " મદી કરેના મેદિની માગૂં ત્રિણિ જ કમ. " ૫૧

અર્થ

આવ્યું હદક કરધ બલિદાન, પાત્ર વિષ વામન ભગવાન,
 આહુ આગ્ય શુક સમક્ષ, વેગધ તેહ કચ્યુ ત્રિણ ચક્ષ. ૫૨
 દીધું દાન, સંતોષ્યા બૂપ, તતક્ષણિ કર્યું ત્રિવિક્રમ રૂપ,
 વૃદ્ધિ કરતા વામન વીર, વિશ્વરૂપ સોજા સરી. ૫૩
 છત્ર મુગટ મણિ, દીવધ તરણી, કુંડન હદય, નાભિ જીરિ ચરણ,
 નખિ ફેડયું બ્રહ્માડ મુચમ, ઉતપતિ સરિત સિરૌમણિ મમ ૫૪
 કિં છત્ર કિન્નુ રત્ન તિલકમુત તથા કુણ્ડલ કૌસ્તુભો વા
 ચક્ર યા ચારિજં ચેત્યમરયુવતિભિર્યદ્મલિલેપિ વેદે ।
 ऊर्ध्वं मौलौ ललाटे अवसि हृदि करे नाभिदेशे च दृष्टं ।
 पायात्तद्वોડर्कश्चिच्च स च दनुजरिपुर्वर्धमान क्रमेण ॥ ५ ॥
 બુમિ બરના સામવત્રાત્ર મિહુ ચરણે કમ્યૂ ત્રિભોવન,
 ત્રીજ પગ કેરુ નદી ઠાય, વરુણપાશ બાધુ બલિરાય ૫૫

૫૧ કમે-હિ હા કર્મ ૫૨ આહુ ફા આડક, વિણ-સ ગુ મં
 જા એક ૫૩ દાન-ગુ વરદાન કર્યુ-ધ રા કંપ, મોલા-હિ મોલા,
 મ શોહધ ૫૪ મુગમણિ-ફા મુક, જીરિ-ફા હદિરી, જા હદરિ, ફેડયુ-
 ગુ ધ ફેડ, જા છેલું, સરિત-સ સુરતિ, ઉતપતિ-હા જલ-દાદથી આવ્યાં
 મમ; છત્ર-હા. છત્ર મુકટમણિના આચરણુ ધ ફા. સ જ મં મા આ
 જોડાન નથી, હિ ગુ જા મા અશુદ્ધ છે, જુઓ સુસાધિત બાપડામાર પાત્રું
 રદમુ, જોડ ૧૫ મો (સૂર્યઃ) દદમ્-ગુ લગા. ૫૫ બહુ-જા. બોહો, બુમિ-
 સ. કમં, ૫૫-જા મા ફા હિ મં મા નથી, ઠાય-હિ જા ઠાય, જા ઠાકે,
 મં. ઉપાય.

કરમ વીનતી વધ્યાવલી, હર બેડી પ્રભુમય વલીવલી;
તત્કાલિ તિહાં આધ્યા પ્રજ્ઞાદ, તુહા વિષ્ણુ, હસ્યુ પ્રમાદ. ૫૩

રાજાં પ્રતિ દહમ બંગવાન: “ મતવાંઝિત માગિ વરદાન.”
બલિ બોલમ: “ હ” પૂરણુકમ, ચરણુ ચરણિ તહારા સ્વામિ! ” ૫૭

અંધન છોલાં, હસ્યુ પસાય, જોત કુટુંબ સહિત બલિ રાય,
સંધાતિ સ્વામી જોપાલ સુનલિ પ્રવેશ હસ્યુ તતકાલિ. ૫૮

જમણુ પિનામહ પ્રજ્ઞાદ, અદિનિશિ વિષ્ણુ-કયા-સંવાદ,
ભગતિ બાધ્યા પોલિ દૂરીઆરિ, રહ્યા સ્વામી દેવ મુરારિ. ૫૯

સત્યમત રાજાનું તપ અને મત્સ્યપુરાણુ કથન

સત્યમત રાજા તપ આચરમ, નદી કૃતમાત્રા તર્પણુ કરમ,
મહ દહમ: “સાંભલિ જ્ઞાન્ત, સાત દિવસ માહિ કપાન્ત. ૬૦

“ સર્વ ઔપધિ નાવ સુચંગ, બાંધી લેમ સરસી શૃંગ,”
રાજા પૂછમ પુરુષપુરાણુ, દહીમું સમમ્ મહપુરાણુ. ૬૧

૫૩ વલીવલી-કા. હરિવળો; વિષ્ણુ-આ ત્રિકમ; ગુ. માં આતી પડી
નાચેનો શ્લોક છે

પ્રમાણદીના સ્વયાંમસ્તૃષ્ણા । પદનર્થ યા ચ યજ્ઞો મુકુંદ ।

વિનાપરાધો મમ કાંત વંધઃ । સ્વામિ યયા યાંઝિતિ તત્કરોષિ ॥

૫૩ કા. કૃતવરદાન; માગિ-ધ. માગુ; પ્રભુ-તિ. કા. પૂરે; જા.
પુણ્ય; જા. પરિપૂર્ણ; બલિ-કા. બોલ બોલ કું પૂરે કામ; તહારા-
મં. તહારાધિ; ચરણુ-ગુ. મરણુ ચરણુ તમારું નામ. ૫૮ ૫૭-મં. કીડુ;
તતકાલિ-કા. ઘ. સ. ખ ગુ. તતકાલ; હરણુ-જા. હરણુ વિષ્ણુ-મં. કૃષ્ણ;
૫૯ ઘ બાંધા; ઘ. રહ્યા. કું મહ-કૃદ મહનિ; સાંભલિ-ગુ સાંભળ્યા,
“ અ”. સામલો. ૬૧ નાવ સુચંગ-તિ. નામ સ્થાં ચંગ; નાવ-ધ. લાગા,
કા. લેઈ સરસી-કા. સરીશું; શૃંગ-મં. શૃંગ

શ્રીમ ભણુધ એ કથા પવિત્ર, વામન કેરું અતુલ ચરિત્ર;
 નરનુ નિર્મલ ચાઇ દેહ, નવમી કલા પુકૃતી એહ. ૧૨
 ઇતિ શ્રી ભાગવતે વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિતા હરિલીલા
 સોલ કલામાં નવમી કલા સમાપ્ત

કલા ૧૦ મી

નવમ સ્કંધ

મૂર્ધવંશી અંબરિષ રાજાનું ચરિત્ર

પૂર્વછાયા

નવમઠ પવિત્ર કથા કહું સમસ્થ રાજા જેહ,
 મૂર્ધ મોમ વંશ તથા, બોલિયિ મહિમા તેહ. ૧

અર્પે

બિહુ વંશ તથા રાજાન, તેહ માહિ રામ, કૃષ્ણ પરધાન,
 તે શ્રી વિષ્ણુ તથા અવતાર, અવતરિયા હરિવા ભુવિ ભાર. ૨

પૂર્વછાયા

શ્રી સવિતા નંદ પ્રણમઠ, સુરનર, નાયક નાક;

વૈવસ્વત રાજા વહુ, નેદનઠ પુત્ર ઇક્ષ્વાકુ. ૩

૬૨ કેરું-મં. કેરા. ૬૧-૬૨ વાળા ભાગનું પાતું પ્રતિ જા. માથી
 ખોલાયું છે. ઇતિ શ્રી-ધ જા “ ભાગવતી કથા હરિલીલા; ” ૨૧. માં ૬૫૨
 પ્રમાણે; પ્રા. ભાગવતી કથા હરિલીલા-મં ઇતિશ્રી હરિલીલાયા ભીમવિર-
 ચિતે કલામંથે ભાગવતે ગદ્યમંદકે નવમીકલા પરિપૂર્ણા ॥ સંખ્યા. ચૂપૈ
 ૪૪, પૂર્વછાયા ૧૩; સારક ૫, શ્લોક ૫; એવં સંખ્યા ૧૭.

કલા ૧૦ મી

પૂર્વછાયા-ખ. પૂર્વછાયા. જા. પ્રતિમા ૧૦ હડીઓ અને ૧૧ મીનાં ત્રણ
 પાદ જેટલા ભાગનું પાતું ખોલાયકુ છે ૧ પવિત્ર-પ્રા. ગુ ધ. ખ. ફા.
 ઇરા, અં એક, સ્ક. ફા મા આ ગદ્ય નથી. બોલિયિ-સ્ક બેલુગિ,
 ધ. બોલોસ, ખ. બોલેસ, ફા. પ્રા બોલિસ; મહિમા-ખ. અનુકમ્ય.
 ૨ હરિવા-ખ ધ. હરવા

ચૂષે

હલ પુષ્પ રાજ સર્વોત્તિ, જિતા તિલુપ સકલ અરાતિ,
 તેહનપ્પ સુતા સુકન્ધા જેહ, મુનિવર અવન પ્રણ્યા તેહ. ૪
 નાનિકસુત રાજ અંગરીય, જાણુ તિલુપ સંસાર અગ્રીક;
 સ્તમ હીપ કેરુ એ રાજ્ય, રાજ ભણુપ નહી મઝ કાજિ. ૫
 તેહની રક્ષાકારણિ હરિ, ચક્ર આપ્યું અનુકંપા કરી;
 રાજનીતિ પાલક નિજ દેશ, અધર્મ તણુ નહી લવનેશ. ૬
 ધન, તન, મમતા વિષય વિરક્ત, વિષયાભોગ નહીં આસક્ત;
 વાગ કરક, આપક બદ્ધ દાન, ભગતિભાવિ ધ્યાન ભગવાન. ૭
 ગણી વિષય તણુ ગુણુ ગાય, કરક પૂજ તીરથ ઉપાય;
 નયણે નરખંધ નરહરિ-સિંગ, ગંધ નિર્ભય અરણ્ય શ્રીરંગ. ૮
 વાગક સદા પ્રીતિ સત-સંગ, કાયા પરચનિ વૈષ્ણવ અંગ;
 શિર પ્રણામ, કથારસ કાન, મનસા મધુસૂદનનું ધ્યાન. ૯
 દશ ઇન્દ્રિય કેરા વ્યાપાર, ભેષની સુખ્યા સર્વોધાર;
 નિદ્રાભોગ નહી અનપાન, અભ્યાસત કરક રાજન; ૧૦
 આલ્યુ ઉત્તમ કાર્તિક માસ, શુકલા એકાદશી ઉપવાસ;
 વિધિવત વ્રત રાય આચરક, તેહ તણું ઉદ્યાપન કરક. ૧૧
 ખટ અર્ચુદ આપીનિ માય, હિજ સંતોષી લાગુ પાય;
 ગાય કરક ઉપક્રમ પારણિ, દુર્ગાસા આગ્યાર ખારણિ. ૧૨

૪ સકલ-ગુ. ધણા; અરાતિ.-મં. ભૂપાલ; અવન કા. વચને; પ્રણ્યા-
 અ. પરણાયી, કા. પ્રણ્યા. ૫ હિ. માં ૫ મી કરીના બીજા પાદથી તે
 રા. મી કરી પર્વતનો ભાગ પડેલો છે. ૭ વિષય-કા. અ. વિષય; ધનતન-મં.
 મન તેહન; ધ્યાન-અ. બજિ; ભાવિ-અ. ધ. કા. સ. ભાવ. યાગ હિ. યોગ.
 કરક-હિ. મં. ભ. કરિ પૂજાર્ય વિરથી પાય. ૯ પરચનિ.-કા. સુપ્રસન;
 શિર-કા. શરણ; અ. માં આ આખી કરીને બદલે માત્ર બીજું અને ત્રીજું
 પાદ છે. ૧૦ અ. માં આ કરીનાં પદેલાં ત્રણ પાદ પડેલાં છે, માત્ર ચોથું જ
 ૧૧ શુકલા-કા. શુકલપદ્મી. ૧૨ લાગુ-આ. લાગા, ગુ. અ. લાગી, ધ.
 ૧૨, સંતોષી-ધ. ગુ. અ. ધ. સંતોષા.

પૂર્વછાયા

રાજા અતિ ઘણું હરખિયા, કીધું અર્ધપ્રણામ:

“ પવિત્ર કરેવા અદ્ધનઇ, બલઇ પધાર્યા સ્વામિ.” ૧૪

દુર્વાસા આમંત્રિયા, દેઇ બહુ સનમાન;

બેગિ યમુના ચાલિયા, કરેવા નિત્ય રનાન. ૧૫

ચૂપે

હિજ નાવઇ ચોડી દાદશી, રાજા મનિ વિભાસણ વસી:

“ વ્રત સંપૂર્ણ બોજન વિપ્ર ! તે મુજ ઉત્તર આપુ ક્ષિપ્ર ” ૧૫

વિપ્ર બણઇ: “ સંકટિ, પરવાસ, ઉઠક આહાર ન હણઇ ઉપવાસ.”

રાજા કીધુ ઇચ્છુ વિચાર, આસન ખિસી ઉઠકનુ આહાર. ૧૬

પૂર્વછાયા

દુર્વાસા તિહાં આવિયા કેપિ કંપઇ દેહ,

આગિ પાવક પરજલિ, વહી ધૃતિ શીઝ્યુ તેહ. ૧૭

ચોડી લટ મસ્તક નણી નાચ કરેવા રાખ,

તતક્ષણ કૃલા ઉપની, કાયા પર્વતપ્રાય. ૧૮

રાખ બણી તે સંચરી, મન માહિ બહુ ખીજ;

ચકિ તે ભરખી કરી, વૃક્ષ દહઇ યમ વીજ. ૧૯

ચૂપે

સૂર્ય કોટિ શરીખૂં તેહ, રવિ દુર્વાસા હાજિ દેહ;

નાહા સદી ન ચકઇ તાપ, પૂઠિ દવ યમ, આગલિ સાપ. ૨૦

૧૩ ઘણું-પ્રા. ઘ. મં. ઘણું; રાજા-ચુ રાજા મનિ' બહુ હરખીક; હરખિયા-મં. હરખોયુ ૧૪ કરેવા-ખ ગુ. ખ. ફા. કરવા-દેઇ-અ. દે; નિત્ય-ધ. સંધ્યા. ૧૫ વસી પ્રા. ઇસી. ૧૬ સંકટિ-કા. ચોસઠે; ખિજિ-સ. ખિઠા; ઉઠકનુ-પાણી નહી ભંગ-; આમનન-મં. વિપ્રવચનિ ઉઠકનું આહાર. ૧૭ કંપિ-પ્રા. જા મં. કંપઇ; ધૃતિ-જા. સે શ્રી. ધૃત, ખ. ધીરજ. ૧૮ લટ-ખ. જટા. ૧૯ હિ સાચરી; શ્રી. સાચરયુ, ભરખી-પ્રા. સ. ભરખ; કરી-કા. કરયુ. ૨૦ સદી ન-જા. નાવિ, નાહોહા-ખ. નાહોહ-

- મેરું મહાં ગિરિ, સાગર સાત, ગન્ધર સગદ કરિ નિર્ધાત;
 સુવિ પાતાલ ફિરુ સુર લોક, તુહિ પૂઠિ ન છાંડિ શોક. ૨૧
- અહલલોકિ તે પુહલ સહી; અહા ભલુષ્ઠ: “રખાઈ નહી.”
 રૂઢ અણી આણુ કૈલાસ, ઉમરવા ફેરી નહી આણ. ૨૨
- નેત્ર ઝિરધ જલિ, ગદગદ કંઠિ, ઉનાવવા મયા વૈકુંઠિ:
 “ચક્રતાપ આલષ્ઠ મજ અંગ, રાખિ! રાખિ! સ્વામી શ્રીરંગ.” ૨૩
- શરણુ પામ્યુ આલસ્યુ દીન, વિખ્યુ ભલુષ્ઠ: “હું બક્ષાધીન;
 ખીણુ કાંઈ નથી ઉપાય, પાછા વધુ, સંતોણુ રાખ.” ૨૪
- વચન સુણો દુર્વાસા વિષ, રાગ કનૂંઈ આઘ્યા શિષ;
 વિનય કરીનઈ લાણુ ચરણિ: “ત્રાહિ, ત્રાહિ, ચરણાગતિ ચરણિ. ૨૫

પૂર્વછાંદ

- રાય ભલુષ્ઠ: “આહલસ્યુ, હરિ, માહરષ્ઠ એહ સમાન;
 ચક્ર તવી સંતોષિયા દુર્વાસા ભગવાન. ૨૬
- વિષ સંધાતિ પાણુ, ખટ્વસ અમ પકવાન;
 હરકા શિષિ પાછા વસ્થા, હુઆ અંતરધાન. ૨૭
- જુહિ વિખ્યુ ભગત તણુ અનૂલ એહ મદિમાય,
 રાખ ન લાગુ, અંતકાલિ હરિપદ પામ્યુ રાખ. ૨૮

૨૧ ફિરુ-પ્રા. ફિરુ; પ્રા. જા. લોક. ૨૨ નહી-ગુ. તેદ. ૨૩ નેત્ર-
 પ્રા. નેત્રિ; જલિ-હિ. જલિ. ફેદ. જલગિંદુ: કંઠિ-હિ સિવાયની બધી
 પ્રતિભામાં ‘કંઠ.’ ૨૪ હિ. શરણ; પામ્યુ-જા. ફેદ. ખ. મં. પામીય, પ્રા.
 જુ. પામીય, ધ. આણુ. અં. પામીયો; વહુ-જા. પ્રા. ખ. ધ. વલિ. ૨૫
 અંવિયા-જા. આવીય, ધ. આવુ; પ્રા. શરણાગત; શરણિ-ધ. શરણ, જા.
 જુ. ખ. શરણ; લાણુ-હિ. પ્રા. ખ. મં. લાગો. ૨૬ સમાન-મં. સનમાનિ;
 (ચક્ર) તવી-હિ. વિપ્રણય; ધ. ગુ. સંતોષિત. ૨૭ હિ. લેવા. ૨૮ અનુલ-
 મં. મોહવ; હિ. એટ. ધ. જુધુ. ખ. એદ.

યુવનાથ વંશવિસ્તાર, ભગીરથપ્રશંસા અને ગંગાભાહ્યાત્મક

- મોટુ રાજા જે યુવનાસ, ગર્ભ તેહ નમ્ ઉદરિ નિવાસ,
પુત્ર જનમીયુ ફાડી કૃષ્ણ, ચક્રવર્તિ માધાતા શૂપ. ૨૯
- તેહ નમ્ સપત દીપ આવાસ, ત્રિજી પુત્ર, કન્યા ધંયાસ,
સૌભરિ રિધિ પરજાન્યા તેહ, પતિ સધાતિ છાડયુ દેહ. ૩૦
- સમ્મલ યે ત્રિશકુ નરેન્દ્ર, તેહ સુત સત્યવંત હરિચંદ્ર,
ભૂતસિદ્ધિ જાણુછ હરિધ્યાન, રાજા પામ્યુ પદ ભગવાન. ૩૧
- બાહુકસુત સમરચ યે રાય, મોટુ તેહ તણુ મહિમાય,
સાત સમુદ્ર જેણુછ ખાધ કરી, સાગર તણી કીંગતિ વિસ્તરી. ૩૨
- દિવીપપુત્ર ભગીરથ રાય, આણી મંગા તપમહિમાય,
આગલિ ચિકુ રાય મહારથી, પૂઠિ આવછ ભાગીરથી. ૩૩
- કપિવશાપ પરગત્યા જેહ, સાડિ સહસ્ર ઉદરિયા તેહ;
તેહ તણી કયા અભિનરી, મૃત્યુસોદિ આણી જાણીવી ૩૪
- તેહનમ્ દરશનિ જામ પાપ, પરશનિ માત્રિ ટલમ્ સંતાપ,
મન્જનિ નાસમ્ ભયસંસાર, સેવાપુણ્ય ન જાણું પાર. ૩૫
- સમરંતા પુરમ્ સવિ કામ, મરણિ આપમ્ અવિચલ કામ;
સવલમ્ ગંગાનુ વિધિ એવ, ઉત્તર વાહનિ તિલા વિશેષ. ૩૬

૨૯ જનમીયુ સ જનમીયા, ફાડી-ફાડી ફાડિ ૩૦ પરજાન્યા ખ.
પરજાની, મં. પરજાન્યુ, કા દીધી છાડયુ હિ છાડયો આ છાડયા ૩૧
ભૂતસિદ્ધિ-ગુ ભગતિશુધ, ભગવાન ખ નિવાણ્ય, કા નિરવાણુ ૩૨ હિ.
તેણુછ, વિસ્તરી હિ મં સાગરી ૩૩ આગલિ-જ આમ'ય ૩૪ કયા-
આ જા સ ધ કીરત, ખ કીરત્ય, ગુ. કીરતી ૩૫ તેહનમ્-હિ.
સિવાયની જાધી પ્રતિઓમા 'જેહનિ', રવિ ધ યાવિ, કા. જા યાવે, જાણું-
ધ લાભિ, મન્જનિ-ધ મન્જન માત્રિ ૩૬ સમરતા-જા ગુ સ ૨૧ ધ.
સમરતાં, મરણિ-જા મરણિ અવિચલ-મ ઉત્તમ, એવ ખ એહ

ધનસ પ્રવાહ, ધર્મનું રુપ, મસ્તકિ વહન સદાસિવ બુધ;

પાવન ચરણોદ્ધ શ્રીરંગ, ધિન વિન જે નર સેવક ગંગ. ૩૭

શ્લોક

ધર્મદ્રવ્યમણીં ચોજં વૈકુણ્ઠચરણચ્યુતમ્ ।

ધુત મૂર્ધ્નિ મહેશેન તદ્ગાંઙ્ગમમલં જલમ્ ॥ ૧ ॥

રાધવ-રામનું ચરિત

ચૂંપે

રામ રથ અજસુન દશરથ, તેહ નમ આરિ પુત્ર સમરથ;

ગુરવચનિ વનિ આસ્થા રામ, પિતા પરમ પદ ક્યરયું નામ ૩૮

કવિત (છપ્પય)

આધવ રામલક્ષ્મણ, સતી સંવાનિ સીતા,

ગુલા દેશ ચિત્રકૂટ, રામગિરિ વેગમ પ્રકુના;

લક્ષ્મણ આણુધ જેદ, તેહ રાધવનમ્ર મુંધ,

વનકુલ કરમ આહાર, સાવ સાહસ નવિ મુકમ,

નિહા મરીચિ મૃગ ધમ આવિયુ માયા રુપ ધરી કરી,

શ્રીરામિ (તે) રણિ મારિયુ, રામ્ય મયુ સીતા હરી. ૩૯

પક્ષી જટાયુપ જેદ, વેગિ તે વાહરમ આડયુ,

પેટ ભરયું પાપાણિ તેહ ગણ માહિ પાડયુ,

તિહાં આવ્યા શ્રીરામ, નામ દશરથનુ જાણી,

કરજેડી વીનવ્યા કડી મુધિ સોના રાણી,

શ્રી રામ રામ વાણી જાણુધ તત્કાલિ તે પામ્યુ નિધન,

ગતિ અવિચલ નીતી તેહનમ પંખીજનમ જટાયુ ધન. ૪૦

૩૭ ધર્મનું અ. વિચ્છન્ન, કા તતસ્તદમલં જલં । ધર્મ-ગુ

દ્રશ્યદ્રવ્ય, અ. ધર્મ દ્રવ્યસ્વા ચોજં ॥ ૩૮ અ. મા આ કા નધી.

આસ્થા-મ્. આલીલા, કવિત-છપ્પય ૩૯ ગુલાદેશ-મ. ગુર આદેશિર્,

આણુ-જા આપણ, આવિયુ-ધ આવયુ. (તે) રણિ-હિ તે ગુ માં

મા કવિતની પદ્ધતિઓ આડાઅવળી થત રહી છે. ૪૦ વાહરમ-મ.

કીધી રૂપ વિરુપ, નાક વિણ રાક્ષસી નારી,
અહલ્યા ગૌતમ ધરણિ ચરણુરજ સગિ તારી,
ખર, દૂખર ત્રશિરા ગય, તેહ રિણુ માહિ માચ્યા,
ચંદ્ર સદઅ રાક્ષસ બાણુ એકમ્ સહાચ્યા,
બેઝ્યા તાડ, તરુઅર સપન વાનર મિલ્યુ કથા દહી,
વેગિ રિણુ વાલિ વિડારિયુ, સુગ્રીવ રાય કીધુ સહી. ૪૧

હનુમંત સેષ મુદ્રિકા, ૩૫ દિધિ, મનિ સકા
લાગી નહી લગાર, વેગિ દરી પુદ્ગલ લકા,
સીતા નહ સુધિ દહી, દહી સવિ નગરી બેદી,
ચરણુ જુહાચ્યા રામ, સ્વામીનહ કથા નિવેદી,
નર પામર ભગસાગર તરખ, રામનામ મહિમા ઇસુ,
જુ અગદસગિ હનુમત તચ્ચુ અસભાવ તેહનુ કિસુ ૪૨

॥૮ શ્લોક

રામ રામ તથ નામ જપન્ત પામરા અપિ તરન્તિ ભવાબ્ધિમ્ ।
અગ-સગ ભયદગુલિમુદ્રિકા કિં વિચિત્રમતરન્તકપિરબ્ધિમ્ ॥૨॥

વાહાર પક્ષી હિ આ પક્ષી, જા શ્રી ધ સ પક્ષી પાળણિ
અ પાળણે પડિયુ હિ સ પાળીયુ ધ પાડયુ, શ્રી મા આ
-શ્રીની ખીજ પક્ષિ પડેવી છે નિધન જા નિજ ધ્યાન, શ્રી ખ્યાતિ
ગુ મા આ આણુયે વલિત નથી ૪૧ અહલ્યા-અ ને ધ મા આ પક્ષિ
પડેવી છે, સગિ મ સગવિ, કરણુ ગુ કણુ, હિ રાખિસા, જા એક
બાણિ, ગુ એકિ એકિ, સહાચ્યા મ. સધાચ્યા, વિડારિયુ આ ખ
વડારીયુ રાય કીધુ ગુ રાજ દીપુ ૪૨ પુદ્ગલ જા આ શ્રી સ
ગુ મ પુદ્ગલ ૩૫૦ ઇપનામની પલ્લી રાકા, લાગી-ગુ લાગી, ઇસુ-
આ શ્રી ઇસુ, જા ગુ હયા, ધ અગુ અસભાવ-અ જા અસભાવિ,
શ્રી ધ અસભાવ, ખ અસભાવ્ય, આ શ્લોકનુ કા મા છેલ્લુ પાદ અગુદ્ધ
અને અરુપદ ॥

રાખવ લેખ સેન, રીંછ મડ બીંછ અપારદ,
 કપિ રાજ મુખીવ સદિત દસ પદ અદારદ,
 સાગરિ બાંધી જાજ દાગિ પેરેલી સોના,
 મન્દગિત, કુંબરણ, પ્રદસન, શુક સારણ જિતા,
 નલ નીલ રીંછ પાદાણુ મિરિ, નવિ મદિમા સાગર તણુ,
 જલનિધિ માદિ પાવણુ તારણુ તે પ્રતાપ રાખવ મણુ. ૪૩

૩૫

સારિજે ધનુષ્ય ધરી શીરામ, મેવિ રાજસ જિતા સંગ્રામિ,
 રાવણનાં દસ મનકે કાપક, લંકા રાજ વિભીષણુ ચાપક. ૪૪
 નમર અપેખ્યા ક્રતમ દામ, સોના લેખ આખ્યા શીરામ;
 તણિયા તોરણુ ધરિ ધરિ દારિ, ગીન મહોદા માધ નારિ. ૪૫
 નવ નિધિ સંપત્તિ, સુખિયા લોક, વ્યાધિ. વિધેમ, નહી દુઃખ, શોક,
 જરા-મરણુ કેરુ બય દણુ. ત્રેના માદિ કૃતયુગ દણુ. ૪૬
 હીન અધિક હિપરિ સમરાય, આન, પશિનુ કીધુ ન્યાય;
 એણી પરિ રાજ કરક શીરામ, પ્રજનનક પૂરક સવિ કામ. ૪૭
 વરસ અગ્ધાર સદસ્ય શીરામ, કરી રાજ પુદ્ગા નિજ ધામ;
 સિંહાસનિ જગદુ કુચ રાય, તેદ તણુ મોટુ મદિમાય. ૪૮

૪૩ અપારદ-સ. અપાર, કા. અપારા; અદારદ-સ. અદાર, કા.
 અદારા; ગિરિનવિ-કા. નગિરિનવિ, ધ. મરિનિવિ; ગિરિ-કા. ગિરિસેન્ય
 સજલ રાખવ તણુ; વારણા-મ. ૩૬ તરણ, ધ. વરા; તે-કા. તે પૂણુ;
 પ્રતાપ-મ. મદિમા. ૪૪ ધરી શીરામ-હિ. માં અ. પાદ પડેલું ર. કાપક
 મ. ઉદિવાં; ચાપક-અ. ચાપિયા. ૪૫ તોરણુ-અ. તોરણિ; ધરિ કાર
 દારી-ધ. બાંધ્યા બારી; માદિ નાર-અ. મંજવ વ્યાર. કા. કૃતયુગ-હિ. દોષર
 કરક-અ. કર; શીરામ-અ. શીરામિ. ૪૮. હિ. જગદ; સ. ગિદા.

તેહ તણા પુત્ર પૌત્ર અનેક, તેહ તણુ કિમ કરું વિવેક,
રાજબીજ નંધ રાણુ દેહ, આશ્રમ બહરિ મૂક્યુ તેહ. ૪૬

મિથિલા નગરી રાજા જનક, યાગ કરમ આપમ બહુ કનક;
એકમનાં ધરતાં હરિધ્યાન, બહુ તિરિ પામ્યા આતમ ન્યાન. ૫૦

પૂર્વધાયુ

સોમવંશની કથા

હવમ સોમવંશ તણી, કયા અનોપમ સારઃ
કિંચિત્ સંક્ષેપમ કરી જોલિસ તેહ વિચાર. ૫૧

ચૂપે

અત્રિ તણુ સુત રાજા સોમ, તેહ પ્રકાશ કરમ નિત્ય જ્યોમ,
અમૃત ઝિરમ, હરમ દુઃખદેહ, વધારમ વનસપતિ જેહ. ૫૨

તેહનુ પુત્ર સખલ બહુ રૂપ, તેહ પ્રહ પહવી પામ્યુ જૂપ;
બુધ બુધિવંત, બુધુ નિર્મલા, તેહ તણુમ ધરિ રાણી ધલા. ૫૩

બુધનુ સુત રાજા પુરુરવા, તેહના બુધુ અતિધન અભિનવા;
નવ ખંડ જોગવમ ધરા, મન જોહુ હર્વથી અપહરા. ૫૪

ઝીવિરહમ હપનુ વેરામ, નાના વિષ કીધા બહુ વાગ,
યમપુરપ સતોખ્યા રામ, એલ પામિયુ કિતમ હામ. ૫૫

૪૬ કરું-આ. શુ. કરું; હિ. રાજબીજહ. કા. રાજબીજ, અં.
રાજબીજ; રાણુ-કા. રાણેવા. અં. રાણીયો; દેહ-જા. આ. શુ. ધ. ખ.
જેહ, કા. એહ; મૂક્યુ-શ. મૂકિહ. ૫૦ યાગ-તેહના દેહ સરિયા સનક;
પામ્યા-હિ. પાયા; આતમન્યાન-શુ. પ્રદ ભગવાન. ૫૧ ય જોલિસ-જા.
ધ. કા. જોલિસ, શુ. જોલિસિ, ખ. જોલ્યું ૫૨ પ્રકાશ કરમ-હિ. પ્રકાશમ;
કરમ-ખ. કરિમ; વધારમ-ખ. વ્યાધિ નિવારે. ૫૩ તેહ તણુમ-જા. તેહ-
નંધ; ધ. માં આ કાડી પડેલી છે. ૫૪ જા. સ. ધ. શુ. અતિ ધણા; જોહુ-
શ. જોહી. ૫૫ વિરહ. અં. વિષમ; હિ. વિષમ વિરાગ; હપનુ-ધ. પામ્યુ;
પામિયુ-કા. ધ. પામ્યુ.

પરશુરામાવતાર-નક્ષત્રિય પૃથ્વી

- ૧૨ પરશુરામ નાગચણ અંશ, અવતરિયા ભાર્ગવનમ વંશ,
પિતા જમદગ્નિ રેણુકા માય, જેહના સુનર વંદઈ પાય. ૫૬
- ૫૭ કીધું વચન, સતોધ્યા બાપ, મારી માતા વર્જિતપાપ,
પ્રસન્ન હૃદ્યા, આપ્યું વર જોહ, જાંધવ સહિત છવાડી તેહ. ૫૭
- ૫૮ રાજ આપ્યું મેલી સેન, સજલપણમુ લેખ ગ્યુ ધેન;
તપ કરી, ધરિ આલ્યા રામ, દોષિ અજા કરિવા સંગ્રામ, ૫૮
- ૫૯ સદસજાહુ ડેઘા તતકાલિ. જાણે વૃક્ષ તણિ એ ડાલિ,
મારુ ઠાતવીય એ મય વેગિ દરી ધરિ આણી ગાય. ૫૯
- ૬૦ વૃદ્ધિ રામ ન જાણ રીસ, ક્ષત્રિય રહિત વાર એકવિસ
કીધા ધરા, નિઃકંટક જેહ, કરવપ રુપિનમ આપી તેહ. ૬૦
- ૬૧ વાસુદેવ કેરુ અવતાર, તેહનાં ચરિત્ર ન જાણું પાર;
સદા અમર જોહ પુરુષ પુરાણ, બાણાધિપ મોહ અધિક પરાણ. ૬૧
- ૬૨ ગાધિ લણુ સુત વિશ્વમિત્ર, રાજ્યિ તે કુક પવિત્ર;
અગ્રધ્વજ મોહુ મહિમાય, તેહ તણુ સુત અહર્ક રાય. ૬૨
- પુર્વજાય

પુત્ર પુરુરવા તણુ ક્ષત્રિવૃદ્ધ રાજન,
તેહ નમ સંતતિ આતિ ધણી, પુત્ર પૌત્ર સંતાન. ૬૩

૫૬ નારાયણ-સે નારાયણ; અવતરિયા-ધ. અવતરયુ; જેહના-દે.
તેહના; વંદઈ. મં. વાહઈ. ૫૭ પાપ-જા. તાપ; છવાડી-ધ. છવાડ, અ.
છવાડયુ; કીધું-મં. મારી માતા વેત્રિ નિ પાપ, પાંચું વચન સંતોષા
બાપ; જા. મા. મા પહેલી વર્જિનાં જે પાદ દલદસુલટ છે. ૫૮ મેલી-દે.
મેલીઆ; કરી ધરિ જુ. પુરણુ કરી. રામ-હિ આદિમાં શ્રીરામ. કરિવા-જા.
કરધ, અ કરિ; દા. કામો, દોષિ-મં. કાપ દરી આલ્યા સંગ્રામિ. ૫૯
ડેઘા-ધ. યેરી; એ-મં. ચમ; મારુ-દે. મારવવ. ૬૦ અ. રહિત કરે દા
દણિયા; એકવિસ-હિ. એકત્રિસ (?) ૬૧ કેરુ-દે. કેરા, બાણાધિપ-મ.
જા. અ ધ. બાણપતિ, હિ બાણાદિ, પરાણ-જા. ધ. અ. પુરાણ, દા.
૧૨; ધ જા. માં આ કીનાં પાદ દલદસુલટી છે. ૬૨ દુહ-હિ. દોડડ,
ધયુ, દે. દોઆ, જા. તેહ, અં. દોયો, દા. હવા. ૬૩ ક્ષત્રિવૃદ્ધ-મ.

નહુપવંશ-રતિદેવનું ચરિત્ર-વ્રતમહિમા

ચૂપે

- નહુપ તથુ સુત ચર્ચાતિ રાય, તેહનુ અછંદ અતુલ મદિમાય;
અનેક ભોમ કર્યા અદ્ભુતા, ધરિ ભાર્યા સુકની સુતા. ૬૪
- તપ, વ્રત, દાન, ધર્મ, બહુ યાગ, અંતકાલિ પામ્યુ વૈરાગ્ય;
તતક્ષણ સંપતિ આતમજ્ઞાન, તેહનુ પુત્ર પૂર રાગન. ૬૫
- સખલ એક રાજ્ય દુષ્યંત, વહરી કેરુ કીધુ અંત;
તેહના અનેક શુણુ નિર્મલા, પરપ્પુ રાણી સકુંતલા. ૬૬
- તેહનુ પુત્ર ભરત અભિધાન, ચક્રવર્તિ મોટુ રાગન;
ભૂતલિ ભૂપ અનેક સહી, તે સરખુ કેા હુક નહી. ૬૭
- રતિદેવ સ્મૃતિનુ પુત્ર, મોટુ રાજ પરમ પવિત્ર;
આપછ દાન સકલ સંપત્તિ, ભોજન માત્ર ન રાખછ વિત. ૬૮
- એક વાર નવિ પામછ અન્ન, અઠિતાલીસમિ દિને ભોજન;
બધસધ રાજ પારણુધ નિસધ, એક અભ્યાગ આનુ તિસધ. ૬૯
- તે સંતોષ્યુ પૂછ પાય, એક વિભાગ આપિયુ રાય;
વહી કરધ ઉપકમ આહાર, અંતજ એક આવીલિ હારિ. ૭૦
- દીન, કુરુપ, સંધાતિ જ્ઞાન, ગાદધ વાહાવધ, માગધ ધાન;
રાજ તેહનધ કરી જુહાર, એક ભાગ આપીક આહાર. ૭૧

ક્ષત્રવર્ધિ, ખ. ક્ષત્રવર્તિ, કા. ક્ષત્રવક્ષ, કા. ક્ષત્રઅવધિ; અતિ ખ. સંપાત્ય.
૬૪ નહુપ-જા. મા. ફા. નિધુપ; અતુલ-જા. ઉતલ, ખ. અતિ.
૬૫ અઠાવી તે અંતપર્યંત મા. પ્રતિનો ભાગ નથી. યાગ-જા. અંગ;
૬૫-૨ મં. માં પડી છે. સંપતિ-ગુ સંતત, ખ. સંતતી; આતમજ્ઞાન-જા.
આતમન્યાન. ૬૬ દુષ્યંત-ફા. જાં. કા. દુષ્યંત, ખ. ગુ. દુષ્યંત, ગુ. દુષ્યંત;
પરપ્પુ-ખ. ધ. ગુ. પરણી; સકુંતલા-જા. ધ. ખ. સકુંતલા. ૬૭ અભિધાન-
જા. રાગન; મોટુ-ઘ. મોટ; અનેક-હિ. અનેક; સહી-મં. કિહિ. ૬૮
ભોજન ૦ મં. ભોજન માત્ર રાખછ નિત્ય; પામછ-હિ. રાખછ, ખ. પામ્યા,
અઠાલિસમિ, હિ. અઠાલીસ, ફા. ખ. અઠાલિસે; દિન ધ. દિવસ;
બધસધ ખ. બિહુ, જાં. બેઠા; આપિયુ-ધ. આપ્યુ. ૭૦ સંતોષ્યુ-જા.
સંતોષીનધ; કરધ. મં. કર્યા ૭૧ કરી-ફા. કરીઉ.

હિમરતું અજ રહિંજી જેહ, એક અભ્યામત પોષ્ય તેહ;
 રાગ પાણી કરમ આહાર, મન માહિ આનંદ અપાર. ૭૨
 અર્ધો રામ આરોગ્ય વારી, થોહરી એક આતીક દારિ,
 છન્દા સક્રમ માગમ નીર, ઉદક વિના નવિ રહિ સરીર. ૭૩
 જલ આપી સતોષ્ય તેહ, રાગ મનિ વિભાસમ એહ:
 “આગમ અનેક ભૂષતિ ગયા, ‘દામી દાયા, સામી દયા.’ ૭૪
 દાન, વરત, તપ, તીસ્ય, જાત્ર, તે ગમવડિ ન આવમ લવ માત્ર.”
 વલી કહું એક મોટુ મર્મ, દયા વિના નવિ મોહમ મર્મ. ૭૫
 હેમ, ધરા, મોતી બંડાર, સુવમ અભમ એહના દાતાર,
 સર્વ ભૂત-દયાપર જેહ, પુરુષધરંધર દુક્ષમ તેહ. ૭૬

શ્લોક

હેમધેનુધરાદીનાં દાતારાઃ સુલભા મુષિ ।
 દુર્લભઃ પુરુષો લોકે સર્વભૂતદયાપરઃ ॥ ૩ ॥

મૂર્ષે

સકલ મર્મનું સાધન જેહ, થોડા માહિ બોનું તેહ,
 જેહનમ આપ પીડા સહી, તેહ અવરનમ કીમત નહી. ૭૭

શ્લોક

શ્રુતર્થા ધર્મસર્વસ્વં શુચા ત્રિવાલધાર્યતામ્ ।
 આત્મનઃ પ્રતિકૂલાનિ પરેષાં ન સમાચરેત્ ॥ ૪ ॥

૭૨ રહિંજી-હા વામ્ય, પોષ્ય-હિ શુ આપ્ય, જાત્ર-પુરુષ, અનં-
 પોષ્યો. ૭૪ મયા-ધી દુઆ, જાત્ર-જયા ૭૫ મર્મ-હિ મર્મ, મોટુ-
 દા મોટક, ધ મોટ; મોહમ-હા સામો, અ. સોમે. ૭૬ દુક્ષમ, દા.
 સળી, સર્વ-અ સર્વભૂત દયાપર્ય થેહ, વળેધા વરતા દીસિ તેહ.
 ૭૭-હા. મા આ શ્લોક નથી ૭૭-જોનું-અ જ જોશ્ય, ધ. જોશ્ય;
 નું-અ ભૂતનું; પીડા-દા જા ખ. પીડા, જેહનમ ધ. મા આ
 પડેલું

સત, દયા, વ્રત, સાદસ ધીર, છાંડી મમતા તણી શરીર;
એણી પરિ રંતિદેવ રાગન, તે પામ્યુ આતમવિજ્ઞાન. ૭૮

શંતનુ વંશનું અનુકીર્તન

વંતનુસુત રાગ ગાગેવ, તેદનું દર્શન ચરણું દેવ;
નેણુધ કીધુ મહા સંભ્રામ, સુદ કરી જ્ઞાતેણ્યા રામ. ૭૯
પાંડુ તણુ સુત જે અર્જુન, તેદનુ મહા સુમત અભિમન્ય;
તેદનુ સુત પરીક્ષત રાય, જનમેજય મોડુ મહિમાય. ૮૦

યાદવ વંશનું અનુકીર્તન

યદુ-રાગ-કુલિ યાદવ કુઆ, તેદ તણુ મહિમા જૂઝૂઆ;
અંધક, બોજ, ટષ્ટિય વિરાજ, સાત્વિક, હરિદાસા, જૂપાય. ૮૧
યાદવ માદિ વડુ વસુદેવ, જેદનધ રામકૃષ્ણ સુત એવ;
મહા વિષ્ણુ કેસ અવતાર, તેદનાં કર્મ ન જાણું પાર. ૮૨
જેદનિ કીરતી કલિમય હરમ્, તનક્ષણુ શુદ્ધ વાસના કરમ્,
છોડધ પાસ તણા સંસાર, કેસવ અવિચલ પદ દાનાર. ૮૩
સૂર્ય સોમ વંસ તણા વિસ્તાર, અજ્ઞા અનંત ન જાણું પાર,
સંજોષમ્ મધ દહીઆ એદ, અપોખ્યાનાયક રાગ જેદ, ૮૪

૭૮ દયામત-ફા. કા. દયાવપ, ખ. સતાવન, છાડી-ખ. ગંગા યમુના તારું શરીર; તે-ફા. તેદ જ; પામ્યુ-ખ. પામ્યા, આતમવિજ્ઞાન-ધ. ફા. કા. આતમજ્ઞાન. ૭૯ ગરજ-મં. જણુધ, તેણુધ-લ્લ. સ. ફા. ધ. ખ. એક. ૮૦ મહાસુમત-ફા. મહાસુમત સુત ૮૧ સાત્વિક-લિ સાધત દશા હરિવિરા જૂપાય, લ. સાનંત દાસા હરિજૂપાય, યુ. સાત્વીકદાસ રુદ જૂપાય, અ. ગામૂત (ફા. સામૂત) દાગા હરિજૂપાય, ખ. ધ શાન્તી-દાર હરી જૂપાય. ૮૨ વડુ-ફા. વડુ; કેસ-યુ. કેસ; કર્મ-યુ. ચરિત ૮૩ પાસ-મં. પાપ; સંગાર-યુ. સંસારિ ૮૪ વણુ-અ. ના, જણું-યુ. જાણ્યું; ફા. માં ૮૩ અને ૮૪ મી કી દલદાસુલરી છે.

(૧૨૮)

નરમત ખવિત કયા એ સાર, અતેક રામ તથા અવતાર;
બીમ બળેષ્ટ પુદિમાનપ દહી, દશમી કયા પુદ્ગો સરી ૧૨૫
હતિથી વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિતાયાં હરિદીકાપાદશ-
કલાયા દશમી સમાસા .

કલા ૧૧ મી

દશમસ્કંધ

મી કૃષ્ણચરિત્ર

પૂર્વછાંદ

દશમપદ લક્ષણ આક્રમ્ નિરોધ દેવસંહાર;
ભૂમિમાર ઉનારિવા પાદરકુક્ષિ અવતાર. ૧

૮૫ પુદિમાનપ-મુ. સરોચિ; પુદ્ગી-મં. પરિપૂરણ. હતિથી-હિ
ભા. હતિ કલા દશમી સમાસા ॥ ૩૬. હરિદીકા વિષ્ણુ પદાર દશમી કલા; ખ.
હતિથી ભાગવતે માલ્ય પુરાણે હરિદીકામાં દશમી કલા સમાસા; ૫. હતિથી
સોલસકલાવા હરિદાસાયાં-૭. સ. કા. એ ઉપર પ્રમાણે. મં. હતિથી હરિદી-
કાયાં ભીમવિરચિતે કલામાં ભાગવતે નવમસ્કંધે દશમી કલા સમાસા ॥
એવં સંખ્યા ॥ ચૂપે ૧૭ ॥ પૂર્વછાંદ ૧૨ ॥ કવિત ૬ ॥ શ્લોક ૪ ॥
એવં સંખ્યા ૮૮ ॥ મં. ના લઘીઆએ કવિત સંખ્યા ૫ ને બાદે ૧ અને
ચૂપેની સંખ્યા ૧૮ ને બાદે ૭૭ લખી ॥ (તેમ ૫૫ માં બેલકાલ છે.)

કલા ૧૧ મી

૧ એકલી કા. મા આની પહેલાં નીચેની બે કાઠી વધારે છે-

ભી નારાયણ સહજ જન જીવન જગદાધાર,
પુરાણ માધ્યમ મૂકું હરિ. ગોવિંદ ગુણ નહીં પાર;
નરમનિવારણ, જલહરણ, ભૂધર, ભક્તધાર,
એક વાણીએ કલમ કહું ચરિત્ર ન જણું પાર.

જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, વિવિધ શક્તિ, ધર્મઐશ્વર્યનિધાન,
અવતાર અન્ય અંશ કલા, કૃષ્ણ સ્વયં ભગવાન. ૨
તેણુમ કારણિ બોલીમ, દશમમ કૃષ્ણચરિત્ર,
ઉત્તમ કથા સુમંગલા, સુવલિતા, સદા પવિત્ર. ૩

શ્લોક

યસ્યાયતારકર્તારો હરિસ્તેષુ મહાત્મનઃ ।
કૃષ્ણાયતારસ્તસ્યેતચરિતં દશમે મતમ્ ॥ ૧ ॥

પૂર્વગાય

સનકાદિક ગામ સદા, અવલુસુખાવહ એહ,
મનોહરા, ભવરોગનું બેપજ બચીમ તેહ. ૪
તેહ કવલુ નવિ સાંબલમ, જેહનમ માયિ કાન,
ભવ લાધુ માનુષ તણુ, જી ઘટિ દુષ સાન. ૫

ચૂપે

કહિતાં કૃષ્ણકથાની યુક્તિ, વિરમમ અથવા પામમ તૃપ્તિ,
એક વનિ જે હંતા પથ, બીજી જે નર પોષમ ધથ. ૬

૨ શક્તિ-લક્ષ્ય શક્તિ; અંશ-મં અંશલ, લા કૃષ્ણસતે, ઠ સદા-કા કથા.
ગોક-ગાધાયે પ્રતિએકમા આ ગોક ધત્રો જ અશુદ્ધ છે. ૪ અવલુ-કા.
ત્રે સુખા વદિ; બેપજ-જી લા દવધ જ કવલુ લા-કારણ, કા. કવલુ
; સામગ્ર-કા. રોને ૬ યુક્તિ, તૃપ્તિ-ક મ યુક્તિ, તૃપ્તિ એક વનિ
મં. એકવિના, જ એકમના, ધ એક વન્ય જેદંતા-દિ. જેદંતા ૨૧ જેદના,
જેતાં, કા. ધ. જે હતા. તેહ હતા પોષમ-લક્ષ્ય પામન; મં બેપજ
૬ ચળી મં મા નીચેનો વધારો છે:—

આમમ અતિ મુદ્ધ બદુ સચે, સમતિ પામ્યા પાંડવ પચે;
ગૌરો રોન તાપર મહર્ષિજી. જોનાંપા હો પદ પદમામુ ૨ (૭)

ભૂભાર ઉત્તાગ્યા પૃથ્વીના આર્જવ

- બહુ રાજાન, અમુર, મડલિ, તેદનમ બારિ બુમિ આકુલી,
એક વાર ગૌ રુપમ થત, બહા આગલિ ગવમ મમ. ૭
- ધરા ભયુષ “ બહા ” અવધારિ, સદ્ધ લોક માદરમ આધારિ,
“ મજનન પીડા છમ અપાર, સહી ન સદ્દ હ દુષ્ટનુ બાર. ” ૮
- તેહ તપ્પી પરસ સા કરી, બહામ વીનવિયા હરિ
“ સુરસેવકની ગદા કર, મૃત્યુ લોક માલિ અનનર. ” ૯
- વલતા વચન કહિ દેવેશ મસ્તકના આપ્યા દોષ દેશ
“ પૃથિરી તણુ ટાલેસમ બાર, બાધવ રામકૃષ્ણ અવતાર ” ૧૦
- વિષ્ણુ તણી વાણી સાબળી, બહા આપ્યા પાછા વ્તી,
હરખ્યા દેવ હુઆ આનદ, મુનિવર પામ્યા પરમાનદ ૧૧

દેવડીના ધાતની કેસની તપરતા અને તેનું રક્ષણ

- ધરા માલિ મોટા રાજાન, રાજ કરમ સ્થિત ધનધાન્ય,
તે માલિ પાઠવ વશ વિશાલ, દેવક, ઉમસેન ભૂપાલ ૧૨
- દેવકસુતા દેવકી જોદ, વસુદેવનમ પરણાવી તેહ,
કસ મનિ રમિયાનિ યયુ, નિલનનમ વસાવા સાથિ ગયુ ૧૩

ગર્ભિ યકા દિહુ તુ મેજ અય ચક ધરી રાક્ષીરમ,
અવલિ કીર્તન પાવક હરમ તે કૃષ્ણ તણા ગુણ કિમ વીસર ૩ (૮)

સૂર્યસીમ જોહુ વસાકી, સ્વામી તુજની મિ સાબળી,
દેવક કૃષ્ણકથાનુ ગાન તે વિસ્તારી કુ બચવાન ૪ (૬)

૧૪ મડલી હિ. મડલિક આકુલિ-મ આકવી ૮ અપાર હિ અગાધિ
૬ પરસાસા-હિ મ પરસાસા, હા અનુગ્યા હિ બહા, મ હિ-શી હરી, મ
સુરનર સેવક રદા ૧૦ વવતા ગુ વવત, મસ્તકના-હા મસ્તકના મિ
આપ્યા દેશ, ગુ ગવ અદ અવતાર ધરેત દોહ-દા જોહુ હા બહુ, મ અ
દો, જા મિ, ટાલેસા-સ દા ખ મ ટાલેવા, ઘ ટાલેસિ, અ ૮વરો કા
૬ દરવાને, ગુ ઉતારવા ૧૧ હિ હોલ્યા ૧૨ મોટા મ મોટુ, ધન-દા
૬, નાન્ય-જા ખ પ્યાન, જા ઉમસેન ૧૩ રમિયાનિ-હિ મ ગિયામતિ,

- શબ્દ એ હું આકાશ “કંસ” તારું કરશિ નાશ,
 “સમ્યક્ વધરી જાણુ તેહ, એહનુ ગર્ભ આમુ જેહ.” ૧૪
 કંસનું સામલિ વાણી એહ, વિપનુ વૃક્ષ વાદ્ય એહ,
 આદિ તણું કુણુ લેઈ પાપ, એકધ માગિ ટલઈ સતાપ. ૧૫
 અમુર તણી મનિ રીસજ વગી, સાલ્યા કેય કાલિકે અમિ,
 મહનેવીનનું શેષ થઈ, દેખી સાલાની સુખદી. ૧૬

પૂર્વગયુ

- “બદા કાષ્ઠ આલઈ ની,” વિમાસન વસુદેવ.
 ‘હી આગિ કોઈનડિ,’ જુહ કર્મ નિષેવ. ૧૭
 “એહ પરિકાસ કલનનું કહ, ‘નાડિ ચીમડા ખાધ,’
 “યુક્તિ કરીનનું ગ્રીષ્મ, બીજુ નથી જાપાય ૧૮
 ‘સામ વચન બોલઈ નહી, અમનિ આવ્યુ જેદ,
 “ચતુરપણનું એનું ની, વહિયુ રિણુસ તેહ ” ૧૯

શ્લોક

પ્રસ્તાવસદશ ધાવ્ય સદ્ગાવસદશ પ્રિયમ્ ।

આત્મશક્તિસમ કોપ યો જ્ઞાનાતિ સ પદિત ॥૨॥

બિહનનનું શુ સ બિહિન, અં બોહોન, ધ બિહૈન, ખ બિહિન,
 ફા બહિન, જા બહન, વવાવા-અં વોલાવા ૧૮ હિ હૈક, ઘ હુયુ,
 બા-ખ મહય મ યલુસર્, ૧૫ વાદ્ય-ધ વાદ્યસ, ખ સ અં
 વાદ્ય, જા વાદ્યો, ફા નિકટ, ફા મ. કટક, લેઈ-ધ ખ ફા મ લેસિ,
 સ લીધ, શુ વિરે, અ કા લેરે, કુણ હિ કો, એઈ-ખ એઈ જ, ફા
 એઈએ મારિ કા. મારે ૧૬ અમુર તણી-હિ અમુરન રીસજ-ધ રીસ
 અતિ, કાલિક-ધ કાલ્યુ બહનેવીનનું-૧ બાલિનીન ૧૭ કોઈનડિ ધ
 મેટબડિ, ફા જા કોઈબડિ, જુહ હિ જોહ, ખ જોયુ, ફા જો, સ.
 બા. ૧૮ વાડિ-ફા વાડી, ખ વાડ ચીમડા-વ. ચીમડા, યુક્તિ-જા મા
 આ પદિત પડેલી D. ૧૮ આવ્યુ-ખ ફા. આપિ વલુસક . વલુસિય ધ.

ચૂપે

વસુદેવનો જગના મિથ્યાત્વનો બોધ

ભણુષ વસુદેવ " હસ ' અવધાગિ, પાપ ન કીજઈ એણુષ સ.
 " અમલાવધ નવિ ઘટઈ નરેય ' તાનવિ અધ્યાનમ ઉપેય
 " કાયા પચ ભૂત વિસ્તાર, કૌમાર, યૌવન નમ જગ,
 " દેહી દેહ તણુ વિઝાઈ, ધીર પુરુષ નવિ આણુષ મોહ.
 " જીવ તણુષ જીવ નાના દેહ, તેહ તણુ નવિ આતમ છેહ,
 " જાડઈ જૂનુ એહ વરીર, પિહરઈ નવુ' યથા નર ચીર.
 " દેહી થદા કરઈ પ્રયાણ, પદ માકડી તણી પરિ જાણિ,
 " ચરણુ આગિના આવા ધગઈ, છુ પમ પાછેના ઉદગઈ
 " અનાદિ માહોમાહિ સબધ, જાણે કૃષ્ણકૃષ્ણ પટીકે અધ,
 " જાહા નિજ રૂપનિ પામઈ સડી, તા લગઈ નધન છૂઈ નરી
 " પુત્ર, કેવલ, ધન, જાયા, દેહ, સ્વપનપદારથ સગ્યા તેદ,
 પડઈ શરીર, એ અવિચલ હસ," વચન વિવેકિ પ્રીતીક હસ
 સત્ય વચન વધી બોલુ એહ. " માહરઈ સતતિ દુશઈ જેહ,
 " તે હુ જીવનન આપિસિ સ્વામી ' ' કીડુ સમય, નિપુડના કામિ :

વસુદેવની મૃત્યુનિષ્ઠા અને મક્ક બ્રાહ્મણનું અમરપણ

પ્રથમનું જનમુ કીરતીમત, હૃદય દેવડી " સામયિક કત '

" હસ કૃષ્ણી જીવીઈ કીન, હ નહી આનુ માદાન જાન " ૨

૨૦ ભણુ-જુ ભણિત, જ સસાર ૨૧ દેલી-મ મુગિત તણુ
 મ. તણુ આણુષ-જ ધ મ ૨૨ જુ મ" પામિ મોહ મ" ૨
 મોહ ૨૨ તણુ, ૨૩ જુ હા તણુ ૨૪ ઉદગઈ-જ ઉસરી ૨૫ સદિ
 ૨૬ નવિ, ૨૭ નહી, ૨૮ જુ હા મ" ૨૯ જાહા-જ જાહા લગિ
 નિજ-હા જાન ૩૦ વચ વરણા ધ મ શરીર, ૩૧ સરીર, પ્રીતીક-ધ પ્રીતી
 જ સ મ હા પ્રીતીક, ૩૨ પ્રીતીક, ૩૩ પ્રીતીક, ૩૪ પ્રીતીક, ૩૫
 ૩૬ હા, ૩૭ જુ, ૩૮ જાણીક, ૩૯ જાણીક, ૪૦ જાણીક, ૪૧
 આ પાદ પટેડુ જાણીક ૪૨ જાણીક, ૪૩ જાણીક, ૪૪ જાણીક.

બલુધ વસુવેવ “ કદ મહિમાય, બોલ્યા બોલ ન પાછા થાઇ.

“ સત્ય વચન આપણિ મૂકીધ, જનમ તણું સુકૃત ચૂકીધ. ૨૮

“ સતિ ધરા ધગ્ધ નાગેન્દ્ર, સતિ તપડ દિવાકર ચદ્ર;

“ વાય વાધ વિશ્વ મજારિ, ચૌદ લોક તે સત્યાવારિ. ૨૯

શ્લોક

સત્યેન ધાર્યતે પૃથિવી સત્યેન તપતે રવિ ।

સત્યેન વાયવો યાન્તિ સર્વ સત્યે પ્રતિષ્ઠિતમ્ ॥૩॥

ચૂપે

“ બલિ, રદ્ધમાજ, હનિયદ રાય, શિખિ, અંબગિષ સસ સંવાય,

“ નુવ, પ્રદ્વિ પ્રસિદ્ધ એદ, મુનિવર દધિગી આપ્યુ દેદ ૩૦

“ સત્યધ ધર્મ, દયા, નત, માન, સત્યાધીન અજીવ ભગવાન,

“ જપ, તપ, અર્થ, કામ, નન નિધિ, જિહ્વા સત્ય, તિહ્વા સનરી સિધિ ” ૩૧

વની વચન કદધ વસુવેવ “ સુખદુ ખ-પ્રાપતિ કર્મ નિખેવ,

“ એદ શરીર અજીવ અનિય, તેહ કારણિ નહી ઠાડૂ સત્ય ” ૩૨

શોકમોહ મન નવિ ધર્યુ, પુત્ર ઉત્તમિ લેધ સાચર્યુ.

મનપતિ મદગ્ધ મૂકીધ પાય, જમલુ લીધુ સત્ય સખાય ૩૩

૨૮ આપણિ-જા છે ખ ગુ ફા આપણ મુકૃત-ધ મુતલમ.
૨૯ વાય-ફા તથિ વાય સત્યાવારિ-સ સત્યનિ આધારિ, જા
મ યનધ આધારિ, ખ મા આ લી પડી છે ૩૦ સત્યસવાય ફા તત્ય-
વત તેદ, એદ-ફા જે સત્ય પ્રસિદ્ધ એદ ૩૧ ખ પારીનર સુદ, બલિ
દધવનિ અમર, અને રૂપિ સિદ્ધિ રેદ ૩૨ ખ મા આ ફરી નથી,
ભગવાન-ધ મ વિગ્નન, અર્થ-હિ અર્થનર્થ, જા મ તીર્થ, સ મા માત્ર આ
કરીતુ છેવુ પાદ છે. ૩૨ વલી-ખ વળી વળી, પ્રાપતિ-ખ કારણ, કર્મનિ
-જા ખ કર્મન, ગુ કાર્મન, કર્મની એવ-મ કર્મ નિખેવ ફા છાડડ.
૩૩ નવિ દિ સ. મ ફા માતિ ધર્યુ-ફા સ. મ ધર્મ, સાચર્યુ-ફા.
૩૪ મ. સાચર્યા, ફા પરતાર્યા, મનપતિ-મ. મનપતિ, જમલુ લીધુ-
સત્ય-ધ સત, સખાય મ સદાય

- આવંતા નવિ લાગિ ખેવ, તેણુમ અવસરંધ સોજા વમુદેવ;
 લેમ્મ કલ પ્રથમ યાદવ પેઠ, નણે માલિ લાચુ બેઠ. ૩
- મામાના મન માલિ હેજ, બોલમ્મ લેમ્મ મૂમ્મ બાણેજ,
 ઝંસિ તે પાણુ આપીકે, લેલમ્મ મલિરિ આવીયુ ૩
- તેડ વાતનુ જાણી દેન, નાનદ આઝાં કલુ સકેડ,
 કોપિ ચદયુ કંસાસુ કાલ, પાણુ આણી માણુ બાલ ૩
- ઉપજના વહરી નમ્મ વ્યાધિ, હેદીજમ્મ તુ હુમ્મ મમાધિ,
 આગમ્મ પ્રયુ જમ્મ સંવાદ, વિણુસીજમ્મ કરના પ્રમાદ ૩
- વેગમ્મ કરી તેડાઝ્યા બેદ, કાગજુદ માલિ રાખ્યા તેદ,
 આડી બોગલ, લોદ કમાદ, જણે આજા પાપલિ વાડિ ૩
- ખુજ બાલક માગિયા તેણુમ, પાપ તણી ચંકા નરિ મણુમ,
 તેડુદ કાગલુ અજદ સાપ, પૂગવ જન્મ તણુ તે બાપ ૩
- સાનમ્મ આઝ્યા બલદેવ, જામ્મુ તેડુદ કારણુ એવ,
 'સુવણિ મર્મ' કલમ્મ દેવેલ, માપાનમ્મ દીપુ ઉપરેલ. ૪૦

પૂર્વજાયુ

- માયા આઠીં કરી જલમ્મ તણુ ચરીર,
 મહમ્મલિરણુ સવિના તણું દરી લીમ્મ મમ્મ નીર. ૪૧

૩૪ પ્રથમ-૧ પ્રથમિ કલ તુ વાલવેજ, માલિ-લિ લા વન
 માલિ લાગુ-લા શા તેડ માલુ, અં લે. ગાલે, દિ બેદિ કલે ૥
 નહ-લા તુ વેજિ લલ, શા વામુદેવ લે, ૩૩ દેન દિ દેન, (દેડ)
 શા. કલુ, મતવે, પાગ આપીકે મં. વાલીકે વાલ-મં. કામુદ; મ
 પાપ મ, માણુ ૩૩ લુ-અ અણે ૩૬ બેદ દિ બેદા મ મા આ
 કા પી જી ૩૬ પાપ-લિ. મા આ પાલ પડેજ કી, લાપ-કા
 પાપ ૪૦ ઉપરેજ કા આદેજ, સંવરિ-અ લવ, ૩૬ ચવરે, અ લવે
 કલ-મુ કલુ કલ લી મ સ લીપુ માવા-કા માલ મે આલિ'ગુ

ઉદરિ જનેના રોહિણી આણી મૂંચુ વેગિ
 શીપ માહિ સ્વાતી તણુ જાણે વૂંડ મેધ. ૪૨
 રતન અમૂવિક નીપનું સંકર્ષણ શરીર,
 ગોકુલિ ગૂંડી હજની, જનમ્યા જલભદ્ર વીગ. ૪૩
 ચૂપૈ

પ્રભાતિ ગદ મયુગ માહિ વાત કગ્ધ જન માહોમાહિ:
 દેવકીગર્ભ ગયુ તે ગધી, કંસઘ તે વાણી સાબલી. ૪૪
 મન માહિ તે જીપની રલી, એના શીંગી સાકવ દલી,
 છૂટા પાપ એહ અગાધિ, ઔપધ વિના વિશુદી વ્યાધિ. ૪૫
 આકમધ જે વધરી આવચઘ, પૂરે માસે (તે) જનમશઘ,
 પગિ ધરીનઘ તે મારચોસ, પઝઘ નચત રાજ કરચોમ. ૪૬
 કંસ કપોત વિમાસઘ અશ, શ્રીપતિ સેન કહઘ એ દિશ,
 અધ ન દેખઘ ઝખઘ આસિ, આથા ઉપરિ જમતુ કાસ. ૪૭

‘ દેવપ્રભાવ ’

દૈવ તણિ અછઘ નિસમી વાત, જનશુધિ પ્રપચ કુણુ માન,
 છવો તણુ જીધારે ફોક, મૂલ્યુ ગાંડી બાધુ રોક ૪૮

૪૨ ઉદરિ-ધ, ખ ૩૧ ઉદર, શીપ-ખ સ્વાત્ય માહિ શિપ જ
 મળિય, વૂંડ ૩૧ વૂંડ, મેવ હિ મેહ હર અમૂવિક-ધ આ અમૂવિક,
 ૩૧ અમૂવિક, ગોકુલિ જા ધરિ ધરિ, ગુ મા આ કડી પડી છે ૪૩ પ્રભાતિ-
 ધ પ્રભાત્ય, દેવકી-ધ દેવ, ખ દેવકીનિ, ગર્ભ ૩૧ નભંજ, તે-ખ ગિ.
 ૪૫ ગિનિ-ધ સગે, દલી-૩૧ ઉતરી, બ્યઠી જા છાટિજિ, ધ
 વણુડી, ખ દલી, ૩૧ વાલીજઘ, સ વિણુડી, કા કાડી, અ વિનારી;
 વિના-કા પાપે ૪૬ પગિ-કા અં પગે, ધરી-જા રાહી, મારચોસ-
 ખ મ. સ અં. મારેશ, નચત-હિ. મં નચંત, જા અં ધ ૩૧
 નચંત, ખ ગુ નીશીત, સ નિશત, રચોસ-ગુ મં ખ સ કરેશ ૪૭
 અશ-૩૧ મ ઇશ, કિત-જા ધ સ દશ, શ્રીપતિ-ખ મા આ પાદ
 પોતુ છે, ઉપરિ-ખ ઉપર, અ ઉપર, જમતુ-ગુ જમિ ૪૮ તે કુણુ-
 હિ કવણુ; ૩૧ બાધ્યદ

રાત્રિદિવસ નર ચિંતા કરઇ, બદ્ધ કામના મન આદિ ધરઇ,
 દેખઇ નહીં મરણ મતિહીન, યમનાઇ જાણિ પડયુ જિમ મીન. ૪૯
 કર્મિ સાચું પાવક દહઇ, નહીં વાટઇ પડીગે રદઇ;
 એક અનાથ વનથુ જિમરઇ, એક ગર્ભંતા ધરયુ મરઇ. ૫૦
 નસિની ધર કીધું વન આદિ, દામી હીમ તણુઇ તે દાદિ,
 મનિ અલકાર મ કરયુ કોઇ, કીધું કર્મ તણું તે હોઇ. ૫૧
 કર્મ તણુ મોટુ મહિમાય, કર્મિ બાધ્યા રાણા ગાય,
 નાકિ નાધ્યા વૃષભ ગાઇ, જિહા જિહા તણુઇ તિહા તિહા જાઇ. ૫૨

પૂર્વછાંય

વચન એક સાચું દહું સામવત્તયો સદુ કોઇઃ
 " પુરુષારથ કાઇ નહીં, દૈવ કરઇ તે દોઇ. ૫૩

શ્રીકૃષ્ણજન્મ—ગોકુલગમન

ચૂંપે

સંધ્યાતિ સુરે કેરે સાચ, આઠમઇ આત્મા જનનાથ
 અવતરિઆ આપજુપઇ દેવેસ, હિર માદિ કીધુ પરવેસ. ૫૪

* હક મરણ-હિ મનિ, હીન-જ હીન, યમ-કા જેમ નસમ
 પડીયું મીન, પડયુ-જા પડઇ; જાણિ યુ જાણિ ૫૦ સાચું-ધ સમ્ય
 પાવક-ધ જ પાવક-તુ-જ તકે, કા તર, પડીકે-જા. પાડું, સ જ પડયુ
 જા. પડીયો, અનાથ-જા અનાથતિ, ધરણ-જા ધરમાયા, અ' યુ. પડીયો;
 કોઇ-જ મા આ પંક્તિ ૫૧ મીની બીજી પંક્તિ જોરે ઉત્તમગુણી કરી ઇ
 ૫૨ વન-ધ. જ શૂદ્ર સ જાણિ, મં. કરયુ-ધ જ. શૂદ્ર ધરયુ, મ-સ
 યુ, જા મા આ કરી નથી એવી સ મા આ કરી પછી નીમિત્તે ગોપ તિ -
 પદ્મનિશન પરિતિગ્ધ મેયવે જન્મામય। કર્મજો દિ પ્રધાનેન દેમરુપેન ગદ્ગિના
 ૫૨ કર્મિ-જા. ધ શૂદ્ર સ મં. કા યુ અ. જમનિ, રમનના; -જા રમ-
 આદિ ન્યાય ૫૩ હક-કા કુ- મં. પુરુષાર્થ.

કથા કહંતા સદેહ હુસમ, કો પડિત કાગલુ પૂછસમ
 'મકલ વિશ્વ જોહનમ આધારિ, કિમ સમાણુ ઉર મજારિ ?' ૫૫
 જોણી પરિ 'ઉદરિ રહ્યા શ્રીકાન્ત, તે બિપરિ જોટયા દષ્ટાન્ત,
 કીધું રૂપ સુક્ષ્મ સમક્ષ, જાણે જીજ માહિ વટવક્ષ. ૫૬
 સરલી પૃથ્વી કેરુ ધન, જિમ સમાણુ માહિ રતન,
 અતરયામી અતરિ રહ્યુ જિમ રાખી પાવક ઢાકિયુ ૫૭

પૂર્વછાયા

કસિ દોડી દેવકી નહિન ધરમ જહુ તેજ,
 વધરી માહાજ અવતર્યુ આઠમુ બાણેજ. ૫૮
 ઉર માહિ આવી વશુ વિજહુ તણુ એ અંશ,
 વધ કરેવા ચાલિઉ કાગગૃહ માહિ કસ ૫૯
 બહિન તણુ વધ નવિ ધટમ, દારુણુ કર્મ નૃશસ,
 ઇશુ વિમાસી મનિશુ, પાહુ વલિઉ કસ ૬૦
 અક્ષાદિક સુગ આવિયા, પ્રભુમ્યા શ્રી ભગનાન,
 રતવન કરી પાછા વ'યા, પુહુતા નિજ સ્વસ્થાનિ ૬૧

૫૫ હુસ, જા અસિ, સદેહ-હિ અવસર કો સરાય ૧^૧ હિ
 જામ, સમાણ-અ કો સમાણા, મ કો સમાજ્યા, અ^૨ સમાણો ૫૬
 જોણ્યા જા મ જોનિસિ, ખ કો જોનેશ, સ કો જોધિસ ૫૭
 'અ'તરિ ખ અતર, સ ગુ અતર રહ્યુ ખ જા રહુ કો ખ અગ્રહ.
 ૫૮ ધરમ ધ ધરતી, ખ ધરુ, કો સ ધરતી, આઠમુ સ આઠમિ
 ૫૯ કરેવા-જા ધ ખ કરવાનમ માહિ કો મા, ચાલીઉ-ધ ચાલયુ-
 ખ સ ચાલીયુ ૬૦ નવિ-જા કિમ દાગલુ ગુ દારુણુ કરમનુ સચ,
 મનિશુ-મ. મનશુ, ધ ખ સ વનીયુ, ધ મા આ કી નથી ૬૧
 આરિયા-ધ આવયા, વલ્યા-જા ધ વવા સ્વસ્થાનિ-ખ. સ્વસ્થાન્ય,
 ધ સ્વસ્થાન

સૂર્ય

શ્રાવણ માસ, નક્ષત્ર રૌદ્રિણી, નિશિ અધારી આઠમિ તથી,
કૌલવ કરણ નહિ મંગલ વાર. મધ્ય રાત્રિ જનમિયા મુરારિ. ૬૨

સોદ તથી સાકલ ઊજડી, રખવાનાનપુ ઘાણુ પડી,
ભાગી ભોગવ સખલ અપાર, મંદિના ઉવડિયા ખાર ૬૩

શંખ, ચક્ર, પંકજ નમ્ર ગા, કમલ નેત્ર નિકસિત મુખ મુગ,
કૌરુભ-મણિ-મહિત જનનાય, મન્નકિ મુકુટ, અપારિ નિશ દાય ૬૪

દેખી તેહ અતુલ મહિમાય, માય-નાય મિત્રુ લાગ્યાં પાય,
અવન કરી સતોષ્યા બ્રુષ, તનુશ્ચિહ્નકીધૂં બાલિક અપ. ૬૫

તેહનય લેષ આત્મા વશુવ, ગોકુલ આદિ પુકુના એવ,
બેગી બિપટપાનટ કરી, લેલ આ-યા, જાગ્યા પાદરી. ૬૬

૬૨ આઠમિ-ધ આઠમિ, જનમિયા-ખ. ધ જન્મા, ૨૧ ૨૬ ગુ
જન્મ્યા ૬૬ સાકલ-કૌ સાકલિ, ઊજડી-કૌ. મ બ્રુષ, રખવાનાના-
ખ રખવાનાનુ ૨૧ સખલ-લલ સકલ, ઉવડિયા-મ વધાડયા; મહિમા-
મ હારામુદના ખાર ધ દારિ, ખ મ કૌ ગુ દાર ૬૪ વિસિલ
ધ વિકસલ, મુદા-લિ સદા મહિત-ધ મંદલ, અપારિ-જા. ચાર, નિશ-
કૌ નિ ૬૪ મિત્રુ-લલ ધ બદુ નેહ, તનુશ્ચિ-મ તેહ, કીપૂ-જા.
મ ૨૨ ૬૫ પડી મ મા વખારો-

પ્રતિબોધ લીધા વસુદેવ હયુ કામનિ મલાઃ તેવ,
સતસજ્જ લીધા જમદગધાર, બાના સોદ દયારીયા વાર
ફળા નદલ રાદિ ધરીજ નામ, વસુના પુર વડે બિદુ ખામ.

૬૬ તેદના-લલ, મા નથી ચાક્યા-લલ ચાક્યુ. ખ આન્વા,
એવ-મ એવ પાદરી-લલ ધ મારટી અખાલ-મ વાદા જન્મ્યા દરિ.

મામુદ દેવાવા દાર, સાકલીના ખા ૧ સોદ જલ,
ખાડક રવર સામગી ડંદિણિ, બદુ કાવ હંસાગુર તેમિ

આવ્યુ તિહા દસ ભૂપાલ, કોષ ધરી નમ લીધુ ખાલ,
 પગ સાહી નમ કરમ વિનાશ, તેતલમ કન્યા ગમ આકાશ ૬૭
 કીધું રૂપ યોગિની માત “સાબલિ દસ” કહુ એક વાત,
 “૩ મૂખક” વઠરી હરિ વ્યાવ, ભુવિ અવતરીયુ તાહરુ કાવ” ૬૮

કંસનો પશ્ચાત્તાપ અને આત્મરક્ષણની ચિંતા

મર્મ વચન સબલિયુ એદ, લોહડા ભાજી મૂક્યા બેદ,
 બહિન દેવકી લાગુ પાવ “મઠ અપરાધ કન્યા, ક્ષમિ માય” ૬૯
 વયતૂ વચન બહિન ઉચ્ચરમ, બાધવની પ્રસ સા કરમ
 “મુખ-દુખ-કારણ પુરવ કર્મ,” એથો પરિ બો’યા બહુ ધર્મ ૭૦
 તુ હિ કંસ ન પામમ મુખ, હૈઆ માલિ સાલમ દુખ,
 હલમ હલિ જે કન્યા કયા, આગિ અગૂઠ મૂકી યથા ૭૧

૬૭ ધરી-જા ધ મ કૌ મરી પગ ધ પિત્રિ ખ પગ્ય કૌ
 ન પગિ, આનરા-જા આનગિ આન્યું કૌ આન્યો કૌવે કમ ભૂપાલ,
 વેગે કૌને સાધુ બાવ

અષ્ટા સુધ માલ નપ વિશાલ, કસિ જાન્યુ મેન્યુ નાલ

૬૮ મૂખક જા મ મૂખ કૌ ખ મ મૂખ વગી-ખ અ
 વૌકર હરિ હિ નમ, કૌ ન લય વ્યાલ-જા બાવ ખ વિકર હરિમાલ
 જા વઠરી હરિ બાવ, કૌ ન વિરી હયબાવ કૌ મૂરકનો વેરી નયમ
 વ્યાલ, મ મુરખ ન મનિ અખમ આલ ૬૯ એદ જા એવ, કૌ
 ખ દેવકીનિ સ બહિનિ ક્ષમિ-જા પિત્રિ, સ ક્ષિમિ, ધ ક્ષમ ખ,
 ક્ષમ્યુ દરયા-કૌ કર તે ક્ષિમાય મર્મ-ધ કસ સાલલી વાણી તેદ,
 ગુ મા ૬૮ મી કૌની પછીથી તે ૭૩ મીના પહેલા પાદ સુધીનો ભાગ
 પર્યો છે, ૭૦ બહિન-જા બહનિ, કૌ બિહિનિ, ધર્મ-ખ કૌ, મર્મ,
 પુરવ કર્મ-કૌ બહુ વિકર્મ, કારણ કૌ પ્રાપ્તિ ૭૧ હૈઆ-જા હા આ, ખ
 હલમ હલ કૌ રા હિહિ, જે કન્યા જા એ આગિ આગિ-ખ આન્ય,
 કૌ અ આગ, કૌ-ખ કૌ

કંસ કરમ વિભાસણુ ધણી, યમ નિર્ધન બહુ ઝણુડુ ધણી,
મન માદિ અતિ ચિંતા થય, વ્યાધની પરિ નિદ્રા ગમ. ૭૨

શ્લોક

નિદ્રા તાત કુતસ્તેષાં ચે ઋણવ્યાધિપીડિતા ।
અધિધેહિ કલત્રાણાં ચે ચાન્યે કૃતયૈરોણામ્ ॥૪॥

પૃથગ્યુ

રાત્રિ દિવસ નિદ્રા નહી, બપુ પછડું મન માદિ,
નેણ વિહુણુ દીવડું, કાણિ કાણિ આખુ યાઇ, ૭૩
દિન દિન કંસ કર્મ પડઇ, એવ દયાનત નરેન્દ્ર ।
પુનિમદુતુ સચરમ ભણી અમાવાસ્યા ચંદ્ર. ૭૪
જડ હેઇ તરુઅ તણી. દિનદિન ચુકમ કાણિ,
કંસ થયુ મનિ કાવમુડુ. ગઝડમયિ યમ વ્યાધ ૭૫
દુખ કાવાનસ પીડિક, નહી સમાધિ સમસ,
દેખા માદિ ભગિયુ ચિંતા, વધરી-રૂઝ. ૭૬

૭૨ વિભાસણુ-ધ વ્યભાસણુ પરિ-અ પદ, તમેક ૪ થે નથી અને
અને તેને બદલે મ. ના પ મો આપેડા ૭ ૭૩ પા ૧-૩૫ રિં, ફા
પિડે, દીવડું-ફા દીવડું, કાણિ કાણિ-તા જિમ્ જિમ્ આખુ-ધ ફા
૧ ખુ, દિવસ-૨૬. દિનગિ. ૭૪ દિન દિન ૨૬ દિનિ દિનિ અમાવાસ્યા-
તા અમાવાસિ, ફા. અમ વસ, ગુ. અમાસા, પુનિમદુતુ-અ મ પુ-વમ
ચિ, ઠા પુનમગુ તે. અ. પુનમગેતો. ૭૫ ઠા-અ ઠા રાવમુડ
-તા કાવમુ, મ કાવમુ, ધ કાવમુ કંસ-કા કંસ દમ માદિ
મયા, બપુ યમ દિ નીવમ, અ બપુમ, મ. બુમેજમ, અ મા આ
૭૬ ૫૧ ૭ મં મા ૭૧ મી કી પજીપી ને ૬૬ મી ૬૬ મુખીને બ. ૫
૩ ૭૨-૭૩ કામપાથી તુલિત છે, એથી ૧૦ મુખીને અને બિ. ૭૧.
પરિપતિ ૭ ૭૧ દેખેલા દેખા.

ચિન્તાતુરાણાં ન સુખ ન નિદ્રા,
અર્થાતુરાણાં સ્વજનો ન વન્ધુઃ ।
કામાતુરાણાં ન મયં ન લજ્જા,
શ્રુધાતુરાણા ન વલ ન તેજ ॥ ૬ ॥

પૂર્વછાયા

કંસિ સેનક તેડિઆ, રક્ષા કરુ ઉપાય
તેતલછ કયા ચાલી ગઈ વેગિ ગોકુલ માહિ

૭૭

ગોકુલમાં ન દઘેર કૃષ્ણજન્મોત્સવ

રાગ વસવ ગીત

નન્દ કરછ આનન્દ, પુત્ર જનમ્યા પરમાનન્દ,
હરખ્યુ સુગનનાયક છન્દ કામ્યુ કસામુર મદ રે. (ધ્રુવપદ)
રે ગોકુલિ જનમ્યા ગોવન્દ (૧)

તેણુધ સંમધ સુરનગ, ધન્યગ, મિતર ત્રિભોવનિ જામલા આનન્દ
રે ગોકુલિ જનમ્યા ગોવન્દ. (૨)

રાસ નમ્ધ, વૃત્ત કુધ, એક ધીવ લિંગર ઘોધ,
મુનિનર કેગ મન મોકુધ, અતરિ બ્રહ્માદિક ભોધ,
રે ગોકુલિ જનમ્યા ગોવન્દ. (૩)

ધગિ ધરિ મગર ચ્યારિ, હુધ ઉત્સવ અપાર,
આપછ બહ કનકમહાર, બહી બોલછ જયજયકાર
રે ગોકુલિ જનમ્યા ગોવન્દ (૪)

૭૮ ઉપાય જા મ અસય ગોકુલ માહિ જા ગોકુલિ જા અ
ધ મા આ મી છે ૭૯ (૧) સુરનનાયક હિ નર કસામુરિ-જા કસા-
મુરિ મદરે-જા મદરિ ગોવન્દ ૫૬ પરમાનન્દ (૨) જામલા હિ જન્મ્યો
રે જા નામ્યુ ગુ ગા જા શમ્દ ૭ નથી દે ૧૦૫ સુદુ ને ૭૧૫૫
કરે આનન્દ (૩) રાસજી જા રાસ રજિ નરતિ હોધ, (૪) ચ્યારિ-જા. ॥

ઘટિ શાકિની વળગી સહી, વિઝોડતા વિહ્વલ નહી,
 “ મૂકિ મૂકિ કેશવ ’ તાહરિ દાસ, વળીય ન આનૂ તાહરખ પાથ ૮૮
 “ સમ્યક દુ વિરાસી મૂલ, પેઠ મસની ઊપાસૂ શવ
 “ મારણિ આવી, પામી મૂલ્ય, ચૂકી ધર તણા તે મૂલ ૮૯
 “ મૂકિ મૂકિ ” કહતા “ તાત ’ ” રોડી વીધી સાતઘ ધાત,
 અત કરણ અરોગ્યા હરિ, જણે કુંઠ ભોગન્યુ કરી ૯૦
 મરતા કીધુ મોદુ તન, બાનક ધાવઘ સામવનન,
 તેહ ઉપરિ સોલા શીરગ, જણે ગિરિમસ્તકિ હગવિગ ૯૧

પૂર્વછાંય

મગતા ખીધુ જોનઘ દર્શન આનીયામ,
 તે તત્તુ ઉપરિ પૂતના શ્રુતિવતા સ્વામિ ૯૨

ચૂપે

વેગઘ આંગા સવિ ગોપાલ હયા ચડી જિનાર્યુ બાવ
 ગોકુલિ વ ત્યુ જયજયકાર ગાઘ ગોપી મગન આરિ. ૯૩
 માહો માહિ મર મવાદ એક ભણુષ “ અનિકાપ્રમાદ ’
 એક ભણુષ માનાનુ દર્મ “ નં. તણુષ પોનઘ બદુ ધર્મ ’ ૯૪

મૂલ્ય કા ગુ ધરિયો અ લીધા ધાન્યા-લઠ ધાવ, રૂા ધાવિ સપદા
 -ધ લા રૂા રૂા ગુ અ કા આડિ ૮૮ હિ તાદી હિ તવ આપ-
 હાસિ હિ વધી નહી ૮૯ મૂલ લા મૂલિ મસઘી હિ મિલિ મારમિ-
 લા મરણુ અ મરણ્ય ચૂકીં કા ચૂકી ધર દેર દુ હત્ય ધે મા આ
 હી ૯૦ મી સાયે કુલકસુલ/ છે ૯૦ તાત રૂા એ તાત, ધે વાવ રોગી
 લા રોગી તતલ રૂા રૂાની રૂા-મા કા અ રૂા જા રૂા
 લા જા રૂા / જા રૂા કપિલ, અત કરણ-ધે અતસકસુ ૯૨ તન-લઠ
 મન વન-લઠ રૂા, અ વરણુ રોલા અ રોલિ કાપ-અ લીધુ
 ૯૨ ૯૩ વરણુ-લઠ ઉપરિ અરિ લા આર, રૂા વાર, ૯૦ જાનુ -અ
 હિદિ, દસ અ સદુ કરે,

એક કરમ ખડી ચાપડી, બાલકનમ જાધમ રાખડી :

‘ આપણનમ તૂઠું જમનાય, અંતરિ દીઠું આહુ હાય. ’ ૯૫

મૂઘ પડી પૂતના જોહ, કટકા કરી બાલિક દેહ,

પરિમલ કરમ હવેખ્યુ અગર, તેણમ મુગધમ મોહિજી નગર. ૯૬

ફાહા—(સોરઠા)

અમમ અનંત ઉદાર, પાત્ર કપાત્ર જોમ નહી.

પાપ કરંતી નારિ નરક નિવારી પૂતના. ૯૭

ભૂધર ભક્તિ કાજ, કુલ ક્રિયા જોમ નહી,

લાંકા કેરું રાજ, ગદાસ રેંસી આપિયું. ૯૮

૯૪-૯૫-૯૬ મં. મા હશે કેનહો તે એ પાનાનહો હોવાથી જણાવ
નથી, પણ ૯૭ ની પહેલા આ ત્રણ કડી મ મા છે -

કું કોપ,

મોહું અદ્ભૂત દીસમ જોહ, યે વસુદેવિ દાક્ષ તેહ; ૯૦

હારજી રાવિ દાક્ષ ગોપાલ, મરજી પૂતના કુંસલા બાલ,

સુણી નદ રસીયાયલી થયા, અતિ હરખિત ગોકુલ માહા ગયા ૯૧

વદન નિહાવમ બાલક તણું, હૃદયાશ લીધું આપણું,

આવી મિત્રીજી સવિ પરિવાર, ગોકુલ વરત્યુ જયજયકાર ૯૨

૯૫ વડું-લા ધ દેહ વહા, અતરિ જ. અંતર, બાપિ સે બાડ
૯૬ મુઘ-લા. ધ ભૂઘ, મુગધમ-લા. મંધમ, મોહીક-લા મોહ, બાલીક-
જ. નમ બાડી, ધ બવયુ, દેહ બાલ્યુ, ગુ. બાપિ, કરી-શ સહસ કરી,
પરિમલ૦ કા પરિમલે જગે હવેખ્યો અગર ૯૭ જોમ-લા. ધ ગુ પરપિ;
નારિ-લા તારી, જ તાર, શ પૂતના, પૂતના-ફા ચમદૂતના ગુ માં આ
કડીને દૂહો બનાવતા ‘નારિ’ ને બદલે ‘પૂતના’ ને ‘પૂતના’ ને બદલે ‘તેહ’
‘લખ્યુ છે. ૯૮ ક્રિયા-ફા ફા, હવ-જ. પાત્ર કપાત્ર પરપિ નહી, રેસિ
જ ગુ. રેસિ, મં. રેસાઈ, ગુ કા. અ. રેયે; આપિયું-ફા આપીહ.

સારથ મેવક કાન, સમગ્ર સ્વામી શાખર,
થિર થાપ્યુ પ્રજાદ, અમુક બગી ન બેવેખિત

૯

ચૂપે

ધનિ ધનિ નારી મા પૂતના, પરિભવ રૂઢિ યમૂના,
ઢળ્યા સસાગ તણા સવિ દોષ, વેગવિશેષધ પામક મોક્ષ
સમરથ સ્વામી શ્રીજગવાન, વઝરીનક આપક સ્વસ્થાન,
કાવકૂટ વિપ પામૂ નેહ, માતાની ગતિ પામી તેહ

૧૦૦

૧૦૧

શ્લોક

યે યે હતાશ્ચન્ધરેણ દેત્યા

ત્રિલોક્યનાથેન જનાર્દનેન ।

તે તે ગતા વિષ્ણુપુરી તરેન્દ્રા

કોધોઽપિ દેવસ્ય ઘરેણ તુલ્ય ॥ ૭ ॥

મકાવતસન, કેશવ દુવાન, સાચિ મનિ સેવુ ગોપાલ,

સકલ ઠાણક સેવક તણુ, અવિચન પદ આપક આપમુ

૧૦૨

ઈશ આતમાગ્રિય, બગવાન, માયા મોહ દગ્ધ અશાન,

સુદહ, મખા, પુરુષોત્તમ મિત્ર, ધાના, માતા પરમ પવિત્ર

૧૦૩

૯૬ થાપ્યુ-હિ થાપક, લા ન ખ મે થાપ્યુ બણી-મ મા નથી
ન હિ નક, મ નિ, ખ નટી ફા મા આ સખદ જ નથી સારથ-સ કારિ
સેવક-ધ મેવકના, સે સેવકનુ ન હવેખિત ખ હવેખ્યુ ધ હવેખ્યુ ૧૦૦
ધનિ ધનિ લા ધિન ધિન થા લા મ મા નથી, ધ રે ખ તે વિશેષ-
ફા પછુક હા કરતા ૧૦૧ લા મા ના નથી, ગતિ-ખ ગત્ય નેહ-
સ નેહ તેહ-સ તેહ થ મા ગોક ૭ મો નથી ૧૦૨ લાક હિ દુપાલ,
સે દુપા દુપાલ ખ ગોપાલ સેવુ ફા-હિ મેળ્યુ હા સેવક, અ રેવે
ગોપાલ ખ દુપાલ ૧૦૩ દરજ-મ રાહિ મુદુદ-હિ ખ ચદિત, મ
સોદ, મ સત્ય હા હદે, સખા ધ મુપ, ન સય ધાના માતા મ
ત માત એ

પાતિ, સત તણુ દાતાર, દીન અનાથ તણુ આધાર,	
ના, બ્રાતા, સાક્ષી, યરણ્ય, દુસ્તર બવસાગન્ન તરણુ.	૧૦૪
શુ અનંત છઠ કદાર, તેહથ્થુ પ્રીતિ દર નિરધાર,	
ઝ જોઅંતા સમ્બદ્ધ સહી, હરિ સમોવડિ કે સમરથ નહી.	૧૦૫
નસા ખ્યાઉ વિશ્વાવામ, ભક્તિ કરંતા નહી આયાસ,	
કડક અંતર્યામી રૂપ કાષ્ઠ કવચુ અનેગ ભૂષ.	૧૦૬
વનેક થોની કષ્ટ ભોગવી, લાધુ જન્મ તણુ માનવી,	
રામણચરણે ચિત્ત ધર, ગર્ભવાસિ જિમ નવિ અવતર.	૧૦૭

શ્લોક

ये मानवा विगतरागपराः परक्षा

नारायण सुरगुरं सततं स्मरन्ति ।

ध्यानेन तेन हतकिल्बिषचेतनास्ते

मातुः पयोधररसं न पुनः पियन्ति ॥ ८ ॥

૧૦૮ સત તણુ-હિ લા ધ તત સદા, આધાર-લા સાધાર, અનાથ-
 નાનાહત, સાક્ષી-જ સખી, હિ ગણુ ૧૦૫ કણુ-લા મ અશુ, છઠ-
 ન અહિ, નિરધાર-હિ લા ધ અધાર, જોઅંતા-સ જોઅંતા;
 કમોવડિ-જ સમોવડય, સમરથ-કા આપે, લા મા આ શબ્દ પડયો
 ૧૦૬ જા હાઅડિ, કા હૈઆડિ વસિ, અનેરા-જા. અન્યેરુ,
 મનેકુ-કા અન્યેથ અ મા એ પૂઠ કોર છે તેથી જણાય છે કે કહી
 ૦૧ થી ૧૦૮ મુખીનો ઇતિશ્રી સાથેનો ભાગ પડયો છે ૧૦૭ કષ્ઠ-લા કુષ્ઠ,
 ચેન-કા ચિતિજ, જિમ નવિ-કા. નહીં નારાયણ-ગુ નાયકચરણે
 ચિંતન ધર, કા ગર્ભવાસના નવિ અવતરે કા મા ૮ મા શ્લોકના પૂર્વાધ
 ચરણ પઠીથી તે જારમી કવાની રદ મા કહી મુખીના ભાગના પાના
 મેવાયવા છે ધ મા ૮ મો શ્લોક નથી. આ શ્લોક પછી એકવી કા મા
 કાનો શ્લોક વધુ છે-સ્મરામિ અન્યુતાનદં સર્વપાપશય કર । યયા હતી
 પુનર્મસ્મિ તસ્યેવ દશતે ॥

(૧૪૮)

ચૂપે

મુણુ ગોબ્ધંદ તણા અપાર, તેહનુ નવિ પામૂ પાર,
લીમ ભણુછ પુહુની એ સાર, વધ પૂતના કના અગિયાર.

હતિ શ્રી વિષ્ણુદાસ લીમવિરચિતાયાં હરિલીલા યોગ
કલાયાં અગીઆગી કલા સમાપ્ત.

કલા ૧૨ મી

દશમ સ્કંધ

શકટભંગ અને મુખમાં વિશ્વદર્શન

પૂર્વછાંય

આવચારિત ગોબ્ધના, જાણુ નહી વિચાર,
તથાપિ છુધિમાનિ કહોસ, યોહુ યોહુ સાર.

ચૂપે

ઝોલી માદિ સખામૂ બાન, સુત્ર બાવકિ કીધી આવિ,
પાદપદારિ સકટનુ ભંગ, તુહાવર્નનુ બેઠું અંગ

૧૦૮ તેહનુ-જા તેહ તણ, મં તેહ તણા પામૂ-મ. જાણુ, ભણુ
સ બળીને, શુ બહિનિવ ઇતિશ્રી હિ રતિ વળ ૧૧ સમાપ્ત
ધ હતિશ્રી ભાગવતી કથા હરિલીલા સોડ સ્વામા અચારની કલા સંપૂ
ખ મા દગમી કલાને અતે છે તેવીજ છે, મ. મા કપરના નેવી
હતિશ્રી હરિલીલાયા લીમવિરચિતે કલામયે બાનવતે દશમ સ્કંધે એકાદશ
કલા પરિપૂર્ણ ॥ સખ્યા ગુપે ૯૨ ॥ પૂર્વછાંયા ૨૭ ॥ કુદા ૩ ॥ ખીલ ૨
સ્થાન ૬ ॥ એવ સખ્યા ૧૨૭ ॥ મ. મા ગોડસખ્યા માદવામા ૧
૭, ચાપે ૧૪ વધુ છે

કલા ૧૨ મી

૧ ના હિ જા તણા કહોસ-જા નેવસ, ખ સ. શુ મ-૧૨૧,
જાણુ-શુ મણુસ કીધા નેવ ન સખારૂ-જા સખારૂ, સુત-કા. સુત

ગર્ગ્યાર્ય શુર આવિઆ, માલિક બિહ બોલાવિઆ,
નામકરણ કીધું તેદ તણું, રામકૃષ્ણ બાધવ બન ધણું. ૩
આસિ કરતુ માત્રી ખેાઇ, વન ઉનાડી જોયું માઇ,
ત્રિભુવન મુખ માહિ વસઇ, પામી મોઠ યશોદા દસઇ. ૪

ઉત્તુખલખ ધન-યમસાનુનલજન

નાહા બાલિક સાચઇ રમઇ, કમ્મ વાત મન માત્રિ ગમઇ,
લોક તણા લેઇ સૂખડા, ધૃત માખણ પોપઇ માટડા. ૫
માય વિરેલી યશોમતી, એક વાર થી કમલાપતિ,
ગોત્રી ફેાડી ચામ્પુ દધી, જાણે પૂરઇ આરી નદી. ૬
આખ્યા ગાર્ગ તણા દામણા, બાલક નાધેવા નઇ ધણા,
વિશ્વરૂપ બાધ્યુ નવિ જાઇ, બાધણમાનઇ મોડુ યાઇ. ૭
ખેદ યશોદા પામી સદી: ' કાલક' તૂ બંધાઇ નદી '
માનાની અનુકપા કરી, આપણૂ બંધાવ્યું દરિ. ૮
કેરાવ દલૂઇ દલૂઇ ગઇ, ચોદ લોક જે બાજમ, વડઇ,
ભવના બધન છોડઇ જેદ, ઉપવિ બાધ્યુ જુક તેદ. ૯

૧૬૬-અં બાધે, પાદ-સ ચણું, ભેટ-અ કા જેદ કાપૂ-ખ રીધું;
૧૭ ધૂ-અ જુદ તણું ૪ ત્રિભુવન-અ ચોદભુવન, દસઇ-અ તસે.
૧ મન માદિ-ખ મનનિ, મં યે યેદ નઈ, લેઇ લા લિ, ખ બદ્ધિ,
૨ વિયિ ૩ વિરોધી-લા લોલ, હિ મં વિરોઇ, કા વસોવે, ચામ્પુ-
૩ થ ચાતું ૭ નહ-લા મા નથી વિશ્વરૂપ-સ વિષ્ણુ, બાધ્યુ-લા.
૪ સ બાધુ, અ બાધ્યા માન.-ધ તુ ધન ૮ ખેદ-ધ જેદ,
૫-મં. તા, આપણૂ-ખ ધ આપણુપિ, ૬ દલૂઇ દલૂઇ-લા. દલૂઇ
૭૧૬, કેરાવ-અ વિદિવ વિદિવ લદ્દક રડિ લોક-મં ભુવન;
૮ ભવના મે મમરા, બાધ્યુ-લા સ બાધુ, હિ જેડ ય મા
૬૬ ૫૫૧ નીચેના શ્લોક વધારે છે -યશોદયા ગદ્ગદુદયને ગીકડે પાપ્યેન
ન વધમાન। રમદયન પાણિતલ્લેન નેત્ર ચ્ચોદ મદનવંનતી ચીર ॥

તરુઅર જે છંદ યમલાજુન, માહિ ચાલ્યા સામવ વર્ણ,
 લીલા બિહ નાખ્યા મોડી, માનુષ રૂપ તવષ કર જોડી.
 માતા કૃષ્ણ જંધાવ્યું આપ, સેવકના દાસ્યા પ્રથ તાપ.
 ચાવર યોની પામિયા જેહ, બાધ્યા બંધન છોડયા તેહ.
 મુનિવર નારદ કેરુ સાપ, કેચવસ્પર્શનિ છૂટયા પાપ,
 તેહનમ દીધું અવિચલ હામ, હરિ પામ્યા દામોદર નામ

વત્સ અને અધતું હનન અને બ્રહ્માગર્વહલન

વલિ પવિત્ર પરાક્રમ સુણુ : કીધુ વધ વત્સક જમ તણુ,
 નથા અધાસુર જાણીધ સંપર્, તેહ તણુ ઊતાર્યુ દર્પ.
 બહુ ગોપાળ સંધાતિ ગામ્પ ચારેવા કંદાવનિ જામ્,
 બ્રહ્મા આવ્યા કપટક કરી, વચ્ચગોવાયા લીધા હરી
 તતક્ષણિ નવા નીપાયા તેહ, મો ગોપી મનિ અધિક સનેહ,
 બ્રહ્મા વરસ એક તિલા રહી, જોવા પાગ આવ્યા મહી.
 દેખક રૂણુ તણા બહુ રૂપ આગલિ આપ સરીખા ભૂપ;
 વિસ્મય પામ્યુ પ્રભાવતિ, કર જોડી કરક વીનતી.

૫૪૭

" ઉદર માહિ જાલક વમળ, પીડા કરક અગાધિ,

" માતા મનિ આણુધ નહી તેહ તણા અપરાધ.

૧૦ હિ સામવવન ના ખ સામવવન, ધ હિ સામવવ
 વવવ-વવ તે સ્તવક, ધ બિહુ, મં ખ સ્તવિ, કા તે જુદુ
 કૃષ્ણ-વવ કદનિ, ખ દનિ બાધ્યા-વવ બાધ્યા બંધન છોડા તે
 વર સ્પર્શન-ધ દર્શન, ખ પરસન્ય, સે સ્પર્શનિ અં સ્પર્શ, પ્ર
 રા પ્રટિ, પાપ-વ પાપ. ૧૩ જાણીધ-ખ. જાણીનિ, મ અપ, '
 ગોપાલ-વવ ગોવાલ, કપટક ખ કપટક; ગોપાલાં સે ગોવાલિયા, ઝ
 ગોવાલ સર્વ ૧૫ તતક્ષણિ-વવ ધ તતક્ષણ, નેહ-વવ રેડ-સાદી-ની
 વવી ૧૬ આગલિ-વવ મ આગલિ, ખ આગલ્ય, દરનેડી-હિ કરને
 નધ ૧૭ ઉદર-ચુ ઉદરિ, અગાધિ-અં. અગાધ્ય.

" જહાડ કોડિ વ્યાપી રહ્યું, ક્યાહા તાહાર મદિમાય,
 " હ એક માહમ વસુ, ઝોઠ હાય મઝ કાય ૧૮
 " તૂ આતમ આતમપણમ, જાણૂ નહીં જો જોણુ,
 " પ્રપચ પચખૂન તાણુ, પ્રકટયુ દારણુ તેણુ ૧૯
 ચૂપૈ

" મુક્તિપય કેરુ સોપાન, તાહૈરી ભક્તિ લગમ અસાન,
 " સાલિ કુકસા ખડન કરમ, તેહનમ એક કનેશ જીગરમ ૨૦
 " જે તક્ષ પદપત્રવ અણસરમ, તે ભવમાગર હેલા તરમ "
 જહા દરિનમ કરી પ્રણામ દીધુ આયસ પુહુતા હામિ ૨૧
 ઘેનુર અને પ્રલખના વધ, નાગદમન આદિ લીલા
 મોહુ દાનવ ઘેનુક નામ, બલદેવમ જિતુ સમામિ.
 મસ્તકિ મૂકી ખિહ પાગ, કૃષ્ણુ દમિહ કારી નાગ ૨૨
 ગોકુન બલતૂ રાખૂ એવ, પ્રતબ અત કચુ બલદેવ
 પીધુ દર, વનિ ગખી ગામ જલુવણુન કેરુ મદિમાય ૨૩
 વશ વળવલ શ્રી ગોવ્યદ, ચારમ ગામ, કરમ આણુ દ,
 મધુર શબ્દિ નિજ ગામ ગીન, ગોપી કેશ હરિયા ચિત ૨૪

૧૮ કોડિ-ધે મોટિ ક્યાહા જા કિહા હું ધ એક માહિ હું
 વસુ વસુ કા અવતર્યો હાય મઝ કા હાયની ૧૯ તૂ આતમ-
 જા આનમા જાણૂ જા જાણે ખ સ જાણૂ જોણુ-જા જોણુ,
 કા જે જોણુ આ કા ગુ જોહ જાણૂં મ મધ્ય ન જાણુ
 ચેણુ આતમપણુ-ખ આપિચિય, સ આપણુખિ પ્રકટયુ-જા પ્રગદ,
 તેણુ-ધ તેગિ, આ કા ગુ તેહ ૨૦ મુક્તિ-જા મુગતિ કુકસા-ખ
 પ્રસમ એહ ખ ૨૧ આયસ-આ, આયુષ્ય ૨૨ મોહુ ધ મોટ
 ૨૩ ગોવ્ય હિ જા ગોકુનિ અત-ખ અતરે જલુવણુન હિ
 રુપિવણુ, સ રિપિ વણુ, કા રતિ વણુન, ગુ રુપિ વણુન ૨૪ મધુર
 જા મા આ પાદ પહેનુ હિ હરિયા-ધ હરયા નિજ ૦ ખ વળવિ વશ,
 ચિત ખ હસ, શબ્દિ કા રવરે

તરુઅર જે છઠ્ઠ ચમલાનું, માદિ ચાલ્યા સામવ વર્ણ,
લીલા બિદ નાખ્યા મોડી, માનુષ રૂપ તવમ્ કર જોડી.
માના દર્શન બધાનું આપ, મેવકના લાલ્યા ત્રય તાપ.
ચાવો ચોની પામિયા જેહ, બાધ્યા બંધન છોડ્યા તેહ.
મુનિવર નારદ કેરુ સાપ, કેશવસ્પર્શનિ છુટ્યા પાપ,
તેહનમ્ દીધું અવિચન દામ, હરિ પામ્યા દામોદર નામ.

વત્સ અને અવતું હનન અને બ્રહ્માગર્વદલન
વલિ પવિત્ર પરાક્રમ મુલુ : પ્રીધુ વધ વત્સકે બગ તલ્લુ
નથા અચામુર બગીચ સર્પ, તેહ તપુ પ્રિયાસુ દર્પ.
બહુ ગોપાળ સધાતિ ગામ્ આગેવા વૃદ્ધાવનિ ભમ્,
બક્ષા આલ્યા કપટક દરી, વચ્છગોવાચા લીધા દરી
તનક્ષણિ નવા નીપામા તેહ, મો જોડી મનિ અધિક મનેક,
બક્ષા વરસ એકે તિલા ગદી, જોવા પાઠા આલ્યા સદી.
દેખમ્ દુષ્ટુ તથા બહુ રૂપ આગલિ આપ સરીખા ભૂપ;
વિરમય પામ્યુ પ્રેમપતિ, હર જોડી દગ્ધ વીનડી

પૂર્વછાત્ર

“ હર ભાદિ બાવકે વસમ્, પીડા કરમ્ અમાધિ,

“ માના મનિ આલુધ નહી તેહ તથા અપગધ.

૧૦ હિ સામવવન લા અ મામવવર્ણ, ૫ હિ સાનવવન,
તવમ્-લા તે તવ, ૬ જિહુ, ૭ અ સ્તવિ, ૮ તે જિહુ ૧૧
દર્શન-લા કદનિ, ૧૨ દનિ બાવ્યા-લા બાધ્યા બંધન છોડા તેહ.
૧૨ સમર્પન-ધ દર્શન, ૧૩ પરાસન, ૧૪ સ્પર્શનિ અ. સ્પર્શે, ૧૫
સ્ત. પ્રતિ, ૧૬ પાપ-વ પાત. ૧૭ બલુકિ અ. બલુકિ, ૧૮ બવ, ૧૯
ગોપાલ-લા ગોવાલ, કપટ-અ કપટ ૭, ગોવાલ સ. ગોવાલિયા, અ
ગોવાલ સર્વ ૧૫ તવક્ષણિ-લા ધ તવક્ષણ, તેહ-લા ચેદ તાટી-નહિ
વધી ૧૬ આગલિ-લા ધ આગલિ, ૧૭ આન-અ, મરુદી-હિ. કરુદી-
નધ ૧૭ હર-અ હરિ અમાધિ અ. અમાધ્ય.

" ઘણાક કોટિ વ્યાપી રહ્યું, ક્યાદા તાદાર મદિમાય,

" ૧ એક માદમ વસું, ઓઠ દાય મજ દાય. ૧૮

" તું આતમ આતમખમ્, જાણ્યું નહીં જે જે,

" પ્રપચ પચમૂત તાજી, પ્રગટ્ય દાગળ તેજી ૧૯

ચૂં

" મુખિપંચ કેરુ સોપાન, તાદંગી ભક્તિ લગમ અચાન,

" સાલિ કુકમા ખંડન કંઠ, તેદનમ એક ક્તેચ ઊગરમ. ૨૦

" જે તણ પદપત્ર અણસમ, ને બચસામ દેલા તરમ "

મજા દરિનમ કરી પ્રજામ, દીધુ આવસ પુદ્ગા કામિ. ૨૧

ધેનુક અને પ્રલબ્ધના વધ, નાગદમન આદિ લીલા

મોટુ દાનવ ધેનુક નામ, બચવેષ જિત્તુ સમામિ.

મસ્તકિ મૂકી જિહ્વા પાગ, કૃષ્ણ દમિત્ર કાપી નામ ૨૨

ગોકુલ બચત રાખૂ એવ, પ્રતબ અત કચુ બચવે

પીધુ દર, વનિ ગળી ગામ, જગુવર્ણન કેરુ મદિમાય ૨૩

વરા વળવળ શ્રી મોચદ, ચારમ ગામ, દરમ આચદ,

મધુર શનિ નિજ ગામ ગીન, ગોપી કેરા દગિયા ચિત ૨૪

૧૮ કોટિ-ધ કોટિ, ક્યાદા લા મિદા, ૬૦ થ એક માદિ ૬
 વસું ૧૨૫-કા બચતયો દાય મજ-કા દાયની ૧૬ તું આતમ-
 લા આતમા જાણ્યું લા જાણે, ખ. સ જાણ્યું જેણે-લા જેણે,
 કા જે જેણે, આ કા ગુ જેદ જાણ્યું-મ મખ ન જાણ્યું
 જેણે આતમખમ્-જા આપિણિય, સ. આપણિય પ્રગટ્ય-લા પ્રગટ્ય,
 તેણ-ધ તેણે, આ કા ગુ તેદ ૨૦ મુખિ-લા મુખિ કુકમા-ખ
 દસમ એદ-ખ કેવલ ૨૧ આવસ-આ. આચુચ ૨૨ મોટુ-ધ મોટ
 ૨૩ મોટુવ હિ જા મોકુચિ, અત-ખ અતર જગુવર્ણન-હિ
 રૂપિવણ, સ રિચિ વણ, કા રતિ વણ, ગુ રચિ વણ ૨૪ મધુર-
 -લા મા આ પાદ પડેતુ છે દરિયા-ધ દરયા, નિજ-ખ વળવિ વરા,
 ચિત-ખ દસ, શબ્દિ-કા રવરે

ગોપી મનિ રતીઆયનિ ઘણુ, અર્ચન કરમ અગિકા તણુ,	
વાહમ વર શ્રીવિશ્વાવાસ, કૃષ્ણ કચ્છુ તેદચ્છુ પરિહાસ.	૨૫
વસ્ત્ર દરી વીધા ગોપાવિ, વધી તેહનમ આખ્યા તતઠાલિ	
ગોપીનમ દીધુ વરદાન, “ પૂરશિ કામ ” કહમ ભગવાન	૨૬
આલણયામ કરમ છમ જિહા, ગોવાના મોકલિયા તિહા	
“ જાણુ ધર્મ તહો મુનિજન, રામકૃષ્ણ મારામ છમ અન ”	૨૭
દીક્ષિત ધૂમધીય તે સહી, ચરપુરુષનમ જાણુમ નહી,	
નવ બેલમ પ્રતધારી મૌન, નાપમ ઉત્તર, નાપમ અન	૨૮
તેહ તણી નારી છમ જોહ અતર્યામી શ્રેરી તેહ,	
આજ્યા અન કરી સવાં પામી કૃષ્ણ તણુ પ્રસાદ	૨૯
ગોવર્ધનમહોછવ કચ્છુ મન્દિર કોષ મન માલિ ધચ્છુ,	
મુસનધાર મોકલિયા મેહ, ગોકુલિ માય પલાંચુ વેગિ	૩૦
દેખી તે વરસતા ધન, લીલા ધરિવ ગોવર્ધન,	
ગોપ-ગોલણી રાખી ગામ, સુરપતિ આવી લાગુ પાય	૩૧
દીક્ષુ કૃષ્ણ તણુ તે ઠર્મ, ગોપ જણુ “ અહો જાણુ મર્મ,	
“ માનવ નહી એ પરતહ દેવ ” કૃષ્ણ વિષમ મતિ કીધી એવ	૩૨
ગામ દેવ આખ્યા અનેકિ ગોબંદ નમ પ્રીધુ અભિષેક,	
વરુણપાશિ મૂકા મુ નદ, ગોકુલ માલિ હુડે આનદ	૩૩

વપ તેહચ્છુ-ગુ તેહનમ અગિકા તે અતર્યામી ૨૬ વળીં હિ મા આ પાદ પટેલુ છે તેહનમ જા ઘ અ પાઠા પૂરશિ ઘ પુરોસ, જ દેા પુરશિ, ગુ પુરેસ, અ પુરો પુરશિ મમ સ અકમ સકામ ૨૭ કરમ મ યજ્ઞ તહો હિ મ તણુ ૨૮ જોવમ ઘ જોલવિ જાણુ-દેા. જાણુ હિ દીક્ષત, ધૂમધીય કા ધૂમધીર મ ધર્મ-આમ ૨૯ તણુ-મ તમા ૩૦ કરમુ દેા કરમુ, દેા ધરવત ઇન્દિ-જા ઇન્દ મુસલધાર-જા ગુ. મુસલધારિ મ અ સ અ મુસલધારા પલાવુ દેા પલાવુ તે પલાવી અ પલાવ્યા કરમુ દેા કરમુ ૩૧ ગોલણી તે દેવણી, કા ગોપિકા લાગ-કા લાગો ૩૨ દેા મા આ કા નથી કીધી-અ કીજ ૩૩ ગામ ઘ મ.

વૃદ્ધાવનમાં ગમ આદિ ક્રીડાઓ

ક્રીડા વૃદ્ધાવન મઝગિ, સદિત ગોપિકા કરમ મુગરિ
 પૂનિમ કેરી નિશિ નિર્મલા, સત્તુ ચન્દ સચિ સોદધ કના. ૩૪
 કેરાવ પામ્યા અતરખ્યાન, તાક્ષણિ હુઆ અદધ બગરાન,
 એસમા ગોપી શ્રીરગ વરી ગમમ નાના વિધિ રગ ૩૫

રાગ વસત વિસડી ગીત

આનદ એક અભિનયુ રે વૃદ્ધાવન મઝગિ,
 વસ વજ્રવધ વિઠ્ઠુ રે, તેણુમ હદમ નાયમ નારિ (નુપ પદ)
 વૃદ્ધાવનિ ગોપી નાયમ રે, તેણુમ ગગિ ગયન રામ ॥ વૃદ્ધાં ॥ (૧)
 નાદ મલુર સ્વગિ આનપમ રે, ગામ હવિવિવાસ,
 મુદ્દરી સવિ નવ ચૌવન રે, ગમભરિ જેવમ રામ ॥ વૃદ્ધાં ॥ (૨)
 પાખવિ વદ વનિતા તણુ રે આદિ સામવ વન
 ભીમ ભણુમ અતર લય નાયુ ધિન ધિન ગોપી જન ॥ વૃદ્ધાં ॥ (૩)
 (૫ સમાપ્ત) ॥ ૩૬

ગાય, મ મગા, હિ મા આ પ કિત પડેલી છે મૂકાંબુ ખ
 મૂકાંબા, શુ મૂકાંબો હિ હુડે લા હડ, ધ હુડ ખ હુડ
 ૩૪ માતુ-કા કેતુ ગરદ મોહે મહિવા ૩૫ અદધ હિ મતરિ લા
 દદિ ૩૬ (૧) મઝારિ ખ મઝાર નારિ ખ નાર વજ્રવધ-અ' કા
 વજરે, મુવ પદ હિ મા નથી રગિ ખ હદિ રામ-લા શ્રી રગ (૨)
 મધુર-લા મધુરિ સ્વરિ ખ સ્વર આલપમ-લા હિ આલપમ, ખ ધ
 કા શુ મે આ આવવિ રગભરિ-ખ રગભર ના-શુ તાર ખેસક-
 મ ખેલધ નાલ કા મા આ પ કિત નથી, પણ તેને જાતે આમ છે-
 પાખલિ વદ વનિતા તણુ વયમા લીવ વિવાસ (૩) પાખલિ હિ દાખલિ,
 ધ પાખ, લા પાખવિ લય શ્રી ખ મે વિ કા લેહે પાખલિ કા
 સખી સહુ દીસે ચોખતી રે, વચે હરિ સામવવન મ મા આ ગીત
 હતારતા લહીએ ચૂંકો છે પહેલી પકિત પહેલુ જાલ કખી વાકીની
 આખાયે ૧ લી કી અને જીજનુ પહેલુ પાદ એટલુ ચૂંકો છે

ચૂપે

કોડા કરના અદ્ય હુઆ ગોપી વિરલ્લ મધ્ય જૂજૂઆ,	
જોતી જોતી લોડલ નારિ, રેતી રેતી વન મજારિ	૩૭
શોઃ મોદ વેદના અપાઃ, વૃક્ષ કલ્લ પૂજ સિદ્ધિ સાઃ,	
મન અહારા લીધા હરી, ધૂલત કૃષ્ણ ગયુ નીસરી	૩૮
કૃષ્ણ લણુધ વિરલ્લ વ્યાકુની, ચરીરશુધિ સાન જ દલી,	
તાલોવેલિ ક ધ મુંદરી, થોડલ નીરિ યથા જનયરી	૩૯
કેલિ તણી પરિ તુજલ દેલ જાણુ એલ છાડિસલ દેલ,	
અતર્થામી સર્વોવાસ, મનશ કીધુ ધણુ વિચાર	૪૦
દયાવન રવામી ગોવંદ, પ્રત્યક્ષ હુઆ પરમાનદ	
ગોપી મનિ ઊપની ગી રાસક્રિડા તિહા માઠી વલી	૪૧

ગીત ધન્યામી

માધવ અતરિ નારી અમના અતરિ હરિ,	
રામક્રીડા વૃદાવનિ રમણ આનંદ અરિ	(કુવ પદ)
નદાનદનિ એક માડિલ અતિ કુલાલ	
ગોપી સરસા કૃષ્ણ ગમણ, વૃદાવન માહિરિ	નદાં (૧)

૩૭ મજારિ ખ મજાર ૩૮ ૨૫-જા ૩૯, ૦૫૦ જા કલ્લ
નીસરી ખ કા છેતરી ૩૯ વ્યાકુની ખ આક્રી શુધિ મ ની સિધિ
નીરિ ખ નીરુ જુ મા આ કડી પડી છે ૪૦ દેલ જા નેલ ધ તેલ એલ-
કા સ ધ સર્વોવાસ-જા કા ૪૧ ખ સર્વોધાર મ વિશ્વાધાર, ધણુ ધ
વ્યજુ ૪૨ ગોવંદ-જા ગોપાલ ગો-ની-જા કા ગોપીનધ ૪૩ કા રાગ
માર ધ યાસી (૧) અમનાં મ અમના માધવ અતરિ હરિ અતરિ
હિ મા નારી પછી છે ખ અત, નારી કા ધારી રમિ ખ રમિ રે
મ મતિ કા એ આનંદ નદાનદનિ જા નદા નદન) ધ નદા રે
નદિ, ખ નદાનદ એ જા ધ ખ એક માડિલ અતિ-જા ધ રે
માઠીલિ ખ માઠીયુ અતિ ૪ માઠીયા લિલ અતિ ૪૧ કીધલા, અ
માઠીને વિએ સરસા જા હિ સરસા, કા (ગોપી) યાશ કૃષ્ણ કા
રાસ માહિ કા મજારિ

અંગના નવયૌવના સહીઅર સમાણી સોદંતી,
ચતુરવચનિ વાણી વિઠ્ઠલા મન મોદંતી. નંદા૦ (૧)

પદ્મિણી પીત પદુવી, હીર ચીર ચૂનડી ફાળી,
મોવણી માણિક મેતી ભૂષણિ ભૂષિત બાળી. નંદા૦ (૨)

વીણા મૃદંગ તાલ સુસ્વરિ વંચ વાચંતી.
નાનાવિધ નૃત્ય કરે, મધુર ગીત ગાચંતી. નંદા૦ (૩)

પરમ ભગતિ લીણી ધન્ય તે ગોવણી નારી,
બીમચંદ્ર સ્વામી શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર સંસારસાગર તારી. નંદા૦ (૪)

ગીત સમાપ્ત. ૪

કંસના દુષ્ટ સેવકોનો સંહાર

ચૂપે

અલિંગ નંદ, કરે આકંદ, તેહનું દુષ્ટ ટાલ્યું ગોવ્યંદ
છૂટું અલિ પગથનિ ભગવાન, વિદ્યાધર પામ્યું સ્વસ્થાન, ૪
શંખચૂડ દાનવ બધવંત, કૃષ્ણ કીધું તેહનું અંત,
વેગાં મસ્તકે છેદી કરી, રતન અમૂલિક લીધું હરી. ૪

(૨) સોદંતી-જા સોમલી, ૫ સોદંત ચતુર-મં મધુર; વચનિ-૫ વાણી
કા ચતુરે (૩) પીત-એકવી ફા મા જ છે; હીર-ફા. મા નથી; ફાલી-જા
લા હાથી, માણિક-હિ ફા. મણિ માણિક, ભૂષિત-ધ. બુદ્ધત, ભૂષણિ-૦-૬
બધણે સોદંતી (૪) હિ વાચંતી-હિ વનવંદ; નૃત્ય-ધ. નૃત્યિ; નાના
-જા. મા આ પડિ પડી છે. વીણા-કા. વીણા વેણ મૃદંગ ૧સા
શુદ્ધાગ વાજતી તાલ; નાના વિધ નૃત્ય કરે, સ્વર બાધે રસાળ. (૫) લીણી
જા. લેણી, ખ લીન, મં લીની, ફા લીલા; પરમ-કા. પરમ લીલા સુખકાર
ચંદ્ર અં. ચો, જા. ભટ. ૪૩ જા મં ગ્રંથીકે.-ખ. કા. સાપ, પરશનિ-૦
પ્રસંન. ૪૪ બધવંત-જા બધ અતિ ધણું; વેગાં-ખ. ગેલિય; છેદી-ખ. છે

સક્રમ વપણુ, નવણુ જલ ક્રોમ, કૃષ્ણ તણુ રથ આડી ફિરમ,
આશામના કરી આનંદ, ગોપી સહિત ચાપા જો-મંદ. ૬૦

અમરને ચમત્કારદર્શન

અમર પમુના કરમ સનાન, જલ માહિ દીઠા ભગવાન,
ગુપ્ત રથિ બાધા છઠ તેડ, વધી જલ માહિ દીઠા તેડ, ૬૧
અતિ વિરમય પામ્યુ મન માહિ: " ભક્તવત્સલ ' મેવદનમ્ ત્રાહિ.
"અનંત પુરષોત્તમ મહિમાય" સ્તવન કરી નમ લાગ્યુ પાપ ૬૨
અમર માગમ એ વરદાન " માદરમ ધગિ આપુ ભગવાન,
" ઉત્તમ હરિપદપંક્તિ રેણુ, મઝ કુલ પાવન ચામ તેણુ. " ૬૩
" તક્ષારા મનોરથ જોડ, " કૃષ્ણ ભણુમ. " હૂં પૂરિસ તેડ, "

કૃષ્ણભક્તરામનો મધુગપ્રવેશ-પરિચરણનન, મુદામા

અને કૃષ્ણને પ્રમાદ

અમર આભા નગર મજારિ, વાન નિવેદી રાજદ્રુઆરિ. ૬૪
રામકૃષ્ણ રથિ બાધુ સહી, મથુરા આગ્યા વેગમ વહી,
નગર દ્રુઆરિ રણા દેવેય, પ્રમાતિ કીધુ પ્રવેસ, ૬૫

૬૦ આશામના-જા સ્થ મં આસવાસના, ક્રિરમ-ધ બરી, જલ ખ
હ, આશ્યા-ખ વાસ્યા, આડી-કા આગલી, કરી આનંદ-કર દેષ-નનત,
વ્યદ કા ભગવત ફરિ-શુ પડિ પલવટિ-અને કૃષ્ણ-એ એ પાદ
મા કરીદેર લખાયલા છે કૃષ્ણ દીઠા કા દીસી, જા દેષ, શુ કા સુ મ
દેવિ, કા આ દેખે હિ ભેષ, -શ્રી ગુર્જરુ ઇવ-કા મા નથી કૃષ્ણ
હિ-ખ બાહ, આ ત્યાહ, ભક્ત-અને અનત-ધ મા આ એ પાદ
દેવા ૬૧ આપુ-મ પધાર, તેણુ ધ કા તેણિ, રેણુ-શ્રી રેણુ મ
-૪ ભણુ-મ. કહઈ, હૂં-હિ મા નથી, પૂરિસ-મ પૂરિસિ, જા
પૂરસે, આ હૂં ભણુ, ભણુ-ધ કહિ, ભેષ-કા સ્થ હિ ભેષ
જા કા ખ મ ધ બિઠા, નગર દ્રુઆરિ ધ પૌલિ દૌરી,
દ્રુઆર, રણા-શ્રી રહીઆ, કા ચોપા

- ગોપ સદિન મોલા ગોવ્યંદ, જાણે દેવ સંધાતિ ઇન્દ્ર,
 મુનિવર સુરનર પત્રમ મહા કોતિક જોવા આવ્યા સહ. ૬૬
- મારગિ મલિક પરીખટ જોહ, માગ્યા વસ્ત્ર ન આપ્યા તેહ,
 રમક કદમ્બ: ' વનચર ગોપાવ ' નવિ ઓલખુ કંસ જૂપાવ." ૬૭
- કૃષ્ણ તેહની પાણી સૂણી, સીખામથ દીપી અનિ ધણી,
 ખૂમટ મારયુ, શર રડવડનું, જાણે વૃક્ષ તણું રસ પડયું ૬૮
- ભક્ષે પડયુ લૂમમ સંધાત, અપુત્રિયાની યમ ધરવાન,
 વસ્ત્ર હરી લીધા ગોપાલિ, સરગા કીધા ઝાકઝમાલ. ૬૯
- સુનામા વનમાલી નામ, માલા આપી કરઈ પ્રણામ,
 માગ્ય ભક્તિ તણી ભગવાન; તેહનમ દીધું તે વગ્દાન. ૭૦
- કુખ્જ દાથિ કચોલું જોહ, બાવનિ ચંદની જરીજી તેહ,
 પૂજ્યા રામકૃષ્ણ નિજ ભૂપ, તેહનું કીધું મુદ્ગ રુપ ૭૧
- ધનુપભંગ-કંસને વિપરીત શકુનનાં સ્ફુરણ
 ધનુપ શાલ કંસાસુર તણી, માલિ પઘડા ત્રિભુવનધણી,
 સધલા સુમત દેવગચ્છા માગ જાણે ડોકનિમ ધરિ વાન, ૭૨
- મહા ધનુપ પૂજ્ય જોહ, કાળ્યદ દાથિ લીધુ તેહ,
 બાળ્યુ, શબ્દ ગચ્છ આદાસ, મથુરા માલિ પટીકે ત્રાસ. ૭૩

૬૬ હિં. કૃતિગ, જા કૃતગ, ધ કૌતગ, મં કૌતક, કા હરિને;
 આગ્યા-જા ધ ખ આવૂ, મ આવ્યુ, ફા આવ્યક, રા, આવ્યુ, અં.
 ચયવીઆ ૬૭ મલિક-મ મલિકે જોહ, હિ લેહ; ઓલખુ-હિ
 હલખુ, જા. રા ઓલખલ, વનચર-હિ વચન. ૬૮ મારયુ-જા. ગુ.
 મારી, રવડયું-જા રડવડય, પડયુ જા પડય, વૃક્ષ-સ વૃષ્ટિ, ખૂમટ-
 કા ખૂમટે, જાણે-હિ મા આ પાદ પડેલુ છે કુદ અપુત્રિયાની-ખ
 અપુત્ર તણી, યમ-જા જાણે, ગોપાવિ જા ધ ખ ફા ગોપાલ, લૂમમ-સા
 ભૂટિ ૭૦ કરઈ-જા. પૂરઈ, મં કરયુ, ગુ ખ ધ કર, દીધું-જા કીધું. ૭૧
 કુખ્જ-હિ ભરી કુખ્જ, કચોલું-સ કચોલા, ભરિક-સ ભરીયા ૭૨ કંસાસુર-
 હિ કંસાસર, શાલ-જા સાલિ, હિ જા દેવારયા. હિ. મં ડોકરિ, અં.
 નેકરને ૭૩ બાળ્યુ-ધ બાગુ, જા બાળ્યુ ધનુ, ફા બાગુ

રાત્રિ પડી આપણુઠ ઠામિ આવ્યા નંદ કૃષ્ણ નહ રામ,
 દેખાઇ દંસ સ્વપ્ન મગ્ગિ, કાના કાપડ પદિસ્યાં નારી ૭૪
 જોઈ, શીઆલ, માન, ખર સાચિ, કાઢી દાની ખાપર દાધિ,
 વેગાઈ ચાલિ મલાએ સવાર, દંસ કચ્છુ ગર્દભિ અમવાર. ૭૫
 નાગુ તેવછ ખરડચુ દેવ, દશિલુ દિયિ ચલાવ્યુ તેહ;
 શર હેલું જગ્યુ બચગીન, પ્રાત હૂંડ ડોગ્યુ આદિન. ૭૬

દંસના મહિઅખાડાની તૈયારી

દંસછ મદલ તેરીઆ મુદક, ચલ્ય, ચાલુરઃ
 “ મગ્ગા ખાડછ ગમકૃષ્ણ મરડી કરયો ચૂર.” ૭૭
 નતક્ષણિ ગંગજૂમિ રચી, આવસ દીધું રાય,
 મગ્ગાવાઈ બાકરી, ટાડર બાધછ પાય. ૭૮

(પદ ૧) રામ સીદુડઃ માલાખાડ

કસછ બાણિજનુ એ કરિવા એ બંમ એ,
 રગિખૂમિ મવા સજ દય્યા એ,
 તેહુ એ નદ સિંછ ઉપદાર એ,
 વાગ મવાડ ઉતાવવા એ. (૧)

૭૪ કાલા-જા કાલિ કાપડિ પદિરિ નારિ, આપણુઠ-ધ આપ આપણિ,
 ખ આપાપણિ ખ ૭૫ સિઆવ મં. શૃંગાલ, અસવાર હિ હરાવાર, અ એ
 વાર ૭૬ આદિત-જા જગદીય, હેલું-ખ શ્રેષ્ઠ, ૩૧ હેવડ, દુક-હિ દોઢ પ્રાત
 દુક-ધ. પ્રસાતિ ઉચ્છ-કેઠ ઉચ્છા ૮૭ રાલ્ય-હિ સડલ, ૭૮ બાધછ-ધ
 ખ બાયા, વાઈ-ખ વાચુ કદ મા નથી સીધુડ-કદ સીધડો (૧) ૭૯
 ૫૯-૧ (૧) કરિવા-જા શુ ધ કરવા, સ ખ. કરવા, બંમ-શુ અ
 કરવા-ખ કર; તેહ-કદ તેહ, શુ તેહિ, વાર ધ ગઈ વાર.

કુવલયાપીડનું પરિવર્તન ત્રોટક

બિતાવતા ભાણેજ માઉના મિલવા હેજ,
 ચાવિઆ કેશવરામ રણ જિતવા સમામ
 પ્રવેશ્યા નગર મઝારિ, આવિઆ પોશિ ફગાવિ,
 કુવલયાપીડ ગજેન્દ્ર મૂકઈ નદી ગોન્દ્ર,
 ગોન્દ્રનઈ મૂકઈ નદી આદુ ધરણ પુતારી,
 ફડ કસઈ માડિઉ કારણિ ગમમુગારિ

(૨)

પદ ૧

પદ ૨-રાગ સીંધૂડ

ફણુ કહઈ “ મુઝ આપુ એ માગ એ ”
 નાગ ન વાવઈ તેહ, હરિ ચડયુ એ,
 બણઈ પુતાર “ અણુઝ ગોપાય એ,
 “ કાવ પુહુતુ હવઈ તહ તણુ એ

(૧)

ત્રોટક

“ તહ તણુ પુહુતુ કાવ, છડુ નરી ચહ બાન, ”
 કોપિ ચડયુ અણુપ, મોડિઉ ગજ અતિ દુષ્ટ
 આનણુ દેખી એહ, હરિ પૃથિ માયુ તેહ,
 તાણુઉ કરણુ ચીસ પાણુ ધનુસ પચરીમ

પદ-૧ (૨) ત્રોટક ફડ મા નથી, કો ત્રુટક છડની ચાલ જાણુ-જા
 મા આ પાદ પડેડુ છે, પ્રવેશ-જા મા આ પાદ પડેડુ છે, આવિઆ-છ આવયા;
 પુતારિ-છ અં કુતાર, મ પોતારી, ખ કો પોતાર, યુ ફડ પુતાર,
 કહ પોહોતાર, જિતવા-હિ ખ મં છપવા નઝારિ-ખ મઝાર, માડિઉ-અં
 મોડિઉ ૭૬-પદ-૨ (૧) રાગ સીંધૂડ આને મળતા રાખ્દ માવ કો મા જ
 મા માગ-છ માગિ રે કાઈ, ચડયુ-હિ ચડયા, ધ ચહડુ, ફડ
 ચડયુ પદ ૨ (૨) ચહ-જા ચયા, મોડિઉ-જા રા ફડ ખ બેડીડ, ધ બેડયુ,

મુખ માલિ મોટી દાદ પગ દિર્ઘ લીધી કાઢી,
પગ સાઢી કાઢી દાદ તેલ તણી, પ્રાણુહીન કરચુ કરિ,
પુતાર મારચુ, તેલ તારચુ, ચાવિઆ વેગછ દરિ (૨)

પદ ૨

રંગ-અખાડામાં કૃષ્ણ બલરામનો પ્રવેશ

પદ ૩-રાગ સપ્તમી

બચ્ચાદ સહિત સોજા શ્રીરમ એ,
ગંગા યમુના જશા નિર્મલા એ,
અવિઆ મુનિજન સુરબૂપ એ
રૂપ જોએવા શ્રીકૃષ્ણ તણુ એ (૧)

જોડક

શ્રીકૃષ્ણ રમ મઝારિ બાવક દેખઈ નારિ,
દેવતા ત્રિભુવનિ કાય જોયીય પર્વતપ્રાપ,
માદન દેખઈ બૂપ, કામિની કદર્પ રૂપ,
યોગીય આતમ હસ, રિપૂ રૂપ દેખઈ કંસ,
રૂપ દેખઈ તિલા કંસ કાપ્પુ કાયવેવિ મુરારિ,
અરૂપ નાના રૂપ સોજા શ્રીકૃષ્ણ રંગ મઝારિ (૨)

પદ ૩

અ. કા. ખેડાયો, ગજ અતિ જલ, હય, પાણુ-જલ પાણુ વહુ લીધી-જા
લીધી નઈ, પગ સાઢી-જા મા આ પાદ નથી, પ્રાણુ-જલ તેલના પ્રાણુ લીધા
હરી, પ્રાણુહીન-અ પ્રાણુવીઢલુ, કરચુ-અ કીધુ, ફા કરચડ દરિ-અ કરી,
ફા કરી હરિ, કાઢિ-ફા ગાદિ, હટ્ટ હા હટ્ટો જલ પદ-૩ (૧) જો
એવા-જા નણેવા, અ સે ધે અ જોવા, ફા જોવાતા સુર-દે બૂપ દે
કાઢ, શી-ધે શી રજ દે કાઢ, મુનિજન-અ ધા મુનિવર, સુર-અ સુર
પદ-૩ (૨) રૂપ દેખઈ-હિ જા મા આ પાદ પડેલુ છે, દેખઈ-અ વેગ
રંગ-જા રંગમડપ, કા સજા, નાના રૂપ-અ નાના વિધિ, ફા નાનુ રૂપ

પદ ૪-રાગ સંધુક

રંગભૂમિ માદિ બોલિ એ માત્ર એઃ
“ ચાલિ ચાલિ ” કહ્યું કૃપ્યુનર્ધ એ,
માહો માદિ યુદ્ધ કર્યું અપાર એ,
દારિ ન માનર્ધ કે કિલિ તણી એ.

(૧)

ત્રોટક

કોઈ ન માનય તિલા દારિ, તે મલ્લ અતિ ખૂબાર,
પ્રહાર મૂક્યું મહિ, કટકટી કૂરમ પહિ,
દ્રમદ્રમિ ધરણીબ્યાસ, ડગડગ્યા દસ દિગ્પાસ,
બેદનય ન મૂક્યું મૂર, નીમાદણી વાળય વૂર.
કર્યું વિવિધ વિનાયુ, જડ ઉજડ્યું સંધાયુ,
તેણુ નાદિ ગામર્ધ એમ, એધા હુઆ જિરધારેમ.
જન હુઆ જિરધારેમ, દેખી યુદ્ધ દારણુ તેલ,
કહિ “કિલા મલ્લ મદામલી, નિર્ધ કિલા બાલક એલ.” (૨) ૮૨

પદ ૪

મુદ્રિક અને ચાણૂરનું પરિદર્શન

પદ ૫-રાગ સંધુક-માલાવાહ

“ જય જય ગમ, દામોદ દેવ એ,
એવ આગી મુનિવંદિત એ,

આતમ હંસ-અમ આતમસ્વરૂપ ઉદ્ધ પદ ૪ (૧) લા. મા આ કરીના પહેલાં
એ પાદ માત્ર “ રંગભૂમિ ” રાજ સિવાય પહેલાં છે માલ એ-ધ.
માવ રે હાંધ, જા મલ્લ એ, મં. કા અં. મલ્લ, દારિ-જા દાર; રંગ-
રંગ-૨૧ રંગભૂમિ રસીઆમણી માલિ; એ અપાર-કા એ અતિ અપાર.
પદ ૪ (૨) કટકટી જા. ફા અં. કટકટી, દ્રમદ્રમિ-લા. ધ. ધમધમી; બ્યાસ-
લા. બ્યાસ; ડગડગ્યા-લા. ધ ડગમગ્યા; એધા-લા. જા ફા માં આ પાદ
પહેલું છે. જડ-ફા લડ, મં જડિ, ગુ. જડયુ, કા. જડ-ઉજડે.
વિવિધ-જા ધ વ્યવધિ પરિ બ્યનાયુ, જડ-હિ. મા આ પાદ પહેલું છે; હુઆ-
મં. હાઆ. ઉદ્ધ પદ-૫ (૧) હિ આગી-લા. આગી, ૨૧ આસીસ; વીર એ-ધ.

જાગૃત્ આવિઆ બલભદ્ર વીર એ,
મુષ્ટિક ધીર જાગૃત્ નહી એ,

(૧)

નોટક

જાગૃત્ નહી તે યોધ, બલદેવ ભરિઆ કોધ,
મહાર મૂકર્ષ હીક, તેણર્ષ દૈર્ઘ્ય ફટક હીક,
મારિઉ મુષ્ટિક મલ્લ, સનર્પક કીધુ રાલ.
કર, ચરણ, હંતા કીધુ, એક કરયા નાકવિહીન.
આણૂર કેરું જીર શ્રીકૃષ્ણ કીધુ ચૂર.
તોસલ તણું શિર તૂટ, રીધુ ફટ કીધુ ફટ,
રિધુ ફટ કીધુ કંમા ફટ, જિણ મલ્લ મુરારિ.
જીમ ભણર્ષ દેવ મુનિવર કર્ષ જય જયકાર.

(૨) ૭૬

પદ ૫, માત્રાપાઠ મમાત્ર. ૭૬

કુસનાં હવાતીયાં અને વધ

દ્વકા—(સોરઠા)

મુષ્ટિક મલ્લ, આણૂર માવાખાકધ મોડિઆ,	
સોલા શ્રીપતિ સૂર, રંગભૂમિ રલીઆમણી.	૮૦
કમ દગ્ધ કાઈ રાસ, મન માલિ માધવ વશુ.	
જડયુ જમયુ જલકાશ સોનાવું સોલર્ષ નહી	૮૧
કંસ મુહુરુ કાવ કેશવશુ કલકુ કર્ષ,	
મિલ મરતુ શીઆન પુરુષારથિ પદ્મચર્ષ નહી	૮૨

વીર રે કાંઈ; હિંમતે-ફા. હા. ગુ. હિંમતિ. ૭૬ પદ-૫ (૨) ભરિઆ-ખ.
ભરીયુ, રે. ભરીઓ; પ્રહાર-જ. માં આ પાદ પડેલું છે; કીધુ-જ. કરીડ;
સલ ફા. રાત કરી; કરયા-જ. મારયા; તૂટ-જ. ફટ; શિરતૂટ-કા. શરીર તૂટ;
રિધુફટ-ખ. રિધુફડ; ભણર્ષ-ફા. મ. સ. કા. આ. પ્રભુમિ, કર્ષ-મ.
વરણ ૮૧ કાંઈ-જ. માં નથી; હિ. જમયુ જ. જમલુ, રે. જમલિ, ખ. આ.
જમલ્ય, ધ. ગુ. ફા. જમલુ; જડયુ-ખ. જડય; રા-હિ. મં. સરિય. ૮૨ કર્ષ-

ચૂપે

- કમ કદમ “ એ જાણુ બેદ, રામકૃષ્ણ! રિપુ માદગ જેલ,
 “ સોદડે ભગ નંદના પાય, વેગમ લસુ ગોકુલિ ગામ્. ” ૮૩
- વચન મૂળી કોખા દેવેસ, મચકિ ચડિઆ, માલા કેલ,
 હેલ નાખ્યુ, ઉપરિ દગિ, તેલની ટાપા ચૂરણ કરી. ૮૪
- ભાઈ આદ કમના જેલ યુદ્ધ કરે ॥ આવ્યા તેલ,
 તેવા દગિ પુરુષ પુગલ, કાઠી વીધા તે ના પ્રાણ ૮૫
- માયમાપના હોડયા પાલ, કુસુમગદિ ઘૂમ આકાશ,
 દેવ મલિત આવ્યા દેવેન્દ્ર, પ્રભુમ્યા પાગ તણા ગોન્ધ. ૮૬
- મેરક કેરા કીધા કાજ, ઉમમેનનમ આપ્તુ ગજ,
 નાદિક ગોકુલિ મજાગિ, મથુગ માલિ વરયા મુરાગિ ૮૭
- ભીમ ભજુઈ કયા મનિ વસી, રૂપક આદ આગના અમી,
 કસનધ મોચુ ચિત્તાગ, પાવા ચિલી, જ્યા થઈ જાર ૮૮

ઘતિશ્રી વિષ્ણુદામ લીમવિચરિત હરિલીલા પોડમ
 કલામાં ખારમી કલા મમાસ.

ધ કર, પુરુષારથિ જા ધ ફા ગુ મં પુરુષારથ કલકુ-ખ કલક, સે
 કલ્યુ, ખ કલકુ, ફા કરેગજ ૮૩ ચૂપે હિ મા નથી. જાણુ-જા મા નથી,
 મ જાણ્ય, બક હિ, બરેસુ, ગાધ ખ જાણુ, લુનુ-કા. ગુદો ૮૪ માલા-
 મ -સાણુ ઉપરિ હરિ-જા ચપટ કરી મચકિ ચડિઆ-ખ ફા સ મચક
 ચદી ૮૫ હેલા-મં લીલા હરમિ-મં. હરમિત આવ્યા-હિ મા નથી,
 ધ મા આ દી પડી જી ૮૬ જા મા આ કડી પડી છે ૮૭ આવ્યુ-જા.
 ધ દીધુ, વસ્યા-જા આવ્યા ૮૮ અસી-કા એશી ઈતિ શ્રી-ખ જાગવતે
 મહાપુરાણે મ -ઘતિશ્રી હરિલીલાયા લીમવિચરિતે જ્વામંધે જાગવતે દશમ
 સ્કંધે કલા ખારમી સમાસ ॥ ૧૨ ॥ સંખ્યા ચૂપે ૭૪. પૂર્વજયા ૮. દ્વલ
 ૩, ૫૬ ૩, એવ સંખ્યા ૮૮ ॥

કલ્પા ૧૩ મી.

પાયો ત્રીજો-વિચાર, ચાર કલ્પા ૧ દશમ પૂર્વાર્ધ, ૨ દશમ
ઉત્તરાર્ધ, ૩ એકાદશ, અને ૪ દ્વાદશ સ્કંધ,
દશમ સ્કંધ અધ્યાય ૪૨-૪૮.

પૂર્વજાણુ

દર્પઈ ચરિત્ર ગોવ્યદના મથુરા કીધા જેહ,
અખ્યા સાત તણી કયા કિંચિત બોલિસ તેહ ૧

ચૂપે

ગુરુશૃણુનિવાસ અને વિદ્યાપ્રાપ્તિ

પ્રાધવ બ્રિહ કેરાવ-રામ, પુરી અવતી ઉત્તમ કામ
સાદિપનિ આહાણુનું નામ, તેદનઈ વેગધ કરચુ પ્રણામ ૨
વિદ્યાનંધિ કૃષ્ણ નંધ રામ, ત્રીણુ મિત્ર સુદામા નામ,
રાત્રિવિષમ એકમના લણુઈ, દેહ તણા સુખકુખ નવિ ગિણુઈ ૩
લણુવા ભાગા ગુરનઈ મહિ, ચૌદઈ વિદ્યા દિન મુસરિ,
કરતા પાદ ન લાગી ઘડી, જાણે કરી આગઈ આવડી ૪
ગુરદક્ષણા એહ વર પન્ન, માગ્યુ મુન જે સાગરિ હરચુ,
વેગધ આણી આપ્યુ તેહ કરી પ્રણામ આવિઆ જેહ ૫

પૂર્વજાણુ

ભ્રમરગીતા અને ગોપીઓના આર્તભા

કૃષ્ણુ કહિ ઉદ્ધવ પ્રતિ “વેગધ ગોપુલિ જાઈ,
” કહિ સદેશા અભ તણા નદ ચરોદા માય ” ૬

કલ્પા ૧૪ મી

૧ ના-હિ તણા, કિંચિત્-જા જ ગેષિ, બોલિસિ-ગુ. બોલિરિ, ધ.
બોલોસ, ખ બોલેરા, સ ગુ બોલસિ; કીધા-કુ. કહીઆ ૨ હિ. જેટ
પુરી-જા મા આ પાદ પડેલુ છે. ૩ દેહ-હિ દેવ, ગુ દેવ, ગિણુ-જા.
ધ. સ નન્ન, એકમના-કા એકમનુ ૪ ચૌદ-ધ ચહદિ, કરી-હિ મ.
કૃષ્ણ સ ખ ગુ હિરિ કરતા ખ કરતાં, ઘાગા કૃષ્ણ. ઘાગુ ૫ જેહ-જા.
બિંદ, સા રિ-ખ સાગરિ, મ. સાયર, આવિઆ-મ ચાલીઆ ૬ નંધ-
ધ અ. નયુ અ. સ. કૃષ્ણ નય, કહિ-હિ મ. સ કહે, -કા તે

ઉદ્ધવ વેગિ ચાલિઆ, ગોકુલિ પુકુતા એહ,

કયા કહી સતોપિઆ નદયશોભા બેદ

૭

દેખી રથ ઉદ્ધવ તણુ નદ તણા મૃદહારિ,

દિધ ઓતલા અતિ ધણા ગોકુલિ કેરી નારી

૮

ભ્રમરગીતા

૭૬ પાધરી

“ એ આગઈ ગોપાલ રૂપ, હવઈ હુઉ મથુરા માલિ જૂપ,

“ તૂ કાઈ કરઈ અહા તણી સાર, એ નિર્વજ, નિર્ગુણ અઠઈ અપાર ” ૯

ઓતલા ઉદ્ધવનિ દેઅત, કૃષ્ણ-ચિરહ-કૃષ્ણ નવ્ય મદત,

“ હુગિ અવગતિ એ કિહુ દિ રહત ? ” ભીમ ભણુઈ ધમ ગોપી કદત ૧૦

“ એ કપટ રૂપ માનુષ વેપિ, કાઈ વક્ષલ નહી, એહનઈ દેખી,

“ જેહ પ્રીતિ કરઈ એહશૂ અપાર, તે ચૂકઈ સુખ તણા સસાર ૧૧

“ એ જીર્ણ પુરુષ તણુ જે પાર, કાઈ ન જાણુઈ કરતા વિચાર,

“ એહ જોના મૂરજીઈ મન, ધરિ પાણુ નાવઈ તે જન ૧૨

૭ આ કહી જા મા પરી છે ચાલિઆ-ધ સતોપયા, એહ-ધ એવ ૮ દારિ જ દાર. નારિ-અ નાર દિધ ૧૧ દિ ૭૬ પાધરી-ધ રાગ વસત, ૭૬ પદરી, ગુ પાવરીડ ૯ એ-મ કૃષ્ણ, હુઉ હિ દોડ, જા. હુઉડ, ૧૧ હુઉઆ, ધ હુઉ, એ નિર્વજ-જા એ નર ગણુ નીલજ અપાર, ગુ એ નિર્વજ જીતિ રહણુ છિ અપાર, નિર્વજ-અ ધ નીવજ, હિ નિર્મ, નિર્ગુણ-જા નગુણો, ૧ ૧૧ ૧૦ આ કહી માત્ર ધ ગુ. મા છે, પણ તે આર્દ્રા વચન આકાશ-પૃથિ માટે જરૂરની લાગે છે ગુ. દે-અતિ, સહતિ, રહતિ, કહતિ ધ મા બીજ પત્રિના બીજ પાદનો પાછલો ભાગ ધસાયો છે ૧૧ કપટ-કા પરમ, કાહ-કા કોનું ધ મા આ કહીના બીજ પદથી તે કહી ૩૨ મીના પહેલા યાદ પર્યવતા ભાગ પૂરતા પાના નથી ૧૨ જે પાર હિ ચ પાર, સ અપાર, જા અ અવ-તાર, ૧૧ (તણી) વાર મૂરજીઈ-અ મૂરજીઈ એહ જોવા-૧૧ અ. એ જોઅતા, ૧૧૦ કા કોણે ન લીધો એના પાર, ધરિ કા વળી

“ તેદનઘ નવિ જાણુઈ જુદિ ચિત્ત, વાણી કિમ કહીઈ કવિત,
 “ રક્ષાકારણુ લીના અવનાગ, ઉતારેવા અવનીનુ ભાગ ૧૩
 “ માયાની મનિ દગ્તા મુરાગિ, એ મોથુ નગ તણીય નાગિ,
 “ જેદનઘ ધરિ ત્રિમોવન તખૂ ગળ, તેદનઘ અમ મરીખા કવણુ કાગ ૧૪
 “ કુચક્રિયા રદિન પીઠાર મદ, એદની વીના ઠલ ગદન ગૂદ,
 “ નિશિ ગમદીકા પ્રેમ કીધ, એદનઘ ચિત્ત અમાગ વીધ ૧૫
 “ કુચ કુંકુમ અકિન મધયા ગાત્ર, વૃદાનનિ રમના મધ્ય ગાત્રિ,
 “ અતિ આપતિ વસ વાયુ જેદ, હવલ કા વિનગાઇ તેદ મનેદ ? ૧૬
 “ હે કૃષ્ણ ! કૃષ્ણ ! વીના વિનામ, ગરજાગતવત્તમ શ્રીધનિવાસ,
 “ ત્રય નાપનિવાગળુ અવપ્રમાસ, વેગિ કગિ ગ્રામી જોકનાસ ૧૭
 “ કેશન, પુષ્પોત્તમ, જોકનાય, જ્યનિધિ બૂડતા દઇ દાય
 “ ત્વ અતર્પામી મર્વ દેખઇ, કમળાનિધિ અહનઇ કા ઉવેખઇ” ૧૮
 ગોપી નિરહાતુર દેખઇ ભૂગ, મદેશા એદ કહઇ શ્રીરગ
 “ અહ અતરિ તાપ દહઇ અનગ, વેગિ કમળાગ્રી સીચિ શ્રીરગ ।” ૧૯
 ઇતિ જોનલા મમાસ

૧૩ કારણુ જા કારણિ જુદિચિત્ત-૧૬ ચિત્ત વાણી કિમ કહીઈ
 કવિત વખાણી ૧૪ મનિ-જાત મન, મોથુ-હિ મોથો, ખ મોહીયુ,
 ધરિ-ખ ધર, સરીયાં ખ સાથિ રા કાજ, તણુ સ રેડ કવણુ કાજ-
 ગુ કુણુ માત્ર ૧૫ કીધ જા દીધ નિશિ-ખ મ નિશા, હિ નિશા, લીધ-
 ફા ગુ હરી લીધ, સ હરીયા લીધ, કા હરીને, અહારા અ અહારે
 ૧૬ અકિત હિ, અકિત, ૧૬ અનિત, કા અકલ સધળા-ખ સંધ, ગુ
 કમળ મધ્ય-જા સકલ, હિ આહુતિ, વસ-ગુ વીણા અતિ-કા આવાધે
 મોહન વસ જેદ, કેહેજેજા કા વિસારથો તેદ ૧૭ ગરજાગત-જા ૧૬
 ખ ગરજાગતિ કરિ ખ કચ, કા કરો, અ કરે ૧૮ દઇ-જા મ ખ
 ખ આપઈ, ૧૯-જા. મા નથી, ખ વૃ, ન હિ કા-૧૯ એદ-ખ
 એક અતરિ-ખ અતર દહઇ ખ દિહિ સીચિ-હિ સીચી, ખ
 સીચુ, ૧૬ સીચુ સ અ સીચે, કા શીચો, ગુ શીચીત, એદ કહઇ
 ૧૬ કહિયે, સ કહજે શ્રીરગ-હિ જા અતિ

ચૂષે

એણી પરિ બ્રમરગીના ભણી, ઉત્તમ તેદની વાણી સૂણી,
 ધન્ય ધન્ય ગોપીનુ અવનાર, ઉદ્ધવ વળી વળી કમ્પ લુણા ૨૦
 કવણુ કાજ ઉત્તમ અવનાર, કૃષ્ણ-કથારમ નદી વિચાર,
 જે જન વિષ્ણુ મન મનિ ધરઈ, મોહું કુવ તેદનઈ મું કમ્પ ? ૨૧
 કિદા વ્યભિચારી કુષ્ટ વનચરી ' કિદા અનાદિ પુરૂષ, શ્રીદત્તિ ।
 બ્રહ્મા શકર કરઈ વિચાર, જેલ તણુ નઈ જાણુ પાર ૨૨
 ગોપીનઈ દીધુ ઉપદેશ, અંનર્થોભી ' હન્યનિવેગ.
 ઉદ્ધવ વચિયા કરી પ્રણામ, આવી મિલિયા કેશવગમ. ૨૩

મથુરામાં સેવકોને સન્તોષ

એક વાર આમી ગોપાલ કુન્જનચરિ પુટુતા બૂપાવ,
 તેદનઈ દીધુ અતિ ઘણુ માન, અકૂચરિ આત્મા ભગવાન ૨૪

પ્રવંચાય

ભક્તિભાવિ મનોપિયા, કીધુ બહુ પમાઈ,
 અકૂચરિ મોકલ્યા જિદા યુધિષ્ઠિ ગય ૨૫

જરાસંધનો સત્તર સંઆમમાં પરાજય

કમ તણુ વધ આલવી જગન્નથ બૂપાવ,
 દસ મેલી નઈ આવિઉ ક્રોધભગિન તનડાવ ૨૬
 વૈર જમાઈનૂ કરઈ અમુગ તણુઈ મનિ ગેમ,
 વીંટચૂ નગર અહોદિલ્લી ત્રિભૂતી આગવી વીમ ૨૭

૨૦ વળીવળી-કા વળીયા ઇતિ ચુ.- મા છે, મં. ઇતિ બ્રમર-
 પીતા સમાપ્તા, જા ખ નથી ૨૧ કાજ-જા કાજિ, હિ વ્યારથ ૨૨
 વર્ડ-જા નઈ. ૨૩ વચિયા-મં મિલિયા, નિવેગ-હિ વિચાર. ૨૪
 પરિ-ખ-ધર, ૨૫ ધર; આત્મા-કા આત્મા ૨૬ પસાય-જા પસાડ ૨૬
 તતકાવ-હિ કાવ; વીંટચૂ-જા વીંટ; વૈર-કા વૈર જમાઈ વાળવા ૨૭ દહ
 જા દોહો; યુદ્ધ-કા મા ૨૮ મી કડીના છેલ્લા પાદ સાથે આ પાદ ઉલટા-
 મુવગી થયલું ૭

તેલનું દસ દુધ દિશિ કર્યું તતક્ષણ શ્રીગોવિંદ,
 તુલસી ન રહ્યું આવતુ કુદ કરેયા મંદ. ૨૮
 સત્તર વાર એણી પરમ જિતુ જરાસંધ,
 હરિમહિમા જાણુ નહી, રૂપ યથા જાત્યધ. ૨૯

કાલયવનનું જનસન

ચુપે

પુરાસાણ કેરુ રાજન, કાલયવન તેલનું અભિધાન,
 વેગધ વીંટી મથુરા પુરી, મધુ પાખાલિ યમ માખી ફિરી ૩૦
 તેલ દેખી નહીં શ્રીગોપાલિ આયુધ મૂક્યા સવિ તતકાલિ,
 નાહકા જાઈ સામસવાન, પૂંઠિ ચાલુ કાલયવન. ૩૧
 ગુફા માહિ પદ્મા ભગવાન, તતક્ષણ દુઆ અતર્ધાન,
 સુતુ પુરપ જગાડ્યુ જેઠ, કોધ ભરીનઈ બોલુ તેલ. ૩૨
 કાલયવન કીધુ ભસ્માન્ત, પ્રત્યક્ષ દુઆ દેવ અનન્ત,
 દેખી રૂપ તલુ ગોવિંદ, હર જોડી સ્તવધ મુચકંદ. ૩૩
 “ તાલરી માયા મોહ્યા જન, પુત્ર, કસત્ર, મિત્ર કારણિ ધન,
 “ વાછધ વિપયા, પોપધ અસૂ, શૂદાધ કૃપિ પડ્યા જિમ પશૂ ૩૪
 “ અનર્થ વિપયા, અનર્થ અભિમાન, તુજ નઈ ભજધ નહી ભગવાન;
 “ તેણિ કારણિ હૂ પામ્યુ ગરણ, મૂકૂ નહી તહારા ચરણ ” ૩૫
 “ તુઠા દરિ, દીધૂં વરદાન ” તૂ પામસિ માદરૂં વિદાન
 કરી પ્રજામ વલ્યા મુચકંદ, મથુરા આત્યા શ્રીગોવિંદ. ૩૬

૨૬ પરિ-જા મા નથી, ક્ષા. બૃપતિ જરાસંધ; ભણુ-કા. ભણુ

૩૦ યમ ફિરી-કા. પરવરી ૩૧ હિ સામસવાન. ૩૨ જગાડ્યુ-જા. જા
 જગાડ્યુ જોડ્યુ-જા. જોડ્યા, કા જોડ્યા ૩૩ દેખી-જા. મા આ પાંખી
 પડી ૩૪ તાલરી-જા. મા આ પાદ ચડેલુ છે, અર્થ-જા. સે દર્યા;
 મોહ્યા-જા. મોહ્યા, પોપધ-કા. પેપે, અ. વજીયે, ૩૫ વિપયા-જા. ધ.
 અ વિપિ; તુ-જા. તુજનઈ અથ નહી ભગવાન; શરણ-જા. પૂજા; અનર્થ-કા.
 ગરથ વિપયા અભિમાન; અનર્થ (અભિ.) જા. ધ. સુ. અ.
 ૧. મ. અનર્થ ૩૬ પામસિ-જા. પામસિ, કા. ધ. પામસિ; વલ્યા-
 કા. ગુ. ચાલ્યા; વિદાન-જા. વરદાન, શ્રી ગોવિંદ-કા. દેવ અનન્ત.

કાલપવન કેરું દલ જોડ, મારી દલ દિગિ કીધું તેડ,
કોપ્યુ જરાસંધ મહાજલી, કટકે લિધ નધ આન્યુ વલી.

૩૭

દ્વારિકાનું નિર્માણ અને પ્રયાણ

પૂર્વધાન્ય

વિશ્વકર્મા તેડાવિયા શાખ દેધ શ્રીગોવિંદ:

“ઉત્તમ નગર નિપાઠઉ તતક્ષણુ માલિ સમુદ્ર.”

૩૮

માદવ જન મથુરા તણા સેવક જન પરિવાર,

વેગધ વાશી દ્વારિકા, લાગી વાર નહોં લગાર.

૩૯

કેશવરામ મહાજલી, બંધવ લણીધ બેહ,

પૂંઠિ આવધ જરાસંધ, નાદા ચાલ્યા તેડ.

૪૦

ચૂપે

પર્વત ઉપરિ ચડિઆ સહી, જરાસંધિ તે દીદા નહી,

વન પરગમ્યું કરી ઉપાય, પાછુ વલિઉ માગધરાય.

૪૧

રામકૃષ્ણ બિદ્ધ લીલા કરી, ગિરિ મૂકી ચાલ્યા નીસરી,

પુરી પુકૃતા કમલાપતિ, ધરિ ધરિ ઉત્સવ દ્વારાવતી.

૪૨

ભીમ લણુધ મથુરા મઝારિ કલા ચરિત્ર જે કર્યા મુરારિ,

ચાલી કલા દ્વારિકા ગર્ધ, તેર કલા પરિપૂરણુ ચર્ધ.

૪૩

.ઇતિશ્રી વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિત હરિલીલા પોઠશ

કલામાં તેરમી કલા સમાપ્ત.

૩૭ દલ-જા દોહો; લેધ-ધ સ મેલી; મારી-ખ. મારી દાર મનાવું તેડ ૩૮ માલિ સમુદ્ર-દા. નવું નિરંદ. ૩૯ વાશી-ખ સ વાસ્યા, ગુ. વાણ; સેવક-દા. એણી પરિ પોલિ દુઆર; જન-સ સવિ; દારકા અ. દ્વારાવતી. ૪૧ ઉપરિ-ધ. ઉપરિ, ખ. ઉપર ૪૨ બિદુ-જા બિદુ; ધરિ ધરિ-ખ. ધર ધર; મુદ્ધિ-ગુ મૂચ્યુ; ચાલ્યા-ગુ ચાલ્યુ ૪૩ કર્યાં-જા. કીધાં; પરિપૂરણુ-દા. સપૂર્ણ, કા. તે પોહોતી; કલાં-ખ. કહીઅં ઇતિ શ્રી-આટલુ જ હિ મા છે અ. ઇતિશ્રી હરિલીલાયા ભીમવિરચિતે કલાઅથે સમાવતે દશમ સ્કંધે ત્રયોદશ કલા પરિપૂર્ણ સમાપ્ત ॥ સંખ્યા ચૂપે ૨૦૧૧ પૂર્વધાન્યા ૧૨ ॥ ૭૬ ૧૦૧૧ એવં સંખ્યા ૪૨ ॥ ઉપર જણાવેલી ૧૦ મી કહી અ. મા નથી, એટલે ૪૩ ને જાહેલે ૪૨ કહી નોંધાઈ છે.

કલ્પા ૧૪ મી

દશમસ્કંધ સમાપ્ત-અધ્યાય ૫૦-૬૦

દારિકાના આવામોનું મુંઝવું વર્ણન

પૂર્વગ્રંથ

લગગતા અધ્યા ૭૪ એક વારિ વ્યાપિત

ઓપિત મહેપદ કરી ગુણમાગ જગદીશ

૧

શ્રી

- પુત્રી કલકમર્જી જોઆલુ આર, તે પાખવિ માગપ્રાકાર, ૭
જાળ મહિમહિન ચિહ પદા, મોટા ધનયગૃહ નવ લક્ષ ૭
વૈદ્ય કેરી પાવરી પાખવિ તેલ પારોજો જડી, ૭
તોગણિ ધ્વજ જોસિત આવામ, ઉપગિ જ્વલંઈ ચક્રકલામ ૭
તીરા મોતી, જ્યોતિ સુચગ, મહિર દાર જડિન નવ ગ, ૭
જોખ જલિયા વિરિધ મિચિત્ર, નીમગણી ગજદત પવિત્ર ૭
પોપિ દુઆગિ પગનાવિ ચખ, ઘગિ ગગિ આમણી નામર્ધ ૭
પાગિજત, કલ્પકમ આર, વારીતળા નવ વામધ પાર ૭
પચ શબ્દ વાજઈ વાગિત્ર, ચમગ જ્વલ નાના વિધ જન, ૭
જપન કોડિ ધાર પરિવાર, વગતઈ ન્યાય વિવેક વિચાર ૭

કલ્પા ૧૪ મી

૧ અધ્યા-જા મા આ શબ્દ પડ્યો છે જોસિત-ફા જોડોસ, ફા
જોડોસ મ જોસિતિ એ-ફા જા ૨ મડિત-જા મડિત, મહિ-
માડિત-મ માહિકજડિત, પદા જા. ૨ પદિ, ઘ પારા ૩ તેલ-
હિ મા નથી, ચક્રકલાસ કા ચક્રકલાસ, ગુ ચક્રકલાસ, મ જોલ કલાસ
૪ મહિર-જા મહિર દાર-જા દારિ, જ દાર, જોખ-જા જ ગુખ,
ફા. ગુપિ; જ્યોતિ-જા જ્યોતિ, ફા જાતિ જ દુઆર-ધ દુઆર,
પલવાલી-હિ પલવાલી, આગણિ-ફા ફા અગણિ ન-અ. નરિ ૬ શબ્દ-
જા શબ્દ, ચમર હિ. ચમર, દલિ-ધ જ દલિ ફા દલિ, નાના
ફા પરમ પવિત્ર, વાદ-ગુ નાના, વગત-ગુ કીરત જોલા અતિ અપાર.

ગજ, રથ, તુરી, અર્થલગ્ન, નવ નિધિ, ઋધિ અપત્તિ અપાર,
 વ્યાધિ-જગ-લય-વર્જિત ગોક, કોટિધ્વજ તિલા વમર્ષ લોક ૭
 વ્યાગિ પદારથ પોષક દ્વાગિ, ઇન્દ્રસુત જમવત તત્ત્વલગ,
 મિદ્ધિનાથ, હરિમિદ્ધિ, અંબિકા, માતર ચુમળી ચડિકા ૮
 નિર્મય નીર વદર્ષ ગોમતી, ભૂ-વૈકુંઠ દ્વાગવતી,
 મનકાદિક સેવક દિનગતિ, યજ્ઞકાદિક સુગ આનંદ જાત્ર ૯
 તેલની મીઠા માલી પ્રવેશ કરી ન સકર્ષ પાપ લવચેશ,
 લય, દુઃખ, મહત દાયર્ઘ્ય મહી, તેલ કંચુ ન મેવર્ષ નહી ૧૦

શ્લોક

યસ્યાં સોમાપતિષ્ઠસ્તુ બ્રહ્મહત્યાદિપાતકૈઃ ।

મુચ્યતે તત્ત્વજ્ઞાદેવ તાં પુરી કો ન સેવયેત્ ॥૧॥

અર્થ

જિહ્વા રોગ ભણીધ નિજ ભોગ, ભોગ પગ્મ તપ આતમયોગ,
 મગણિ મગય આપવ મહી તેલ કંચુ ન મેવર્ષ નહી ૧૧

શ્લોક

યત્ર રોગ સ્થિતો ભોગો યત્ર ભોગો પરંતપઃ ।

મરણે મગલં યત્ર તાં પુરી કો ન સેવયેત્ ॥૨॥

અર્થ

નિજ જિહ્વા ભણીધ ધ્યાન વ-વગ્ધ તે ઉત્તમ જ્ઞાન
 વપુ વ્યાપાર પ્રદક્ષિણ મગી તે કંચુ ન મેવર્ષ નહી ૧૦

૭ કોટિધ્વજ-શ્રી, મા આ રાજ્ય પડચો છે, તુરી અર્થ જગત-જ
 આકલ્પ અત અપાર ૮ ચડિકા જા અંબિકા, પાવન અ-ચાલે, માતર-
 રૂપ ચતુર, દ્વારિ-સ મુસારિ. જા મા ૮ મી કરીના ઉપસર્ધથી ૧૮ મી
 કરી મુધીના ભાગનુ ૯૭ પાનુ પડેલુ ૧૦ ૧ ભૂવૈકુંઠ-શ્રી ભૂમિ વૈકુંઠ, ૫-
 ભૂવૈકુંઠ ૧૧ આતમ-ધ આત્મ, ધ મરણ માગલ્ય, ભણીધ-રૂપ
 બહિર્જિ, કા. ભણીએ, તપ કા. ચતિ શ્લો ૧-પ્રતિષ્ઠસ્તુ-મ. વિ પ્રવિ-
 ષ્ઠસ્તુ । ધ. મા શ્લો-૨ નથી ૧૨ ધ મા આ કરી પડી છે, ભણીધ સ.

શ્લોક

વ્યયો દાનં છયો નિદ્રા આજ્ઞા શારીરમોદિતમ્ ।
અચ્યુતાય પરો મોગઃ તાં પુરો કો ન સેવયેત્ ॥૩॥

ચૂંપે

સકલ કામ પૂરક કામધેન, રાજ્ય કરક રાજા ઉત્તમેન,
રામ દેવ પરક્યા રેવતી, રકિમણી વર વાંછક શ્રીપતિ. ૧૩

રકિમણી હરણનું ધવલ

ધવલ-૧ શુઃ રામ શ્રીરામ

ભીમકમેન રાજા ભણક- “ રકિમણીવર શ્રીમોપાય. ”
“ રકિમણી હવેખિયા, તેડાવ્યુ એ રાય સિશુપાય. ” (૧)
રકિમણી મનિ જાખી થક, દિજ મોકચિહિ દારિકા મજારી;
વેગક ખાજણુ આવિયુ, વીનવિયા દેવ મુસારિ. (૨)

રકિમણી તણા મહેસકા—

ભણિજ, વર વરક-ખ કરણા કરક, એ વર દાર, દેડ વાર; વ્યાપાર-ગુ
વ્યાયામ. શુ. મા આ કડી પડી છે મ્યોક ૩ એ કા માં નથી. શ્લો. ૧
શારીર-ચિરાંતિ વેદિતમ્ ॥૩ શુ. મા કડીનું પૂર્વાધ નથી; રકિમણી હર-
ણનું ધવલ-ખ. ધ. રકિમણીહરણુ ગુ. રકિમણીહરણુ ધવલની ભાષા,
અં. હા રકિમણી હરણુ ધોલ, શુ. રકિમણી હરણુનું ધવલ. રામ-
શ્રી રામ-કા. મા ધવલ છે ૧૪ (૧) હિ મં. ભીમમેન; હવેખિયા-અં.
હવેખિયા, ખ હવેખિયા, ગુ દીજ દેખિયા, તેડાવ્યુ એ-અં. તેડાવ્યો, કા.
તેડાવ્યો રે ધ. માં આ કડીનાં છેડાં બે પાદ લટીએ ૧ (૭) પછી
લખ્યા છે મં માં લટીઆએ પૂર્વાધુ લખ્યુ છે, પણ તે બમ છે.
૧૪ (૨) મનિ-ગુ મતિ; મોકવીડ-અં. મોકવીયો, ધ. મોકવીયુ,
ગુ મોકવીયા; મજારિ-અં ખ મોજાર; મોજાર-ધ. વાડવ; આવીયુ-
અં કા. આવીયો, ગુ. ખ આવીડ, ધ આવયા, વીનવિયા-કા ગુ
વીનવ્યા, હિ રકિમણી તણા મહેસકા અં. મહેસકા, મં. હા માં નથી.

પ્રબંધ

- અદેશડા રકિમણી તણુ “ સાલલિ દેન દયાલ ”
 “ દમધોષસુત લેવા આવિહિ સિદ્ધલાગ મીઆવ (૩)
 “ હરિ, મઝ, કેઝ, વારાહ, નરસિંહ, વામન, પરશુરામ,
 “ સીતાય કારણિ સેતુ બાધ્યુ મહાબલિ શ્રીરામ (૪)
 “ તે પ્રીતિ કા વીસાગઈ વીઠલ ’ કરિ નછ વેગછ માર,
 “ જલ વિના સૂકછ કમલિની તે સીંચઈ સર્વાધાર ” (૫)
 દિગ્વચન શ્રીપતિ સાલન્યા, સજ ચયા શ્રીગોપાલ,
 દિગ્ સહિત કેશવ રચિ બધઠા ચાલિયા તતકાલ (૬)

વણુ

તતકાલ કુડિન નગરિ આવિયા પૂઠિ દવ લેઈ શ્રીરામ,
 બીમકે રાગ અર્ધ દેઈ, પ્રણુમ્યા શ્રીહરિ સ્વામિ (૭) ૧૪

૫૬-૧

ધવલ-૨ જુ, રાગ શ્રીરાગ

મુખ જોઈ માધન તણુ, તિહા મિનિયા એ મુરનર બોલ
 રકમણીનઈ વર એ ઘેટઈ, કાલવિહિ વરીહિ ફાલ (૧)

૧૪ (૩) સદેશડા-ગુ ફા સદેસા, ખ સદેસડા, લેવા-ખ લેવા,
 આવીક-સ ફા ગુ આન્યુ, ખ ધ આપુ, કા આબો અ આવીયો,
 ૧૪ (૪) હરિ-કા મા નથી, મઝ-હિ મા નથી, ૧૪ (૫) કા-હિ ગુ
 કાધા વિસાર-અ. વીસારો, કા વિસારી, ગુ વિણુ સાર, વીઠલ-ખ ફા
 ગુ અ, વીઠલા, કરિનઈ-ખ. ગુ કરિ, કા કરો ૧૪ (૬)-ને મ વ, દીળ-હિ મ નીળ, સહિત-અ સઘાતિ, બધઠા મ ખેડી, ચાલીયા-ધ.
 સંવરા ૧૪ (૭) અં હિ તતકાલ કુડિન વણુ-એકથી ગુ મા છે,
 ૬૧-ખ શિન, દિ રામ પદ-૧ મા નથી રાગ શ્રી રાગ-એકે પ્રતિમા
 નથી પણ ‘ ૫૬-૧ ’ થી તેની અગત્ય સમજાય છે ૧૫ (૧) કાલવીક-
 અ. કાલવીયો, ના કાલવીક કા. કાલવી ધ કાલવીક, ફા કાલવીક,
 વરીહ-ગુ એ, મ વર, કા તેડયો

ગજ ગથ માદાણ સજ ડગ્યા, મવાતિ એ સવિ મંજાર,
ડગ્યા આવી અગ્રિકા પૂજેવા એ કુરી શણમાર

વાટ જોઈ વાડવ તણી (૨)

પ્રજાપ

વાટ જુદા વિપજ તણી, કગ વામ કૂચકા અગ,
તેનયદ વિગ્ર વધામણી “ આવિન્દા પતિ શ્રીગ ” (૩)

આનદ ભગે જતાવળી પુટ્ટી દેહી દારિ,
પગ કગ ઉમિયા તણી, માગદ દાન્ત મુગાનિ (૪)

ખાધ ધૂપ, નૈવેદ્ય નાના વિધ અનોપમ ઉપદાર,
નિજ ગીત ગાદ મધુર ગ્વગિ, વધી વધી કગ જુદા (૫)

આજગમ આપદ મખીનદ માણિક કનક કલ્પ દાર,
નીમરી મગ્ય માદિયા, મન માદિ દર્શ અપાર. (૬)

વણજ

મન માદિ દર્શ અપાર મુખ દેખી વિશ્વાતમ,
દગિ વીરી ગથિ ગદગદા, પડ્યુ દય માદિ તાસ. (૭) ૧૫

૫-૨

૧૫ (૨) સાદાણ કા તુરીદવ કરવા-લા કરી, ખ કક સવાતિ-
અ. સગાયે સવિ-અ સવે, ધ સર્વ વાહન-કા મા નથી પ્રજાપ કા
મા નથી. ૧૫ (૩) હિ જે , કા જુવે વિપજ તણી, અ. સ ધ મ
જુ વિપજની, ધ. વાડવ તણી પતિ શ્રી રંજ-કુલ વાડવપતિ શ્રીગ ૧૫
(૪) દેહી-અ. દેવજ, દાન્ત લા કાદનડ, અ. ધ જુ. કા કંથ ૧૫
(૫) વિધ-લા ધ સ. ધ જુ અ, અનોપમ, વલીન-કા વલીન જુદા
કા-ધ ગિરિ, મ કરિ, નિગમ અ મા આ પગિ પડેલી ૭ ૧૫ (૬)
હિ આપદ, હિ સપી સપી નહ, મ કિજ સરવનિ દાર-જુ દારિ કા
મ સાર, હિ અપારિ ૧૫ (૭) મન-હિ લા સ. કા જુ. ધ ખ મા
નથી, મ. અ. મા જે કા માનનિ માધવ ખી રીકા મુખ-અ. મુખ
જ્યોત્સ્ના કા મા નથી દેખી-ધ દેખુ કા દેખી, લીધી-જુ લીધા, પડ્યુ-
કા પડદ, અ પડે, કા પડવા પડ ૨-કા મા નથી સમ દીશન-જરી
પ્રતિભામા નથી

ધવલ-૩ શ્રુતિ રાગ શ્રીરાગ

ગવ કંઠ જિતાવયા “ તૂ સાભલિ હો ગવ શિશુપાવ ’
 “ કન્યા ત્વ કંઠી વિષ્ઠિ ગયા બિહુ બાધવ ગમ ગોવાવ (૧)
 “ રેખના વીધી હડી, યમ ગરડ અમૃત કિન્નરાજ,
 “ હાજ વિણુઃ આપણુ મવિ હસઈ એ ભૂપતિ આજ
 લાજ લાગી અનિ ઘણી (૨)

પ્રબધ

‘ અનિ રાણી બાજ લાગી અહનર્ધ, ” મહર્ષિ ગહિ શિશુપાવ
 નાગર સાલ્યા વેગિ કંઠી, મજ યયા સવિ ભૂપાવ (૩)
 કાઠી જગમધ ‘ કિના જામસિ કુષ્ટ એ પીડાગ,
 ‘ આગમ મિં યુદ્ધ કંઠી જિતુ કૃષ્ણ સત્તર વાગ ” (૪)
 અગ્રામ મુર્ધ, દેવ ભુર્ધ મિયા રાણો ગણ,
 અ નુવ મન્દ જમભાનિ અરિ ગદા, તોમર, માણ (૫)
 નિયાના વાજા એમ ગાજા, હાડ લાજાડ જીગ
 ન અગમ મુદ્દે પે મુદ્દે અમુર નિધા ચૂર (૬)

૧૬ (૧) સાભલિ ખ ગ્રામલ્ય રાય-ખ. મા નથી ૧૬ (૨)
 દેખતા-અં મા આ પન્નિ પટેની જે, કા સહુ દેખતા હરી નય જ્યમ
 અમૃત રે જાણે નુરરાજ, કિન્ન-હિ ગરડ કિન્નરાજિ વિણુ-અં વણુથં,
 હસ-અં હસશે, કા હસશે ર, ધં ખ હસસિ, સં ગુ હસિ લાગી-ખ
 લાજાએ, જા લાગીએ, ગુ ‘ લાગી ઘુને લાજ-વાણી ’ પછી મ મા વધાન
 નિમિત્તી ન પીડાગ લેઈ ગયો સાભલિ ઠાલવધણી ’ ૨ ૧૬ (૩) અર્ધન-
 કા અદિનિશિ રાહ જા ગુ મ શા સૈય, ખ મા નથી, વાહાર-સ
 વાહાર શા વાજા, જા બાગિરિ. સવિ ભૂપાવ ધ શ્રી ગોપાવ. ૧૬ (૪)
 કિડા-અ ધ કવાહા, જા હાહા, ખ રા ગુ કહા, જામસિ-અં કા. જાશે,
 મ જામિ, ખ જામિ, ધ, જા જામસિ, ગુ જામેશી, સત્તર-જા સત્તર સત્તર
 રા સાય ૧૬ (૫) હિ મ હોમ, હિ મં જામ, રાણાસણ-હિ રાણાસાય
 જા રા ધ મ ગણેશજી અરિ ખ. અરે જા કંઠી, રા ગમરે, ગુ
 ગમિ, મ જા-ખ વાય, આયુધ-કા આયુધ મૂકે ન તે ચૂકે, યોધ લેતા ધાય

૧૬૫

અતુર વેગધ ચૂર કીધા મૂં શ્રી ગોપાલ,
ભામુ જરાસધ વલુ પાછુ, લાગિયુ સિગુપાલ (૭) ૧૬

૫૬-૩

ધવલ ૪ યું, રાગ-શ્રીરાગ

રુકમઠિ રાહિત લયુ, બવ બોવઠ દિધ ગાલિ
“કિમ જામસિ રે તૂ જીવતુ, મજ આગલિ રે નનયરા ગોવાન” (૧)
“આગધ માચુ માહિયુ, હવધ ખુદુ રે કાલકડ” તુજ કાન
“બહિન લેધ પાછુ વતુ, દેખતા મવિ જૂપાલ”

ઠરી પ્રતિજ્ઞા એ માનચુ (૨)

પ્રબધ

માચચુ વેગધ કાધ ભરિ અક્ષૌહિણી દવ એ
સગ્રામ માડચુ કૃષ્ણચુ, મૂકઈ બાલુ અનેક (૩)
શિર કૂચ, મૂઠિ કાપરયા, લીનયા શ્રીજગનાથિ
તે પરાની પરિ બાધિયુ, રથિ ધાતિ લીધુ નાથિ (૪)

૧૬ (૧) જર-જા હર શુ દર, કર હિ હકર. આની પછી મ. - શુ મા વલુ
છે, બીજી પ્રતિજ્ઞા નથી, પણ તેની જરૂર છે, કારણ પદ કલટાય છે, આવી
જ રીતે બાકીના બે પદો અને આગલા પદમા પણ વલુ ની અપેક્ષા
હોવાથી તે મૂકેલ છે ૧૬ (૭) ભાગુ-ધ શુ મા ન પડિ પડવી છે
ખદ-ક-કા. મા નથી. ૧૭ (૧) દિહ-હિ, દેધ બાવડ-કા બલ રાગે રે મુખે
દે છે ગાળ, જામસિ-જા ખ ધ ૧૧ શુ જા નએસ, કા નેયે, વનયરા
-હિ સિવાયની પ્રતિજ્ઞા “વનયર”. ૧૭ (૨) ૧૧ મારયક, નાકડ-
ખ માવલ ખુદ-કા. ખુદહ, જાલક-કા ૧૧ મા નથી, હિ. એ નધ,
બહિન-લા બહન, એ ખ મ બિહિન, ધ, બિહિન, ૧૧ બહિન
વલ-હિ વાલ સાચરયુ રા ધ ચંચર, ૧૧ સાચરક કરી-મ કરી
પ્રતિજ્ઞા સાચરયુ રુકમઠ દેતુ ગાલિ ૧૭ (૩) દલ-સ લેઈ, માડયુ-૧૧
માડવક ૧૭ (૪) કૂચ સે શુ કૂલ, ધ કૂલ, કાપરયા સે જ. કાપર, કા
કાપિયા, શુ કાપરયા, મૂઠિ-સ ધ મૂઠ, ખ શુ મૂઠ, લીલયા-અ.

ઝડિમણી માગઈ માન “ માધવ” અથ આનંદ જોડિ,
“ અપગઈ હામિ માયા તણા, તહનઈ લાગઈ ખોડિ (૫)

મયબદ આન્યા, ફાલુ વાગ્યા, વેગઈ કાપ્યા અથ,
કેશવ તણુ મહિમા જાણ્યુ, ચગલિ નામ્યુ કથ (૬)

વસણુ

લગિચગલિ નામ્યુ કથ, વેગિ અધિ કીની ગમિ.
નિજ નૈયઃ દીધુ તેહનઈ, ગળનાથ કીધુ આમિ (૭)

-૧૭ પ-૧

ધવલ-૫ મુ, રાગ શ્રીરાગ

દાગનની ભાળી માયગ્યા કેગન મયબદ વીર,
પુકુતા તે માધવપુરી, નગરી વસઈ માગઈ નીર (૧)

તિના મદા નદી મધુમતી, અનિ ઉગ્ર અપિણી નન માધિ
દાય મેવાનુ દગિ તણુ, હઈ ગણી ઝડિમણી નિરા

મુગનઝ પત્રગ આરિઆ—(૨)

લીલાઈ, શ્રી જગનાથિ-અ શ્રી યગનાથ, શુ સ હ શ્રી જગનાથ, અ
કા શ્રી જગનાથ પરિ-અ પરિ પૂઠિ, રથિ ધાની-કેશવ વારી, અ અથ
ધાની, શુ રથ વાલી ૧૭ (૫) બાવક-અ ધ બાવિક, અથ-અ બાધન, અ
બધન હામિ-અ હામ કા શુ હામા, અ હામથો, કા હામાવો ૧૭ (૬)
તણ-અ તણા; ભણ્યુ-અ ભણ્યા, કા ન ભણ્યુ, કેશવન શુ મા મા પજિ
પટેની છે ૧૭ (૭) હરિન-હિ માત્ર વેગિ, હવથી વીના હેલા પાનુ
પુનરાવર્તન કરવાનુ લઘુવો ભૂલ્યો છે ‘પદ ૪’ મા નથી રાગ શ્રીરાગ
અ ધ હિ કા શુ અ મા નથી. ૧૮ (૧) ધ શ્રી પ્રસવએ, માધવપુરી
-અ માગધપુરી નગરી વસઈ-અ નગરી વસિ એ, અ નગરી વનિ, અ
નગરી છે, અ તીરિ, પુકુતાન કા માધવ પોહોત્યા નિજ પુરી, નોદે રે
અતિ સાગર તીર ૧૮ (૨) હવ-સ અગિ, ધ હવ એ હઈ ધ હઈ,
‘શુ હયિ; રાણી-કા મા નથી, આવિયા ધ આવયા મહાન-કા નાનની
છે રૂપડી, અતિ હામ છે તપણિ વન હઈન કા રોજી રુઝિમણીનો મ

મળમ

- આવિયા નુન પત્રગ, ચક્ષ, કિન્નર, દુષ્ટ દા અપા, (૩)
 અપાજી નૃત્ય ગવર્ત ગાર્, ગીત ગોવ્યદ માગ
 મુનિવ- આવી ઉચ્ચર્ધ, વગનિયા મગન આગિ (૪)
 ગણી ર્મિ મિતિ યથાવિધિ પગલિયા દેવમુગા
 અતેષ્ ભાજન નાન લક્ષ, ઉપરિ ફાફન પાન (૫)
 સુરનર મરિ નતોપિયા પોપિયા દિધિ મનમાન
 નિ / ની અદન ડનમ્મલિ આપિયા ગનલન
 લવ-ભા -મધન ડોપિયા દગપિયા માગલદા (૬)

વલ્લુ

- ઉપિયા નાનાદાગ જય જય લીમ નામિ મુના
 રક્ષિમણ ન , પુ આન્યા દ્વાગિ નયન મગા (૭)
 -૧/ ૫-૫

તિ રક્ષિમણીદગા મમામ

૧/ (૨) પન-ભા રિરિ, ન ખ અ મા નથી આવિયા-કા
 સુરનર દિતર સવ ભેરે, શુ મા આ પામિ પડેલી છે નૃત્ય મ નતિ.
 કા મા નથી મ નાય શુ નામિ, તાક મ' મિલીજા ગોવ્યદ મ
 આ માર ફા મુસારે પિત ન પ્રીતિ ૧૮ (૪) આથી અ અથીસ
 મુનિ-કા સાપી નિમળી હાય સાદી વરતિયા-વરનયા ફા યથાવિધિ
 વની વરતીયા-કા ચોરી નાદ પધાવીયા મળી-કા તવ નવારે લી
 આ ૧૮ (૫) ઉપરિ ન અપરિ, શુ ઉપરિ, અ ઉપેરે, સત-દિ સના,
 અ સતરત ઘ સતોપયા પોપિયા ફા સવિ, ખ બદ કા મા ની
 "અને ભાત લક્ષ ન જન, આપ્યા ફા, જ પાન સુરનર પત્રગ પેખિયા,
 સતોપીયા દેક ના ૧૮ (૬) નિજ ઘ બોલો મલિ લા મા નથી
 છે ડિયા-કા ૩૩ હોડયા, જનવાર કા બવમય, અ બવસાગર ૧૮ (૭)
 ઉરખિયા-કા ફા શુ મા આ પાદ નથી પજુ તે ની ૧૮ (૬) ના પુન
 સારતન રૂપ હાકે સરીએ લખવી નૂકથો છે લીમ-કા દેવ મુસાર દારિય

શ્રી કૃષ્ણનો રૂઝિમણી સહ વિનોદભર મંમાર

ચૂપે

- રૂઝિમણી પ્રવૃત્તિ જનમિત્રિ, તેદનધ અમુર દગીનર્ ગયુ,
ગજ મારી માયાવતી, વેઈ આપ્યુ દાગવતી ૧૯
નજુરંત મદાખવી ગેઈ, ગમચંદ કેસ ને લીધ
તેદ તણુ પગજય કરી, મણિ અમનક લાગ્યા દગી. ૨૦
મત્યભામા મનાગિનસુતા, કાલિદી, મિત્રવ્રત યુતા,
નાગવતી, ભદ્રા, લક્ષ્મણ, વિવાદ અનુકમિ તેદ તાગુ. ૨૧
ભમિપુત્ર નગ્ગામુ નામ, અમુર મદાખવ ગણિમઆમ.
ફણિ તેદ નણુ વધ દરી. મોય મદન આણિ નુદગી ૨૨
પાગિજતિક આપ્યુ ખવ રણુધ, ગોયુ મત્યભામા આગણુધ,
કુલ્ય અમુર દગી ગયુ જોદ, અદીતિ નર્મ દગી આપ્યા તેદ ૨૩
રૂઝિમણી પ્રતિ દગી શ્રીદાન્તિ એક રાગ કીધુ એદાતિ
અદ આદિચન ઉદાચીન, ક્રિયા ગદિત, મેવડ-વદાધીન ૨૪

નય-અ. દારાવતી 'પદ ૫' કા મા નથી, ઇતિ હિ કા મ અ.
જા મમામ, કા ઓવ મંપણ, મં ઇતિ પ્રબંધ પદ રૂઝિમણી વિવાદ સમાપ.
૧૯ આ કડી હિ સ કા અ. મા નથી, લત મ ધ જ મા છે,
કા. મા પાને ૧૩૭ મે પર મી છે તે આ છે, ગુ ના આ કડી છે, પણ
નની પહેલા નીચેની એ કડી વધારાની છે -

પૂર્વગયુ-દાદોળી બાર દવ લેઈ દગી, કુંડનિ પુરિ નવા મદિમડ દરી ॥
પંચાગુ દાદોળી દલ જોદ, મારી દિદુ દિસિ કીનુ તેદ ॥
ગમચંદ અનિ રસિપાવ ॥ અને રામ મીલિક દવ ॥
તત્ત્વ જોદ કેગવરામ ॥ રૂઝિમણિ પરમી પુલતા હામિ ॥

જનમી-ધ જનમયુ, દરીન, ગુ મરીનિ, હિ ન., આપ્યુ-ખ
ગુ આપ્યા ૨૦ તેદઈ-અ. કા તેદ જ રર કા ના આની ૫૧ ને
કગ છે તે ઉપર (દી ૧૯) નોખેવી છે ર૩ હિ. મિવાયતી બરી પ્રતિ-
ઓમા આ કડીની પતિઓ ઉવટામુલકી છે અ. આપ્યુ, ગુ આપ્યા.
૨૪ એગવ-ખ એદાત્ય, અદ-અ. કું

- ના આ પુણ્ય ગાળે, પામ્યુ મન્ય ન લુ સમુ
 વગ ન નન્ય, ગોપાન તલ મમવડિ ગાળ ગિશુપાન ૨૫
- નિષ્ઠ વચન ર લના સૂણી જમિ મઝનિ પડી રુમ્મિપુ
 વ ન મન મ્હ મિમિની પાળી વિના યથા પદ્મિની ૨૬
- તનમ્મિ તે લીધા કિમિ મ્હાળનિ મીચી શ્રીગિ
 શ્રીગિ રોમ્હ દેચુ તે તલ માલે માલિ પ્રેમ અતિ ધાડ ૨૭
- મ્હા ૧૧પુત્રી અનિરદ્ધ પ પુત્રુ ટાનેવા નિધ
 નિય મ્હનુ પાસા માગ મનભાનિ મીડુ મદાગ ૨૮
- ગાલિપાનિ ૧૧પુ અનિરદ્ધ નાર્મ મ્હી રૂપુનંદુ સુધિ
 ન નર્મ આચા પુરુષુગણુ યુદ્ધ રીનર્મ ગિતુ બાણ ૨૯
- વ મદિન અનિરદ્ધ મુગાનિ આચા ગાગાની મઝાનિ
 કિશામ્પુ ન વિન્ના આગદ તે જોડિની અપા ૩૦

મજાણ પ્રસંગ

- નૂગ ૧૧ ગા ચ દુખપામ તેનર્મ નામર્મ ૧ ૨ ગા
 ૧૧ રતી યમુના દેવી મ રેણુ મનાની મેરી ૧
- પૌ વાડુદેવ ૧૧૧૧ કૃપિતુ હેણુ તેદનૂ નીશ
 વાનગ દિનિ રે મનામની તાનુ વિનાશ મીડુ શ્રી ૨

૨૫ ગોવાલ જા ક્રો સાલક ભય ખ ગિ સમુદ્ર શા મુદ્દ
 રૂક મહાકિ રૂ ૧૧ મહા ખ મહાલ્ય યથા-ખ કમ પાળી વિના
 ૨૬ થોડે નર્મ કિ પદ્મિનિ રૂકદરુદ્ધ દાદુ ૨૮ દાનેવા ક્રો ટાલવા
 ૨૭ ક્રો ન મ સર્વમત પચ્છાબુ ખ પચ્છાવી પચ્છાબુ ૨૮ મા
 પાદ પોલુ છે ૨૯ આચા-ખ ક્રો ખ જા ચા ય ગુ આ ચા ક્રો
 મા આ ક્રો પડી છે ૩૦ વડ-ગુ વધુ જોવિક-ધ જોલણ ખ જો વ
 ૩૧ જોલુ ૨૨-ખ કરો ૩૨ દુખપાસ ધ ગર્ભવાસ ખ ૧૫૧
 ૧૬ ધ ગર્ભ ૩૨ હેણુ ક્રો હેણુ ખ મદ જા શીડુ આદર-ધ ગુ
 ૧૭ ક્રો ગુ વી

દુર્યોધનસુતા લક્ષ્મણા, શાળિ હરી કૌરવ રિપુ ધણા,
 માધુ તે છોડિઉં રામિ, વહુ લેઈ આખ્યા નિજ ધામિ ૩૩
 મોટું ગૃહસ્થ શ્રી ભગવાન, અનેકિ પુત્ર પૌત્ર સંતાન,
 નારદ મનિ નિસ્તય આચાર 'અનત અગ્નિ ન જાણુ પાન' ૩૪
 મન જરાસંધ-વધ-હિપાય, આગમ યાગ મુધિહિર રાય,
 વેગિ બ્રાહ્મણ રૂપઈ થયા, મગધ રાજા આગવિ ગયા ૩૫
 જરાસંધવધ કીધુ ભીમિ, અર્જુનિ જિતી સધત્રી સીમ
 કૃષ્ણુ માચ્છુ રિપુ શિશુપાય, પરિભ્રમ દુર્યોધન જૂપાય ૩૬
 શાલ્વિ મુદ્ધ યાદવરૂ કરચૂ, કૃષ્ણુ તેહનૂ મમ્તઃ હૃદયૂ,
 દત્તનદ્ર, વંદ, નઈ વ્યામ જનભદ્રિ કીધુ તેહનુ નારી ૩૭

સુદામાચરિત્ર

માતાણુ એડ સુદામા નામ, પીડિતશુધા, દગ્ગિરી ક્ષામ
 બીડી માગઈ આખૂ ગામ બોજન માત્ર મિનઈ નવિ આમ ૩૮
 અન્નચાર, નિલકિત ધરિત્ર તેહનઈ રામકૃષ્ણુ જેડું મિત્ર
 ભણઈ ભાર્યા 'આમી' કાન્ત, નઈ સુ પીડા દિનરાત્રિ ? ૩૯
 જોદનઈ સખા કૃણુ શ્રી કાન્ત દાતા અતર્યામી શાન્ત,
 નઈ દુઃખ-પ્રતિ આચરઈ ? ગગાનઈ તગ્મઈ મગઈ ? ૪૦

૩૩ રિપુ-કો યુવે, બાતુ-સે બાધીયુ, ફેા બાખ્યુ, શુ બાધ્યા,
 ઓડીકે-જા ઓડાચુ, ધ જ ઓડયુ, અ ઓડીરો કો ઓડાઓ, રામિ-ખ
 રામ્ય, બહુ-કો વહુવર ધામિ-ખ ઠામ્ય, ન ધ્યાનિ ૩૪ મુદ્ધ-કો
 /હસ્થાશ્રમ જાણુ-અ યામૂ, મ લાભઈ રથ મગધ-સે જા માગધ, ધ
 માહા ગધરક ભીમિ-સે ધ ફેા મ શુ ભીમ સીમ-મ સેન રિપુ-હિમા
 નથી મારતુ ફેા મારત ૩૭ શાલ્વિ-જા શાલ્વ, વદક નઈ જા વવે, સ
 વ જ્વનિ, ફેા બડિકે નિજ રેડ ક્ષામ-મ શ્યામ આખૂ-ખ આમિ,
 આમ-જા ધ અજ, ધ આમાન મિલકો-કો લાવે તે ધામ ૩૮ કાન્ત-
 જા સે ધ અ કો શુ વાત મ મુણિ વાત, ફેા એક વાત, કો ધ
 -જા માર, મ મ, કો સાવે, રાત્રિ-ખ સાવ્ય ૪૦ કો ધ-હિ તે કાધ;

વિગ્ર ભણુઈ ' મજ હાના હ થ, કિમ મિનિર્જ્યામી જગનાથ ? '
 વરી વરી નાગી કઠઈ વીનતી ' વેગિ બહિ દાગની " ૪૧
 કિલિના માગી આળ્યા જે, ગાંિ આળ્યા તાદુન તેદ ૬
 ટેશવનારણિ નિધ મૂખડી, ચાલ્યા વિગ્ર ન નાગી વડી ૪૨
 દીન, ફોન, મડુ વર્નિત ભાગ, વ્યાહિ ફાટા મિજ પામ
 'કિમ મિલ્યુસ ?' મનિ નાગન ધર્મ, મિમામ । કરતુ મયગ ૪૩
 વેગિ વાડવ પુટુના બેગિ, થયા મેશનધ મોનૂ બેટિ,
 નગરી દારાવની મઝાગિ, મિનિયા આમી દેર મુગગિ ૪૪
 સિદ્ધામન જાડી શ્રીગગ ગ્રેમ મદિત દીધૂ આનિગ,
 પાદ પખાનધ મિભુવનધણી, ચરણો-ક રધ મમિડી ૪૫
 જુહિ દુણુ નાલુ મહિમાય, લાક્ષણુ ટેરા ધોઈ પાય,
 જેદના ચરણો-ક અથ દર્ધ, જહા ગદગ મઆનિ ધર્ધ ૪૬

જનિ હિ મ નત, ન ખ વરત ।કથ, ફા તીરમ વરસહ ।તથ-ફા
 વરતુ તદિ ૪૧ મજ ફા મુજ પથા ગુ કાવિ, વેગિ ભ ૨ ને ૧ પૂઠ
 એકથ યિતી ૪૨ આળ્યા ફા ભ ગુ ધ આલ્યુ વિહિ હિ સેધ ગિલિના -
 ગુ કાગિના રણ માગી આળ્યા ભેડ ૪૩ મિજ હિ મ ટ. સ જ ફા
 ગુ આ હ ભાગ-ભા પામ, ફા ખ ધ ગુ ભાલ્ય, ફાટા-આ ફા
 ખ ધ ગુ ફાગી, બિહુ-હિ બેદ, ધ બદ, મિલ્યુમ-ભા ફા ધ,
 મલોસ, આ અવેગ ખ મેડેસ, આ મલોસ, ફા મળયે ૪૪ ફા સ
 મા આ કમી નથી, પુલ્લભ ખ મ ૧ ભા પ્રતુ બેટિ-આ ગુ બેર,
 ખ થકુ ધ થેટિ મેશનધ-હિ મયુરનધ, મોનૂ આ ગુ સંત
 મિલીવા-ખ મરીઆ ધ આગી મલવા સ મા ૧ ૧ ૪૪ થી
 ૫૫ ની પહેરી પકિ પથનમે ભાગ પડેડો છે (પાલુ ૧૦૧ નથી.)
 ૪૫ રમ-હિ કાવ દીડ-આ ૪૩, ભા ફા મીધ, ખ ગુ દીધુ
 ૧ આલિંગ ગુ આરીધન, ભા આલેધ, પાદ ભા પામ વદધ-ભા વાદ,
 ખ વાલિ ફા વદિ, ફા વાલે ૪૬ તલ ભા તલ, જુહિ-હિ બે, આ
 બે, ફા ભેડે, વોઈ-ભા સદીઆ ખ ધોવા ફા ધોવે જેદના ભ

અર્ધ પાઘ કીધૂ ભગવાન, યથાચુકિત દેષ મનમાન,
 ખટ રમ ભોજન ગહિત કવક, થાકા વિપ્ર પુદ્યા પચદિ ૪૭
 બ્રાહ્મણના દગિ ચાપઘ પાય, રાણી રક્ષિભણી નીજઘ વાય,
 માહો માહિ દરઘ બધ વાત, જે ચુરકુવિ વમિઆ મિનરાત્રી ૪૮
 માગઘ કૃષ્ણ સૂખડી મરી, તે લાજતુ આપઘ ની
 “ પન, કૃષ્ણ, અક્ષત, વારિ, ભકિત વિહિ.” કહિ મુગાગિ ૪૯
 મુગામા આપી સૂખડી, કૃષ્ણ અરોગ્યા દોઈ નહિ
 ત્રીજી જસિ ભગઈ જગનાથ, કમયા દેવી માતુ હાથ ૫૦
 મોકયાવી દિજ પાછુ ચલુ, હરિત, પથ ભણી તે પલુ,
 નતશણિ તે પાચુ નન નિધિ, ઇન્દ નળા વગ કેરી રહિ ૫૧

કૌટુંબિક પ્રસંગો

મુદત મગ કુરુક્ષત્ર મઝાગિ, માહો માતિ મિની મરિ નારી,
 મજા, મલભામા, રક્ષિભણી, નાત કંઘ વિવાદ તણી ૫૨
 ઉત્તમ યાગ કર્યા વમુદેન, નદાદિક પ્રગ્થ પન એન
 પુન દેવળી મઆ જેલ, પગતલિ દેખાડ્યા તેલ ૫૩

જેહને, મસ્તકિ-ગુ મસ્તકિ, જ મસ્તક, અધરુકા-કા જન ઉધરે જા
 પ્રતિભાં અર્હીથી અત પર્યતના ભાગનાં પાનં નથા ૪૭ પુદ્યા-
 હિ પુદ્યા, કા પોદ્યા, ગુ પુદ્યા, અ પોદ્યા પર્યકિ-કા પર્યત,
 જ પવગ્ય, ૪૮ પાય-પાઘ વીજઘ-જ વીજુ વગિઆ-ધ વસા, ગુ વસતા
 ૪૯ ૫-ધ મા નથી ભકિ કા ભક્તિના, વિહ, હિ ધ ચેયુ, મ લેશ, ગુ
 સદ મોસારિ-જ મોસાર ૫૦ દોઈ ધ એક જ નિ અ દોય, કા દ્ય
 કૃષ્ણ-ધ વિષ્ણુ નસિ કા સહજ ત્રીજ-ધ ત્રીજ, સાશુ કા સાસ ,
 જ સાત્યા ૫૧ પાછું કા પાઘઉ વચુ ધ વચ્યા વચુ ધ પદ્યા ૫૨
 મુદત-કા સવાદ, ગુ સુદત, કા. સહિત, સગ દુક મા નથી, મિવિ-ધ
 જ ગુ મલી, હિ કા મ કૃષ્ણા ખર નદાદિ-કા નારદે પરતકિ
 ના કૃષ્ણ પ્રત્યક્ષ, હિ કા પ્રત્યક્ષ હરિ કા. પ્રત્યક્ષ લઈ ૫૪ ધરિ

ત્રનદેન શાસ્ત્રજ્ઞ અભિધાન, તેદનઇ ધનિ ભોજન ભગવાન
ગત્તા જનકે ભાવ મનિ ધરી ખા અ અ અમ અરોગ્યા દરિ મર
સુખદાય દરી અર્જુન, તેદનઇ પુત્ર દયા અભિમન્ય
ચક્રવર્ત -ની મગ્રામ તેહ પામિછે ઉત્તમ દામ. ૫૫

ભુગુનુ પાદતાડન અને શ્રી વત્સનાઇન

આદિ પુરુષાનર્થ પ્રપ્રમદ વેદ મહિમા પાઠ ન જાણઇ બે
વની વડી અદનિન વ ધ સિચા નાદાતીન અનન અપાર. ૫
ભગુ પુત્રન વૈકુ મગ્રાનિ મુના દીગ દેવ મુનાનિ
તેદ દીકુ ચક્રવર્તના નગના નિચુ ન વાળી વાર. ૫૭
શાસ્ત્ર તણા નગામઃ પત્ર તુતિવ મુખ પમલ,
જોડી મામલ ભગવાન શ્રીવત્સનાઇન અન અભિધાન ૫૮
દેવ વગ્ગાન વલ્યા તિપુષ ખેવિ જુડે મહિમા શાસ્ત્રજ્ઞ દેવ
ભૂગ ભાષાનિ રનિ નય ન્વચ્ચ મહા નં તણ તે બૂપ. ૫૯
શાસ્ત્રાનન મુન આખ્યા દરી અર્જુનિ વાચ્યા માની મરી
દરી પનિ ન વની મગ્રાનિ પાનઇ પ્ર ન દવમુનાનિ ૬૦

ખ વર અભિધાન-જા આખ્યાન ભોજન ગુ હા અન ભગવાન હા
દરિશમ. વ મા આ કરી ૮૦ મી પછી ૪૫૫ દુઆ હિ દોઆ, રી
મા, મી દુર અ દુલ, જા દોયો તેદન -ધ તેદનુ જી-ગુ રવી
પાનીક-ધ પામરુ જા પામીયો પદ રિ-હિ જા કરી કલ રે
૫૭ દીકુ-ફા મ ખ ધ. મ ગુ કીકુ ન-યા ફા નમ્યુ હે ધ હ ડિ
ખ દ-અ, ગુ દેનરિ પદ કરુ ફા ક વર મલ મ મજ તણાસ
મા હવારો ગુ મા આની બીજ પંજિ નયી પદ વચ્યા-મ આદ્યા
જુ-સ તિલિ જુડે-હિ જોડે, ખ જોડે દેવ ખ એવ સત્વર૪૩૫-
કા પ્રચન ૩૫ ગુ મા આ આખી મરી પગ છે ૬૦ મુશરિ-ખ મોતક
ગુ મા આ મગી પહેવી પંજિ પદી છે

બીમ ભલુક નિહિ અધ્યા જ્ઞેહ, થોડુ થોડુ કચ્ચ પ્રમેદ,
 દશમધ નિરોધ વીચા માગ, પુહુતી કલા દન નધ ચ્યાન ૬૧

ઇતિ કથા ૧૪ ॥ ૧૦૮ ॥ ॥ ૮૮ ॥ ॥ ૪૨ ॥ ॥ ૨૬૫ ॥

ઇતિ દશમ મ્કધ સમાપ્ત ॥

ઇતિ શ્રી વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિત હરિદીક્ષા ચોહા
 કલામાં ચૌદમી કલા સમાપ્તા

કલા ૧૫ મી.

એકાદશમો સ્કંધ

પૂર્વગણ

વિપ્રશાપ અને સુસલની ઉત્પત્તિ

એકાદશમમ્ ભોનીધ મુક્તિ તપુ ઉપદેશ

વમુનનધ નાન દસમ્ ઉદવનધ દેવેન

ચૌ

અનેક ગિપુ માર્યા બપાય, કચ્ચ વિમામલુ શ્રીગોપાન

ન લગઈ ચાલ્ય ડાબા મદી તા વગદા લાગ ઉતાર્યુ નરી -

૧૧ કચ્ચ ક્ષા કચ્ચ, ૧૧ ૧૦૮, ૧૧ ૮૮, ૧૧ ૪૨, ૧૧ ૨૬૫ નધ મં આગરિ
 ઇતિ શ્રી-હિ અં મા નથી ધ. ઇતિશ્રી ભાગવતી કથા હરિધીવાર
 ચતુર્દશમી કલા સંપન્ન સમાપ્ત ॥ મ ઇતિશ્રી હરિધીવાર ભીમવિરચિત
 દશમધે બાનવતે દશમસ્કંધ ચતુર્દશમી કલા સમાપ્તા ॥ સખ્યા ॥ ૧૫
 ૫ ॥ પૂર્વગણ ૩ ॥ ૫૬ ૫ ॥ મોક ૩ ॥ એવ સખ્યા ૬૭ ॥ ૧૫
 યાયા બે રોચા તા ગણુ નોધવાગી એ- સખ્યા વધાર દેખાય ૩

કલા ૧૫ મી

૧ બેલીઈ સ બેલીયુ, ૨ બેલીઈ, ૨ ઉતારયુ ધ ઉતારિ, અ
 ૩૧૨૦, ૬૮ ઉતારો

- “ મિથ્યા દર્શન, માયા રૂપ, તેહનું તરણ વિચાર સ્વરૂપ,
 “ શુદ્ધ સર્વવ્યાપક બ્રહ્મ, વેદામંત્રિ પૂજન દરિકર્મ ૧૫
 “ પુરુષાદિકે લીલા અવતારે, અલક્ષિ કેરું કૃપ મંમાર,
 ધ્યાન, યાગ, અર્ચન, સ્તવ, ગીત, વ્યાગિ મુગના ધર્મ પવિત્ર.” ૧૬
 એ નવ ઉત્તર નાર કહી, કામિ આપણુ પુરુષતા મહી,
 વસુદેવક કીધું પુણ્યસંચ, પ્રથમક પ્રકરણિ અધ્યા પંચ. ૧૭
 બ્રહ્માદિક દેવા આવિયા, સ્તવન કરી હરિ મંત્રોષિયા:
 ‘આમી ! આરોહુ નિજ ધામ.” પાઠ વક્ષિયા કરી પ્રણામ. ૧૮

ઉદ્ભવ અને ત્રીકૃષ્ણનો સંવાદ

કહિ પૃષ્ઠિ કારણ ગાનિ, કર જોડી ઉદ્ભવ એકાતિ

- “ વાત્રુ આરોહણુ નિજ ધામ, મઝનક માધિ તેડુ મ્યામિ ” ૧૯
 એકમનુ (વનિ) ઉદ્ભવ નિજ દામ, વસના બ્રાહ્મ વિશ્વાતમ -
 “ તું મઝ વધલ છલ અપાંગ, માલસિ કહુ વિવેચિંગાંગ. ૨૦

ધ. અર્પણ, બ્ર. અરપીતા; કે-બ્ર. કેશ; ગુ. મા આ દી પછી ની-
 ચેનો શ્લોક વધારે છે;—કાયેન ચાચા મનસૈન્દ્રીયેર્વાં ॥ ૧૫ તરણ-કા.
 તારણ; સર્વ-ધ. સર્વદ, સ્ક. કા સર્વત્ર, પૂજન-સ્ક. પૂજ, કા. પૂજિ, ધ.
 પૂજનિ; કર્મ-કા. બ્રહ્મ ૧૬ યાગ-ક્રી. યાચન, બ્ર. યોગ; વ્યાગિ-બ્ર.
 વ્યાગ આ કહી પછી ગુ. મા નીચેનો શ્લોક વધારે છે;—ધ્યાન કૃતે યજન
 યમૈચેતાયા દ્વાપરયજ્ઞેન ય ન યદામોતિ । કલ્પેન કૌત્યે કેશવ ॥
 ૧૮ બ્રહ્મા-કા. તવ બ્રહ્માદિક; દેવા-ક્રી. બ્ર. સ્ક. દેવ, મં. મુર; કરી દરિ-
 કા. કરીનિ; આરોહુ-ક્રી. આરોહણ; ધ્યાન-ક્રી. વ્યાપિ, ક્રી. માં આ દીનું
 ચોધું પાદ પડેલું છે; ધ. મા આ કહી આખી નથી; ગુ. માં આ કહીની
 પડેલી પંક્તિ પડેલી છે ૧૯ વાણ-ક્રી. વાંછડ, ક્રી. વાજિ, કા. વાઘે,
 તેડુ-કા. તેડડ; ક્રી. માં આ કહીનાં પડેલા વણ પાદ પડેલા છે, કારણ કહી
 ૧૮મીનું ત્રીનું પાદ ૧૯માના ત્રીજ પાદ સાથે મળવું આવડે લોવાથી લટીઓ
 તખડું ભૂલ્યો લણાય છે; માત્ર ચોધું પાદ ક્રી. માં આપેલું છે. અં. પ્રતિમાં

- “મર્વભૂત નહ હૃદય વમન્ત, એક અભેદ, અનાદિ, અનંત,
 “અંતર્યામી, અવ્યય, ઈગ, મજનક જાણુક કહઈ જગદીગ. ૨૧
 “મિથ્યા કલ્પિત એ સંમાર, પ્રપચ દીમક યે આકાર;
 “માયુ એક તણુ આધાર, વ્યાપક વિજ્ઞા મદા અવિકાર. ૨૨
 “વમક સમીપિ સનાતન એક, અહર્નિશિ મનમા ચિત્તિત્રિ તેહ”
 “પ્રતીનિકારણિ શ્રીભગવાન, કહઈ એક ઉત્તમ આખ્યાન” ૨૩
 “પુરવ પુરુષ અભ્યાજ જેહ, યદુનામા વનિ પુકુંતુ તેહ,
 “ઉત્તમ તિહા સંવાદ અદ્ભુત, રાજા પ્રતિ કહઈ અવધૂત: ૨૪
 “માદરક ગુરુ જી સુવીસ, બોલિસી તે લક્ષણુ સરીસ,
 “એકના ગુણુ લીધા એક જેહ, એકમનુ થઈ આભસિ તેહ ૨૫
 “પૃથ્વી, વાયુ, અનક આકાશ, ક્ષમાવત. નહ મગ, ઉદાસ,
 “જગ્ન નિર્મલ, પાવક શિશિતયા, મલત્યાગી વર્જિનવિક્રિયા ૨૬
 “રવિ અભેદ, નિન્નેહ કપોત, અજગર દૈવલખ્ય મનોપ,
 “મિધુ નદીપ્રગ્તિ અક્ષોભ, પતંગનાશ રૂપપ્રતિ લોભ ૨૭
 “મધુકર સાર સાર નમકક, પરશન મૂલ હમ્તી દુષ્ણ સદક,
 “સચિતત્યાગ, ગીત ગતિગૂઢ, મધુદા, હરિણુ, મીન અમદ. ૨૮

-હિ એક વનિ ૨૨ વસંત-૨૧ વસતિ. અભેદ-ધ. અભેદ અભેદ
 અનાદિ-અનાદિ-૨૧ હિ, કહિ-સ કહિ, મજનક-જ મા આ પાંદ પડેકુ
 ઉરર એક-સ એક, આધાર મ સવાદ, અવિકાર-ખ વિચાર, ગુ. અવિચાર.
 રઠ સમીપિ-સ ૨૧. ધ સમીપ, મનસા-સ મનસુ, ઉત્તમ-ગુ ઉત્તર
 ૨૪ જેહ-કા એક; યદુનામા અ. ગુ યદુરાજ વંચ, ખ યદુનામિ વનિ.
 રૂપબોલિસિ-સ ધ. બોલોસ, ખ બોલીસ, કા બોલિસ બોલિશિ બોલિસિ-
 કા જેણે આચાર્યે પ્રાપ્તિ જગદીશ; સરિસ-મ. સુવીસ, મેકના-સ ખ.
 એકમના; ૨૬ આકાશ-ગુ આકાશિ, સગ-ખ મા નથી, કા. સત્સંગ,
 ઉદાસ-કા. હપાસ, કા ખ અતિ હિદાસ, પાવ-કા પાકીસ, કા પાવન,
 વિક્રિયા-કા વસિક્રિયા, ખ મલત્યાગ ૨૭ પત મ-ખ. પાવક ૨૮ રતિ ગૂઢ-કા.

- “ તા ત્રગલ નદી જિતેન્દ્રિય સદી, જાં લગલ છન્દા જિપલ નદી.
 “ પંડિત કોઈ મ ધરશુ ગર્વ, “ જિતિ છન્દા જિતૂં સર્વ ” ૨૬
 “ આશા રહિત દુઃખ નિર્મલા, વિદેહ નગર પૂરા પિંગલા
 “ પક્ષી લોભરહિત મુખધ્યાન, આગલ યથા વિના અભિમાન. ૩૦
 “ કુમારી નિરા રાકા રેણુ એકાકી એકમના તેણુ.
 “ ગૃહાગલ આજ નવિ કર, સર્વ તણી પિરિ સંચર. ૩૧
 “ ગરણનાભલ એકલ સાન, ઇચ્છા ધ્યાના ધ્યેય મુમાન.
 “ શુર સુવીર કલ્યા મધ એલ. પંચવીસમુ અધિર એ દેલ. ” ૩૨

આલવી ચૂરે

- ઉદયનું દિન કારણ જાણી, બોલલ શી ભગવાન,
 કયા અનાદિ વિવેક મમંથી પરમારથ વિગાન.
 “ ભક્તિમાન આખી મન માદિ, માંભજિ નિજ ઉપદેશ ”
 કલિ કૃપા કલ્યાણિણિ, કેશવ ભક્તવત્સલ દેવેશ : ૩૩

તરંગે નહ વલ તા-સા ખ તાદા; નદી-કા માં નથી; છપલ કા છતે.
 ૩૦ દુર્ગ-ખ દોહ, શુ દુયિ, સ. દેઈ. કા દોય; નગર ખ. નગર, દા
 નગરે લોભ-હિ લોભ; પક્ષી-ખ. પછી; વિના-હિ મા નથી; અભિમાન-
 રા અભિમાન ૩૧ કુમારી-હિ કુમારી ના રાકારેણુ. સ. કુમારી નિરા
 રા રણુ, ખ. કુમારીના રાકારેણુ. કા. કુમારીનિ સદ પતરેણુ. ઘ. કુમારિ
 નિરા રાકારેણુ. શુ. કુમારી નિરા કારણુ. કા. કુમારીને મર કારણુ; તેણુ-શુ
 વિણુ, ઘ. તેણુ કલ-હિ એ કલ, ખ. કલિ. મં કરાં. સાચક-મં. સાચાં,
 ખ. સાચરિ રવ એકાં, કા. કલિયે; મર-સ. ખ. અસ્થિ. ૩૩ કા. ૧૪૦૧૦૧૦:
 દિન-સ. દેલ. બોલો-કા. ખ. શુ. કા. બોલવા; મરણુ-દા. કારણુ, કા. મા નથી
 ગરણ-અ. ખ. ઉદયના, કા. ઉદયનું; મમંથી-કા. મુખથી; અભિ-દા. કા
 ખ. અંત, સામણિ-ખ. કા. સામણે. મ. ખ. દેલ શુ. કા. મા કલ ૩૩ પી ૪૨
 રીમે. સાર ચારને બહાર બળેલી પરિજ્ઞાના પ્રાપ્તી છે. ન. ૫ દિ
 ના ગાદ માં પાંચિયાની આગેથી કલિ બારણી છે.

“ શ્રદ્ધાન્ત જે પુરુષ ભણીય, બાણીય વણીયા,
 “ વરદ ઈર્મ કામનાવર્જિત, હૃદય ત્રિવેક વિન્ધા
 “ શાસ્ત્ર-અનુષ્ઠ કંઠ, ગુરુ પ્રણમર્થ, બધમોક્ષ મિત્ર નેત્ર,
 “ નીચી નીચી પગથી જાડય, ઉચીનય આગેદિ ૩૪
 “ બધમોક્ષ બિહુ ગુણુડાગુણ, ગુણુ તુ માયામૂન
 “ આત્મચિન્તય વિચાર કરતા એ બિહુ બ્રમ અમૂન
 વચન અનૂપમ એહ માહર બોનય પુરુષ પુરુણ
 “ જુ તૂ ધ્યાન ધગિસિ મન માટિ, પામમિ પદ નિર્ગપુ ” ૩૫
 ઈશ્વર સર્વભૂતનિર્ગમી, હૃદયપ્રમંજ, ગતિ ગૂઢ,
 પ્રાતિમતિ સર્વભૂત ભમાડય માયા યત્રાદ્ય
 ભક્તિભાન આણી મન માહિ શરણુ તેહનય બનય,
 એ મંસા પાર પામેવા ધીજુ નથી ઉપાર્થ ૩૬
 પૂજા કેરા યાનક સવિતા, મારુત, ધરા નય હુતાશ
 ગૌલાહણ મર્વભૂત આત્મા વૈશ્ણવ જન, આકાશ
 યથાયોગ્ય એહનય પૂજા કરી ઘટલ મમાગિ
 તેહ કરતા મઝ પામય, મોતય દેવ મુરગિ ૩૭

૩૪ ભણી-અનુષ્ઠાણીય વણીયા-અ વિવેકવિચાર, ગુ વરણુ વિચારિ હૃદય
 અ હૃદિ, ધ રુદિ કા હૃદે બિહુ હિ સ મા નથી, અ કા બેહ ધ ગા
 ગુ બહુ નેય-અ નેય ગાડય-સ યાઇ ગુ છોડે, કા જાડે આરોહિ-અ
 આરોહ ૩૫ ગુણુકારણ અ ગુણુના કારણ ગુણુ તુ-ગુ ગુણુ તણુ કા
 રા ગુણુનુ વિચાર કરતા અ વીચારી નેતા ગુ મ વિચારતા
 બ્રમ-ગુ વિબ્રમ, અમૂવ-અ અ મ કા મૂવ રા કમૂત એહ
 માહારુ હિ નેમ તમહારુ સ રા એ મન માહરુ કા મન જ
 માર ૩૬ જોડ્યા, ધરિસિ-અ ધરેશિ, અ રા ગુ ધરેશ, ધ કરિસ,
 કા ધરે પામસિ-અ ૩૬ રા મ પામેશ, કા પામે ૩૬ ગતિ-અ ગહન
 મૂ-અ ગુ સ ગૂ, ભમાડય રા પમાડિ કા પામવા પ્રસન્ન-કા
 પ્રકાશે પ્રાતિ-ગુ મા આ પક્ષિ પટેલી છે ના ધ અ જય ગુ નયિ
 અગ્નિ-અ ગુ સરવ, પામેવા-ધ પામવા ૩૭ કેરા-ગુ કેર સવિતા-અ

(તલુ ગુણ અને મુક્તિના અનેક માર્ગ)

મત્વરજતમ ગુણના કાગણુ આગમ, જન, જન, દેશ,
કાવ, કર્મ, દીક્ષા, જપ, ધ્યાન, મોક્ષન ન્દા ઉપદેશ
ગદ ત્યજ્ય તે તામમ લણીધ, સેવક તે મત્વ જણિ,
જેદનક પરુ હું જીવેખી મકક, રાજ્ય તે નિરવાણિ ૩૮

વિચયા ચિન, ચિત્ત માહક વિચયા, એક સમક અનાદિ,
તે કાગણુ જનણેવા જોખુ હસ-સનંદ-મવાદ
યથાયુગતિ હગ્નિભગતિ કરંતુ પામક પરમ વિરામ,
મિથ્યા રૂપ આરોપિત દેખક, તદા જિહ્વુ ત્યાગ ૩૯

અનેક મારગ મુક્તિ પામેના નર નાના વિધ કાવક,
કગના કરતા કરમણી પગિ, આવક અથવા નાવક
મથવા માધન માદક મોટુ એવા શ્રી ભગવાન,
તેજક કાગણુ ચોક્કસ જોખુ ભક્તિયોગ પરધાન ૪૦

અદ્ય સિદ્ધિ અણિમાદિક કદીક, ખીજ દસ નક આગિ,
મમક પરિ પનગમક અધ્યા જોખુ તેદ વિચાર

સર્વતા, યાનક-અ કારણ કરા-મ. મા નથી, કુવારા-દિ કુવારાન,
જો-ગુ જોડ જલ-અ ગુ જન, દેશ જલ જોલક-ધ જોખ્યા, ફા બળિ
પામક-કા પામિશકદ દિ સત્વરજતમ તખા, જલજન-મં ગુ ધ જલન,
જપ-ફા વપ, ચોધન-ધ સયોન, અ કા સપન દસ ગુ સુ રદ ધ રધિ,
ફા રધિ, ત્યજ્ય-મં તિજ્ય, ન ફા તિજિ, ધ અ તમિ, ગુ ત્યજિ, કા
ત્યજ્ય, પર-સા પરમ. ૩૩ પરો, ધ મા નથી જેદનક-ગુ દેદનિ રદ ચિન-
દિ જા ચિત, ૩૩ મા નથી, ચિનમા દા દિ ચિના માદિ, કા ચિતમં,
ગુ ચિત પીત માદિ અનાદિ મ ફા અચાદિ, દિ ન અનાદિ જોખુ ધ
જોખ, ફા જોખોસ ગુ જોખ મનદ કા. સનદન ગુગતિ-દિ પ્રાપ કરક-
ધ ફા ન કરતા નિસન મ પેશાન, ઉપ-ધ અ બન મિથ-ગુ મા
આ પગિ પટેલી ૪૦ જાવા-કા જાવાને અથવા-અ દિ, કાદ-અ ગુ
જોગી, માદમ - ધ અદમિ ભક્તિ-ફા ભક્તિયે નિ સરધાન પરધાન ૩૩

મિદ્ધિ એ મધવી નવિ વાછઈ, મનસા કહઈ જગદીશ,
નિર્ગુણ ભક્ત અહ્માર ઉદ્ધવ બોલીજઈ બાવીસ. ૪૧

યોગવિભૂતિ મોક્ષમધ બોલ્યુ સાધન ભક્તિ ઉપાય,
અધ્યા ત્રિહુલુ વિશેષઈ કહિઉ વર્ણુધર્મમહિમાય
• કર્મ, ભક્તિ, જ્ઞાન અનુક્રમઈ યોગ ત્રિણિ માગ,
તેહ તણા જે હઈ અધિકારી, બોલિમ તેહ વિચાર ૪૨

(કર્મ, ભક્તિ અને જ્ઞાન, એ ત્રણ યોગના અધિકાર)

ચૂપૈ

જેહનૂં મન વિપયા સભોગ, તેહનઈ ઘટઈ કરેયુ યોગ,
અર્વ કર્મ અર્પણુ ભગવાન ભક્ષણુ ક્રિયાયોગ અભિધાન. ૪૩

ન અતિ મક્ત, નવિ દઈ વિરક્ત, તે અધિકારી ભણીઈ ભક્ત,
શ્રદ્ધા કથા તણી ભગવાન, ભક્ષણુ ભક્તિયોગ અભિધાન ૪૪

વિપયા દરગનિ દોષ અપાર, તેહનઈ જ્ઞાનયોગ અધિનાર,
એકાકી ધ્યાઈ ભગવાન, ભક્ષણુ જ્ઞાનયોગ અભિધાન ૪૫

પરિધાન, ગુ. પરિધાન ૪૨ સ્થ મા આ કહીની પહેલી જે પક્તિઓને બહારે
માત્ર 'અષ્ટ સિદ્ધિ અ' એટલુ જ છે કારણ કે ત્રીજી પક્તિમા 'સિદ્ધિ'
શબ્દ અવતા શબ્દજમથી લહીયો તે યજ્ઞો ચૂક્યો જણાય છે બોલ્યું-ક્રી.
બોલિશ, સ્થ બોલીજિ, ધ. બોલીજે, ખ. બોલીસિ, નિર્ગુણ-ગુ મા આ
પક્તિ પહેલી છે ૪૨ બોલ્યુ-કા મેલી સાધન-કા ભક્તિનો વરે ઉપાય,
છે સાધન ભક્ત ઉદ્ધવ ઉપાય, ત્રિહુલુ-સ્થ ધ ત્રુલુ. ૪૧ નુહિ, ગુ બેહુ;
હિત-કા કહીને, ધ હુ, ૪૧ કહીઈ; અનુક્રમ-ધ અનેક, બોલીશ-
૧ બોલસિ, ધ બોલોસ, ૪૧ બોલેશ, ખ બોલ્યેશ, વિચાર-ગુ વિચારી
૧૩ મન-કા નમ; કરેયુ-હિ કરેયુ ઘટઈ-કા સાધન; ૪૪ ધ. મા આ
ની ૪૫ મા પછી ■ ન અતિસક્ત-મ અતિસક્ત ૪૧. અતિસક્તિ, ગુ.
મનંતસક્તિ, કા નીતિગદિત, નવી હૂઈ વિરક્ત-સ્થ ન અતિરક્ત, દ્રા.
મ ધ કા બહુ વિરક્ત, મ ગુ ન બહુ વિરક્ત, ભણીઈ-૪૧ ભણીજિ;
ભણી-ખ તણા, ૪૧. તણું, ભગવાન-૪૧ વિજ્ઞાન, ભક્તિ-કા ભણીયે ૪૫
૧૧-અ ખ ન્યાન, જ્ઞાનયોગ-૪૧ ક્રિયાયોગ, પણ તે લહીયાની બધ છે.

જાનનિષ્ઠ, અનપેક્ષ, વિન્નત, રાગદોષવર્જિત મત્ર લક્ષત,
સર્વિગ આશ્રય ઝડપ એટ, જડવન વગુધા નિચ-ધ તેહ ૪

રાગદોષ દરશનિ એ દોષ, ગુણ મિહ વર્જિત નિર્દોષ,
ધમ કલના મનિ વિગ્રમ ઘણ, કમલ પગકમ ગાગ્રહ તણ ૪

ત્રિધિનિગેધ બોલિયા જે, પુરુષ તણુદ દિનકાગણિ તેહ,
મકલ શાસ્ત્ર કમ મિદાન્ત, ' માધન વિના ન આપક શાન્તિ ' ૪૮

કર્મ કન્તા ચિત્ત ગુદ થાઇ, ગમાદિ અવગુણ સવિ વનઇ,
એણી પગિ જાન ઉપજઇ સદી, વની જનમ પામીઇ નદી ૪૯

વિણુ વિપદ મનિ નિદા ગમ, ઇન્દ્રિયનિમલ લાલુઇ દમ
તિતિક્ષા દુખ મદક શરીર, ઉપજઇ જુદા જુપઇ ધીર ૫૦

ભણુ ધર્મભક્તિ ભગવાન એઠ આતમદર્શન વિજ્ઞાન,
ગુણ અમમ, વૈગમ્ય નિધાન, અણિમાદિક ઐશ્વર્ય નિધાન ૫૧

૪૧ અનપેક્ષ-હિ ઉપેક્ષા મત્ર નહ મા નથી, ફા મહ, આશ્રય-મ
આશ્રમ વિચર-કા નરને, ફા મા આ પડી છે ૪૭ દરશનિ-મ
દરશન, બિહુ મ' બેહ, એ બેહ નિર્દોષ ધ દોષ, કલેતા-એ કિલિતા, ૪
ગુ ફા દરતા, ખ ફા નરતા, હિ કમલ શા કરમ, સાસલ-એ ખ ધ
ફા મ સાસલ ફા સાસલ જ ૪૮ તણુદ-મ ના એ ધ ખ ફા ગુ
તણુ સાધન-એ સાધનિ, ન આપક-એ ના આપિ, ફે-હિ ફે, ફા તણુ
૪૯ ચિત્ત-ખ મન ગુદ-કા સ સાધિ, ધ સુધા યાઈ-ધ. ખ માય
કરતા-ગુ તણા ગમાદિ-ફા ગમાદિક, બધ-ગુ બળી, પામી-મ. ન
ધ ખ ફા. ગુ પામીજિ, ફા તે પામે ૫૦ વિપદ-મ' વિપદ માતિ-ખ
મત્ય, ફા મન, શમ ફા રમે, દમ-હિ દ'મ, ફા દામ, ૫૧ દમે,
તિતિક્ષા-એ વ ફા તતજણુ જુપ-એ ખ ધ ફા. ગુ છવિ, ધીર-ગુ
ધીરા ૫૨ એક-ધ એકવમાદશ' વિજ્ઞાન, મ એકવમ, ફા એકવમ
દરશન વિજ્ઞાન, નિધાન-ફા વિજ્ઞાન, ઐશ્વર્ય- ફા તે સ્વયં.

(મન જિતવાનો યોગ)

યમનિયમાદિકે અઘ્ર તેત્રીય સમ્યક્ તે બોલ્યા જગદીશ
રૂપઘ કહ્યું 'સાભાનિ સયોગ, મન જિતેવા કાગણુ યોગ' ૫૨

પુરી અનતી ખાહણુ એ, શ્રીમદ્પરિત રહિત રિવેડ,
'ન, પુણ્ય નવિ તીરથ જાત્ર ધન પાખનિ ફિરઘ નિરાત્રી' ૫૩

'ન પિતર નવિ ખાહણુ ગાય, પોપઘ કુટુંબ નહ આપણિ ખાધ,
અહનિશિ મન માહિ આનટઘ, 'જાણુઘ રખે માયા માહઘ ઘટઘ' ૫૪

અનેડ ૪૩ કપટ આચરઘ, લોભઘ લાનસા મન માહિ ઘરઘ,
ધનના ગોત્રી અઘ્ર જેડ ધર્મ ઉપરિ કોપ્યા તેહ ૫૫

શ્લોક

અસ્વારો ધનદાયાદા ધર્મચોરાગ્નિપાર્થિવા ।

તેષા ઝ્યેષ્ઠાત્માનેન ત્રય કુપ્યન્તિ ધાન્ધવા ॥ ૩ ॥

અર્થ

કેતનૂ રાગ લીધૂ હરી કેતનૂ ચોર ગયા ઠી -રી

'નભોગઘ કિ વિણુસી જાધ યુધુ ધનનુ નથી ઉપાય ૫૬

શ્લોક

દાન ભોગો નાશ તિસ્તો ગતયો ભવન્તિ વિત્તસ્ય ।

યો ન દદાતિ ન મુદ્ધકે તસ્ય તૃતીયા ગતિર્ભવતિ ॥ ૪ ॥

૫૨ હવઘ-હિ અવર ૫૩ રહિત-કા નહી ૫૪ ગાય-સા ૫૫ કા
યાગ આપણિ ખાધ-ધ ખ આપી મ આપણે, ૫૬ માયનિ બાપ,
પોપઘ ૬૭ નહિ વધુ ચોખે કુટુંબવિભાગ ૫૮ ગોત્રી-હિ ગો, ૬૯
ગોત્રેયા ૬૯ ગોત્રીના શ્લોક-હિ દાયાદા । પાર્થિવા । યોગ્ચ । તલાધન ।

૬ જેટેનમન્યતે યેન હર-ન્યયે ૭૦ ધન ॥ ૭૧ જેળવિમનિ તે । ૭૨

જેટેનમાનિ તે દુસે । ધર્મ- (સુ મા) ધર્માગ્નિ નૃપતસ્કરા ૫૩ કેવલ મ

૭૪ હર હરી, ૭૫ હવ હરી મ ખ કા ગુ ઉતરી, રાજ કા રાજએ,
ભોગકિ ખ ભોગ વિણુ, ગુ કડિ, ૬૯ ભોગાદિ-

(૧૬૮)

ચૂપે

રાખતા ધન વિણૂં વીર' બાણે અનહ કુઆનૂ નીર,
રત્ન નારી વરિ એકેધ સીથ, બાણે ગજ ભોગવ્ય કપીતથ ૫૭

શ્લોક

મવિતવ્ય મવત્યેથ નારિકેલફલામ્બુવત્ ।

ગન્તવ્ય ગતમિત્યેથ ગજમુક્કપિતથત્ ॥ ૨ ॥

ચૂપે

ગાનિ ધનનુ કચુ વિનાશ, એકાકી તે હુલિ ઉપસ
લિશુક ૨૫૪ વમુધા ફિરધ, હસધ લોક સહ પીડા વગ્ધ ૫૮
હડ કમડલ લિધ ઉદાલિ, મસ્તકિ તાડધ, દિધ બહ ગાનિ,
છણી પરિ પીડધ દુર્જન લોક, તુલધ મનિ ન આણુધ શોક ૫૯
મનજય-કારણિ ગાયૂ ગીત તે સાલનુ એકધ ચિત
' મોડૂ બણીધ વધરી મન, ધીર થધ નધ જિતુ જન ૬૦
કા ૧-કર્મ-અહ સમ્યક સહી, દુ ખદાયક દેવતા નહી,
અવગ કેાધ નથી વધરી જન, સુખદુખ કેરુ દાગ્ધુ મન ' ૬૧

શ્લોક

તેનૈવાલિઙ્ગયતે કામ્તા તેનૈવાલિઙ્ગયતે સુતા ।

મન યથ મનુષ્યાણાં કારણં યથમોક્ષયો ॥ ૬ ॥

૫૭ વિણૂં-રૂં વિણસી અ થ વણૂં, કા વળુ વીર-હિ ચાર,
કુઆનૂં સે અ કા કાનૂ, ગુ કમ(ભ)નુ, અવહ-અ અવહડ, રત્ન-અ
થ રહી એકધ-અ એક, ગુ એક, કા એક જ ૫૮ લિશુક-થ લશક,
હસધ-હિ સહ સે સવહી, અ ૥ હસિ, કા સહે, સહ-હિ નધ ૫૯
ઉદાલિ વ ઉદાલ્ય, કા ઉકાડ દિધ આણૂ-ફા આવે, થ આણે, બહ-હિ
મા નથી, દુર્જન-અ ફરીજન ક૦ ગાયૂ-અ ગાવિ, અ ગાકડ, સામદ-
સ. મામદનુ. ફા મ સાલવીર, થ સામથયુ, કા સામળીયુ મોદ-
ફા મોદહ જિનુ-હિ જયુ, થ જયિ, ગુ કા જયુ, જન-ફા સત,
ગુ જત

ચુપૈ

‘ મનિ બધ મોક્ષ વિસ્તાર, મનિ કલ્પિત એ સમાર,
મનમા મન આયોકષ જેહ, સ્વયં સિદ્ધિ પામઇ નર તેહ ૬૨

શ્લોક

મનસ્થં મનમધ્યસ્થ મનસ્થં મનર્થજિતમ્ ।

મનસા મન આલોક્ય સ્વયં સિદ્ધચન્તિ યોગિન ॥૭૥॥

ચુપૈ

ચુનીમમઇ તત્ત્વ વિસ્તાર, બોલ્યુ તેહ નણ્યુ વિચાર,
ભૂત તણી ઉત્પત્તિ સદારે જાણુઇ નર તે પામઇ પાર ૬૩
મન કમઇ તઇ આનમા કરઇ, નેત્રિ દોષિ યમ વસુધા ફિગઇ
ઉપાધ્યબેદ કહઇ ગોવ્યદ, જન્મમયોગિ કાપઇ ચંદ ૬૪

(પ્રકીર્ણ પ્રસંગો અને ઉપદેશ)

રનગે લોક કેરી અખરો, શાપપ્રભાવઇ પામી ધગ,
કેતયા દિવસ ગાયત્રિ વગી, રનસ્થાનકિ પુનુતી ઉર્વેલી ૬૫
રાગ એન જાણુઇ જપ ધ્યાન, તપ તીરથ, નાના વિધ દાન,
કનણ્ય કાળિ તે મેળ્યુ વન, તેહનૂ નારી હરિયૂ મન ૬૬

૬૨ મનિ કલ્પિત-ચુ મા આ પાદ પડેલુ છે, મનિ-મં મન, જેહ-શ્રી મા નથી, મનસા-કા મનશું મન અવલોકે જેહ, સ્વયં કા સર્વ શ્રી મા આ કહીના બીજા પાદથી તે કહી ૬૩મીના પહેલા પાદ પર્યંતનો ભાગ ઉતારેલો નથી લોચ્ય સ્વયં સિદ્ધચન્તિ યોગિન ॥ ૬૩ ચુનીમમઇ-જ દશમિ, વિચાર-હિ વિસ્તાર ભૂત-શ્રી ભાગવત ૬૪ કરઇ-ચુ કરાવિ, નેત્રિ-સા નેત્રે, શ્રી ખ. ધ નેત્ર, દોષિ-સા ધ ખ શ્રી દોષ, ચુ દોષ, કાપઇ,-ચુ પામિ ચદ્ર-શ્રી ચુ ચદ ૬૫ રાય-સા રાજ ચુ એલ, ધરિ-જ ધર, પુહતી ખ. પામી ૬૬ જપધ્યાન-જ પરધાન, ચુ તે ધ્યાન, સેન્યુ સ્. આન્ય, સેવિ, વન-કા જન, તેહન મ. ચેહન, હરિયૂ-શ્રી કહીઉ

જાણ્યું વિષયાબંધન ભેદ, તતક્ષણિ તે પામ્યુ નિવેદ,
એકાકિ વનિ વશુ નરેન્દ્ર, અવિચલ પદ પામ્યુ ગોચરદ. ૧૭

દરિપૂજાવિધિ શ્રદ્ધાસાર, યથાશક્તિ યોગ્ય ઉપચાર,
પૂર્વ મુખિ જાણસઘ આસાનિ, ભક્તિભાવ આણુધ બહુ મનિ. ૧૮

પવિત્રપણુધ યથાવિધિ કરુધ, પૂજા અંતરિ ગીત ઉચ્ચરુધ,
દેવશ્રમાપન, વિમર્જન કરી, પ્રતિમા કરડિ હેઠડિ ધરી ૧૯

પૂજાવિધિ પુરુષોત્તમ તણી, તેહની રચના યોગી ધણી,
દવધ ભક્તિ નધ નિજ ઉપદેશ, આદર કરીનધ કહધ દેવેશ ૨૦

ખટ વિકાર જનમાન્દિક જેહ, ધર્મ દેહના ભણુધ તેહ,
જીવ વિવક્ષણુ લક્ષણુ આગ, અદનિશિ તેહનુ કગિ વિચાર. ૨૧

જાગૃતિ, સુષુપ્તિ, અનધ સ્વપન, એદ અવસ્થા કારણ મન,
શુદ્ધ આત્મમા સાક્ષી જાણિ, શુણુ ત્રય, દ્રષ્ટા પુરુષ પુરાણ ૨૨

વધી વધી કિહુ કહુ વિચાર, યોગ માહિ બોલ્યુ સાર,
દેહ વિષધ મમતા એ દોષ, તેહનુ ત્યાગ ભણીધ મોક્ષ ૨૩

૧૭ તતક્ષણિ-હિ.મા આ પાદ પડેલ છે ૧૮ યથાશક્તિ એ
યથાવિધિ, મનિ-સ ધ મનુ ૧૯ અંતરિ-મ અતિ, ઉચ્ચાર-કો
આચરી, શ્રમાપન-સ શ્રમયા, કો મંત્રપૂજા, કરી-કો મા નથી, કરડિ
હેઠડિ ધરી હિ મં કરડિ ધરી, સ કરડનિ હેઠ ધરી, કો કરડ હેઠ ધરી,
કો પ્રતિમા કેરં કરે અર્ચન ૨૦ નિજ-હિ હિ ૨૧ ધર્મ-હિ ધર્મ,
ભણીધ-અ ભણીનિ; જીવ-કો જીવન; વિવક્ષણુ-કો ઉત્તમ કરિ-ખ ધ,
કરે, જી કરેસ, કો કરે, હિ અદનિશ ૨૨ શુદ્ધ-હિ એ શુદ્ધ, ॥
સુધિ, જાણિ-ખ જાણુ, એ જાણે, ત્રય-કો ત્રણિ, દ્રષ્ટા-હિ દ્રષ્ટાત એ.ગા
આ કડી નથી ૨૩ વધી વધી-કો વધી એક, કહુ-કો રડો, દેહવિષધ-
સ બિદ્ધ વિવક્ષા, હિ દેહવિષયા, ભણીધ-ખ. ભાણિય, ॥ મા આ
કડી નથી

(ઉદ્ધવને બદરિકાશ્રમ જવાનો બોધ)

નૃ ત્યજિ ઉદ્ધવ । સદૈન મનોહ, પુત્ર, ઇન્દ્ર ધન, મમતા, દેહ,
 મઝનધ મન આરોપી સહી, સમમતિ થઇ વિચગ્ધિ મટી ૭૪
 મર્મભૂતશૂ મમ મતિ આણિ, મ ઈશિ નિંદા અનધ વિખાણ,
 નિશ્ચ એક આતમા દેખિ અથવા પ્રકૃતિ પુરુષવિશેષિ ૭૫
 ઉત્તમ તીર્થ મધરી નામ, નર-નારાયણ કેરુ કામ,
 વેગધ જાધ હૃદય ભગવાન, પામિશ મઝ પદ પરમ નિધાન ૭૬
 ઉદ્ધવ મનિ વિમાસણ કરધ, ગદ ગદ કદ નેત્ર જલ ભરધ,
 કૃષ્ણચક્રણ હિપતિ અતિ મોહ, તેહનુ સહી ન રામધ રિઠોહ ૭૭
 ની ની પ્રેમધ ઈરધ પ્રણામ, હૈધ અતગ્યામી ગમ,
 ગ્યામી તણ નયન પ્રમાણ કીધૂ પામ્યુ નિર્માણ ૭૮

કારિકાત્યાગ અને યાદવવિનાશ

ગ્ધી નગર માહિ ઉતપાત કૃણુ કદધ યાદવનધ વાત,
 નહી રહિધ આહા એકધ રાત્રિ આનુ તીર્થ કગિના ભત્ર ૭૯
 ઉત્તમ ક્ષેત્ર કહધ શ્રીપતિ પગતક્ષ જિહ્વા વમધ સરગ્વતી
 યાદવ પ્રેમ્યા નિશ્ચિનાસ વેગધ તે આન્યા પ્રભાસિ ૮૦

૭૪ ૨ ન દા ફા ધ ૧૧, ૮૧ મા નથી ત્યજિ ફા ગુ
 ત્ય ૧, ખ ત્ય દા ફા ધ ૧૧ મા મમતા ધ મિત્ર દેહ-દા તેહ મન ફા
 મમતા સમ ૦ ન સમાને થો વિચરજો સહી ૭૫ સમમતિ ફા ખ ધ
 મ દા ગુ સમવિત કરસિ-ન કરસિ, ફા ફરીશ, ખ ધ ગુ કરેશ
 આતમા-મ આતમાના વિશેષિ-મ ખ ધ ફા ગુ વિશેષ, અથવા ૦-
 દા એક જાણી બકિત વિશેષે ૭૬ જાધ ફા જાધ, ખ જાધ, પામિશ
 મ સમસિ ફા ધ ગુ પામેશ ભગવાન-ખ દેવેગ પરમ નિધાન-ખ
 ૭ નરેશ ૭૭ માર્ધ-મ સ ખ ફા જરિ સકધ ફા સક ૭૮ દે-દા
 દેહિ, ખ ગુ દેઅગ ધ હાડી, કીધૂ-ખ મા આ પાદ પડેલુ ૭,
 દેધ-દા ઉદ્ધવ સમારે શુષ્કસ્થામ ૭૯ આહા હિ મા નથી એકધ ગુ
 એ ૧; ઉત્તમ-દા ઉત્તમ હે મેત્ર મધુમતી, વસિ હિ મા નથી, ખ

દાન પુણ્ય અતિ ધન આચરી, કર્મમયોગઇ મદિરા કરી,
કવહિ માહો માહિ વિનાશ, દહઇ વનિ યમ વેણુ હુનાશ ૮૦

શરસંધ્રાણુ અને શ્રીકૃષ્ણનું સ્વધામપ્રયાણ

રોષ દેવ પુહુતા પાતાલિ, પીપતી યુગઇ બધઠા ગોપાત,
અવ વરામઇ શગમધાણુ, કૃષ્ણચરણિ તે વાગૂ બાણુ ૮૨

બધઠા દોગ શ્રીપતિ સ્વામિ, દિધ પ્રદક્ષિણા કરઇ પ્રણામ,
“કર વધ માહર” બોલઇ વ્યાધ “મઇ કીધુ મોટુ અપરાધ” ૮૩

દયાવત સ્વામી ભગવાન, તેલનઇ આપ્યુ હિતમ હામ,
આપ્યુ નિજ સેનક આરથી, રથ મોકલિયુ દારાવતી ૮૪

શ્રી સોભા કીરતિ યસ પુબ્ધ, લોકે તણા લેઇ લાવપ્પય,
કૃષ્ણ દેનતા પુહુતા સ્વસ્થાનિ, જાણે કગિ આયમિહિ ભાણુ ૮૫

દારુક દારાવતી મઝારિ કહી અવસ્થા તણી મુરાગિ,
વસુદેવાદિક યાદન જોઇ, હામ આપણુ પામ્યા તેહ ૮૬

વિહિ, જી વહિ, ગુ કહિ, કા વહે, પ્રભાસિ-સ જી ખ પ્રભાસ,
પ્રેરયા-ફા ધ ગુ પ્રેરા, ખ પ્રેર, તે કા સહુ દર ધન-સ ફા ખ
ધણા, ધ ધણુ સયોગઇ-એ સયોગ, કવહિ-ફા મ કવહુ, ખ ફા કહંદ
વનિ ધ-૨ફા દર પુહુતા હિ પુહુતા પાતાલિ-સ પાતાવ પીપલિ-સ
ખ ધ પીપલ, ફ. પીપલિ, વાગ, સ્ક ધ લાગ, ખ ગુ મ' લાગ, તે-કા
તે ધયુ પ્રભાણુ ૮૩ કર્મ ગુ કરગુ દર હામ-હિ ધ સ્થાન, ભગવાન-કા
ધનસ્થામ, રથ-એ ખ જી ગુ ફા તે, કા હરિ દમ તણા-સ તણી,
હિ લેઇ, ગુ લીલિ, લોક-હિ મા આ પાદ પડેલુ છે, કરિ-ખ કર,
કા હરિ ભાણુ-સ મ' ધ ખ ફા ભાનુ કા મા આ કાળીની પહેલી પાંતિ
નથી ૮૬ દારુક-ફા. દારણુ, કહી સ હિ ફા. કરી, તણી-ખ દેવ
હામ-ફા હામિ, આપણુ-ફા કા આપણે પામ્યા-ફા પુહુતા, ખ
ગ્યુ, ગુ પોહોતા બાની પછી કા મા નીચેની પાંતિ વધારે છે-“અમર
દેવ બોલ્યા એમ વાણુ, કૃષ્ણચંદ્રને હો કથ્યાણુ” ૮૭ પ્રીપ-હિ પરીપ,

ભીમ લણુધ સક્ષેપિ કહી, રૂપક અર્થ ગ્રીષ્મ નહી,
મુક્તિકથા કહી નિર્મલા, પુણ્ડતી એહ પનરમી કલા ૮૭

ઈતિ શ્રી વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિત હરિલીલા ષોડશ
કલામધ્યે પનરમી કલા સમાપ્ત.

કલા ૧૬ મી.

દ્વાદશ સ્કંધ

ઉપસંહાર

પૂર્વછાયા

બાગ્મધ બોલિસિ વિચાર, આશ્રય સર્વાધાર,
રાગ જિ ઉપક્રમ કર્યુ, તેહનુ ઉપસંહાર ૧

ગુ પીઝ્યુ, કયા-મ યથા એહ ફ્રે કા એટલે, પનરમી-ફ્રે કા પનર,
ઈતિ શ્રી-હિ ઇતિ શ્રી કયા ૧૫ ॥ ફ્રે ઇતિ શ્રી વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિતે
હરિલીલાયા પનરમી ॥ ૧૫ ॥ મી કયા સંપૂર્ણ સમાપ્ત ॥ ખ ઇતિશ્રી ભાગવતે
માહાપુરાણે હરીલીલાયા સોળ કલાયા પનરમી કલા સમાપ્ત ॥ ઘ. ઇતિશ્રી
ભાગવતી કયા હરિલીલા સોળ કલા પચદશમી કલા સમાપ્ત ॥ ગુ ઇતિશ્રી
ભીમવિરચિતે હરિલીલા પનરમી કલા સમાપ્ત ॥ કા ઇતિશ્રી વિષ્ણુદાસ
ભીમવિરચિત હરિલીલા ષોડશ કળામા પદરમી કલા સમાપ્ત મ હાતશ્રી
હરિલીલાયા ભીમવિરચિતે કલામધ્યે ભાગવતે દશમસ્કંધે પચદશમી કયા
સમાપ્ત સખ્યા સુપે ૭૪ ॥ પૂર્વછાયા ૨૨ (૨૧૨) ॥ ગોપા ૭ ॥ એવં
સખ્યા ૧૦૩ ॥ ૧૦ ॥

કલા ૧૬ મી

૧ બોલિસિ-ખ ફ્રે મ બોલિશ, ઘ બોલોસ, આશ્રય-મ આશ્રમ,
સર્વાધાર-હિ ફ્રે સર્વિ સર્વાધાર, બારમઈ-કા બારમે બોલિયે આશ્રય
આનંદ સર્વાધાર, જિઈ-ફ્રે રૂ ખ જ, કયુ-સ. ખ કા ફ્રે કરયક, ઘ,
કરિ, કા સંહાર, તેહનુ-ગુ કા તેહ તલ્લુ

વિષય મકય શાસ્ત્રહ તણુ નિર્ધારિત હય જેહ,
 નિત્યાનિત્ય વિચારીય, એક શ્રીમદ એક જેહ ૨
 એક સનાતન આત્મા, અતર્કાગી જેહ,
 અધિષ્ઠાન ઉપાસીય પ્રપચ મિથ્યા તેહ ૩
 તેણુય કાગણિ (આદા) બોલીય પદિવ પ્રપચ ૨૫,
 ભક્તિ વિરાગય પામીય પછય વિપ્લુ-સ્વ૨૫. ૮

દારણુ કલિનો પ્રભાવ

મૂર્ખ મોભ વરા તણુ પડતા પડતા ગય,
 દયયુગ દારણુ આવિઉ, તેહ તણુ મદિમાય ૫
 ધર્મ નણુ પગ કીણુ ય્યા, અધર્મના પગ વ્યાગિ,
 અસ્પ આયુ, આયમ ધણુ, તેજ ગદિત નરનાગિ ૬
 વરાવિવરથા પરદરી, ભિક્ષ એ-જ રાગન,
 તપમા મોહિ આવરસ્યા, ભજય નદી ભગવાન ૭

૨ શાસ્ત્રહ-સે ખ ધ ક્રે શાસ્ત્ર, તણુ-કા નો વિચારીય-ખ
 વિચારતા, એક-જુ ઇક, સે એ, લીછછે, જેહ- જુ હેય, મે હેય, જુ હો, ૧,
 એ-૦ ખ કલીજ એકજ એહ, મ' વિયુગ લક્ષણ એહ, એક-મ' એ, કા એક
 લીજે એક નેહ ૩ જેહ ખ હેય, અધિષ્ઠાન-હિ અધિષ્ઠાનય, ઉપાસીય-
 કા ઉપાસીયે એહ-સે હેય કા તેહ હિ નેય, જુ કા દેહ, ય હેય
 ૪ આદા-કા હવા બોલીય-કા બોલીયે, જુ મ બોલીય પદિવ-સે-એહ,
 ખ પદિલિ, કા એજ, વિરાગય જુ વિરામ, પામીય-કા પામિયે વિપ્લુ-
 જુ ખજ ૫ વરા ખ કા વશી તણુ-જુ નો, પડતા-મ' પ્રકૃતિ
 પલટાય રાય ૬ અધર્મ-જુ પાપ ના સે જુ ધ ની, કા તણુ વ્યારિ
 ૭ ખ ધ વ્યાર, અસ્પ હિ અસ્પા આયુ મ આવ, ખ આયુધ, ધણુ-
 સે ધણુ તેજ-ખ તેહ તણુ મદિમાય આયસ કા આવસ ૭ તપસા-
 ખ તપસા શુદ્ધિ અવતર, જુ તપસા મોહિ અવતરજુ, કા તામસ મોહિ

ચૂંપૈ

- અનેક અસુર હરધ ઉન્માદ, ગાધ વધધ, પાડધ પ્રાસાદ,
માણસ વેચી વિંધ દ્રામ, ધર્મ તણુ નવિ જાણુધ નામ ૮
- લોક તણા ધન રાગ હરધ, પ્રગ્ન કેરી પીડા કરધ,
નય ચીલડા ખાધ વાડિ, વાહાગ્ધ જતા આવધ ધાડિ ૯
- વાડવ પુરુષ જોનધ અન્યાય, કષ્ટ સત્ધ જી રાણા રાય,
પીડા સાધુ, દુષ્ટ સન્માન, વિવેક વિચાર રહિત રાજન ૧૦
- મનનધ નખલુ નર ગાજીધ, જી જોનધ તુ મુખ ભાજીધ,
ધનવત, રહિન, પામધ ન્યાય, નિર્ધન આટારેણુધ જનધ ૧૧
- જેહનધ ધરિ ધન તે ગુણવત, તેહ વિવેકી, તે જસનત,
તેહનધ સહકો માનધ સહી, કુલક્રિયા ડા જોધ નહી ૧૨
- શુધા-નૃપણા-ભય-પીડિત શોક, શુદ્ધિ-ખન-સાહસ-વર્જિત શોક,
હર્ષામર્ષ મોહ, મદ, રાગ, થોડી જીવી, થોડૂ ભાગ્ય ૧૩

હ પ્રભ મરી-શ્રી સાવુતણી તે સ્વયં-ખ સિવ, ચીલડા ધ કીલડા,
ખ ચીલડી જોના ધ કી જોખંતા ૧૦ વાડવ-મ ખ ફા કી થાડ, ગુ
વાડવ જોલધ-ગુ જોલ્યા, સાધુ-ખ સાધુનિ, રાજન ધ હરિ-ચાન
૧૧ ગાજીધ-મ ગજીધ જોલધ ખ જોહ નર ફા મા નથી, ભાજીધ મ
ભજીધ રાહસ-ખ મ રાહસિ-ફા તે, ખ રાવલિ, કી રાહલે
૧૨ જેહનધ ફા જેહ તણુ, જસવત-શ્રી તે જાણુવ, કી તેહ જ
સત, ધરિ ખ ધર. ગુ મા નથી ૧૩ સાહસ-હિ ભય, હર્ષામર્ષ મ
હર્ષમુખ, ખ. હરીયા મરીયા, ધ હિરીયામત્ય, ગુ હરયામરય, થોડી-ખ.
થોડૂ, જીવી ખ જીવ્ય, કી જીવત, થોડૂ શ્રી થોડલે, ભાગ્ય કી ભાગ,
ગુ મા નીચેનો શ્લોક વધારે છે-યસ્યાસ્તી વીત્ત સ નર કુલીન સ પડીત
સ્ય શ્રુતવાન્ગુણજ સ-ચ વક્તા । સ ચ દર્શનીય સવે ગુણા કાચનમા
અયતિ ॥

ચોર ચગડ અન્યાયી બહુ, લોભષ વાલુ લોડષ મહુ,
 ચિના વ્યાકુલ આધિ-આધિ, કોદનષ અધક્ષણ નહી મમાધિ ૧૪
 દાદાદત કગતા ફિગ, લોભષ એક એકનષ હેતગ, ૧૫
 ફૂડ કપા બોનષ નરનાગિ, મત્યવાદી વિગુ મમારિ
 સપટ દુષ્ટ જુઆરી જેલ, પગ્ધન ચોરષ, પોષધ દેલ,
 માગા લોખ્યા ધર્મલ તથા, વિરુઆ બોના દીમષ ઘણા ૧૬
 વ્યાધિ જગા દુષ્ટ દારણ રોગ, સ્વામી અવગન તથા વિયોગ,
 વગમષ નહી માગિયા મેલ, નગનારી પામષ ઉદ્દેગ ૧૭
 એક તણી એક પીઝા કગ, માહોમાલિ કપલુ આદરષ,
 શાસ્ત્ર તણી ન જાણુષ વાટ, તેણુષ કાગણિ પામષ ઉચા ૧૮
 કગ વાંત તે જોદનષ ગમષ, કન્યા ધગ ઝલ વર્ષ આમષ,
 પિનાપિતામલ બધમી રહી, ધરી સીખામણ માયા કલષ ૧૯
 વનીષ સોય વગમ મઝારિ, માગી અવિહિ મોગી નારિ,
 ગુરુ ગોત્ર નષ મોદાસણી, પૂજા કગ નહી તેલ તણી ૨૦
 માસુ ઝેરી ન હુષ જાજ, ધર માલિ વહુઆરી રાજ,
 પગાલવ મહષ કોકગ ગાનિ દિષ તેલના છોકગ ૨૧
 માયનાપની મેવા ગહી ગુલડષ વડુ માનીષ નહી
 મન માલિ સદા નહી વગા, ગિ આપણુષ ગમષ નારિ ૨૨

૧૪ બહુ-હિ બહુ વાલુ-અ વાલીડ, હિ વાલુ ધ વાલીડ બ્યાકુલ-
 ગુ આકુલ કલનષ-શા કલતા, કા તે તે, અધક્ષણ-ગા તલક્ષણ
 ૧૫ નારિ અ નાર, વિરુષ અ ધ વરુ કા વિરુ ૧૬ ધર્મલ-અ
 ધ અ ફા ધર્મ, લોખ્યા-સ તિલ વિરુઆ અ વરુઆ બોના-ધ
 બોલ્યા ૧૭ યોગ ફૂ વિષોલ ૧૮ વાટ-અ વાલ, હિ વાટ, ઉચાટ હિ
 ઉચાર ૨૦ ગલીલ-સ ફા ધ અ ગલીઆ મઝારિ અ મઝારે,
 નારિ-અ નાર માલિ ગુ પાપર પાવિ એમ ૨૧ વહુઆરી-સ વહુઆરી
 અ વહુ ૨૨ ધ ગા મ વહુઆડ, રાજ ન રાજિ પગાલવ અ પરિલવ
 સદષ-અ સદલ હલ, કોમગ હિ કોમરી, હિ દેલ ૨૨ વહુ-સ વડિ

કુલવતીનું દરમ વિડોહ, વેશ્યા ઉપગિ આણુમ મોહ,	
દલકપણુમ આચરમ ધર્મ, મલ મનાનન ખડચા કર્મ	૨૩
કામા, દયા, તપ, તીર્થ, યાત્ર, તેહની કોઇ ન જાણુમ વાત,	
લોક તણા અવયા આચાર, મલ અર્ધ નિસુ પાપ અદાર	૨૪
જાણુનમ કોઇ માનમ નહી, ગચમ ભાડ તણી ભાડમ,	
દાનપુણ્યનુ નહી નિવેક, પાખડ મારગ અજમ અનેક	૨૫
આગ્વાક નવિ દેખમ મૃત્યુ, પગ્ધન હરિ, અગેગમ મૃત,	
દેહ પોખેવા તણુ ઉપાય, ચોખા શીંગ મિયા ચામ	૨૬
પરનારી મરણ મવાદ, મોહા શુદ્ધિ તણુમ મનાદિ	
દેહ માત્ર માનમ આતમા, નગક પામમ કુનાતમા	૨૭
મૂડચાશર મૂડમ અચાન જાણુમ નહી તત્ત્વનિજાન,	
માનાધારી વિપરીતિ આચરમ, વેદગાસ્ત્રની નિર્મા કન્ધ	૨૮
ભોગી ભોગી ભોગ અપાર, એક એક પદિ દોહ નારિ,	
જાણુમ નહી વિવેક વિચાર ખાપગિ ખામ એવાનર	૨૯

૧૬૬૪ સ. હુદુક, કા લોકે, શુ હુડે ખ હુડિ, કા લુદિ, મ
 મોહોર, વજ્ર-મ કા માનીક-સે કા ખ માનિ ન માનીએ રમક-ખ
 ય શુ હાડિ રક દલક સે કા શુ કલક છાડયા-ખ ધ કા છાડિ,
 મ. ૧૩૫, શુ કા છાડે કા મા 'કર્મ' અને 'ધર્મ' હલકાસુલરી છે.
 ૧૪ ના-ધે કાય વિસુ શુ વસુનિ, મ વશુ પાપ ય પાપવશા રપ મ-
 ખ કોએ, ભાડમ કા ભાડહી, ખ શુ સવાઈ, અજમ કા ૭ જ ૬૬
 ૫૨૦ હિ પદ્યન આરોગમ દેષ મૃત અરોગમ શુ પોષિ, હરિ-શુ ચોરી,
 તણુ કા તણિ ધ મા આ કહીની બીજ પડિ પગ છે ચાત્વાક ૧
 ચોગ્વાદ ૧૭ મોહા ખ મોહિ, સવાઈ કા ચાસ્વાઈ પામમ ન ધ
 પામસિ પામશક, ન પામેસ ખ પડિ તે રત મૂડમ-૧ મોદે,
 જાનન-હિ અતિ ધણ જાણુઈ હિ જાણીઈ તત્ત્વવિજ્ઞાન ધ તે તત્ત્વજ્ઞાન,
 મૂડયા૦ શુ મૂડ જાણુ જાણિયિ બુદ્ધ, વજ્ર દયાય હરી સીર લુછ રદ
 ભોગી મ રાગી દોહ સે રી દો દો, ખ દોએ દોએ, ધ દોઈ દોહ એક

મત્ય નનાનન માગ્ગ વેદ, તેદનુ ઢાલ ન નલુલ બે
 વન્સાવન્સી નની વિચાર, કનયુગ તણા દયા આચાર ૩૦
 વની એક મોટું અપગધ, દામ્બુ ગેગ અઠલ અગાધિ
 મરના અવગુણુ નહ ધુગિ નેદ, યુગ લપાલ "સુલિ નાન" નેદ ૩૧
 વામુદેવ આમી ગોપાન અનિચય પન્સયક કૃપાન
 શ્રીપતિ પુરેશત્તમ ભગવન, અનર્થામી ઈતિ અનન ૩૨
 દામ્બુ ઉત્પતિ વિપતિ નેદ, માતાપિતા પિતામહ એદ
 મરે બન કેર આનમા ભગર્વ નદી નગ દુગાનમા ૩૩
 નેદનહ નામહ જનહ દોષ પામગ નગ તે પામહ મોક્ષ,
 શ્રીનિ અવિ કલિનુ આધાર, ભગમામગ જનાનહ પાન ૩૪
 કનિયુગ ભખીલ દોષનિધાન, એક મદા ગુણુ અઠલ મદાન
 નામ નિઅના વિશ્વાનામ દાનહ જનની-ઉગિ નિવાન ૩૫
 જાન દમહ ને જાનુહ મદી, એદી ગરીખૂ બીજૂ ની
 કનિયુગ માલિ કરારનામ આપલ અનિચય ઉત્તમ દામ ૩

સ્તોત્ર

માસ્તિ નામ્નિ મહામાગ વલિકાલમ્મો યુગ ।

સ્મરણાત્કીર્તનાદિષ્ણો પ્રાપ્યસં પરમં પદમ્ ॥ ૧ ॥

એ-૧. એ. પુરુષ, આપરિ-અ. અપર, ગુ. આપા અમારાર થ. અદા વિ
 ૩૦ કો. મ. કો. મ. વાજાવાજુ ૩૧ રોમ-સ. રો. રોષ ભમાધિ મ. અ. તાપ
 પુરિ રો. પરી, અ. મર, ૩૧ નિર્ધના નાધ પુરિ-મ. દામ ૩૨ ૫૧૦ મ. ૫૬
 ના. (તવણ, અવવલ-એ. દિ. અ. ગુ. અ. બજવાન, અનન-અ. આતન
 રામ અ. આ. કલિનું બીજુ પાદ ૫૭૭ થ. ૩૩ નેદ-સ. અ. ના. ગુ. હિ
 મા નદી. ૩૪ પામગ નર તે-૩૧ તેદન નામિ મરિ કલિનુ મ. અ. દેવક
 ૩૫ સવિ કલિનિ, છ. મિષ વિનુ. ગુ. અવિ કલિનુ કા. રનુ રોને. ૩૫ મ.
 માલિ, મ. લેખના દાવા, ગુ. અવિ કલિ સ. મ. અ. ૩૧ ૩૧
 ૩૦-૩૧. દલિ. અ. દલિ, ગુ. દોલિ

પૂર્વછાંદ

કૃત યુગિ સાત્ત્વિક સકલ જન, ધર્મ તથા પમ આરિ,	
અદનિશિ ધ્યાય વિધ્યુનય, અધર્મ નહી લગાર.	૩૭
ત્રેતા ત્રિણિ પગ ધર્મના, અધર્મનુ પગ એક,	
વેદ ત્રયી, મીઠરિ તણી પૂજન સહિત વિવેક.	૩૮
દાપરિ ધર્મ-અધર્મનુ શરણુ શરણુ ભાગ,	
સંતોષદ થીવામુદેવ હિતમ નાના યાગ.	૩૯
કલિ યુગિ અધર્મ વિસ્તર્યુ, ધર્મ તાણું સવ શ્વેશ	
નામ ત્રિયંતાં, ભવ તણુ ભવ ટાણદ દેવેશ.	૪૦
નાના ધર્મ અનેક જઇ, તેડનુ નહી અધિકાર,	
કલિ યુગિ કલમય માનવી, કેશવકીર્તન સાર.	૪૧

શ્લોક

રામેતિ વર્ષઃપ્રયમાદરેણ સદા અપન્મુકિમુપૈતિ જન્તુઃ ।
કલો યુગે કલમયમાનમાનાં અગ્યત્ર ધર્મે ચલુ નાધિકારઃ ॥

ચૂંપે

કલિ યુગિ કૃણુ કલકી નામ, વિધ્યુયશસુત મંભલ પ્રામ,	
પૂજન માધુ, કુદ સદાર કરક વતુધા મંગલ આરિ.	૪૨
નિત્ય, નૈમિત્તિક, પ્રાકૃત આત્મન, એણી પગિ દુષ્ટ કલ્પાત,	
નિરાધ કેરા કલિયા ભેદ, મુક્તિ માયા તણુ ઉપહેદ.	૪૩

૩૭ અદનિશિ-મં. અદનિશિ, ૩૮ અધર્મનુ-સ અધર્મનિ, વેદ-
ત્રયી-ગુ સંવાદરિ ૩૯ મં. શરણે શરણે સંતોષદ-ગુ સંતોષે, કા સંતોષે
૪૦ ત્રિયંતાં-મં લેખતા; ભવ-ગુ દરિ; નામ-ધ મા આ પજિ
નથી. ૪૧ કલમય-સ કલમય, ખ. કાલીનુપ, ધ. કલમુખ, ગુ કલમુખે;
માનવી-મં. નાગવા સ મા આ શ્લોક નથી કર સંભલ પ્રામ-ફા મં.
સામલ જ્ઞાન; કરક-મં કરેશ ૪૩ દુષ્ટ-સ દોષ્યા, ખ દુગિ, ધ દરિ,
ગુ કા દોયે; ઉપહેદ-ફા ધ. ખ કા ઉહેદ, મં. વિહેદ. માયા-ધ પાય,
ગુ મારગ; કલિયા-મં સભા

દેહી દેહ તણુધ નિહોલ, બ્રહ્મિ પરીમન ' મિથ્યા મોલ,
 અનંગ આત્મા વર્જિત બધ, યરીર કેરુ નહી મમમ ૪૪
 હવભાવ તૂ પડદરિ, બૂપ મમરિ આપણૂં નલ નરુપ,
 આપક વિપ્લુ એક ભગવાન, શ્રદ્ધા નહિન નમાવગિ ધ્યાન ૪૫
 હૂ મરયોમ એ પડશઈ દેહ, પશુ નખી મનિ પ-દરિ એહ,
 અણુનગિ અતયોમી ગમ, પામમિ અવિચન દનિ- 'મ ૪૬
 વચનદિનારથ મોઆ એહ, દિધ લીખ ચ પા મુખેર

ઉપસંહાર

તનતણિ આ-નુ નક્ષ- નામ, ગમ કેરુ ડમિડ પામ ૪૭
 નામ નણુ ધટિ નહી નનાપ નિમિત્ત માત્ર તે કેરુ શાપ
 આનનિ મ. ૧ મગાતીગિ, આનમધ્યાનિ ત્યમૂ નીર ૪૮
 વનમે-નય ગનન મનવન, નામ તણુ તેણુધ પ્રીધુ અંન,
 દોમ કન્યા નક્ષદ દેહ, સુગુરુ આ ના, ગમ્પુ તેદ ૪૯
 સુન બધુ "મુણિ મોનક" યુગનિ, વે પુ ૧. ૧ નખી ઉનપનિ
 "મોડિયે મામાવિઆર," અધ્યા નિનુ કે નિચ ૫૦

૪૪ તણુધ ન તણ, ઇતી-મ" બ્રહ્મિ મિથ્યા બુ મોલ ૪૫
 હવભાવ-બ હવરવભાવ, પરિદરિ-બ પરદરિ વનરિ મ મમરિ, બ
 સમક કા સમકે સમાચરિ-બ સમાચર, ધ લનાવર જક ક-
 કા, સુ પુ, જે-મ મા નખી પડશ-સ દેહ પરિ, સુ પા
 મરયેસ બ મરેસ, બ મ મરેસ, કા મરીસ, દેહ-સુ દેહી મરિ કિ
 દેહ પરિ પરદરિ-બ પરદરે એહ-ધ તેદ, અણુસરિ બ અણુસર
 સુ અણુસરિ પામસિ બ દા પામેસ, ધ પમેનિ દામ-સુ મામિ
 અવિચક ૦ બ નુ દરિપદવિશામ જગ અન્યા-સ બ અનુ, કા
 અનુ, ધ આતુ દસિ-સ ધ દસી ૪૮ ધટિ કા ધા, આમ ઉ
 બ. આમ, દેહ અતમા બ નિ-દેહ ધ્યાન ત્યમ-મ વિનુ, ધ
 તણુ નરિ-કા દીર જક-સમુ મ સાધુ ૫૦ કિ મ યુગિ ઉનપનિ-
 ઉનપનિ, બ હવભાવ હવ મ મેલ, વિચર-બ પીરગાર

સવિનામંડલ ધીમગવાન, એકધ અધ્યા જોડ્યું પ્યન,
ભાગવતનુ ઉપસંહાર, એદિં સકલ પુરાણ વિચાર. ૫૧

બારમઈ જોસિઉ અપાર, આશ્રમ આનંદરૂપક માર,
આવન ગંગાજલ કલોલ, એનલક કથા પુટ્ટી મોલ. ૫૨

(બીમ ભણુઈ પંડિત ચે જાણુ, કથા મોલ કરિ વિખાણુ.)

ઇતિશ્રી વિષ્ણુદાસ ભીમવિરચિતે હરિલીલા પોઠશ
કલામાં સોલમી કલા સમાપ્ત

૫૧ મંડલ-દો. મંડલિ, ખ. મંડલ્ય; તુ-દો. તલુ; એલિં-હિ. માં.
માં આ પાદ પડેલું છે, ગુ કથા કહિ અનોપમ માર, કા. નેગે કરદો
પવિત્ર વિચાર. ૫૨ બારમઈ-કા. ધ. ખ. દ્વાદશમ; જોડીઉ-દો. મં.
જોડીઈ, ખ. જોડ્યું, ઘ. જોલયુ; આશ્રમ-મં. માં આ પાદ પડેલું છે.
આવન-સ. ધ. અ. મં. પાવન, કા. બારનો ગુ. માં આ કહીતું 'પરધિ'
પડેલું છે. આ કહીના કતશર્ધથી તે અંત પર્યતનો જાય સ. મંદ નથી;
(બીમ) આ પંક્તિ એકલી મં. મા છે.

ઇતિ શ્રી-ઉપર કા. ની આપેલી છે; કા. ધ. માં નથી, હિ માં માત્ર
“ઇતિ સોલકલા અંથ ॥ મૂલ અંથ ॥” એટલું જ છે.

ગુ. ઇતિ ભીમવિરચિતે હરિલીલા દ્વાદશ મંદ્ય ભાગવત પ્રાકૃત કલા
સોલમી સમાપ્ત ।

ખ. ઇતિશ્રી ભાગવતે માઢાપુરાણે હરીલીલાયાં મોલ કલાયા પારમ-
હર્યાં સિહતાયાં હરીલીલાયાં સોલ કલાયાં કૃષ્ણરામ જગદીપનયાં એતેન
સોલ કલા સમાપ્તઃ ॥ શુભં ભવતુ । કલ્યાણ મસ્તુ.

મં. ઇતિ શ્રી હરિલીલા ભીમવિરચિતે કવાચયે ભાગવતે દ્વાદશ
રકયે પોઠશમી કલા પરિપૂર્ણ સમાપ્ત સંખ્યા સુવઈ ૪૦ ॥ પૂર્વ જાયા
૨૨ ॥ ગ્રોક ૨ એવં ૫૪ ॥ શુભં ભવતુ ” શ્રી નારાયણ પ્રીતો ભવતુ ॥

માનિધ્ય-સમન્ન વૈાલુન તણી, કથા અનુપમ સૌભા ધણી,
હગ્ગિલીયા મોચ કથા નામ, વિાલુલકન કેર વિશ્રામ ૧૧

કથા મપરપુ તણુ વિવેક, અથવા એહનુ પાણુ એક,
કથા, કલાર્પ, "રા ચૂપે, આગવધ એકમનુ થઈ, ૧૨

જો રૂપ સમન્ન નીચ કંગ, યાગદાન તપનત આયગ્ધ,
મમ દમ, યોગ, દયાદિ ચેલ, એક કથાકથ આપઈ તેલ ૧૩

છાડક પચ મહાલય પાપ, ટાવઈ ગર્ભવાસ સનાપ,
ભણુઈ, સુપ્ત એકમનુ જોઈ, અવિચય હગ્ગિલ પામઈ તેલ ૧૪

પૂર્વછાણુ

મખ્યા મવલા પ્રથની, અધ્યા પ્રકરણુ જોલ,
લીલ નામુદેવ તણી જોયેન સમ્યક તેલ ૧૫

ચૂપે

આઈ "રા, દશ નહ ત્રેનીસ, નન આગવી નીન, છીમ,
નન દરા પન દન, ત્રેનીમ, વધી તુનીસ, નિહ, એકત્રીમ ૧૬

સદા તેન આ - આગમઈ, જિલ મન યોગીશ્વરન રમઈ
દશ લીલા, પ્રનપુ બનીસ, અધ્યા ત્રિલુપી ગત એકત્રીમ, ૧૭

૧૧ સૌભા-નુ સોહિ ભાગ-ફા સુ ધ લક્ષિ, વિશ્વલક્ષ-ખ, વૈાલુવ
જન ૧૨ તુ-કા નિ પાણુ-હિ ઉપાય, કથા-કા સકથ દવા કાદસ
ચોપાઈ ૧૩ કરઈ સુ કર્યા-કા કર્યે આચરઈ સુ આચર્યા, કા આચર્યે,
ચોગ-ફા દાન, આપ -ફા સુ પામિ ૧૪ ભય-કા લટ, પાપ-ખ, પાસ-
મલ-ખ નમવેદના નીવાસ, ૧૫ હિ મા આ કા નથી, પાણુ
લહીઆએ આ કાને સખ્યાકમ અને પાળીનો ૧૬ મૂકેના હોવાથી તે લખવી
ચૂકેના છે શી વાનુદેવ-ની શી માપ વડે છે. જોયેના-ચ જોલોસ, સુ
જોલોસ સખ્યા-ખ મદિમા, ખ સુ કા સમ્ય ૧૭ દશ ન-ફા
ગાનિ, ધ ખ નિ, સુ મા નથી, આગલિ-ફા ખ આગલાં, ત્રેની-ન-
ફા નિ વીસ, ખ તેનીસ, તેનીસ કા ત્રેનીસ, નિહ-ફા નેક ૧૭ ખાન-

ખીમ ભાનુજી લાગવન વિચાર, અનુકમળી રમણીય અપાર,
‘આજણ તાનુજી પ્રસાદે કરી, કીધી દયા, સંતોષ્યા દરિ. ૧૮

શ્લોક

इति भागवतस्यानुक्रमणी रमणीकृता ।

प्राक्षणाणां प्रसादेन भीमेनानन्तनुष्टये ॥

इति श्री હરિલીલા સમાપ્ત ।

મધ-કા. તેરમે; જિહ્વા-કા. ધ. તિહાં, પ્રકાશ-મં. કાણ; ગુ. મા આ
કી નથી ૧૮ બ્રાહ્મણ-કા. કીચર; કા-કા. કા.

આની પછી મં. માં નીચેની ઇતિશ્રી છે; ભાગવત અનુક્રમણિકા કૃત
શ્રુતિ સમાપ્ત થમ મરતુ થી “વસ્યાના મૃયાત્” શિવમસ્તુ,
શ્રીનારાયણ પ્રીતયે અસ્તુ ॥

સરત ૧૬૪૫. દવે પૌષ શુદિ ૨ રવોરાની હાથીકેન લિપિન્યા રવ
સમાપ્તાઃ ॥ શ્રી ॥ શ્રી રામાય નમઃ ॥ શ્લોક-મં. મા આ શ્લોક
તથા જ. માં પણ આ શ્લોક નથી, પરંતુ તેને બદલે નીચેનો ઉલ્લેખ
અને નીચેની કાવ્યો વધારે છે -

इती भागवतस्याहस्तानुक्रमणीकृता ॥

બ્રાહ્મણના પ્રસાદે કરી । બીમિ એ કથા સંપૂર્ણ કરી ॥

બ્રાહ્મણના તા પુત્ર પાપ । બ્રાહ્મણની વાનિવંદ કથા ખરી પૂરી થાયિ ॥૨૦॥

મોટું મિલિમાય બ્રાહ્મણ તણ । બ્રાહ્મણ વાનિય નહ પાપ ॥

બ્રાહ્મણની ને કા દુહવસિ । દુહ મારવિય તે પામસિ ॥

એકવ મહીમા બ્રાહ્મણ તણ વૈષ્ણવ સદુ કા સામણ ॥

એ બ્રાહ્મણની દુહવસિ ॥ રૌરવ નહ તે પામસિ ॥

ખીમ તા સેવ્યા બ્રાહ્મણ ॥ સેવિયું પામ્યું વૈકુંઠ ॥

બ્રાહ્મણનાં પ્રસાદે કરી । બીમિ નાના વીધીની કથાયે કરી ॥

ખીમ બ્રહ્મ પ્રતીષ્ઠિત ॥૨૦॥ ઇતિશ્રી-હિ સમાપ્ત, ૧ કા ગીત સમાપ્ત ૧
ધ મા ઇતિશ્રી નથી, જ ઇતિશ્રી કલા સંપૂર્ણ સમાપ્ત ॥૨૦॥

ક્રા. સંવત ૧૬૮૯ વર્ષે મામંશીર માસે કૃષ્ણપક્ષે સપ્તમ્ય તિથે પ્રથ-
વાસરે ॥ શ્રીવીધમામે લખ્યતં તુલસીદાસ ॥ અંધામં શ્લોક સંખ્યા ૨૨૦૦ ॥
મં. જુઓ પાતું ૨૧૫ મું.

ગુ ઇતિ સોલ કલા સમાપ્ત ॥ સંવત ૧૬૮૫ વર્ષે માઘ માસે કૃષ્ણપક્ષે
અઠમીયાં તીથે ગુરુવાસરે શ્રીગોડ જ્ઞાતીય નામક રાત્ર્ય વસત જનારદને
નંદાવતીન લિખિતં જ્વરીકુચર સ્તવન સમાપ્ત અવલુ પઠનારયં તદાઆ
પદોપકારાય લિખાપિતં ॥

કા. હરીલીલા યોગ કલા સમાપ્ત ॥

ધ. સંવત ૧૬૪૪ વર્ષે માઘ વદિ ૦)) અમાવાસ્યા તથા શ્રવણસરે
આદેહ પારસા વારતબ્યં ॥ હરીબ્ય જ્ઞાતીય ॥ જો જોલમુત જો દેવ
સ્વદસ્તેન લક્ષતં ॥ વાદસ્યે પુન્નકે દર્શ ॥ તાદસ્યે લક્ષતે મયા ॥ યદિ સુગ્રિય
ન ગ્રુધ્યં વા મમ દોષો ન દીયતે, જો દેવ મુત લીમ પઠનાર્ય વર્ષે ૧૦
જોમની થયાં તાદારિ લખી આપી આસાઠ સુદ ૧૫ પૂરા ૧૦ યદ ॥

અ ઇતિશ્રી હરીલીલાયાં સોલકલાયાં આનવતપૂરાણુમયનં તત્ત્વ
હધરાનાયં ॥ સરવશાહાસપૂરાણોતત્ત્વા લક્ષીતે વૈષ્ણવકેન હતા યાનિ કલા
કલા સોલ સંપૂર્ણ સમાપ્ત ॥ સંવત ૧૬૯૭ વર્ષે આદ્યષઠ શુક્રિ ૩ રવો
અદેહ ઉમરિકે વાસ્તબ્યં પટપદ્મજાતીય ઉત્તમ પ્રકાયયં સંસ્થીતં ॥ સરવમ
ચતુરસદોમણી ॥ વેદવતીય રીચીત ॥ હિમચક્રલસંજ્ઞનં જોતીરાસ પુરાણોત
ચરચીતં ધર્મેતિ આચાર મુંજીતં પરમેશ્વર પૂરાણોત ॥ પડયા શ્રી વલ્લભા-
સુત બાધયાકેન લખીતં ગુભં,

इति शम्

શ્રી હરિલીલા

શ્રી ચોપદેવકૃતા

અથ પ્રથમઃ સ્કન્ધઃ

૧૧. કૃષ્ણાય નિત્યૈક-સંવિદાનન્દમૂર્તયે ।
જગત્સર્ગવિસર્ગાદિ-સાક્ષિણેઽનન્તશક્તયે^૧ ॥ ૧ ॥

[શ્રીમદ્ભાવગતસ્કંધા-પ્યાયાર્થાદિ નિરૂપ્યતે ।
વિદુષાં ચોપદેવેન મન્ત્રિદેમાદ્રિતુષ્ટયે ॥ ૨ ॥]

આનન્દસ્ય હરેર્લીલા વક્તા ભાગવતાગમઃ ।
સ્કન્ધૈદ્વાદશભિઃ શાસ્ત્રા પ્રતન્યન્ દ્વિજસેવિતા ॥ ૩ ॥

[સા ચ દ્વિતીયદશમે દશધાઽર્શિ તથા ।
અત્ર સર્ગો વિસર્ગથ્થ સ્થાનં પોષણમૂતયઃ ॥ ૪ ॥

મન્વંતરેશાનુકથા નિરોધો મુક્તિરાશ્રય^૨ ।]
સ્કન્ધાદયસ્તૃતીયાદિ-સ્કન્ધેષૂક્તા દશક્રમાત્ ॥ ૫ ॥

શ્રોતૃર્વક્તુશ્ચ લક્ષ્માણે દ્વિતીયે શ્રવણે વિધિઃ ।
ઈતીદં દ્વાદશસ્કન્ધં પુરાણં દશલક્ષણમ્^૩ ॥ ૬ ॥

---

૧ કલકત્તાની પ્રતિમા છે, મુંબઈની પ્રતિમા નથી.

૨-૩ મુંબઈની પ્રતિમાં મૂળ છે, ત્યારે આ કલકત્તાની પ્રતિમાં
મધુસૂદન સરસ્વતીની ટીકામાં છે. મહાસંમિતમ્-કલકત્તા પ્રતિમા પાઠ.

प्रथमेऽष्टादशाध्यायास्तत्र प्रकरणत्रयम् ।

त्रिंत्रिंशद्दशभिर्लक्ष्य हीनमप्योत्तमं त्वतः ॥ ७ ॥

श्रोतारः शौनको व्यासः परीक्षितोत्तमाः क्रमात् ।

वत्कारोऽपि तथा सूतो नारदः शुक इत्यमी ॥ ८ ॥

वैराग्यस्य प्रकर्षेण प्रकर्षांस्तत्र विवक्षितः ।

तल्लक्षणं परं श्रोतुं वक्तुं चाहति संहिताम् ॥ ९ ॥

पुराणेष्वतिहासैर्हि लक्षणादेर्निरूपणम् ।

वेदः पुराणं काव्यञ्च प्रमुर्मित्रं प्रियेव च ॥ १० ॥

बोधयन्तीति हि प्राहुस्त्रिविद्भागवतं पुनः ।

पञ्च प्रश्नाः शौनकस्य सूतस्यात्रोत्तरं त्रिषु ॥ ११ ॥

अवतारप्रश्नयोश्च व्यासस्यानिर्वृतिः कृतात् ।

नारदस्यात्र हेतूक्तिः प्रतीत्यर्थं स्वजन्म च ॥ १२ ॥

सुतप्रद्वीप्यभिभवस्तदस्त्रात्पाण्डवात् वनम् ।

[भीष्मस्य स्वपदप्राप्तिः कृष्णस्य द्वारकागमः ॥ १३ ॥

श्रोतुः परीक्षितो जन्म घृतराष्ट्रस्य निर्गमः ।

कृष्णमर्त्यत्यागसूचा ततः पार्थमहापथः ॥ १४ ॥

भूधर्मयोः फलेर्भातिस्ततस्त्राण परीक्षिता ।

परीक्षितो ब्रह्मशापः प्रायेऽस्य शुकसंगमः ॥ १५ ॥]

इत्यष्टादशभिः पादैरध्यायार्थाः क्रमात्स्मृताः ।

स्वपरप्रतिबन्धोने स्फीतं गज्यं जहौ नृपः ॥ १७ ॥

इति वैराग्यदाढ्योक्त्यै प्रोक्ता द्रौणिजयादयः ।

अथो विहायेम ममुञ्च लोकां विमर्शितो हेयतया पुरस्तात् ॥ १८ ॥

इति प्रथमः स्कन्धः

अथ द्वितीयः स्कन्धः

द्वितीये श्रवणाङ्गानि ध्यानं श्रद्धा विमर्शनम् ।

द्विद्विषद्भिर्दशाध्याये ध्यानं साधारणं हरेः ॥ १ ॥

देहेऽसाधारणे जीवेः श्रद्धा श्रोतरि वक्तुरि ।

उत्पत्तौ चोपपत्तौ च विमर्शस्तत्र देहयोः ॥ २ ॥

उत्पत्तिस्त्रिविधाऽस्म भूतामूर्तविभेदतः ।

उपपत्तिस्त्रिधाऽक्षेप-समाधान-प्रयोजनैः ॥ ३ ॥

त्रयाणां दशभिर्भैर्दित्यध्याया दशक्रमात् ॥ ४ ॥

इति द्वितीयः स्कन्धः

अथ तृतीयः स्कन्धः

तृतीये तु त्रयस्त्रिंशदध्यायाः सर्गवर्णने ।

सर्गः कारणसंभूतिर्भिन्ना सा योगसांत्ययोः ॥ १ ॥

विष्णुना यज्ञसंसिद्धिर्ध्रुवेणाराधन हरे ।
 कामलाभो ध्रुवस्यास्मावक्षान्ताद्वारणं मनो ॥ ५ ॥
 विष्णुध्रुवपदप्राप्ति पृथवे वेनसंभवः ।
 वेनवाहो पृथूपति सूताद्यैः स्तवन पृथो ॥ ६ ॥
 पृथुना निग्रहो भूमेस्तत्तदुग्धस्य दोहनम् ।
 जयोऽश्वमेधे शक्रस्य साक्षाकारो मधुद्विप ॥ ७ ॥
 सभामय्यै स्वधर्मोक्तिः कुमारैः परात्मधी ।
 तथा वने स्वधर्माप्तिस्तप पित्रे प्रचेतसाम् ॥ ८ ॥
 ध्यात्मोक्तिर्नारदेनास्मै पापद्विस्तां विनामन ।
 कालाभिभूतिस्तच्छक्तेर्मुक्तिर्द्विद्विपर्यये ॥ ९ ॥
 पुरजनादिव्याख्यान तप सिद्धिः प्रचेतसाम् ॥
 दक्षमुत्पाद्य निर्वाणमध्याऽर्थ स्पृहोऽङ्गप्रय ॥ १० ॥
 उपक्रमोपसहारौ प्रचेतोभिस्तदामजै ।
 तथाप्यध्यामपारोक्ष्याच्छ्रैष्ठ्यं प्राचीनबर्हिष ॥ ११ ॥
 पुण्य पुत्रस्य पितुरप्यन्त करणशुद्धये ।
 भवेद्विति द्योतयितु प्रचेतोवृत्तवर्णनम् ॥ १२ ॥
 [पुत्रेणवासुतामेति पौत्राद्बुद्ध्यमाप्नुयात्]

इति चतुर्थ स्कन्ध

अथ पञ्चमः स्कन्धः

पञ्चमे स्थानमध्यायैः षट्त्रिंशत्या निरूपितम् ।

मर्यादापालनं स्थानं तास्तिमो लोकभेदतः ॥ १ ॥

लोकाः श्रुतिर्द्यौः पातालं प्रियन्ततदुद्भवैः ॥

क्षितेर्द्वापादिमर्यादाः कृताः प्राक्तत्तदन्वयैः ॥ २ ॥

एव च पञ्चदशभिः पञ्चमिथ त्रिभिर्लिभिः ।

चतुःप्रकरणी प्रोक्ताऽध्यायार्थान्क्रमशः शृणु ॥ ३ ॥

प्रियन्तताग्निध्रुनाभिष्वेकैरु रूपभेदत्रयः ।

राजोपदेष्टृमुक्तवैर्भरतेऽष्टौ प्रपौत्रजं ॥ ४ ॥

^१पुण्यैण^२संगजडता^३ शिचिको^४दिप्रकाशनै^५ ॥

तत्त्वाख्यानभवारण्य^६ तद्वाख्यानैः^७ परोऽन्वये ॥

मेर्विलावृत्तपट्कं द्वि द्वि वर्षं द्वीपैश्च पञ्चकौ ॥ ५ ॥

दिविन्क्रमात्रय सूर्यध्रुवसूर्यान्तरध्रुवैः ।

पातालशोपनरकैर्लयोऽधो भुवनं मता ॥ ६ ॥

इति पञ्चमः स्कन्धः

प्रहादेन नृसिंहेत्या ततोऽस्य शिववदशः ॥
 सामान्येन सदाचारस्तथा त्रिधाश्रमेषु च ॥ ८ ॥
 परित्राजकधर्माश्च मोक्षधर्मा गृहाश्रमे ।
 श्राद्धादीनि मुमुक्षूणां यावदध्यायमह्वयः ॥ ९ ॥

इति सप्तमः स्कन्धः

अथ अष्टमः स्कन्धः

मन्वन्तरार्धमध्यायालयोर्विंशतिरष्टमे ।
 मन्वन्तराणि ग्रन्थेकं ब्रह्मादिषु चतुर्दश ॥ १ ॥
 चत्वार्यादिऽत्र तुर्यस्थं त्रिषु नागेन्द्रमोक्षणम् ।
 द्वे पञ्चमेऽत्र षष्ठस्थं सप्तस्वमृतमन्थनम् ॥ २ ॥
 त्रयोदशोऽष्टौ नवसु सप्तमे बलिबन्धनम् ।
 त्रयोविंशे मत्स्यकथा षष्ठसप्तमसंधिजा ॥ ३ ॥
 मन्वन्तरं सतां धर्मो मनुभिर्यन्प्रकाश्यते ।
 स्मरणाचरणान्यानैः स्वे स्वे सर्पिर्भिरन्तरे ॥ ४ ॥
 विपद्यामानमीशाने संपद्यर्थेषु चार्पयेत् ॥
 उभयत्र प्रतिज्ञातं निर्वहेदिति स त्रिधा ॥ ५ ॥
 गजेन्द्रमोक्षणेऽम्भोधिमन्थने बलिबन्धने ।
 सन्न्यक्तस्तं क्षपो वेत्ति तत्त्वतस्तेन ताः कथाः ॥ ६ ॥

प्राहाद्वधो हरेर्मोक्ष प्राग्जन्मेति त्रिको गजे ।
 मंदरासो विषप्रासो हरे खोत्व मुरं मुधा ॥ ७ ॥
 रण० मुरैर्जय गमो लोक्षेथ समकोऽर्णवे ।
 बलेर्जयो व्रतोऽदित्या हरेर्जन्मार्थिता बलो ॥ ८ ॥
 बलेर्दित्सा हरेर्वृद्धिर्निग्रहानुग्रहौ नले० ।
 प्रहादसूक्तयश्चैव मध्यायनवक्रो बलो ॥ ९ ॥

इति अष्टम् स्कन्ध

अथ नवमः स्कन्धः

नवमे तु चतुर्विंशत्यध्यायीऽनानुकीर्तनम् ।
 ईशा विभूतयस्तत्र रामकृष्णादय स्वयम् ॥ १ ॥
 इतरे तन्नियोगेन तक्षकेशानुकीर्तनम् ।
 इल पृषन्न शर्यातिस्वरीपोऽजविप्रयो ॥ २ ॥
 मान्धाता च हरिश्चन्द्र सगराऽथ भगीरथ ।
 रामो राष्ट्रभ्रगलब्धो कुशोऽथ मिथिलेश्वर ॥ ३ ॥
 एलो रामोऽर्जुनक्षत्रवधयो क्षत्रवृद्धग ।
 ययातिर्भुक्तिमुक्तयोश्च पुरुषिपु यदुर्द्वयो ॥ ४ ॥
 दौप्यन्तिरन्तिभीष्माणा प्राधान्याद्बृष्णिऽकृष्णयो ।
 चतुर्विंशतिरित्येते राजानोऽध्यायनायका ॥ ५ ॥

रामो ययात्यंबरीषो चत्वारोऽष्टौ हि कर्मभिः ।
त्रयोदशैकादशभिः क्रमात्तत्रार्क सोमजाः ॥ ६ ॥

इति नवमः स्कन्धः

अथ दशमः स्कन्धः

निरोधो दशमस्कन्धे नवत्यध्याय ईरितः ।
निरोधो नाम सृष्टानां संहारः स चतुर्विधः ॥ १ ॥
नैमित्तिकः प्राकृतिको ब्रह्मणोऽन्ते दिनायुषोः ।
नित्यः प्रतिक्षणं मुक्तिरात्यन्तिक इति स्मृतः ॥ २ ॥
नैमित्तिको निरोधोऽन्यो धर्मग्लानिनिमित्तकः ।
भूमिभारावताराख्यो यदर्थं जन्म मापतेः ॥ ३ ॥
स एष दशमे प्रोक्तो मुक्तिरेकादशे ततः ।
त्रयोऽन्ये द्वादशे शुद्धं निरूपयितुमाश्रयम् ॥ ४ ॥
तस्यावताराः कर्तारो हरेस्तेषु महत्तमः ।
कृष्णावतारस्तस्यातश्चरितं दशमे ततम् ॥ ५ ॥
गोकुले मथुरायां तद्द्वारकायां कृतं त्रिधा ।
चतुश्चत्वारिंशतोक्तं सप्तमिस्तपैरैः क्रमात् ॥ ६ ॥
प्राकट्यनान्यपौगण्डकैशोरप्रौढिमेदतः ।
पंचधा गोकुलकृतं तच्च कंसवधायिघम् ॥ ७ ॥

[आपञ्चवर्षाद्वायं स्यात् पौगण्ड नववर्षतः ।

आपोदशात्तु कैशोरं यौवनञ्च ततः परम् ॥

इति चत्वारिंशदिमेऽध्यायाः कंसवधेस्त्रिभिः ।^१]

चतुर्भिर्दशभिः शकैः सप्तभिर्नवभिः क्रमात् ॥

कंसमोर्धाविनः कृष्णादेवक्यां तस्य सभवं ।

जातस्य गोकुलप्राप्तिर्निद्रोक्तात्कंसमीः पुनः ॥ ८ ॥

व्रजे जन्मोत्सवस्तस्य तेनाथो पूतनावध ।

अनस्तृणावर्तमगस्तस्य नामानि चापलम् ॥ ९ ॥

दामोदरत्वनटन यमलार्जुनभञ्जनम् ।

वधश्च वत्सवकयोस्तथाऽधामुरमोगिन ॥ १० ॥

वत्सचोरब्रह्ममोहो ब्रह्मणस्तवन हरे ।

रामेण धेनुकवध कालियस्य त्वय दम ॥ ११ ॥

व्रजस्य रक्षण दावात्प्रालवो हलिना वध ।

दावाद्गोत्राणमैषीके प्रावृद्दशरदतुश्रियौ ॥ १२ ॥

गोप्यानदो वेणुरवाद्गोपीनर्माग्निफार्चने ।

यज्वपत्नीप्रसादश्च भङ्ग इद्रमस्तस्य च ॥ १३ ॥

[सप्ताऽह गोकुले वृष्टि इन्द्रादेशेन कारिता]

१ कलकत्तानी प्रतिभा [   ] भाग १५ छे

१ चापरम् कलकत्तानी प्रतिभा ५४

गोवर्धनस्योद्धरणं गोपानां देवतामतिः ।

कृष्णाम्बिको गोदेवैर्वरुणानन्दमोक्षणम् ॥ १४ ॥

संभोगो निशि गोपिभिर्विप्रलम्बो लसद्गने ।

गोपीविरहगीतानि ताभिः संजल्पनं हरेः ॥ १५ ॥

रासक्रीडा च ललिता मोक्षो विद्याप्रयक्षयोः ।

व्रजस्थगोपिकांगीतं हृतेऽरिष्टे च कंसभीः ॥ १६ ॥

केशिव्योमवधधैवानुरागानं व्रजं प्रति ।

मथुराकृष्णयानंश्चाकूरेणाशु हरेः स्तुतिः ॥ १७ ॥

कृष्णस्य मथुरालोकः कंसमल्लरणोद्यमः ।

कृष्णेन मल्लहननं हृते कंसे सुरोत्सवः ॥

चतुर्धत्वारिंशादिमेऽध्यायाः कंसवधेऽङ्घ्रिभिः ॥ १८ ॥

कृष्णस्य विद्योपादानमुद्भवस्य व्रजागमः ।

आश्वासनं च गोपीनां कुञ्जाकूरप्रियं हरेः ॥ १९ ॥

संगोऽकूरस्य कुरुभिर्जरासंधपराजयः ।

यवनस्य यधोऽध्यायैः सप्तभिर्मायुरं यशः ॥ २० ॥

कृष्णाम्बिकापो रुक्मिण्या रुक्मिणीहरणं हरेः ।

रुक्मिणश्च परामृतिः प्रघृम्नाष्टवराक्षयः ॥ २१ ॥

स्यमंतकस्याहरणं स यमामासमुद्बहः ।

फाल्गुणादिविवाहश्च भीमं हत्वा द्रुमादतिः ॥ २२ ॥

रुक्मिण्या नर्म रहसि रम्भ्यन्तो नप्तुरुद्वहे ।

बाणेन बंधनं नप्तुर्बाणस्य हरिणा जयः ॥ २३ ॥

चूगस्य सरठत्वान्तो हलिना यमुनाभिदा ।

काशीगणैर्द्रुक्वधो रामेण द्विविडक्षयः ॥ २४ ॥

पराभवः कुरूणा च हरेर्गाहस्थमद्भुतम् ।

जरासंधवधे भंत्रो युधिष्ठिरसमागमः ॥ २५ ॥

जरासंधवधो भीमाद्विजयध्वार्जुनादिभिः ।

शिशुपालवधो यज्ञे दुर्योधनपगभवः ॥ २६ ॥

शान्वस्य युद्धं यदुभिः शान्वस्य हरिणा वधः ।

दंतवक्रस्य सूतान्तो वन्यलान्नश्च मीरिणा ॥ २७ ॥

श्रीदामकृष्णसञ्जल्पः श्रीद्राम्नः संपदुता ।

सुहृदसंगः कुरुक्षेत्रे कृष्णोद्ग्राहमिवर्णनम् ॥ २८ ॥

वसुदेवस्य यज्ञाश्च मृतपुत्रप्रदर्शनम् ।

श्रुतदेवस्य चातिथ्यं वेदस्तुतिनिरूपणम् ॥ २९ ॥

देवत्रयविभागश्च द्विजपुत्राहतिस्तथा ।

१ युधिष्ठिरमन्त्रागमः कथकत्तानी प्रतिभा पाठ

२ कथकत्तानी प्रतिभा आ आर्ध स्थोक नथी.

३ आनी पत्नी अर्जुनेन सुभद्राहरणं अये वधारात्रु पाठ कथकत्तानी प्रतिभा छ.

धर्मे भागवतेऽभ्यासः पुंभिर्भागवतैः सह ॥

जितमायस्य धाम स्वमारोहं भूमिकोत्तरा ॥ ८ ॥

मायाजयोऽधराभक्तिर्ज्ञानकर्मसमुद्ययात् ।

आवतारकथास्तोतः काम्यत्यागेशकीर्तने ॥ ९ ॥

इति भूमिधृतसृभिरप्यायानां चतुष्टयम् ॥ १० ॥

वसुदेवाय जायन्तेयोपात्यानमिदं जगौ ।

मुमुक्षवे द्वारव्यां नारदस्तद्गृहागतः ॥ ११ ॥

विष्णोरम्यर्थना देवैः स्वर्वसेत्युद्धवेन च ।

त्वं धाम नयमेत्यूचे पट्रे संवादकारणम् ॥ १२ ॥

चतुर्धा त्रीन्तथैकं द्वौ द्वावेकं चैकं द्विधा ।

द्वौ द्विधा त्रींश्चतुर्द्वैकमेकमेकश्च सोत्तरान् ॥

प्रश्नान्कोपेषु हि वान्त्यो ममाहलयदर्शनौ ॥ १४ ॥

संग^१ग्याग उपायस्य सत्संगासंगयो^२ सताम्^३ ।

भक्तेर्जीवस्य^४ विपयासक्तौ दृष्टेऽपि दूषणे ॥ १४ ॥

हेतोर्ह^५ससर्नद्रादिसंवादस्योत्तमस्य च ।

श्रेयःमु^६ व्यानयोगस्य सिद्धीनां च विभूतिवत् ॥ १५ ॥

वर्णाश्रमादिधर्मस्य^{१२} ज्ञानादीनां^{१३-१४} यमादिव ॥

गुणदोषाववादस्य^{१५} तत्त्वसंन्यायवस्थितेः^{१६} ॥ १६ ॥

क्षेत्रक्षेत्रज्ञमेदस्य^{१७} देहयोगवियोगयोः^{१८} ।

अभिमाननिवृत्तेश्च^{१९} क्रियायोगस्य^{२०} संसृतौ ॥ १७ ॥

अधिष्ठानस्य^{२१} भक्तेश्च^{२२} परस्थाः संबुभुसया ।

प्रभान्दविंशतिश्चक्रे^{२३}, कृष्णं प्रत्युद्धवः क्रमात् ॥ १८ ॥

हेयोपादेयनिर्धारः^{२४} स्वान्ने सुप्तप्रबुद्धयत्^{२५} ।

मिथः कृष्णकथासक्ताः^{२६} प्रेम्णैव हरिदासता^{२७} ॥ १९ ॥

स्वसृष्टानुप्रविष्टोऽसौ^{२८} रजः संमिश्रसत्त्वता^{२९} ।

गुणचित्तोभयत्यागौ^{३०} भक्तिरव्यभिचारतः^{३१} ॥ २० ॥

अरूपचिन्तनं^{३२} रूपैर्व्यातुर्ध्ययसमानता^{३३} ।

तत्र तत्रोत्कटं सत्त्वं^{३४} कर्मत्यागः^{३५} शनैः^{३६} शनैः^{३७} ॥ २१ ॥

द्वे हेये द्वे उपादेये^{३८} गुणदोषावभिद्विदौ^{३९} ।

कर्मणि^{४०} ज्ञानमक्त्योर्न^{४१} सा सा संख्याप्रकल्पनात्^{४२} ॥ २२ ॥

स्वतःसिद्धः पुमानन्यत्^{४३} मनोगात्रमिमान्यजः^{४४} ।

मनः शत्रुजयः^{४५} मम्यक्^{४६} प्रतिमादिप्रजार्चनम्^{४७} ॥ २३ ॥

पुमान्प्रकृत्योपगृहो^{४८} विघ्नमूर्ताशपूजनम् ।

पादैर्द्वाविंशतिर्विष्णोरुत्तरायुदयं^{४९} प्रति ॥ २४ ॥

क्षेत्रक्षेत्रजभेदस्य^{१७} देहयोगवियोगयोः^{१८} ।

अभिमाननिवृत्तेश्च^{१९} क्रियायोगस्य^{२०} संसृतौ ॥ १७ ॥

अधिष्ठानस्य^{२१} भक्तेश्च^{२२} परस्याः संवुभुसया ।

प्रशान्दविंशतिश्चक्रे^{२३} कृष्णं प्रत्युद्धवः क्रमात् ॥ १८ ॥

हेयोपादेयनिर्धारः^{२४} स्वान्ते सुप्तप्रबुद्धवत् ।

मिथः कृष्णकथासक्ताः^{२५} प्रेम्णैव हरिदासता^{२६} ॥ १९ ॥

स्वसृष्टानुप्रविष्टोऽसौ^{२७} रजः संमिश्रसत्त्वता^{२८} ।

गुणचित्तोभयत्यागौ^{२९} भक्तिरव्यभिचारतः^{३०} ॥ २० ॥

अरूपचिन्तनं^{३१} रूपैर्ध्यातुर्व्ययसमानता^{३२} ।

तत्र तत्रोत्कटं^{३३} सत्त्वं कर्मत्यागः शनैः^{३४} शनैः ॥ २१ ॥

द्वे हेये द्वे^{३५} उपादेये^{३६} गुणदोषावभिद्भिदौ ।

कर्मणि^{३७} ज्ञानभक्त्योर्न सा सा संख्याप्रकल्पनात्^{३८} ॥

स्वतःसिद्धः पुमान्नान्यत्^{३९} मनोगन्त्रभिमान्यजः^{४०} ।

मनः शत्रुजयः^{४१} सम्यक्^{४२} प्रतिमादिष्वजार्चनम्^{४३} ॥ २२ ॥

पुमान्प्रकृत्योपगृहो^{४४} विश्वमूर्ताशपूजनम् ।

पादैर्द्वाविंशतिर्विष्णोरुत्तराण्युद्धवं^{४५} प्रति ॥ २४ ॥

वैयं: कानार्थधर्मेणु येनोक्षेऽत्र वक्तिर्भवै: ।

ते क्रीदशा: श्रुतिर्भक्ति: परा न स्मृतय: कथम् ॥ ४१ ॥

क्रीदभक्त: कथं दौस्थ्यमगिमानक्षय: कथम् ॥ ४२ ॥

किं कर्म ज्ञानभक्तीनां सूचितानां पुन: पुन: ।

सर्वोपदेशसाराणां स्वरूपांमति संगति: ॥ ४३ ॥

इति ण्कादश: स्कन्ध:

अथ द्वादश: स्कन्ध:

आश्रयो द्वादशस्कंधे त्रयोदशभिरोरित: ।

आश्रयश्च परं ब्रह्म परमात्मा रमापति: ॥ १ ॥

यत: प्रपंचधोरतत्र सर्पं अग्धीरिवाश्रिता ।

उपादेयानुपादेया चाश्रयाश्रयिणौ च तौ ॥ २ ॥

अतश्चतुर्भिस्त्व्यायैरनुपादेयतोदिता ।

उत्तरोत्तरदुःस्थचास्थापकानां स्थितेरपि ॥ ३ ॥

युगे युगेऽव्यधाभावाकालप्रस्ततया तथा ।

उपादेयत्वमेकेन परीक्षि फलदर्शनात् ॥ ४ ॥

श्रवणं मननं ध्यानं चेत्युपादानहेतव: ।

तत्र श्रवणसिद्धयर्थं द्वाभ्यां शब्दस्य समव ॥ ५ ॥

वेदोपवेदभिन्नस्य मार्कण्डेयकथा त्रिभि: ।

विष्णुमाया त्रिवेशामिभिन्ना मननसिद्धये ॥ ६ ॥

ईशस्यैकस्य कर्तृत्वे^{२३} द्यातुर्ध्वेयात्मना स्थितौ ॥^{२४}

देहात्स्ववे^{२५} च पुरुषः क्रियते गुरुभिः क्रमात् ॥ ३३ ॥

पृ^१થિવી^૨વાયુ^૩રાકા^૪ગમા^૫પો^૬ઽગ્નિ^૭શ્વંદ્રમા રવિઃ ।

કપોતો^૮ઽજગર. સિંધુઃ^૯ પતગો^{૧૦} મધુકૃદ્મજઃ ॥ ૩૪ ॥

મધુહા^{૧૪} હરિણો^{૧૫} મીનઃ^{૧૬} પિંગલ^{૧૭} કુરોર્ધ્મકઃ^{૧૮} ।

કુમારી^{૨૦} શરકૃત્સર્પ^{૨૧} ઝર્ણનાભિઃ^{૨૨} સુપેશકૃત્^{૨૩} ॥ ૩૫ ॥

एते मे गुरवो राजन् चतुर्विंशतिराश्रिताः

उपायत्वेऽन्तरगास्ते क्रमात्त्रिस्कंधता तत^૧ ॥ ૩૬ ॥

देहस्य पृથगુद्देश ऋष्ट्यान्नेदिष्टता कृतात् ॥ ૩૭ ॥

સ્વોત્તરાત્પૃથગવ્યાયે દ્વિતીયૈફોનવિંશકૌ ।

પ્રશ્નો પ્રાગુત્તરોણાપિ યોગં બોધયિતુ કૃતૌ ॥ ૩૮ ॥

प्रथम पञ्चम पष्ठो दशमोऽथ त्रयोदश ।

एकविंश इति प्रश्ना षडुत्थापनपूर्वका ॥ ૩૯ ॥

नि सगता कथं कीदृक् तन्निर्वाहश्च यैर्यया ।

भक्तैर्यો विषयस्तस्मिन्सत्यन्यस्मिन्निति कथम् ॥

સા કથ ભક્તિતુલ્ય કિં કથ ભક્તિર્ગુણાનિતે ॥ ૪૦ ॥

यैर्यैः कामार्थधर्मेषु यैर्मोक्षेऽत्र बहिर्भवैः ।

ते कीदृशाः श्रुतिर्भक्तिः परा च स्मृतयः कथम् ॥ ४१ ॥

कीदृग्भक्तः कथं दौस्थ्यमभिमानक्षयः कथम् ॥ ४२ ॥

किं कर्म ज्ञानभक्तीनां सूचितानां पुनः पुनः ।

सर्वोपदेशसाराणां स्वरूपमिति संगतिः ॥ ४३ ॥

इति एकादशः स्कन्धः

अथ द्वादशः स्कन्धः

आश्रयो द्वादशस्कन्धे त्रयोदशगिरीरितः ।

आश्रयश्च परं ब्रह्म परमात्मा रमापतिः ॥ १ ॥

यतः प्रपचधीस्तत्र सर्पे स्रग्धीरिवाश्रिता ।

उपादेयानुपादेया वाश्रयाश्रयिणौ च तौ ॥ २ ॥

अतश्चतुर्भिर्व्यायैरनुपादेयतोदिता ।

उत्तरोत्तरदृ स्थत्वात्स्थापकानां स्थितेरपि ॥ ३ ॥

युगे युगेऽन्यथाभावात्कालप्रस्ततया तथा ।

उपादेयत्वमेकेन परीक्षितफलदर्शनात् ॥ ४ ॥

श्रवणं मननं व्यानं चेत्युपादानहेतवः ।

तत्र श्रवणसिद्धयर्थं द्वाभ्यां शब्दस्य सभवं ॥ ५ ॥

वेदोपवेदभिन्नस्य मार्कण्डेयकथा त्रिभिः ।

विष्णुमाया त्रिवेशाभिभिन्ना मननसिद्धये ॥ ६ ॥

मूर्तस्तत्त्वं सूर्यगत्यमेकेन व्यानसिद्धये ।
 पुराणार्थोपसंहार एकेनैकेन तद्भिदा^१ ॥ ७ ॥
 अष्टादश दश त्रिंशल्यधिका नवविंशतिः ॥
 पङ्क्तिगतिर्दश नव पञ्चभिर्विंशतिस्त्रिभिः ॥ ८ ॥
 चतुर्भिश्चाथ नवतिरेकत्रिंशत्त्रयोदश ।
 इति भागवतेऽध्याया एकत्रिंशच्छतत्रयम् ॥ ९ ॥
 एकादिनियमे नैतानम्यसेच्छक्तितोऽन्वहम् ।
 वक्ता श्रोतर्यथ श्रोता वक्तार्यन्यत्र चिन्तकः ॥ १० ॥
 शास्त्रे रक्तन्धे प्रकरणेऽध्याये वाक्ये पदेऽक्षरे ।
 गुरूपदिष्टो योऽर्थस्त विमृशन्विष्णुतपरः ॥ ११ ॥
 एक तेजस्त्रिधा यद्वत्सूर्यमण्डलरश्मिभिः ।
 एक ब्रह्म त्रिधा तद्वद्विष्णुमायात्मभिर्मतम् ॥ १२ ॥
 मण्डलान्निर्गते सूर्येऽनेकत्वं रश्मिता येथा ।
 मायया निर्गते विष्णौ तथा नेकवमामता ॥ १३ ॥
 यथा नयनसम्बन्धाद्दृष्टारो रश्मयो रवेः ।
 तथा ज्ञातार आमानो देहसम्बन्धतो हरेः ॥ १४ ॥
 विशेषस्तु यदामान धेतनबादुपासते ।
 विष्णु मायान्तरप्राप्तदुग्धस्था निवृत्तये ॥ १५ ॥
 उपासनं कर्मभक्तिज्ञानयोगैस्त्रिधा क्रमात् ॥ १६ ॥

येषां धीर्विषयेऽदोषा दोषा सदोषानैव तैः कृतम् ॥

कर्मणामर्पणं विष्णौ विष्णोर्वार्ता परस्परम् ॥ १७ ॥

विजने चिंतनं विष्णोर्योगानां लक्षणं क्रमात् ।

इति भागवतस्यानुक्रमणी रमणीकृता ॥ १८ ॥

विदुषा वोपदेवेन विद्वत्केगवसूनुना ॥ १९ ॥

हरिलीलेति नामेयं हरिभक्तैर्विलोक्यताम् ।

अस्या विलोकनादेव हरौ भक्तिर्विवर्धते ॥ २० ॥

[अतत्त्वे तत्त्वधीर्येषां तत्त्वे चा तत्त्वधीर्गुणाम् ।

न तानानन्दयन्त्येता वोपदेवस्य सूक्तयः ॥

हरिलीलाविवेकोऽयं रामराजस्य वे इमनि ।

कट(ण्ट)के रचयान्चक्रे तुष्ट्यै हेमाद्रिणा सताम् ॥]

इति द्वादशःस्कन्धः

इति श्रीवोपदेवपंडितविरचिता हरिलीला(विवेकः)

भगवतानुक्रमणी समाप्ता ॥

१ कृताः द्वादशतानी प्रतिमाना पाठ.

२ आ वीसमो श्लोकः द्वादशतानी प्रतिभां वोपदेवनी इति
परीक्षे स्वीकारेण नथो, तथा [ ] ना जे श्लोके। टीकाकार श्री
रघुसुन्दर सारस्वतीना ले.